

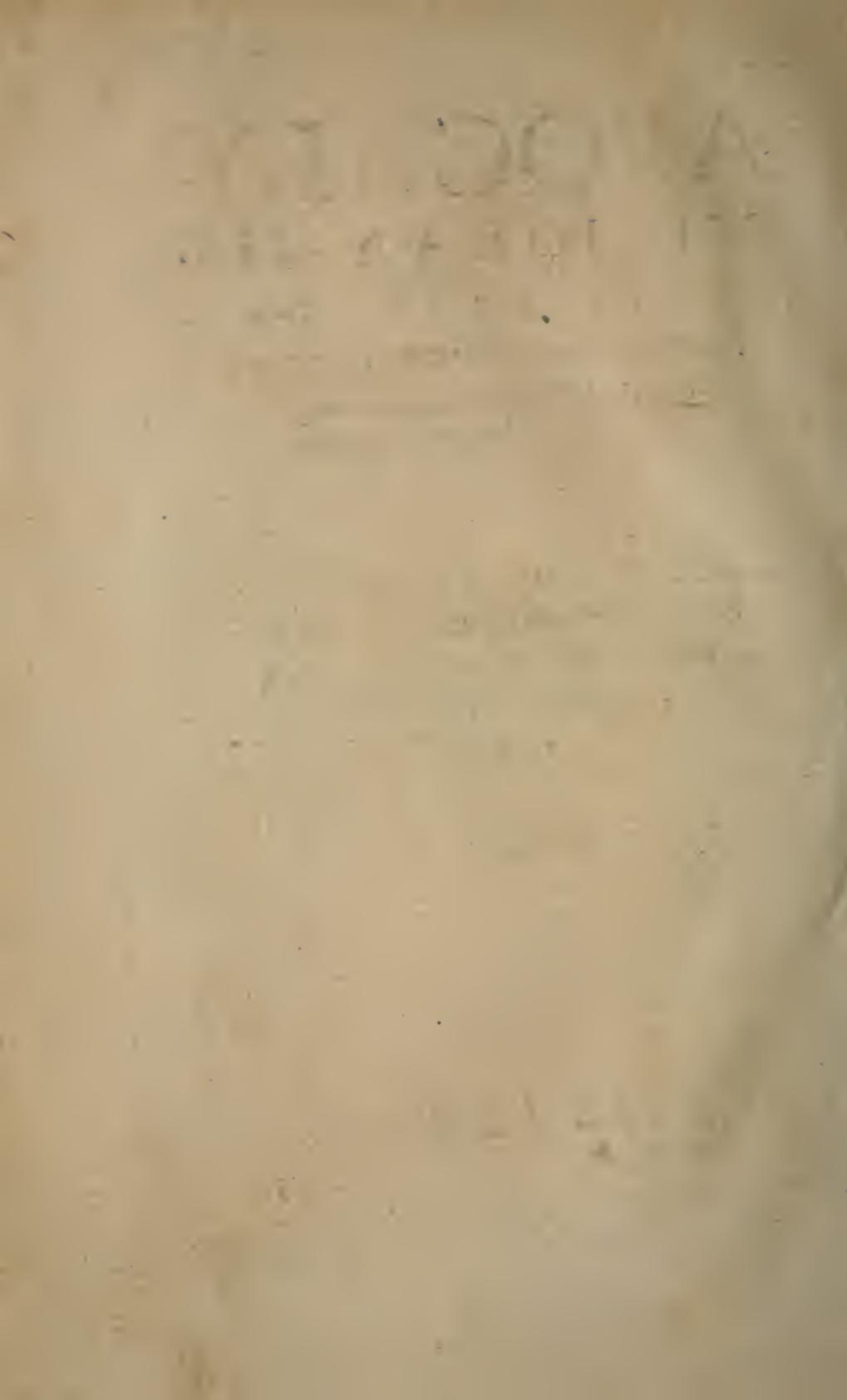
APOCALY PSIS IOHANNIS, B R E V I T E R I V X T A E-

ius effectum explicata: Quæ iam veris-
sime, ac breuissimæ Ecclesiasti-
cæ historiæ loco esse potest.

ACCESSIT ET PROTOMAR-
tyrium Habelis, de Christo, in quo de pri-
ma, uera, ueteri & perpetua Ecclesia,
eiusq; forma & fortuna typi-
cè agitur.

PER PETRVM ARTOPOEVM.

BASILEÆ.

Tr. R.
A792

DEDICATIO.

Magna quamuis cupiā, parua saltē
suppetit facultas, Sanctissimam aer
Ecclesia, quę tibi diuinę Reuelationis dedi
cē cōmentaria (scholia potius) pro consola
tione, à Domino benignè collata, dum te
cum in hoc squalido deserto, ab infesto Dra
cone profligatus exulo, quibus hæc durā
exilij tedia fallam, ac me communī tecum
sorte consoler, donec commutatis vicibus,
post horrendā hanc tempestatem, gratior
aura respirauerit, ne commissum à Domi
no talentū, penitus infœneratū reponam,
dum sacrū à Christo mihi designatū, ab An
tichristoprohibetur, ministeriū. Præstantis
simum, & solidissimum, præter cætera, com
mentariū subministravit experientia, non
pro harum reuelationum dignitate, & am
plitudine, sed pro mea angusta cōpacitate,
& qualicunq; sedulitate. Quod vt ab exor
dio, ita nunc in fine, maximè omnium est
de tuo vſu, & necessitate, dum infernalis il
le Draco per sceleratissimum suum Apol
lyontem, Angelum istum Abyssi, extremū
ſæuiat. Et quamuis plures, præstantioresq;
in hæc sacra oracula commentati sunt, ne
dedigneris quæſo hæc exilia aſſumere, quæ
ſine tediosa prolixitate rem verbotim bre
vibus aperiunt, ſuamque amplitudinem, si

quis meditetur, includunt. Neq; per omnia
absoluta propono, relinquens Spiritui san-
cto suam libertatem, & multiformitatem, ut
maneat in perpetuo exercitio, vsq; ad eius
consummationem. Interim solemur nos de
diuina prouidentia, de certo, & felici re-
rum euentu, & exitu. Neq; h̄ic humana iu-
dicia moror, assumantur ne, an abijcantur,
modò talentum deim ad usuram, de qua re-
pondeant Domino Christo trapezi-

te. Yale, & mutuis ad Deum pre-
cibus commendatum ha-
be, ex tertio meo.
carcere An-
no 63.

•1563.

*Tabula Apocalypseos, per
singula capita.*

- Cohæ-
rent
- { 1. De Authorc, & argumento
libri, de ordine ruelantium,
de gloria persona Christi,
aut eius mystagogi, de 7. can-
delabris, lāpadibus, & stellis
2. & 3. de septem Ecclesiarum
Angelis.
{ 4. De uniuersali Ecclesia, eius
Capitc, & membris.

5. De

<i>Vetera
uniuersalia</i>

<i>Succedanea
cohærentia</i>

<i>Noua
speciæ
alia</i> | <p>5. De libro hoc oraculari, sigillato, Agno, Christo, immolato, ad aperiendum tradito.</p> <p>6. De septem sigillorum aperi-
tione, de quatuor equitibus
grassatoribus, de statu iustorum
occisorum, & de iudicio ex-
tremo.</p> <p>7. De electorum consignatio-
ne, & numero eorum, ante ex-
tremum complendo.</p> <p>8. De septem Tubis succeda-
neis usq; ad extreum, de ipsa-
rum effectibus in Ecclesia, pri-
mum, de primis quatuor tubis
& tribus Væ.</p> <p>9. De tribus reliquis tubis, de
Antichristianismo occiden-
tali, & orientali, duobus Væ.</p> <p>10. De Angelo, Christi glorifi-
cati mystagogo, nouissimi tem-
poris certificatore, oracularē
hunc librum apertum, Iohan-
ni tradente.</p> <p>11. De tertio, ultimo Templo,
de duobus Testibus Christi, de
ipsorum tempore nouissimo,
De septima Tuba.</p> |
|--|--|

- Vni-
 uersa-
 lia 12. De Ecclesia uniuersali, eius
 perpetuo hoste Dracone, &
 de eius defensore Michaeli, us
 que ad extreum.
 13. De Bestia quarta antichri
 stiana, de tempore prioris &
 posterioris eius Damnationis
 & nomine.
 14. De Agno Zionio, regno
 Christi uniuersali usq; ad ex
 treum, tribusq; eius Angelis
 uolantibus.
 15. & 16. De septem ultimæ
 iræ Dei phialis, per septem an
 gelos effusis, tertio Væ.
 17. De imagine florentis Anti
 christianismi, Bestie, & Mere
 tricis Babylonicae.
 Occi-
 denta-
 lia 18. De formaruentis Babylo-
 nis antichristiane, nunquam
 instaurandæ.
 Spe-
 cia-
 lia 19. De gratulatione Ecclesiæ,
 de extremo prælio Christi &
 Antichristi, Herois, et Bestie.
 Orien-
 talia 20. De Antichristianismo ori
 entali, eiusq; tempore, succe-
 sione, & fine.
 21 & 22. De sponsa Agni, no
 ua Ierusalem, æternaq; felicitas
 Ecclesiæ Electorum.

7

APOCALYPSIS IE-

S V C H R I S T I P E R S. IO-

hannem excepta, pro vſu mili-
tantis Ecclesiæ, verbotim, bre-
uiterq; explicata.

C A P V T P R I M V M.

De Authore, & arguimento libri.

*Reuelantium ordo, propter reue-
lationis authoritatem prepo-
nitur.*

EVELATIO) ora-
culum, arcanuin, fatū,
vaticinium, mysteriū,
apocalypsīs, visio.

Iesu Christi) Dei & ho-
minis, Regis & Sacer-
dotis nostri ęterni, iam

glorificati.

Quam dedit ei Deus) Pater, primarius reue Iohan.5.
lator. Filius à se non potest facere quicquā,
respectu humanitatis. Omnia, quæ accepi
à Patre, nota feci uobis. Ut audiui à Patre, Iohan.1.

Iohan. 3.

sic loquor in mundo. Deum nemo vidit vñ quam, Filius qui est in sinu Patris, enarrauit. Modus reuelationis, sequitur in cap. 4.

Vt ostenderet seruis suis) ministris Verbi, Cultoribus. Non facit Dominus quicquā, nisi prius reuelauerit secretum suum seruis suis prophetis. Amos 3. Vobis datum est, nosse mysteria regni cælorum. Matt. 13. Spiritus scilicet, futura annunciabit uobis. Iohan. 16. Causa finalis.

Quæ oporteat fieri citò) perpetua successione, de forma, fortuna, & fine militantis Ecclesiæ, De regno Christi, & Antichristi, usque ad finem Mundi, De tempore, forma & signis diei extremi. Argumentum libri.

Et significauit) ex charitate, ratione participationis naturæ, crucis, gloriæ & scientiæ. Quæ audiui à Patre, nota feci uobis.

Miſo Angelo suo) mystagogø, reuelationis medio, dum ipse ante gloriosam apparitionem ad iudicium, non apparebit in mundo. Posthac non videbitis me. Iohan. 16. Donec dicatis, Benedictus qui venit in nomine Domini. Matt. 23. Videbitis filium hominis in nubibus cæli. Matt. 27. Angelus, hic est collectiuum, singulare pro plurali.

Seruo suo Iohanni) Apostolo, & Euangeliæ, tam seni, & ætate confecto, ne cogitemus de alia iuuenili petulantia, præ iudicio,

cio, & confictione. Qui erat inter illos, qui Christum interrogabant de ratione futuro rum. Matt. 24. Actor. i. Ioannes hic sustinet personam totius Ecclesiæ, cuius causa hæc reuelantur: Ipse excipit, & porrò communica Ecclesiæ.

Qui testificatus est sermonem Dei.) Patris de filio, cum inquit, *Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui, Ipsum audite.* Matt. 3.17,

Et testimonium Iesu Christi) de Patre, quod miserit eum, & per eum operetur, quod ipse & Pater unum sint. Quibus mutuis testimonijs constat tota doctrina salutis nostræ: & prophetarum yaticinia, de totius mundi Saluatore, confirmantur, ad solidū nostræ fidei fundamentum.

Quæcumq; uidit.) certissima testimonia, non accepta ab alijs, sed oculariter conspecta, prædicando & describendo vitam, doctrinam & acta Christi. Est descripto individualiæ personæ: ad differentiam cuiuscunque alterius Ioannis, serui Dei, ministri Christi & Euangeli. Omnia faciunt pro his reuelationis autoritate: & nostræ fidei confirmatione. Haec tenus titulus seu inscriptio libri, sequitur eius commendatio.

Beatus.) ratione doctrinæ de Christo & cautionis ab Antichristo, iacula præuisa

possunt caueri, aut certè minus feriunt. De forma & fortuna Ecclesiæ.

*Qui legit,)scrutatur, meditatur sibi expli-
cat, & prædicat alijs, vt verbum Dei, Psal. i.
19.Ioan. 5. Contra eos, qui negligunt vt a-
pocryphū: & monent alios ne legant. Pro
eis, qui pro eis intellectu laborant, quam
uis non oīnnia assequantur. Ex parte enim
cognoscimus i. Cor. 13.*

*Et qui audiunt sermones prophetiæ huius, ac
scrūant ea, quæ in ea scripta sunt) Pari attentio-
ne & obseruatione cum Lege & verbo Dei,
ne cogitem⁹ esse vana soīnnia, & ociosas va-
nasq; speculationes, nostręq; salutis cum di-
spendio negligamus, quæ in posterum de
Christo, & Antichristo obseruanda sunt.*

*Tempus enim prope est) Attentionis & ob-
seruationis ratio est, necessitas, καιρὸς, desti-
natum tempus est, quod iam inquit in-
stare, ne cogitemus eius protractionem, vt
Danielis tempore. Haec tenus de inscriptio-
ne, & argumento libri, ab eius authoribus
Deo Pātre, Christo, Angelo, & Iohanne, de
rebus in posterū in Ecclesia agendis. Sequi-
tur libri dedicatio ad destinatos suscep-
tores, qui porrò vniuersæ Ecclesiæ per manus
tradunt, perpetua successione ad finē usq;.
Iohannes septem Ecclesijs, quæ sunt in Asia.)
minore, aut propriè, quibus scilicet, Iohan-
nes*

nes post discessum Pauli præfuit, cuiusque exilij causa erant solicitæ, exoptabantque restitutionem, vt interim haberent suarum molestiarum ex præscientia, & destinatio- ne Dei consolationem, negligentiores exhortationem. Quæ dedicatio porrò vniuersam Ecclesiam ad hunc librum obligat, ex iusu Angeli Christi, ne cogitemus nostro esse in arbitrio eius obseruationem.

Gratia uobis & Pax) Apostolica Salutatio est, & libri exordium. Gratia & pax coniunguntur, & habent se in mutuo, vt causa & esse etus. Gratia, complectitur totum actum Iustificationis nostræ, Pax, totum eius frumentum, bonam conscientiam, inhabitacionem & operationem Dei in nobis. Rom. 5. Iustificati gratis, per gratiam ipsius, pacem habemus erga Deum per Christum.

Ab eo, qui est, erat & futurus est,) Patre, æterno Deo, qui complectitur omnia tempora, præsentia & futura, qui est ante, & post mundum, perpetuo.

Et à septem spiritibus) à septiformi Spiritu scilicet Deo, qui unus inter personas trinitatis, multiformis donis & operationibus est. Iessa. II.

Qui in conspectu throni eius sunt) qui Spiritus sanctus cum Patre & Filio regnat perpetuo. Ecclesiam Dei septemplici renoua-

tione illustrat. Ad differentiam creatiuo-
rum spirituum, Angelorum.

Et à Iesu Christo) uero Deo incarnato &
passo: iam glorificato, & ad dexteram Pa-
tris regnante. Cuius sequitur personæ de-
scriptio, proprietas in Trinitate & certa præ
dicata personarum.

Qui est Testis fidelis) de Deo Patre, à quo,
quæ vidit & audiuit, testatus est nobis, Qui
est in sinu Patris, enarrat nobis eius vo-
luntatem benevolentiam, ^{107*}, Verbum,
Sermo Patris ab initio, cuius narrata, sunt
testimonia. Ipse absolutus, nos respectu te-
stes. In descriptione Christi, est prolixior,
quod est author & argumentū libri huius.

Primogenitus mortuorum) Respectu suæ hu-
manitatis, virtute diuinitatis, meritò spon-
taneæ mortis & absolutæ reuerentiaæ erga
Patrein, typus vniuersæ resurrectionis, cæ-
teris mortuis, ad eius typum quoq; resusci-
tatis, & resopitis, vsq; ad vniuersalem resur-
rectionem.

Princeps regum terræ) Monarcha mundi
absolutus & æternus, iure creationis, pos-
sessionis & belli, meritò superatæ mortis &
Sathanæ: cui data est à Deo Patre omnis
potestas in cælo & in terra: quem adorant
omnes Angeli Dei: per quem omnes reges
regnant: cui flebitur omne genu cælestiū,
terre-

terrestrium & infernorum, omnisq; lingua
confiterit quod sit in gloria Dei Patris. Qui
tandem conteret omnia regna mundi, ac po-
net omnes suos hostes scabellum pedum
suum. Cuius regni non erit finis.

Qui dilexit nos) absolute, æquè ut Pater
Ioan. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut filium
suum unigenitum daret. Sic & Filius, ut ani-
mam pro nobis poneret, quo facto, & dilec-
tionis testimonio.

Lauit nos, à peccatis nostris,) Ipse purus, no-
stras sordes induitus, lauit nos, peccatis con-
taminatos, & sordidatos.

In sanguine suo,) Quo includit totum actum
iustificationis, expiationis, redemptionis,
& salutis nostræ, actionem & passionem
suam, incarnationem, passionem, resurrec-
tionem, ascensionem, missionem Spiritus
sancti, & inhabitacionem suam.

Ac fecit nos reges, & sacerdotes) Est effectus
iustificationis pariter imputatius, & effecti-
us, ut ipse est Christus unctus, rex & sacer-
dos, ita & nos quoque simus Christiani, un-
cti reges & sacerdotes, expiati eius sanguine,
purificati eius spiritu sancto, victores sa-
thanæ, peccati, & mortis, offeramus mortifi-
cationæ carnis nostræ viuas hostias, incenda-
musque ardentes preces nostras.

Deo patri suo) æquè & nostro per ipsum,
ad verum & perpetuum eius cultum.

*Ipsi gloria) de summa hac beneficentia,
laus, gratiarū actio, & excellens maiestas.*

*Et Imperium in secula seculorum) absolutum,
& eternum, perpetua causa nostra, totiusq;
creaturæ reuerentia, & obedientia.*

*Amen) verè, realiter, ex animo, sine simula-
tione.*

*Ecce, uenit cum nubibus) quòd eius est reli-
quum, ipse Ihesus Christus, Deus & homo,
rex & sacerdos, ab impijs iudicatus, vicis-
sim, præter opinatum, incerto temporis
momento veniet in nubibus iudicatum vi-
uos & mortuos.*

*Et uidebit eum omnis oculus) de cœlo omni-
bus in vniuersum conspicuum in gloria iu-
dicem.*

*Et quicunq; ipsum pupugerunt) dicterij, far-
casimis, calumnijs, sophistica, & blasphemia
suorum iudicium Index seuerissimus, non
tantū de sua Persona, sed etiam de sua cau-
sa in omnibus suis ministris, & fidelibus.*

*Et plangent omnes tribus terræ) summa & ę-
terna dictorum & factorum aduersus eum
pœnitudine, qui nūc securè, & claro cachin-
no rident.*

*Etiā, Amen) sunt affirmatiōnes græca, &
Ebraica, certè, verè, quantumuis rideatur.*

*Ego sum & ē, principium, & finis, dicit Do-
minus, qui est, erat, & uenturus est) Inducitur
Christus*

Christus ipse de se loquens, superioraq; dicta firmans, cum sue personæ descriptione, soli Deo congrua, in concreto humanitatis communi cum Deo patre, suprà descripta. Nactenus salutatio, & exordium, cum attentionis benevolentia, iam sequitur narratio.

Ego Iohannes) Narratio est, & reuelationis exordium, à Persona, loco, causa, & tempore.

Frater uester) communis nostri corporis, filius, per Christum.

Particeps in afflictione, in regno, et patientia Iesu Christi) Ea est totius Ecclesiæ communio & certa consequentia, iuxta phrasim Pauli, si compatimur, & conregnabimus, afflictionis finis est regnum & gloria, iuxta typum Christi. Sic oportuit Christum pati, atq; ita intrare in gloriam suam, vtraq; illa, crux & gloria, pariunt in nobis patientiam. Rom. 5. afflictio parit patientiam, &c. Eaq; omnia non nostra, aut propter nos, sed Christi: ipse affligitur, patitur, & glorificatur in nobis. iuxta ibid, Saule, Saule, quid me persequeris? Nos in Christo, & Christus in nobis.

Fui in Insula Patmo) notus reuelationis locus, Patmos Ægæi maris insula est, ex Sporadicibus, contra Ephesum, in quam iussu Cœsaris Domitiani deportatus, exulabat ad triennium.

Propter

Propter sermonē Dei, & testimoniuū Iesu Christi.) Commune crimen exilij, & afflictionis piorum, non priuata scelera, quamuis aduersarij configant turbationem pacis, & violationē usitatē religionis. Sermo Dei Patris de filio, & testimonium Christi de Patre, sūprā sunt explicata.

Fui in spiritu) In oratione, & meditatione Dei, oportet Deum in spiritu adorare. Ioh. 4. Aut more propheticō, fui in illustratione Spiritus sancti, ad videnda spiritualia, seu diuina.

Dominico die) Die paschatis, aut quolibet alio, propter resurrectionem Christi, loco sabbathi, sacro, ad spiritualia meditanda.

Et audiui post me uocem magnam, tanquam tubæ, dicentis) Apocalypsis initiuū est. Vox Dei seria & sonora est, propter attentionem, & obseruationem rerum scitu necessariarum, & reuelandarum.

Ego sum α, & ω, id est, primus & nouissimus) Est descriptio personæ propter authoritatem, & attentionem: periphrasis Dei, iuxta superiorem descriptionem, ex quo, per quē in quem omnia, causa & finis, fundamentū & terminus. Hic est Christus ipse, aut eius mystagogus angelus, α & ω prouerbiū est, ex alphabeto græco sumptum, de prima & ultima litera.

Quæ

*Quæ uides) visu prophetico & oraculari
vnde dicti sunt videntes, diuinorum reuelationum spectatores.*

Scribe in librum) ut diuina decreta, ad usum præsentium, & posteritatis. vsus librorum.

Et mitte septem Ecclesijs) quas gubernas, & præsens monere non potes, quæ porrò per manus tradant vniuersæ Ecclesiæ. Reuelata, proximis, sibi destinatis, communicanda & dedicanda sunt, non quæstus gratia.

Quæ sunt in Asia) minore seu propriè, In Ephesum, Smyrnam, Pergamum, Thyatiras, Sardes, Philadelphiam, Laodiceam.) ciuitates celebriores & Episcopales, De quibus poste à singulatim, & apud Geographos.

Et conuersus sum, ut uiderem uocem quæ loquebatur mecum) Est attentionis nota. Vox, pro re vocali.

Conuersus, uidi septem candelabra aurea) Prima reuelatio est, de re præsenti, ac significat solitudinem Ioannis pro suis Ecclesijs, consequenter de Ecclesia vniuersa in posterum, significatq; diuinam curam, & tutelam pro earum conseruatione, Ac si diceret, Ecclesiæ tuæ sunt in diuina Christi conseruatione, quantumuis fæuiat Antichristus persecutione, nisi quod singulis hoc, & illud desit. quod de singulis indicabi-

tur. Postea significabo de forma & fortuna vniuersæ Ecclesiæ, vsq; ad extreum. Septenarius numerus originalis, & sacer est. significat per hunc typum, uniuersæ Ecclesiæ reuolutionem, vt primi septem dies.

Et in medio septem candelabrorum) Totidē sunt dies Ecclesiæ, vsq; ad æternū Sabathum. Alludit ad candelabrum septem lamen padum Legis, quas incendit & curauit summus Sacerdos, cuius sequitur descriptio. Ipse quoniam est Sacerdos æternus, adhuc versatur inter suæ Ecclesiæ Candelabra, & curat suas Lampades, Verbi ministros, vt luceat Euangelium. Ero vobiscum vsq; ad consummationem seculi.

Similem filio hominis) Christo, iuxta suam ipsius appellationem, ratione incarnationis. Aut mystagogus angelus est, Christi formam, personam, & officium representans, totius Apocalypseos fundamentum & actor.

Vestitum talari) Sequitur habitus. Vestis talaris est sacerdotalis, heroica, & festiva, significans sui glorificationem sacerdotalem, & regiam, iuxta apparitionem Ezech. I. Matt. 17. Infra. 10. 19. Dan. 10.

Et præcinctum ad mammillas zona aurea.) habitu heroico, & regio. Ex habitu persona agnoscitur sacerdotalis, & regia, pro consolatione

Iatione Ecclesiæ aduersus Antichristum.

Caput, & capilli eius candidi, ut lana alba, ut nix) Mentis candor, & antiquitas. Dan.7.

Oculi eius, ut flamma ignis) acutissimi, corda scrutantes, Impios seuerè & cum ardore vindictæ aspicientes.

Pedes eius, chalcolibano similes, ut in camino ardentibus) Affectus habet ardentissimos pro Ecclesia, contra impios.

Vox eius, ut vox aquarum multarum) Instar tonitru, sonora & seuera, non timidè, sed cum authoritate loquens, & pondere.

Habebat in dextera sua Stellas septem) habet in sua tutela & gubernatione Ecclesias speciales, & vniuersalem, in perpetua successione, & reuolutione, vt septem primos dies, vsq; ad finem mundi.

Ex ore eius gladius anceps acutus, exhibat) Verbum penetrans corda, & renes, consciendens impios seuero iudicio. Infra.19.

Facies eius, ut Sol lucet in potentia sua) Lux mundi, Sol iusticiæ, illuminans omnem hominem in mundo aliter pios, aliter impios, solis instar. Hactenus descriptio Christi iam glorificati, iuxta typum in transfiguratione, in monte ostensus. Matt.17. Aut eius mystagogi, angeli, huius Apocalypsis actoris.

Cum uidisset eum, cecidi ad pedes eius, quasi

mortuus.) vt olim in monte cum Petro, & Iacobo, dum visus est Christus in gloria. Matt.17. & Daniel ad conspectum angeli. Danie. 10. quod impuræ carnis infirmitas, sustinere non potest diuinæ maiestatis gloriam.

Es posuit dexteram suam manum super me, dicens mihi, noli timere.) Christus sua maiestate suis est cōsolatorius, impijs terriculosus, vt Angelus custodibus, & mulieribus ad sepulchrum Christi. Specimen iudicij extremi.

Ego sum primus & nouissimus) verus deus cum Patre & Spiritu sancto, ex quo, per quem, & in quem omnia.

Viuus, & fui mortuus, & ecce uiuo in secula seculorum.) Differentia personæ Trinitatis, soli Christo, Deo & homini congrua.

Habeo Claves inferni & mortis) Ratio resuscitatae vitae est, à facili, & porrò potestas pro suis, contra impios, suos resuscitandi. Impios in morte & inferis claudendi, quo aperiente nemo claudit, contrà, claudente nemo aperit. Iess. 22. non tantum inferos, sed & cœlū. Matt. 16. Mar. 16. Non est huic similis persona in cœlo & in terra.

Scribe quæ uidisti, quæ sunt, et quæ futura sunt post hæc) vt certa, & solida, præsentibus & posteris vñi futura. Causa finalis librorum scribendorum. Epilogus. Myster-

Mysterium septem stellarum, quas uidisti in dexterâ meâ, & septem candelabra aurea.) Exponit sese. Septem stellæ, angeli sunt septem ecclesiarum: & septem candelabra, quæ vidi-
sti, septem ecclesiæ sunt. De his suprà fa-
cta est explicatio.

Tantum, de huius Reuelationis exor-
dio, de reuelantium ordine, authore, & ar-
gumento libri huius. Sequuntur Epistolæ,
ad septem Ecclesiarum Episcopos, pariter
specialia, & generalia complectentes.

C A P V T II.

De prioribus quatuor Angelis.

Angelo Ephesinæ Ecclesiæ scribe.) Ephes- PrimaEpi-
sus, Ioniæ, Asiæ minoris vrbs, pro-
pter Emporium, Dianæ templum, Pauli li-
teras, Ioannis sepulchruim, Patriarchatum,
Synodus & Concilia Episcoporū cele-
berrima. Eius Episcopus post Paulum, Ti-
motheus. Angelus dicitur honorificè &
prophetice, ratione ministerij. Hag. 2. Scri-
be) diuina decreta sibi, & eius posteris.

Hæc dicit, qui tenet septem Stellas in dextera
sua, qui ambulat in medio septem candelabrorum
aureorum) Christus, iuxta superiorem descri

ptionem, propter authoritatem, & attentionem. Qui tenet, qui ambulat, de præsenti, & perpetuitate. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Matt. 28.

Scio operatua, laborem & patientiam tuam)
Consolatoriū pariter & meticuloſum est, quod habeamus Christum, rerum, officij, omniumq; euentuum & contingentiarum nostrorum, præsentem & concium inspetorem, opitulatorem, custodem & vindicem omnipotentem, ut semper simus vigilis, & seduli. Duo sunt opera ministerij, Labor pro officio, patientia crucis, propter officium, habent se ut causa & effectus.

Quod non potes sustinere malos, tentasti eos, qui se dicunt Apostolos esse, & non sunt, inuenisti eos mendaces, tulisti, & patientiam habes, ac propter nomen meum laborasti, nec defecisti) Exponit sese de eius labore & patientia, ad eius commendationem: aduersus pseudapostolos, qui sub prætextu Euangelij Iudaizabant, de quibus Act. 15. & Paulus passim in suis epistolis, ut nostri falsi fratres, qui sub prætextu euangelij papizant & sophisticantur. qui æquè molesti sunt, atque aperti hostes, & aliquando nocentiores, ad nomen Christi, id est, puritatem Euangelij.

Sed habeo aduersum te, quod charitatem tuam primam

primam reliquisti) Accusat eū socordię, quod falsis apostolis concedat, eos permittat, non acriter resistat ut primū: quod commune vitiū est omnibus prium strenuis, postea ignauis, charitatem seu dilectionem sui, hīc intelligit, quam postulauit à Petro. Ioan. 21. quam p̄dixit, inualesce iniquitate, refrixuram esse ad extremum. quæ se habet ad sermonis Christi seruantiam. Qui diligit me, sermonem meum seruabit. Ioan. 14. Sermo est doctrina. Seruare, militare & athleticum est aduersus eos, qui paci & ocio suo consolunt magis, quām officio. Ea ignauia, iam tum Apostolorū tempore cœpit, donec Antichristus totum occupauit.

Memento itaq; unde excideris, age pœnitentiam, & fac opera priora) Salutaris monitio est, ad sedulitatē officij, omnibus vsui, præcautione defunctionis. Deus non est captius, nec præceps in nostram pernicem.

Sin minus) per securam obstinationem.

Veniam tibi citō) ab inopinato, vt seruo negligenti & infideli.

Ac mouebo candelabrum tuum, ex loco suo) exuam te officio per contingentias, senties seueritatem meam, & Ecclesia tua damnū, vt constat per exempla. Exceptis ijs, qui ab iiciuntur per tyrannidem, propter officij sedulitatem.

Nisi resipueris) conditio pro cautione, ex diuina longanimitate, Nolo mortem peccatoris.

Prima se-
cta.

Sed hoc habes) commendabile, Quod odisti facta Nicolitarum) qui faciunt vxores communes, vt cæteras possessiones, Acto. 7. per cacozeliam Nicolai diaconi, qui falsò insimulabatur, vxorem magis, quam ministerium amare, quam suspicionem vt amoueret, publicè protestatus est, poti⁹ velle vxorem, quam officium deserere. Secta, aut hæresis præter culpam authoris, ex maliciosa interpretatione, vt earum plures. Ideo inquit Nicolitarum, non Nicolai.

Quæ & ego odi) sexto precepto vetita. admittens septimi precepti dispensationem, seu facultatum communionem, si intercedat consensus.

Qui habet aurem audiat, quid spiritus dicat Ecclesijs) Attentionis nota est, cum applicacione & obligatione exempli, ad quemlibet, cuiuscunq; loci, temporis & ministerij. Spiritus Christi, Sanctus, per Angelum, propter authoritatem additur.

Vincenti) Strenue & constanter, in sua militia fidei.

Dabo edere de ligno uitæ, quod est in medio Paradisi Dei) Est periphrasis æternæ vitæ & salutis, per Adam perditæ, per Christum restitutæ,

tutę, iuxta illud Christi, Qui perseuerauerit
usq; in finem, hic saluus erit. Mat. 24. In quę
Paradisum Christus cum Latrone, & om-
nibus sanctis commigravit ex hoc uastissi-
mo deserto. Paradisos est hortus cultissi-
mus ex omni genere herbarum, florum, ar-
borum, fructuum, volucrum, animantium,
& vti describitur Gene. 2. Apoc. 21.

Et Angelo ecclesiæ Smyrneorum scribe) De Secunda E-
Smyrna Homeri patria, Polycarpi Episco- pistola.
patu, plura vide apud Strabonem. lib. 14.

Hæc dicit primus & nouissimus) Periphrasis
Dei, iuxta superiorem descriptionem.

Qui fuit mortuus & reuixit) Differentia per-
sonæ deitatis, proprietas Christi, Dei & ho-
minis.

Scio opera tua) ita & omnium, sedulis & af-
flictis consolatorium, ignauis & delicatis
meticulosum, vt supra indicatū. Soli Deo
congruum, Sancti dormiunt. Iessa. 63. Chri-
stus, quamuis in cœlos ascendit, nec cui-
quam est conspicuus, ipse tamē omnia om-
nium temporum & locorū contemplatur.

Afflictionem & paupertatem) propter ty-
rannorum persecutionem.

Sed diues es) in Domino, habes Spiritum san-
ctum, & bonam conscientiam, pro quibus
diuitijs non comitantes totius mundi o-
pes, & regna, dum inquit, Ego sum merces

tua magna nimis, Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum, Beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum, Qui se, suaque propter me relinquunt, centuplum accipient, & vitam æternam possidebunt. Nihil habentes, omnia possidentes.

Et blasphemiam eorum, qui dicunt Iudeos esse fœsi, & non sunt, sed sunt synagoga Satanae) Non tam tua, quām mea res agitur. Ego imperator conuicijs, mea fama laborat apud Indeos, Gentes, persecutores, antichristianos, sophistas & hypocritas, perpetuos meos hostes, à Caini usq; tēpore, qui alto supcilio, & pleniori ore, omniūq; applausu & pari consensu, gloriātur se Ecclesiā, orthodoxos, & catholicos esse. Econtrā nos fanaticos, suer meros hæreticos, excommunicatos, damnatos & perissima esse, omnibus conuicijs, dicterijs & tormentis dignissimos, vt tumultuarios, & rerum turbatores. Vtraque enim scit & fatetur se scire Christus, piorū afflictiones, & impiorum persecutiones, adeoq; blasphemiam in seipsum. Quare ergo permittit, cum sit omnium iustissimus & potentissimus? Respondeo, propter primam causam in Paradiso inchoatam, positasq; à Deo lites, inter Mulierem, & Serpentem,

penteim, & vtriusq; semen, non nisi per se-
men Mulieris in fine mundi dirimendas.
Quando semen Mulieris conteret caput
Serpentis, ponetq; inimicos suos, scabel-
lum pedum suorum, in iudicio extremo,
tunc apparebit, vt qui se nunc gloriantur
populum Dei, Ecclesiam Christi, sint Syna-
goga Satanæ. Ideoq;

*Nihil horum timeas, quæ passurus es) perdu-
ra & peruince fortiter, vt meus consors cru-
cis & gloriæ, non primus, nec postremus,
nec nunc solus. I. Pet. 5.*

*Ecce, missurus est diabolus aliquot ex uobis in
carcerem, ut tentemini, & habeatis afflictionem
dierum decem) Ecce, me conscientia & permit-
tente, vt causa efficiente, vt Job, ne quid co-
gites de fortuito euentu, Diabolus, calum-
niator, sophista, benedictorum & factorum
maliciosus interpres, susurro, instigator &
afflitor apud tyrannos, vt causa instrumen-
ralis, vt tentemini, causa finalis, de constan-
tia fidei vestræ & doctrinæ Euangelij, ut
tandem Veritas elucescat. Aurum non ni-
si per ignem glorificatur. Dierum decem,
finito, breuiq; tempore, ne metuatis æter-
nitatem, quæ erit diabolo & suis.*

*Esto fidelis usq; ad mortem, & dabo tibi coro-
nam uitæ) Hortatur ad constantiam, ut mili-*

taris Heros, cum promissione perpetuò vitalis gloriæ. Polycarpus enim exustus est, ut meminit historia Ecclesiastica.

Qui habet aurem audiat, quid spiritus dicat eccl sijs) & quasi sibi quoq; dictum putet, in simili causa, & casu.

Qui uicerit) satanam, impios sophistas, & tyrannos, morte corporali, quæ alioqui omnes rapit.

Non lœdetur à morte secunda) spirituali, infernali & æterna, quam, commutatis vici bus, patientur omnes Impij, in æterna Dei seueritate, quæ superat omnes pœnas corporales, & est ipse ignis infernalis inextinguibilis.

Et Angelo Ecclesiæ in Pergamo, scribe) Pergamus, aut um, Galeni medici, Apollodori Augusti magistri, & Papyrij martyris patria, vbi coriacea charta, pergamenæ, primum facta est, antea scribebatur in papyro, libro, seu cortice, postremò in charta lin thea.

Hæc dicit, qui habet gladium ancipitem acutū) Christus, de quo supra, I. Infra. 19. prædicatum soli ipsi conueniens: cæteri gestant gladium in latere Röm. 13. hic in ore. Illi solam carnem feriunt, hic diuidit animam & spiritum, Ebr. 4. Gladius est Verbum seueri iudicij Dei. Infra 19. Ephe. 6.

Scio

Scio opera tua) officij tui administratio-
nem, quām te geras in officio: contra secu-
ros, qui propter corporalem absentiam,
aut inuisibilem eius presentiam, prēter offi-
cium faciunt.

Et ubi habitat) scio tuam difficultatem.

Vbi thronus Satanæ est) vbi Satan suam ty-
rannidē mendacio & homicidio, aduersum
me palam in pios exercet plena potentia,
falsa doctrina, idololatria, & persecutione.

Tenes nomen meum) vtique profiteris no-
men & Euangeliū meū, de mea perso-
na & officio, quod sim Deus & Homo, Rex
& Sacerdos æternus, Saluator mundi, im-
pugnas gentilem idololatriam, Iudæorum
blasphema conuitia, Hypocritarum sophis
mata.

Non negasti fidem meam) Exponit sese: ser-
uas mei publicam professionem, in media
& summa persecutione.

Et in diebus meis (quando) Antipas testis
meus fidelis, occisus est apud uos, ubi satanas ha-
bitat) In qua persecutione Antipas martyr
occisus est. Dies suos intelligit non carnis
sed causę suę, quādo scilicet de Christo & E-
uangelio publicè actum est. Hactenus com
inendatio sedulitatis, sequitur taxatio ne-
gligentiae. Ita nihil est ab omni parte perfe-
ctum, etiam in fidelibus. Sed habeo aduersum

Num. 24.

te pauca, quia habes ibi tenentes doctrinam Ba-
laam, qui docebat in Balac, ut mitteret scandalum
coram filiis Israël, edere idolothyta, & scortari)
Vt Bileam labefecit Israelem in uitatione
ad sacrificia: ita permissio idolothytorum
labefecit nouitios Christianos, de quibus
Paulus Rom. 14.1. Cor. 8. Ita nunc promis-
sio Interimisticorum, Adiaphororum, labe-
facit nouitios euangelicos & retrahit totū
Antichristianismum. Taxat perniciosa mite-
uitatem, & negligentiam Adiaphororum,
sub spe lucrificationis & in uitationis ad-
uersarum partis.

Sic etiam habes tu, tenentes doctrinam Nicolai
tarum) qui vt facultates, ita etiam uxores fa-
ciunt communes, ficto & falso exemplo Ni-
colai Diaconi, de quo suprà, ita error erro-
rem parit, idolatria fornicationem, vt
est in regno Antichristi conspicuum.

Resipisce) corrige hoc vitium negligentie.

Alioqui ueniam tibi citò) Ab inopinato da-
bis pœnas negligentie, defungeris.

Et pugnabo cum eis gladio oris mei) Te sub-
lato, dabo alium strenuiorem impugnato-
rem Gentilisini perverbū Euangelij. Quod
idola gentium sint dæmonia, quod solus
Christus sit adorandus & colendus, quod
solum Euangelium sit prædicandum, sine
tradi-

traditionibus, nec in vtrunq; latus claudicandum.

Qui habet aurem, audiat, quid spiritus dicat Ecclesijs) Intercalaris repetitio & cautio est ad singulos, sibi in similibus vitijs conscientios.

Vincenti dabo edere ex manna abscondito) fidelem & strenuum in officio aliam singulari prouidentia, vt Israelem in deserto, etiamsi destituatur à mundo. Item, edet manna absconditum, & spirituale, quod de cœlo descendit, quod mundus ignorat, de quo Ioan. 6. Ego ero eius cibus, ne uenbris causa deserat officium, aut mei professionem.

Ac dabo ei calculum candidum) Bonum testimonium de fidelitate. dicam in extremo Euge serue bone & fidelis. Matt. 25.

Et in calculo nomen nouum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit) Nomen nouum, est filius gratiæ Dei: nomen vetus est filius iræ, in atro calculo: hoc est, habebit testimonium bonæ conscientiæ, 2. Cor. 1. quo apud se certus & securus erit in iudicio extremo, calculis albis olim absoluebantur, atris damnabantur rei in iudicio. Nemo scit alterius absolutionem, aut damnationem, sed quisq; suam. Non ergo iudicemus alios, sed nos ipsos.

Angelo

Epistola
quarta.

Angelo in Thyatiris ecclesiæ scribe) Thyatiræ hīc, & Actor .16. in plurali , alias Thyatira, vrbs Lydiæ circa Cairum fluum , patria Lydiæ purpurariæ, quæ excepit hospicio Paulum.

Hæc dicit Filius Dei, qui habet oculos ut flamam ignis, & pedes chalcolibano similes) Pro authoritate personæ, pro affectu rerum, & pro attentione dicendorum.

Scio opera tua, charitatem , ministerium , patientiam, & gesta tua postrema plura prioribus) Est egregium testimonium à Christo ipso, ratione officij.

Sed habeo aduersum te pauca) Adeò nihil est ab omni parte perfectum , etiam in sanctis, ne nobis placeamus , alios despiciamus, sed vt cum timore , Domino seruimus.

Quia permittis mulierem Iezabel , appellantem se prophetam , docere & seducere seruos meos, scortari & idolothyta edere) Alludit ad Iezabelem veterem , propter impietatis similitudinem.3. Reg.16. Indicat præsignem aliquam gentilis idolatriæ propugnaticem. Taxat Episcopi negligentiam, & timiditatem , quod eam , authoritatis respectu & persecutionis metu , permittat , vt nostrorum plurimi. quod se non illi opponat, vt Elias, vt Iohannes.

Dedi

Dedi eitempus, ut resipisceret à fornicatione sua, sed non resipuit) Monita perdurat contra conscientiā, in idololatria, in spirituali fornicatione, peccat in Spiritum sanctum.

Ecce, ego mitto eam in lectum, & mœchantes cum ea, in afflictionem maximam (nisi resipuerint ab operibus suis.) & filios eius interficiam morte) Dabit ipsa cum omnibus suis asseclis, memorabiles, singulares, horrendasq; pœnas, de ista idololatria, seu spirituali fornicatione, ex iusto zelo Dei, quia ego sum Dominus Deus, clara Patris voce designatus, honorem meum alteri non dabo, fortis, zelotes.

Ac scient omnes ecclesiæ, quod ego sum scrutans renes & corda. ac dabo cuicunque uestrum iuxta opera sua) Declarabo meam diuinam potentiam, & seueritatem, aduersus omnes idololatas, sophistas, hypocritas & tyrannos, de præsenti, & in futuro iudicio, vt qui nolunt verbo, factis credant, me esse Deum, quem metuant.

Vobis autem dico, et cæteris in Thyatiris) Apostrophe & cautio est ad Iesabelitas, idololatas, antichristianos, synceros tamen.

Quicunq; non habent doctrinam hanc) euangelij) & qui non cognoverunt profunditates Satanae, ut aiunt) qui ex simplicitate cordis nesciunt discrimen inter dexterum & sinistrum,

vera doctrina & religio sit verior, qui nesciunt mysterium iniquitatis, & astutiam Satanae, transfigurati in angelum lucis. In plausibilem doctrinam & speciosam, sed falsam, raligionem humanarum traditionum.

Non mittam super uos aliud onus) saltem ut caueatis idololatriam, quam, quod habetis, tenete, donec ueniam) Doctrinam Euangelij seruate, nec admittite aliam, donec veniam in fine mundi, ad iudicium extremum, redempturus vos ex hoc regno satanae, ad æternam felicitatem. Onus pariter intelligas difficultatem crucis, & mandatum doctrinæ.

Qui uicerit) Idololatria antichristianissimi.

Et custodierit usq; in finem opera mea) quæ ego præcipio in Euagelio, idq; perseueráter.

Debo illi potestatem super gentes, & reget eas uirga ferrea, & tanquam uas figuli confringentur, sicut & ego accepi à Patre meo) Faciam eū strenuum, fortem, & egregium debellatorem gentilisini, & antichristianissimi: tandem cōstituam eum in eum iudicem extremum super omnes impios. Matt. 19.

Ac dabo illi stellam matutinam) post tribulationis noctem, Spiritus sanctus illustrationem post tristiem huius mortis noctem, lætam resurrectionem, vt luceat sicut stella in perpetuā æternitatem. Dan. 12. Post extremas tenebras, orietur ei Sol iusticiæ. Mal. 4.

Qui

Qui habet aurem; audiat, quid spiritus dicat eccl^{esij}) Quæcunq; enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, vt caueamus ab simili Iezabele Babylonica & antichristiana, vt nostram corrigamus tarditatem & negligentiam, vt seruemus constantiam.

C A P V T I I I .

De posterioribus tribus Angelis.

Angelo in Sardibus ecclesiæ scribe) Sar- Quinta Es-
des, vrb^s Lydiæ, regia Grœsi, vtro- pistola.
ruinq; Diodorūm patria, Melitonis postea
episcopatus.

Hæc dicit, qui habet spiritus Dei, & septem stellas) Christus, de quo supra i.

*Scio opera tua, quia nomen habes, quod uiuas,
& mortuus es) Nominetenus euangelicus,
ignauus hypocrita, & delicatus martyr es,
cuiusmodi semper plurimi. Grauis taxatio
negligentiae, sine aliqua commendatione,
Matt. 24. 25. Luc. 12. Mar. 13.*

Esto uigilans) in officio, doctrina & vita.

*Et confirma cætera moribunda) vt fidelis pa-
stor. Esa. 40. lāguida in fide & opere. ne per-
tuam negligentiam relabantur ad gentilismum,
antchristianismum, aut epicurismū.*

*Non enim inueni opera tua plena coram Deo)
Perfunctoriè prædicas, & officium preſtas;*

ore confiteris Deum, Christum, Euangeliū, factis negas, alia facis, alia negligis, alter doces, aliter viuis.

Memineris ergo, qualiter acceperis & audieris) didiceris sanam, & sinceram Euangelij doctrinam ab Apostolis, eam

Serua & resipisce) institue emendationem.

Sin autem non uigilaueris, ueniam super te tanquam fur, ut nescias qua hora ueniam) Occupabo te ab inopnato, vt malum, infidum, securum, negligentemque seruum. Mat. 24. exuam te officio, aut morte, aut destituzione. Ratio sequitur

Habes paucā nominā in Sardibus, qui non inquinauerunt uestimenta sua, ut ambulent mecum in albī, ut deceat) Negligentiæ demonstratio est, Habes exiguum catalogum piorum hominum, in libro vitæ, inscriptorum, ex tuo episcopatu, qui vitam agant Christo dignam. vt vestis, ita vita ornat hominem. Vestis alba, est decentior, nuptialis, heroica, festiva, triumphalis. Eccl. 9. Matt. 22.

Qui uicerit) qui legitimè & strenuè mecum contra hostem meum Satanam & Antichristum certauerit, eumque vicerit officij sedulitate.

Sic uestietur uestibus albī) vt viator, & triumphator in perpetua gloria.

*Et non delebo nomen eius de libro uitæ) Erit
in æternum sanctus, saluus & electus.*

*Et confitebor nomen eius coram Patre meo,
coramq; angelis eius) vt Matthei.10. Confiteri
Christum, est profiteri eius Euangelium, e-
tiam cum periculo vitæ & facultatū, quod
qui facit, habebit mutuam confessionem
Christi in die nouissimo, cum summo, æter-
noq; honorem Dei & angelorum, omni-
umq; piorum. est amplissima impensarum
compensatio.*

*Qui habet aurem, audiat, quid spiritus dicat ec-
clesijs) præsentibus & posteris, perpetua suc-
cessione.*

*Angelo in Philadelphia ecclesiæ, scribe) Phila-
delphia hæc Lydiæ, alia est, ab illa quæ est Sexta Epi-
stola.
Ægypti.*

*Hæc dicit sanctus ille & uerus, qui habet cla-
uem Dauidis, qui aperit, & nemo claudit, claudit
& nemo aperit) Christus, absolute sanctus &
verus, nos eius respectu sancti & veri, extra
queim nihil sanctum, nec verum. Qui nos
suo Spiritu sanctificat, à mundo segregat &
sibi destinat. Qui quod promittit, veraciter
seruat & præstat. Qui habet clauem Dauid,
vt Eliachim in domo & regno Dauid. Iess.
22. qui habet absolutam gubernationem
Ecclesiæ: cui tradita est oennis potestas in
cœlo & in terra: Qui aperit cœlum, inferos*

mortem, sibi & suis, & nemo claudit. Econstrâ, qui impijs claudit cœlum, inferos, mortem, & nemo aperit. Qui aperit sensus, vt intelligamus scripturas. Qui aperit portas regionum, ad liberum ingressum Euangelij, regis gloriæ; Hanc clauem scientiæ, & potestatis: claudendi & aperiendi, ligandi & soluendi, commisit suis ministris. Ioan. 21. Antichristiani ipsa abutuntur,

Scio opera tua) bona, sine reprehensione, saltem ut caueat sibi in posterum.

Ecce, dedi coram te, ostium apertum) prædicandi euangelij libertatem, felicitatem, audiendum promptitudinem, Ostium, me ipsum tibi aperui. Ioan. 10.

Quod nemo potest claudere) seu prohibere, pro quo orat Paulus Eph. 4.1. Cor. 16.

Quia exiguum habes potentiam) perficiendi quæ voles. Video tuam promptitudinem, ideoq; addo uires, & successum.

Seruasti sermonem meum) constanter prædicas Euangeliū, de mea persona, & officio, quod sim Deus & homo : Rex & Sacerdos æternus, Saluator mundi.

Non negasti nomen meum) non mutasti Etrinam euangelij, propter æstum persecutio[n]is, vrgentibus aduersarijs, ne de me prædices, quod sim Messias.

Ecce

Ecce do de Synagoga Satanæ, qui dicunt se Iudeos esse, nec sunt, sed mentiuntur) Ut videas constantiæ tuæ fructum, & meæ præsentiaæ, auxiliijq; effectum, faciam, vt veritate conuicti & adacti aduersarij, mentito titulo Iudæi, orthodoxi, & catholici, re uera antichristiani, sophistæ, serpentarij, sathanæ conciliabulūm.

Ecce, inquam, faciam, & cogam eos, ut ueniant, adorentq; ad pedes tuos) ut fiant tibi supplices, pro ignoscētia, de illata iniuria, blasphemia, & iaculatis conuicijs de me, agnoscentes me esse verum Messiam, testificatum resurrectione, ascensione, Spiritus sancti missione, & miraculis, ad testimonia scripturæ, & prophetarum respondentibus manente vtiq; Serpentis semine, vsq; ad extremum, quantumuis inde aliquot lucrifaciamus.

Vt sciant, quod dilexite, quod seruasti sermonem patientiæ meæ) Ut videant aperta meæ erga te dilectionis testimonia, propter fidem tuam constantiam doctrinæ Euangeliij, quæ semper habet crucem comitem, aut quæ est doctrina de mea cruce & morte pro totius mundi redemptiōne à peccato & morte æterna.

Ego uiciissim seruabo te ab hora tentationis)

persecutionis. Quæ uictura est super orbem uniuersum, ut tentet habitantes in terra) non quod te non apprehendat, sed quod te non superret & subuertat. Oportet enim nos conformati fieri imagini filij dei, in cruce & gloria. Benigna promissio, pro tutela vniuersæ ecclesiæ, & cuiusq; pij. Persecutio vniuersalis, respicit Euangelium vniuersale, successione per loca & tempora.

Ecce uenio citio) ab inopinato, pariter ad tentandum & seruandum.

Tene quod habes) Præsta tuum officiū strenuè. Quantumuis simus seduli, tamen indigemus admonitione.

Ne quis tibi præripiat coronam tuam) Ne te aduersarij transuersum agant, neue torpefas, vietus aduersariorum importunitate, crucis magnitudine & prolixitate.

Qui uicerit) aduersarios, sedulitate & constantia, vsq; ad tormenta mortis.

Faciam illum columnam in templo Dei mei) Statuam illum pro constantiæ exemplo, quod imitetur, quo innitatur tota in posterum Ecclesia piorum, cuiusmodi fuerunt & sunt omnes martyres Christi.

Et foras non egredietur amplius) erit in æternum beatus, felix & saluus, sine omni metu excidij in vita futura & æterna.

Et scribam super eum nomen Dei mei) Vocabitur

bitur filius Dei, ex Deo per fidem in Christum natus.

Et nomen ciuitatis Dei mei, nouæ Ierusalem, quæ descendit de cœlo, à Deo meo) erit ciuiis Ecclesiæ, nouæ, cœlestis, diuinæ, eternæ & gloriæ Ierusalem, de qua infra cap. 21. 22.

Et nomen meum nouum) Dicitur Christianus, filius Dei, filius gratiæ, qui olim fuit filius iræ, quod excellit omnia nomina, quantumuis in hoc mundo præclara.

Qui habet aurem, audiat, quid spiritus dicat ecclesijs) Sibi dictum accipiat, ac curet, ut similia bona præconia suæ fidelitatis à Christo accipiat, iuxta illud, Euge serue bone & fidelis, Matt. 24.

Angelo ecclesiæ Laodicensium scribe) Laodicensium meminit Paulus. Coloss. 4. Eius Epistola ad ipsos epistola, quam præcipit à Colosensisibus legi, cuius quoq; meminit Seneca. ex cedit.

Hec dicit, Amen, testis fidelis & uerus, principium creaturæ Dei) Christus, ipsa Veritas, uerus, fidelisq; testis de Deo Patre, eiusq; voluntate & benevolentia, ipse incarnationis opere testatus diuinorum oraculorum effatum, Principium creaturæ Dei, primus rerum creator, & creatura respectu sue humanitatis, ad cuius imaginē factus est Adam. Gen. primo.

*Scio opera tua) quibus alijs fucum facis,
mihi non item. dura increpatio.*

*Quia neq; frigidus, neq; feruidus es) plane hy
pocrita, in vtriamq; partem flexilis, officiu
perfunctorie, questus gratia præstas, parasi
tastes, ait quis, ait: negat quis, negas. omni
bus te attemperas, & insinuas, pacis, gratię,
ventrisq; causa: Non propter ædificationē
factus omnia omnibus, vt omnes lucrifa
cias.*

*Vtinam frigidus aut feruidus es) vt scirent
pij homines quo loco te haberent. frigidus
ex professo impius, præter fidei charitatif
que calorem. Aut feruidus vt Elias, Ioan
nes, Stephanus, zeli ardore flagrans. Aut
mallem, vt plus, minusue faceres per impru
dentiam, quam vt sis hypocrita.*

*Sed quia tepidus es, neq; frigidus, neq; feruidus)
neutralis, expectans vtriusq; causæ, & par
tis euentum, in quam partem inclinet victo
ria. Crepas Euangeliū, Crucem fugis.*

*Euomam te ex ore meo) exuam te officio, au
feram Verbum meum ex ore tuo. odi simu
latores, delicatos martyres.*

*Quia inquis, diues sum, ditatus sum, nullius e
geo) Mimesis eorum est, qui cyclopœdiā
absoluerunt, qui suam iactant, si non ore,
certe professione, omniscientiam, ingenij
præstantiam, ac putant se extra erroris aleā
positos.*

Sed

Sed nescis, quām miseras, miscrebilis, pauper,
ceccus & nudus) Antithesis est pēr vera & spi-
ritualia prædicata, de eiusmodi iactabun-
dis philautis, quibus nullum est miserius,
& odiofius hominum genns, quamvis mag-
nifiant apud vulgus, ratione ministerij, &
professionis, salutanturq; magnificis titu-
lis, sed interim Deus aliter de istis laruatis
pronunciat, vt olim de Pharisæis. Matt. 23.

Quadeo tibi, ut emas à me aurum igne proba-
tum, ut ditescas) vt ores me pro Verbo Dei,
veroq; eius intellectu, postposita humanæ
sapientiæ philautia.

Vestimentiq; albis induaris, ne appareat tur-
pitudo nuditatis tuæ) vt instituas uitam ad e-
mendationem, ne dedecores te, tuumq; mi-
nisterium tua scelerata vita.

Collyrioq; inungas oculos tuos, ut uideas de-
trahas tuæ menti, priuatæ, & perniciose sa-
pientiæ caliginem, inunctus oleo spiritus,
cuius vncio omnia docet, I. Ioan. 2. vt vi-
deas te ipsum, tuos defectus, & vicia, vt cog-
noscas Dei mentem, & voluntatem.

Ego, quos amo, arguo, & castigo) subiungit
increpationis causam, suum amorem de-
nostra salute. Dum iudcamur, à Domino
corripimur, cneum hoc mundo damne-
mur. I. Cor. II.

Aemulare ergo ac resipisce) Indue verum tui officij zelum: fac tuum officium sedulò & strenuè, non negligenter, nec frigidè, emenda quæ sunt vicia.

Eccc stō ad ostium & pulso) prædicatione pœnitentiæ.

Si quis audierit uocem meam, aperueritq; ianuam, introibo ad illum, ac cœnabo cum illo, & ipse mecum) Erius amici coniunctissimi & fœderati. Meminit Cœnæ, non Prandij, ratione diei mundi, quæ iam Christi tempore venit ad vesperam. Et ratione suæ cœnæ, quam in sui memoriam instituit, vt sui erga nos amoris, mutuæ societatis & fœderationis vinculum. Ioan. 14. Ad ipsum veniemus.

Qui uicerit) suam ignauiam, & fecerit officium suum sedulò, vt seruus fidelis.

*Dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut & ego uici, et consedi cum Patre meo, in throno eius) Est amplissima promissio, iuxta illud, Eu-
ge serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui. Matt. 24.*

*Qui habet aurem, auſiat, quid spiritus dicat ecclesijs) De fidelibus & infidelibus, sedulis & ignauis sui Euangelij ministris, quo-
uis loco & tempore.*

Post

CAPVT IIII.

De throno Maiestatis.

Post hæc uidi) Reuelationum, visionumque transitio est, à superioribus sibi continuatis, ad sequentia continuè cohærentia, vsq; ad 12. caput, De vniuersali regno Dei, Ecclesia in mundo.

Ecce ostium apertum in cœlo) Iuxta apparentiam, Ostium Christus est, ipse aperit cœlestia.

Et uox, quam primum audiui, tanquam tubæ, mecum loquentis) suprà, in prima visione, cap. I. Vox Christi seria & sonora.

Dicebat) iteratò ostensurus mysteria.

Ascende hic) mente & attentione.

Et ostendam tibi, quæ oportet fieri post hæc) Propositio est, de forma & fortuna Ecclesiæ, post apostolorum tempora, vsq; ad finem mundi, sequentibus octo capitibus.

Et statim sui in spiritu) mente raptus extra corporalia, in corpore tamen.

Ecce thronus positus erat in cœlo) Narratio-nis, visionisq; exordium est. Thronus regiæ maiestatis sedes est, magnifice exornata, vt Ezech. i. Dan. 7.

Et super thronum sedebat aliquis) Angelus mystagogos, id est, diuinorum actor, habitu referens Deum Patrem, quem nemo alioqui videt.

Et qui sedebat, similis erat aspectu, lapidi Iaspidi, & Sardio) Ab habitu, seu toga imperiali. Viridis, & rubeus, benignus & seuerus, creator & vorator. cuius benignitate omnia virent, germinant, & florent. Contrà, eius seueritate cuncta, vt igni, vorantur. Deus ignis absumentis est. vt gestatio sceptri, & gladij coram Imperatore. Quæ Deus creauit, igni vorabit, & reformat ad æternitatem.

Iris in circuitu throni, similis spectui smaragdino) Arcus imperialis, & triumphalis ornat thronum. Misericordia Dei superat omnia opera Dei, ornat maiestate in Dei, vt verè sit & dicatur thronus gratiæ.

Et circa thronum, uiginti quatuor throni, super thronos uiginti quatuor Senatores sedentes) Consistorium diuinum, ex 12. patriarchis, & 12. Apostolis quasi Assessores regni, Senatores, Patres conscripti, Scripta Prophetarum & Apostolorum, Decreta, seu oracula Dei tenentia, cōseruantia, & promulgantia, secundum quæ gubernatur, & iudicatur totum Imperium Dei, regnum Christi, Ecclesia. Pro authoritate, dignitate, & reuerentia Sacrae Scripturæ, ad quā, vt ad diuinam

na decreta nos remittit Christ⁹, vt Cesar ad Imperialia decreta. Reicheſ abſcheit, In Lege quidſcriptū eſt. Scrutamini Scripturas. Sic ſcriptū, decretū & fatum eſt, Non potest ſoli ui Scriptura. Non facit Dominus quicquā, niſi prius ſecretum ſuum reuelauerit Seruis ſuis Prophetis. Amos. 3. Cuim ſederit filius hominis in throno maiestatis ſuæ, ſedebitis & vos, Matt. 19.

Amicti uestibus albis) heroicis, festiuis, glorioſis, honorificis, puris, iminaculatis. Eloquia Domini, caſta, pura. Psal. 12. Lex Domini immaculata. Pſa. 19. Ecclesiæ decor & gloria.

Habebant in capitibus ſuis coronas aureas) regias, imperiales, truimphales. Verbum Dei, veritate vincit. Omnium fortiffimum veritas, ſuperat mendacium, peccatum, mortem, & Sathanam, confert æternos honores. Ecclesia cuim Christo, habet communīcatum honorem. Lex.

De throno exibant fulgura, tonitrua, uoces & fragores) signa ſeueritatis, pro reuerentia & obſeruatione, iuxta formam datæ Legis in Sinai. ſignificant doctrinam Decalogi, ad Euangeliū carnis nostræ mortificationem.

Et septem Lampades ardebat coram throno, que ſunt septem Spiritus Dei) Iuxta typicum candelabrum septem lampadū, in tabernaculo. Eſt doctrina Euangeliij de Crihſto,

per Spiritum sanctum septies in orbe renata, ut septem primi dies, vsq; ad consummationem, donec oriatur Lux æterni diei, Sol iusticie.

Coram throno mare uitreum, instar crystalli)
Alludit ad Labrum æneum, mare fusile, in Tabernaculo, vnde lauabantur sacrificia.
Baptismus Exo.30.3. Reg.7. Repræsentat Baptismum, Lauacrum regenerationis, & purificatio-
 nis nostræ perfidem in Christum Rom. 6. Tit.2. vt post doctrinam Legis & Euangelij. pœnitentiæ & remissionis, regeneremur noui homines. crystalli instar pellentes.

**Euange-
listæ.**

Et in medio throni, circumq; eum quatuor Animalia,) Regum throni solent animalibus, quasi basibus fulciri & ornari, ut Salomonis Solium, 12. leunculis. 3. Reg. 10. Ita thronus Dei, est quatuor animalibus fulcitus. ijsdem, quæ Ezech. 1. describuntur, iuxta quatuor capita Euangelicæ doctrinæ de Christi Humanitate, Victima, Victoria & Diuinitate: iuxta faciem Hominis, Bous, Leonis & Aquilæ. Quòd Christus Dei filius incarnatus, pro peccatis Victima factus, Resurrexit & Ascendit. Euangelij 2. animalia cicura, placida, differunt ad 4. feras bestias Monarchiarum, Daniel. 7. Intra. 6.

Plena

Plena oculis, antè & retrò) Euangelij Christi doctrina, est plena cognitionis operum Dei, præteriorum, & futurorum: ante & post exhibitum Christum: in veteri, & novo testamento: huius & æternæ vitæ: sine quibus, nec prophetas, nec apostolos intelligimus. nempe, Christum Hominem, Mortuum, Resurrexisse, & Ascendisse ad cœlos, perpetua de Christo doctrina est. Hinc throno Christus insedit ab initio.

Animal primum, simile Leoni) Significat Christum victorem Mortis. Regiamq; maiestatem. Facies Regis, facies Leonis.

Secundum, Vitulo) Quod Christus factus est pro nobis Victima Holocausti.

Tertium, Homini) Significat Christi incarnationem humanam.

Quartum, simile Aquile uolanti) Significat Christi diuinitatem, qua ad cœlos ascensit. Ea sunt principalia capita de Christo prædicanda, quòd sit Deus, & Homo. Rex & Sacerdos: Aquila, Homo, Leo, & Bos. Ea conueniunt analogiæ scripturæ, & fidei.

Singula quatuor animalia alas senas habebant) Viginti quatuor Senatores non pinguntur alati, sed solidi sedentes, quòd prophetarū Scripta, tantum in populo Iudaico, vt certo loco continebantur. Quatuor Euangeliæ autem pinguntur alati quòd Euange-

lium volaret in mundum vniuersum, Matt. 28. Mar. 16. Psal. 18. Rom. 10. Senæ alæ in singularis quatuor, conficiunt 24. Quod Euangelij doctrina perniciovolatu in vniuersum referret, prophetarum oracula de Christo esse impleta, iuxta duos Seraphos. Iess. 6.

Circumquaq; et intus plena erant oculis.) Doctrina Euangelij est plena cognitionis Dei, externè & circumquaq; ex operibus creationis, Incarnationis, & Gubernationis. Internè, in Verbo, de eius erga nos benevolentia. Docet quomodo internè in mente agemus cum Deo per fidem, & externè per charitatem cum proximo. Ab externa operum Dei contemplatione, perducit nos ad internum eius conspectum de Essentia. A corporalibus & temporalibus, ad spiritualia & æterna. Aut Visus Dei habet reflexū externè & internè. contemplatur omnia, & sese.

Incessanter diu, noctuque clamant, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipotens, qui erat, est, & uenturus est.) Doctrina Dei uniformiter, constanter, & perpetuo prædicat Vnum Deum, in Essentia: Trinum, in Personis, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum. יְהוָה אֱלֹהִים Essentia præsentes, אֶדוֹנֵי שְׁדָי Dominum sustentatorem si- bi suf.

bi sufficientem, exercituū, omnium
creaturarum, sanctum, ab omni ini-
quitate segregatum, ideoq; venerandum.
~~παντοκράτορα~~ omnipotenteim. Qui erat, ab æ-
terno: Est, de præsenti, & Futurus est, in om-
ni æternitate, simul, & singulatim. Quæ
prædicata, de nullo, quām de solo vero Deo
prædicari possunt.

Et cū darent illa Animalia, gloriām, hono-
rem, & benedictionem, Sedenti super thronum,
uiuenti in secula seculorum, procidebant uigintē
quatuor illi Senatores ante Sedentem in throno;
& adorabant Viuentem in secula seculorum. Ac
demittebant coronas suas ante thronum, dicen-
tes. Dignus es Domine Deus noster, accipere glo-
riam, honorem, & potentiam: quia tu creasti om-
nia, & per uoluntatē tuam erant, & erata sunt)
Cohærent sibi. Hoc est, Cum doctrina E-
uangelij cœpit prædicari in Mundo, de in-
carnato Filio Dei, Deo & Homine, Rege
& Sacerdote æterno, & de opere Salutis
nostræ per ipsum effecto: tunc cessauit
doctrina Prophetarum, quantum ad va-
ticinia, Et cum summa reuerentia, gra-
tiarum actione, resignabant officium,
quod sua vaticinia de Christo, iā essent im-
pleta. Angeli Christo, canebant Gloriam
in excelsis Deo. Lex & Prophetæ usq; ad-

Iohannem prædicauerunt. Matt. ii. Et Christus in Cruce clamauit Consummationē. Ideoq; ipsi Soli omnia referūt accepta, gloriam, honorem, & potentiam. Quòd omnia creauit, quæ erant in eius destinata voluntate, quod iam omnia perfecit, & in effectū protulit, quæ per Prophetas prædixerat futura de Christo, & Ecclesia. Iuxta primam Creationem, qua produxit ad esse, quæ ab æterno in eius erant consilio, destinata voluntate, & perpetua Idea, specimenq; præbent æternæ vitæ, in qua, quando iam omnia, adhuc per Generationem procreanda, impleta, & ad perfectionem producta fuerint, tunc inchoabit vita æterna, in qua erit perpetua gratiarum actio, cum summa reuerentia ad Diuinam Maiestatem, cui soli quisq; suam sapientiam, iusticiam, virtutē, & cætera omnia gratiarum dona referet accepta, & deponet. Adeo ipse Christus resignabit ac deferet Deo Patri regnum, vt sit Deus omnia in omnibus. i. Cor. 15. Quemadmodum & in posterum, in fine mundi idem ipsi 24. Senatores cum summa reuerentia gratias agent Deo, de omnium vaticiniorum consummatione, de vniuersali Generatione, & maxime de Electorū completa procreatione & regeneratione ad gloriam æternam, Infra. ii. Quemadmodum, post primam Creationem secutum est Sabbathum

bathum typicum, ita post Procreationem sequetur archetypicum Sabbathum, æternæ quietis, contemplationis, laudis, & gratiarum actionis Dei.

Tantum de Rege, Monarcha Mundi, & Ecclesiæ: de throno Maiestatis eius, cum omnibus suis membris, & ornamentiis. Sequitur eius regni gubernatio, Decreta, Facta, secreta, in libro oriculari descripta, & sigillata. Agno immolato, Christo, ad referandum tradita.

C A P V T V.

De Libro Oraculari.

ET uidi in dextera Sedentis super thronum, Liber Dei, Librum, scriptum intus, & foris) Iuxta typum, & Legē. Deu. 17. Libri Dei varij sunt. est Liber Vitæ, Legis, Dierum, conscientiarum, & Oracularis. Liber Vitæ continet Electos. Liber Legis continet voluntatem Dei. Liber Dierum, seu Causarum. Conscientiarum, continet singulorum acta quolibet die, vnde quisq; iudicabitur. Liber Oracularis, est rerum gerendarum, fatorum, futurorum euentuum, ex præscientia Dei. Dexter quod habeat felices euentus Ecclesiarum. Scriptus ex præscientia Dei. Intus, &

quæ ipse
scripsit, &
legit.

foris, tām de cogitationibus mentis, quā dō dicendis, & faciēdis cuiusq; bonis & malis,

Obsignatum sigillis septem) nulli cognitum nisi Deo, qui scripsit: & cui ipse reuelauerit, Christo glorificato. Ipse porrò seruis suis prophetis. Amos. 3. Mat. 11 & 13. vt supra, i. hīc, & infra cap. 10. clausus & obsignatus à Daniele iubente Angelo. Dan. 12. Hæc est arbor illa scientiæ boni & mali, Adæ vetita, reuerenter habenda, nulli temerè contredictanda ex præiudicio. Gen. 2. 3. Ad quam arborem, & ex quo libro, Deus partialiter revealat agenda, suis prophetis, quæ porrò reuelent Ecclesiæ, vt Mose, ad rubum ardente, vt inter Cherubim, in propitiatorio, aut aliās vbi cunq; ei libuerit.

Et uidi Angelum fortē, magna preconis uoce clamantem) in vniuersum edicentem, & quasi omnes ad præsens arduum, & maximū momenti negocium euocantem.

Quis est dignus) aptus, idoneus, & sufficiens,

Aperire librum) oracularem, omnia in posterum fata, & euentus Ecclesiæ de Christo, & Antichristo continentem.

Et soluere signacula eius) euoluere, & explicare eius arcana, in intimo consilio Dei destinata, quid boni, quid mali futurum sit, vt nobis caueamus.

Et nemo) ex omnibus creaturis.

Neq; in Cœlo) ex angelis.

*Neq; in terra) ex hominibus, diuis astro-
nomis.*

Neq; sub terra) ex dæmonibus.

*Poterat aperire librū, neq; inspicere illum) Est
exclusua, seu negatiua vniuersalis, quan-
tum ad diuina oracula. Naturalia autem
colligi possunt ex consequentijs. Ad diui-
na autem omnes uno ore exclamant. O al-
titudo diuitiarū sapientiæ, & scientiæ Dei,
quām incomprehensibilia sunt iudicia e-
ius, & inuestigabiles viæ eius. Quis cogno-
uit sensum Domini, aut quis consilarius
eius fuit?*

*Et ego flebam multū) commiseratus affli-
ctissimam Ecclesiā, flent adhuc omnes pij.*

*Quod nemo dignus inuentus est aperire, & le-
gere librum, neq; inspicere illum) De forma, &
fortuna miserrimæ Ecclesiæ, de conflicta-
tione regni Christi & Antichristi. Mulieris,
& Serpentis.*

*Vnus de Senioribus) Iessaia, aut quisq; pro-
phetarum, expertus reuelationes à Christo
aut doctrina prophetarum.*

*Dixit mihi, ne fleueris) Est aliquis qui pote-
rit aperire, & reuelare mysteria.*

*Ecce uicit Leo de tribu Iudeæ) de quo Iacob.
Gen. 49. Messias.*

Stirps Dauidis) de quo Iess. II. super quem

requiescit Spiritus Domini, spiritus sapientiae & intellectus, & Solus Christus, iam superata morte, glorificatus, sedens ad Dexteram, & in sinu Patris, dignus est.

Aperire librum, ex soluere septem signacula eius) scire sensum Domini, dicere in posterum futuros eventus, commonstrare Serpentis, Draconis, Sathanæ, & Antichristi eius furores, ut caueamus, aut iacula præuisa minus feriant, & ab his felicem nobis exitum.

Et uidi, ecce in medio throni, & quatuor Animalium, & in medio Senatorum) ipsis omnibus honoratior, in æquali cum Deo Patre honore & potentia.

. Agnus stans tanquam mactatus) Christus immolatus, & glorificatus, diuerso respectu officij Leo, & Agnus: Rex & Sacerdos.

Habens cornua septem) Cornu, regni symbolum est.

Et oculos septem, qui sunt (septem) spiritus Dei, misi in omnem terram) Oculus illustratio, visus & cognitio Dei est. Vtraq; significant Regnum, & Sacerdotium Christi, præguberuatione, & illustratione Ecclesie, per Spiritum sanctum in vniuerso Mundo administranda, dum ipse corporaliter abest. Vnum tantum est Regnum, vnuſq; Spiritus in Regno, & Sacerdotij Christi, omniū secu-

seculorum. Septenarius numerus, aut multiuarius est, aut septenas iterationes seculorum significat, Adæ. Noah. Abrahæ, Mose, Christi, Constantini & Lutheri temporibus, postea tradet Regnum Patri.

Venit, & accepit de dextera Sedentis in throno Librum.) Christus iam post sui immolacionis & glorificationem secundum suam humanitatem, accepit à Deo Patre reuelationem eorum, quorum, dum erat in carne cœpit incrementa, Luc. 2. & confessus est se ne scire, Mat. 24. iuxta huius libri primam propositionem, cuius hic incipit narratio, ita ut iam in Christo habitet plenitudo diuinitatis. Coloff. 1. Cogita quām alacri vultu Pater Filio tradiderit, & quām reuerenter Filius à Patre acceperit Librum.

Et cum aperuisset Librum) Postquam Christus post sui glorificationem, agnitus est sedere ad dexteram Dei, in throno maiestatis Dei, habere cum Deo Patre communicatos honores, & qualem potentiam & gloriam, Ipsum habere plenitudinem diuinitatis, & esse thesaurum perfectæ cognitionis Dei.

Quatuor Animalia & uiginti quatuor Senatores) Omnes Prophetæ & Euangelistæ, Apostoli vniuersaq; Ecclesia vetus & noua, doctrina prophetarum & apostolorū de Chri-

stipersona, & officio instituta, & iam post glorificationem eius confirmata.

Procidebant coram Agno) Christo, adorantes eum, ut verum Deum. Act. i.

Habentes singuli citharas) concentum doctrinæ ad diuinæ, perpetuasque laudes, & gratiarum actiones.

Et phialas aureas, suffimentorum plenas (quæ sunt) sanctorum supplices preces) soli Deo congræ.

Et cantabant canticum nouum) Anteâ de Iesu Nazareno, dum erat in carnis humilitate, seruiliq; forma, non cantatum, & prædicatum, ut iam de exhibito filio Dei, glorificato.

Dignus es accipere librum) secundum humanitatem scire diuina oracula. alioqui secundum diuinitatem, æqualis est Patri.

Et aperire signacula eius) reuelare mysteria nulli creaturæ concessa.

Quoniam maestatus es) ratio dignitatis, respectu spontanæ obedientiæ, crucis morte contestatae, Philip. 2.

Et redemisti nos Deo) per peccatum venundatos Satanæ, & morti æternæ, tuo beneficio vindicatos Deo, & ad vitam æternam restitutos. Ab effectu mortis Christi.

Per sanguinem tuum) redemptionis præcium. includit totum actum Iustificationis,
Redemp-

Redemptionis & salutis nostræ. Excludit omnia merita humana.

Ex omni tribu lingui, populo, et natione) ex quo vis genere hominum, quocunque loco & tempore. Non inquiunt omnes, sed ex omni: quia non omnium est fides, neq; omnes obediunt Euangelio, quamuis Christus sua morte, & sanguine satisfecit protius mundi peccatis.

Fecisti nos Deo nostro reges, & sacerdotes) Ab effectu suæ mortis & nostræ fidei. Ad summos, communicatosq; tecum honores euectos, regios scilicet & sacerdotales.

Et regnabimus super terram) & terrena omnia, carneum, peccatum, mortem, & Satanam. per, & secundum te Sacerdotes, offeremus Deo Patri spirituales hostias, carnis mortificationem, spiritus vivificantem, vera precum suffimenta, æternas agemus, gratias, veram, salutaremque doctrinam profitebimur. Idque super terram, in hac terrestri vita, & in vniuersum, poste à vnâ cum Christo trademus regnum Deo Patri.

Deinde uidi, & audiui uocem Angelorum multorum) Post Homines sanctos, seu sanctam Ecclesiam, accedit secundus chorus, & ordo laudantium Christum.

54 APOCALYPSIS.

In circuitu throni, & animalium, ac Senatorum, milia milium, dicentia magna uoce) Quasi ministri Dei, Christi, & Ecclesiae electorū, agnoscentes sua beneficia per Christum collata, reuerenter adorantes Filium Dei incarnatum & passum, quod factio obstinatarum spirituum recusauit, ideoq; mutata in Sathanam & Diabolum, lapsa est in exitium æternum.

Dignus est Agnus, qui mactatus est, accipere potestiam, diuitias, sapientiam, fortitudinem, honorem, gloriam, & benedictionem) Christus incarnatus, & passus, pro sua erga Patrem reuerentia, & pro sua erga nos beneficentia, dignus est communicatis cum Deo Patre prædicatis.

Et omnem Creaturam) reliquam, præter Elegitorum Ecclesiam, & Angelos. Tertius ordo agnoscentium & prædicantium Filium Dei incarnatum, passum & glorificatum, Iuxta Psal. 149. & 150.

Quæ est in Cælo) Astra, Elementa, & Meteora, Volucres.

Quæ super terram) Herbas, Arbores, & Animalia, Montes, Colles & Valles, Fontes & Flumina.

Et quæ sub terra) Metalla, Gemmas, Venas, Inferos & infernales omnes.

Et in Mari, quæq; in eis sunt) Pisces. Enumeratio

meratio est per distributionem omnium
Creaturarum.

Audiui dicentes) ut omnis lingua confitea-
tur, quod Dominus Iesus Christus est in
gloria Dei Patris. Dicentes pro suo more,
· Sedenti in throno) Deo Patri.

Et Agno) filio Dei Christo incarnato, pas-
so & glorificato.

Benedictio, honor, gloria & potestas in secula
seculorum) Pro nostri creatione, generatio-
ne, gubernatione, & conseruatione. Pro no-
stri Redemptione à vanitate, ab impiorum
abusu vindicatione, à corruptionis interi-
tu, reparatione, reformatione, & ad æternā
libertatem in gloriam filiorum Dei assertio-
ne, Röm.8.

Quatuor Animalia) Doctrina Euangeliij de
Christi persona & officio, de eius diuinitate
& humanitate, De eius Regno & Sacer-
dotio.

Dicebant Amen) affirmabant hæc esse ve-
ra & per Christum fore rata & solida.

Et uiginti quatuor Senatores) Prophetæ Ceci-
derunt in facies suæ, & adorauerunt Viuentem in
secula seculorum) cum æterna gratiarum actio-
ne, pro Veritate, seu oraculorum effectu &
impletione. Typus vite æternæ. Totam
hanc venerationem erga Patrem & Filium,
in omnibus creaturis efficit Spiritus sanctus,

CAPVT VI.

De Libris sigillati apertione.

ET uidi, cùm aperuisset Agnus unum de sigillis) Hic primùm incipit vera Apocalypsis, de regno Christi, & Antichristi, de forma, & fortuna Ecclesiæ, usque ad finem mundi, clausa, & sigillata, nemini, quām soli Deo cognita, Christo clarificato ad reuelandū tradita, scilicet. Regna politica principalia à Deo constituta esse quatuor, per Idolatriam facta Antichristiana, Christi regno plurimum molesta, per quadriime tallarem statuam, & per quatuor Bestias. Dan. 2. & 7. Zachariæ. 1. & hīc Iohanni per quatuor grassatores Equites, depicta.

Audiui unum de quatuor Animalibus) Doctrina de Christo, Deo & Homine: Rege, & Sacerdote æterno, semper sonuit in Monarchijs. testibus historijs, Danielis, Esdræ.

Dicens, tanquam uoce tonitrua) voce seria, & sonora, soli Deo pro authoritate cōgrua.

Veni, & uide) Iohannes sustinet vicem Ecclesiæ, quę seimper præsens spectat & experita est Monarchiarum molestias, aduersus regnū Christi, propter disparē religionem.

Vidi,

Vidi, eccè Equus albus) Equus est animal Monarchia
bellicum & heroicum. Albus color, est præ
stantior, vt inter metalla, aurum in statua
regia Dan. 2.

Qui sedebat super eum, habebat Arcum) Ar-
cus, militare, & bellicum instrumentū est.

Et data est ei corona) Corona, uictoriæ, &
regium ornamentum est.

Prodijt uincens, & ut uinceret) Habebat suc-
cessum & felicitatem belli, vt superatis alijs
regnis, monarchiam constitueret. Hæc de
prima monarchia Assyriorum, seu Babylo-
nica, testantur historiæ sacræ & prophanae.
Hanc Bestiam veraciter vedit Israel in Ba-
bylone. Daniel &c.

Et cum aperuisset sigillum secundum) Oracu-
la de secunda Monarchia Persarum. Ieff. 45

Audiri secundam Animal) Doctrina cœle-
stis de Christo, etiam sonuit in secunda
Monarchia, regnante Cyro & eius succe-
soribus, sub quibus soluta est captiuitas Is-
raelis ex Babel re, ædificata est Ierusalem &
Templum: instaurata est religio.

Dicens, ueni & uide) Hanc Bestiam reuera-
vidit, & expertus est Israel, sub Adiasuero,
quando impediebatur Templi ædificatio,
per 49. annos.

Prodijt aliis equus rufus) ἀνέψιος, ignei colo-
ris, superiori inferior. Hunc equum, in-

I.

II.

cessoremq; eius vidit Zacharias cap. i. qui vixit sub Monarchia secunda.

Et in secessori eius) Cyro &c.

Datum est) à Deo. Ut tolleret pacem de terra)
in translatione Monarchiæ ab Assyrijs ad Persas & Medos.

Vt se mutuò interficerent) Cyrus Balthazarum interficit. Dan. 5.

Datusq; est ei gladius magnus) amplum Imperium, totius Asiæ maioris.

III. **Et cum aperuisset sigillum tertium) Oracula de tertia Monarchia Græcorum, quam Alexander Magnus Macedo, transtulit à Persis ad Græcos, quæ oracula olim ostensa sunt Danieli cap. 8. de Ariete & Hirco.**

Audiui tertium Animal, dicens. Veni & vide)
Animal throni Dei, doctrina cœlestis de Christo, sonuit etiā sub tertia monarchia, cuius molestias vidi & experta est Ecclesia Israelis Machabæorum temporibus. Daniel. 10. 11.

Vidi, ecce equus niger) superioribus detrior est, ita & Monarchia tertia, cùm in cœteris, tum maximè in Antiocho declaratū.

Qui sedebat super illum) Alexander magnus, cum suis successoribus.

Habebat libram in manu sua) ambiguam inclinationem regnorum Ægypti & Syriæ, inter quæ Ecclesia Israelis in Palestina, mul-

na, multas oppressiones, incursiones & di-
reptiones passa est, ut prolixè Daniel. II. &
libri Machabæorum testantur.

*Et audiui uocem inter quatuor Animalia) Vo-
cem Dei sedentis in throno dicentem,
chœnix tritici, denario, & tres chœrices hordei,
denario, Vinum autem, & oleum, ne læseris (xoiw
minima pars modij, continet demensum
diurni panis, cui addebatur sextarius vini
seruulis, Denarius est ⠃pxμα, id est, quintlin.
grossus. Polonic⁹ triplex, nobis' ein dutgen,
significat maximam caritatem annonæ fo-
re populo Dei in istorum regum concerta-
tionibus. Attamen Dominus mandando
equiti Monarchæ, promittit Ecclesiæ suffi-
cientem prouidentiam, in politicis & sa-
cris.*

*Et cum aperuisset Sigillum quartum) Oracula
de quarta & vltima Monarchia.*

III.L

*Audiui uocem quarti Animalis) Animal thro-
ni Dei, doctrina cœlestis de Christo, Deo,
& homine, Rege & Sacerdote æterno, so-
nuit, & sonat adhuc sub quarta monarchia,
vsq; ad finem mundi.*

*Dicentem, Veni & uide) certè Ecclesia vidit
& experta est molestias, & grassationes hu-
ius monarchiæ, adeo experitur ad huc.*

*Vidi, eccè equus pallidus) Equus monarchia
est, animal ferox, quod insidet & regit E.*

E

ques Monarcha. Pallidus color est deterris
mus, moribundo congruus, quod mundus,
totaq; rerum natura langueat, & declinat ad interitum.

Et qui sedebat super eum) Monarcha Romanus, cum omnis suis successoribus.

Nomen ei Mors) significat quartæ Monarchiæ immanitatem, & credulitatem, respectu, & collatione superiorum, quod Regnum & Ecclesiam Christi non tantum captiuet, ut prima, nec diuexet ut secunda, nec diripiatur ut tertia, sed penitus extinguat veterem Ecclesiam Iudaismum, & de hinc nascentem Ecclesiam inter Gentes multis crudelissimis persecutionibus, donec Testes Christi ad extremum, penitus occidat, ut sequitur cap. II. Et, quod sub hac monarchia moriatur omnis caro, stotus Mundus extinguatur.

Et infernus sequebatur eum) in quem tandem apprehensa ista Bestia præcipitabitur a Christo Iudice, & Rege æterno. ut sequitur cap. 19. Iudicium extremum quid moretur, sequitur oraculum in quinto sigillo.

Data est à Deo. Illis) equitibus grassatoribus, Monarchijs. Potestas Imperiū. Rom. 13. Dan. 4. *Interficiendi*) grassandi, propter hominum peccata, Idololatrias, & apostasias à regno Christi, causa finalis, quantumuis ipsius et Idololatræ.

Super

Super quartam partem terræ) in vniuersam terram, secundum quatuor ventos.

Gladio, fane, morte, & à bestijs terræ) Sunt grassationis media instrumenta, corporalia tantum, abusa in ministros, & ciues regni Christi. vt patet ex historijs.

Torua Leena Lupum, sequitur, Lopus ipse Capellam. Dominus constituit tyranos, propter tyrannos. Dominus constituit quatuor monarchias, ne cogitemus plures, vnde colligere poterim⁹, finis Mundi, & nostræ redēptionis propinquitatē.

Et cùm aperuisset Sigillum quintum) Mysteria Dei, de piè mortuorū, ab Habel vsq; cāusa Christi interfectorū, conditione humānæ rationi planè incognita, & inscrutabilia.

V.

Vidi sub Altari) Christo, qui pariter est Sacerdos, Altare, & Hostia, in quo & nos Sacerdotes offerimus nostras hostias, holocausta, mortificatæ carnis sacrificia, rationalem cultum, precum nostrarū suffumenta.

Sub Altari, vt iam cinis, iuxta typum veterem, Altare hīc, sinus Abrahæ Luc. 16. Paradisus Matt. 27. Manus Dei, Sap. 4. Pulus terræ. Gen. 3. Dan. 12. Monumenta Lucæ 5. prædicantur piè mortuorum receptacula, ratione causæ, cubilia, seu dormitoria, in quibus requiescunt ab huius & futuræ vitæ proprietatib⁹, & actionibus, vsq; ad vniuersalem resuscitationē, iuxta typū Christi.

Animas) viuas ergò, non mortuas, sed dormientes & quiescentes in suo indiuiduo ex què ut anima Christi in suo indiuiduo, in se pulchro. Pars pro toto indiuiduo. Pij viuūt in Domino Christo. Deus, est Deus viuorum, non mortuorum. Matt. 22. Vita ipsorum abscondita est in Deo. Coloss. 3.

Intersectorum propter Verbum Dei, et testimoniū suum, quod habebant) Et differentia mortuorum piorum, ab impijs, quorum conditio est contraria.

Et clamabant) Exuti huius, nondum induiti futuræ vitæ proprietatibus, nihil agunt, saltem clamant cum sanguine Habel, sui veritatisq; & gloriæ Dei, vindictā, iudicij maturationem, & promissionum assertionem, idq;.

Voce magna) magno desiderio, & affectu.

Dicentes) Deo, suo vindici, ab Habel vsq; vsq; quo Domine) Pathos à protractione. Idem quæruntur omnes pij cum Dauide Psalm. 13.

Sancte, et uere) qui per te odis iniuriam, & seruas promissa. Quare non tecum simul resuscitas, & ad æternam felicitatem asseris?

Non iudicas) punis impunē blasphemantes, & blasphemantes sanctissimum tuū nomen, uerbum, Euangeliū, Sacraenta, &c?

Ac

Ac uindicas sanguinem nostrum) propter te miserrimè, inclementerq; profusum, in tot, tanq; diuersis persecutionibus.

De his, qui habitant in terra?) Impijs tyran- nis, qui tenent dominia terrarū, ac putant, se hæreditarios mundi possessores esse?

Et datæ sunt singulis stola albæ) Vestes tala- res, hæroicæ, festiuæ, triumphales, & glo- riosæ. prædicantur sancti, & salui, quòd sint diuino testimonio victores mundi, carnis, peccati & satanæ: destinati ad æterna gau- dia, triumphos, & felicitates, quas nondum possessiuè usurpant.

Dictumq; est illis, ut requiescerent ad tempus exiguum, donec compleantur conserui, & fratres eorum, qui interficiendi sunt, sicut & ipsi) Due citantur cause protraeti iudicij extremi, glo riæ iustorum, & pœnæ impiorum. Numerus Electorum, in libro vitæ inscriptorum, soli Deo cognitus, & supputatus, de quo cap. 7. Mensura, & maturitas iniquitatis Antichristi ad iustas æternasq; pœnas. Decisi- um tempus dicetur poste à cap. II. Nō tam ergo nos, quam Deus ipse patitur, & per- fect Satanæ, impiorumq; blasphemias, tu- multus, & grassationes, propter iam dictas causas.

Et uidi cum apperuisset Sigillum sextum) Ora- cula de Die, iudicioque extremo, de fine

VI.

mundi huius, continuat hoc Sigillum cū
quarto, quintum, fuit parenthesis.

Eccè, Ab inopinatō terræmotus magnus factus
est) Narratio est, de fine mundi, de quo Chri-
stus similia recenset. Matt. 24. Luc. 21. Pet. 2.
ca. 3. Paul. 1. The. 4. Ies. 13. 34. Ioel. 2. 3. Soph. 1:
typus in cruce Christi. Distemperamentū
Elementorum.

Sol factus est niger, tanquam saccus cilicinus)
ex totius sui luminis priuatione, vt in cru-
ce Christi, non ex sui luminis obscuratio-
ne, vt in eclipsibus. Ad instar fractiorū ocul-
lorū moribūdi hominis, certissimū signū se-
quentis mortis, Distēperamentū Astrorū.

Luna tota facta est ut sanguis) respectu Solis
à quo splendorem suum mutuatur.

Stellæ, de cælo ceciderunt super terram, sicut
ficus deicit grossos suos, cum à uento magno con-
cutitur) secundum apparentiam, ex conse-
quentia obtenebrati Solis, alioqui Sol &
Luna quoque caderent. Alij intelligunt de
Meteoris, ad terrorem impiorum.

Christus Matt. 24. inquit, hæc signa fore
statim post tribulationem dierum Antichri-
sti, quando, post 1260. dies oraculares oc-
cidet Testes Christi, sœuictq; extremum, se-
mi quatriduo ante finem, Infra. II. Luxta for-
mam primæ hebdomadæ, in cuius medio,
vt priimum creatus illuxit Sol, Ita in vltimq;
hebdomadæ medio obtenebrabitur, manē-

te reuolutione diurnæ lucis, vsq; ad vltimū quatriduum, quando Lux diurna, vt ex tenebris producta, definet in extreimas, æternasq; tenebras: pijs autem post vltimæ noctis reuolutionem, in cuius medio erit Resurrectio vniuersalis, sonante tuba nouissima. Mat. 25.1. The. 4.1. Cor. 10. orietur Sol Iusticie, Lux & Dies æterni mundi, sine vlla tenebrarum reuolutione: cessantibusq; diebus terræ, erit tunc Dies cœli, Dies Domini æternus. Gen. 1.8.4. Esd. 7.

*Cœlum receſſit, sicut liber conuolutus) Isa. 34.1-
dē vaticinantē typo excidij Babel, Petrus.
2.ca.3. rationē addit, ex cōflagratione mūdi*

Omnis Mons, & Insulæ de locis suis motæ sunt)
perit schema mundi huius. 1. Cor. 7. Vt mon-
tes, & Insulæ die secundo ex aquis emerse-
runt & extuberauerunt, ita vicissim subsi-
dent in centrum aquarum, totaq; vis aqua-
rum, erit Stagnū illud sulphureū, perpetuo
igne ardens, in quod deiſcentur, & demer-
gentur omnes impij. Infra: cap. 19. 20.

*Reges terræ, Principes, Diuites, Tribuni, & for-
tes: Omnis seruus, & liber) Omnes tribus ter-
ræ, Omne genus serpentinum totaq; col-
luiuies Impiorum, cuiuscumq; conditionis,
Christo, eiusq; Ecclesiæ aduersi.*

*Aſconderunt ſe in speluncis, & rupibus
montium) ſubitō mutata ſua ſecuritate,*

pace & gaudio, de occisis Testibus Christi, exhorrescent ad primum deformati mundi conspectum, inde quid futurum sit colligentes, extremo dolore plangent, nescientes ubi se abscondant. Luc. 21.

Dicunt montibus & petris: cadite super nos) Quorum casum quisq; in hac vita cauet, fugit & exhorrescit, iam autem omnibus votis ut sumimum beneficium exoptant, subiuncta ratione.

Et abscondite nos à facie Sdentis in throno, et ab ira Agni) Christi, Iudicis severissimi, crudeliter ab ipsis iudicati, & præter suam culpam occisi.

Quoniam ueniet Dies magna, iræ eius) Impiorum respectum, Dies gloriæ æternæ Piorum respectu, Dies magna, ratione causæ, toto tempore mundi agitatæ, in qua decidetur causa, dirimentur lites, & inimicitiae à Deo positæ intra Mulierem, & Serpentem, & inter vtroruinq; Semen: quando Semen Mulieris, Christus filius Dei incarnatus, severissimo Iudicio, æternisque poenitentia conteret superbum caput Serpentis, Satanæ, totiusq; sui Seminis, impiorum.

Et quis poterit subsistere?) Nemo nec Spirituum, nec Hominum, quantumuis nunc sequiant.

Tantum de forma Diei extremi, nihil de eius

eius momento. Eius protractionis causa iudicatur capite proximo. Forma Ecclesiæ extremitæ iuxta hanc formam Solis, Lunæ, & Stellarum, nota est ex alijs. maximè ex sequentibus septem Tubis. cap. 8. 9. 10. & 11.

C P P V T VII.

*De consignatione & numero
Electorum.*

Post hæc, uidi quatuor Angelos, stantes super quatuor angulos terræ) Sequitur principalis causa protracti iudicij, contra eos, qui asserebant Diem Domini iam tunc instare. 2 Thess. 2. Quatuor Angeli, dissipatores Orbis sunt. Messores. Matt. 13.

Tenentes quatuor uentos terræ, ne flaret uentus super terram, marc, ullamque arborem) Prohibere flatum, est extinguere vitam, Flatum in utramq; partem intelligas, bonam & malam: literaliter & spiritualiter.

Et uidi alterum Angelum, ascendentem ab ortu Solis) Christum per Ministros Euangelij, post resuscitatum Christum.

Habentem Sigillum Dei uiui) Euangeliū, Sacra menta, & Spiritum sanctum.

Hic clamauit uoce magna) seria, & sonora

per Euangelium vniuersum.

Quatuor Angelis, quibus datum est, nocere terrae, & mari) dissipatoibus Orbis.

Dicens, Nolite nocere terrae, mari, aut ulla arboreis) Ne exterminetis Impios, terrena sapientes, tumultuarium vulgus, & præminentiores, ne percutiatis terram anathemate.

Donec consignemus Seruos Dei nostri, in frontibus suis) iuxta typum Aegypti. Exo. 12. Sanguine agni per Verbū & Sacramēta, in fide & Spiritu sancto, ad publicam professionē. Seruos, Dei cultores, succedanea generatione, & regeneratione, usq; ad extremum.

Et audiui numerum signatorum) post exortum Solem, post resuscitatum Christum, post abiectum, & abrogatum Iudaismum, ex Israele, donec totus Israel electorum saluetur, de quibus prolixè Paulus Roma. 9. 10. 11. Iuxta librum Rabbi Samuelis.

Centum quadraginta quatuor milia signati, ex omni tribu filiorum Israel) Tantum abfit, ut totus Israel abiectus sit.

Ex tribu Iuda. Ruben, Gad, Aser, Nephtali, Menasse, Simeon, Leui, Isachar, Zebulon, Ioseph, & Benjamin, ex singulis duodecim milia signati.) Electorum singulos ex Israele apud Deum in numerato haberi, signat, & confirmat immensam Dei misericordiam erga exules, & calamitosos Iudeos, etiam post Iudaizini abie-

abiectionem, & abrogationem. ne cogitent fortuitum esse fauorem Dei erga ipsos. Idem cogitemus de similibus.

Post hæc uidi) Transitio ad Gentes.

Ecce turba multa, quam dinumerare nemo hominū, & angelorum, solus Deus poterat, ex omnibus gentibus, tribubus, populis, & linguis) Plenitudo Gentium, quibus ingressis, totus Israhel simul saluabit ur. Rom. ii. Filij desolatæ, plures, quam maritatæ. Iess. 54.

Stantes ante thronum, & in conspectu Agni) fruentes æterno, & læto conspectu Dei, & Christi, quæ est vita, & felicitas æterna, Io. han. 17.

Amicti stolis albis) in omni diuino decore fulgidi, ab omnibus vitijs terși, victores, triumphantes, æternas nuptias, diesq; festos agentes.

Palmæ in manibus eorum) gratulâtes Christo Regi, & sibi, ab omnibus superatis hosti bus victoriam, perpetuamq; pacem.

Clamabat uoce magna) ex corde, plenoq; ore.

Dicentes, Salus, sedenti in throno Dei nostri, et Agno) Salus nostra referatur accepta Deo Patri, qui misit Filium, & Filio Christo, pro nobis immolato, includit omnem beneficiorum Dei enumerationem.

Et omnes Angeli stabant in circuitu throni, senatorumq; & quatuor Animalium) ut ministri Dei, & Ecclesie.

Procubuerūt in conspectu throni in facies suas)
propter admirationem, & venerationem.

Adorauerunt Deum) æterna reuerentia dig-
nissinum.

Dicentes, Amen. verè & propriè.

Benedictio, gloria, sapientia, gratiarum actio,
honor, potenita, fortitudo Deo nostro in secula se-
culorum, Amen) Ipsí soli, et absolutè congrua,
quæ generaliter in vniuersum, singulariter
in filiorum, electorum suorum reuelatione
& gloria declarauit.

Et respondens unus, ex Senatoribus, dixit mihi:
Hi, qui amicti sunt stolis albis, qui sunt, & unde
uenerunt?) Quæstio, à causa Electorum, &
quibus medijs, ad tantam fælicitatem ve-
niant.

Dixi illi, Domine, tu nosti) Verbū Dei hoc
docet, Deus nouit, non humana ratio.

Et dixit mihi: Hi sunt, qui uenerunt ex tribula-
tione magna, ac dilatauerunt stolas suas, dealba-
ueruntq; eas in sanguine Agni) Duo prædicat
de Electis, constantiam Fidei in meritum
mortis Christi, & sufferentiam crucis, seu af-
flictionis propter eius confessionem. Cor-
de creditur ad iusticiam, ore confessio fit
ad salutē, Et per multas afflictiones opor-
tet nos intrare in regnum cœlorum. Quan-
to quis constantius credit, & fortius pati-
tur, tanto fit honoratior, & felicior.

Ideo sunt ante thronum Dei) Enumeratio felicitatis. Ab effectu fidei, & crucis, frumentur æterno conspectu Dei.

Et seruiunt ei die ac nocte) colunt Deū perpetua veneratione.

In Templo eius) in Ecclesia, religione, & sabbatho æterno.

Et qui sedet in throno) Deus ipse, sua gloriosissima maiestate.

Habitabit super eos) στενάωσι, contubernabitur, tentorium, seu scenā tendet super eos, habebunt cum Deo perpetuam conuersationem, cohabitationem, contubernium.

Non esurient, neq; sitient amplius) non habebunt rerum præsentium fastidium, nec nebuntur alterius melioris rei desiderio.

Nec cadet super illos Sol) nulla afficiuntur afflictione, tribulatione, aut tentatione.

Neq; ullus æstus) malorum affectuum, aut angustiarum.

Quoniam Agnus) Christus.

Qui est in medio throni) in sinu Patris, in communi cum Deo Patre gloria, & felicitate, qui eos redemit, & ad æternam beatitudinem, diuinosq; honores euexit.

Pascet, regetq; eos) nihil ergo deerit. Psa. 23.

Ac deducet eos ad uiuos fontes aquarum) diuinitatis participationem, ad omnes verę, cœlestis, & diuinæ felicitatis delicias.

Abstergetq; Deus omnem lachrymam ab oculis eorum) auferet omnium molestiarum causas, fruentur æterna de huius vite molestijs consolatione, nullo in posterum afficiuntur angore. Est amplissima, & copiosissima æternæ felicitatis descriptio, cum eius partium enumeratione.

C A P V T VIII.

De Septem Tubis.

VII.

CVM aperuisset Sigillum septimum) Oraculum Dei, de Vita æterna, post filiorum Dei consignationem, expletumq; eorum numerū. Aut de succedaneis negocijs Novi Testamenti, vsq; ad finem mundi.

Factum est silentium in cœlo, ad semihoram fere) De vita æterna, altum iam est silentium reuelandi, & percipiendi, propter carnis nostræ imbecillitatem, vt, quæ oculus non vedit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ Dominus præparauit diligentibus eum.

Aut illud silentium, est transitio. & distinctio à superioribus, ad sequentia à Sigillis Patris ad Tubas Euangeliij Christi. cum attentione.

Et

*Ei vidi septem Angelos, stantes in conspectu
Dni) Ministros Euangelij, diuino conspectu
illustres, alacres, promptos, tutos, & efficaces : Hic propriè incipit Narratio prima
Propositionis.*

*Datae sunt illis septem Tuba publici
cœtus, belli, & pacis: remissionis, & liberta-
tis: conuocationis, & dimissionis : Iubilei,
& luctus, vetus symbolum, & instrumen-
tum fuit idem usus Euangelij est. Septena-
rius numerus significat septenarias eius ite-
rationes, & effectus in Ecclesia. iuxta septe-
nariam iterationem primi Verbi in Crea-
tione. Gen. i. Non simul, sed successiue, nec
prius (quam mystagogus angelus sacrificia-
uerit, id est, Christus passus fuerit) in flâde.*

*Et aliis Angelus) Christus, angelus, ratio-
ne, officij, noui testamenti, & magni consilij
Dei, de totius mundi redemptione. Ponti-
fex.*

Venit) incarnatus est.

*Ad Aram constitutus sumimus, æternusq; Sa-
cerdos, & Pontifex, per suum ipsius sangu-
inem, sancta ingressus, cœlum conscendit.*

*Habens thuribulum aureum) iuxta typum ve-
teris Pontificatus, cuius in Christo cerni-
tur veritas, de perpetuo sui pontificatus
officio apud Patrem in cœlis, ne cogiteimus
eum esse otiosum nostriq; iuninemorem.*

Dataq; sunt ei suffimenta multa) dantur adhuc, & semper ab omnibus pijs.

Vt daret de precationibus sanctorum, super altare aureum, quod est ante thronum) vt offerret piorum preces Deo Patri, interpellaretq; pro suis, fidei, necessitatisq; ardore orantibus.

Et ascendit fumus suffimentorum, de precibus sanctorum ex manu Angeli coram Deo) Piorū preces in fide Iesu Christi, gratæ sunt corā Deo. Quæ qui meditatur ardentius, & frequentius orabit.

Postea, sumpsit Angelus thuribulum, impleuitque illud igne altaris, ac misit in terram) Est effectus sacrificij summi Sacerdotis Christi, missio Spiritus sancti gratiæ, & precatiōnis, a Patre, in Apostolos, reliquosq; discipulos, ignis specie. Act. 2. quem venit Christus mittere in terram. Luc. 12.

Et factæ sunt uoces) Locuti sunt varijs linguis Apostoli, & discipuli.

Tonitrua & fulgura) iuxta formam datæ Legis in Zinai. Exod. 20. Reuelatur ira Dei de cœlo super omnem impietatem, & iniusticiam hominum, maximè, filij Dei, interfectorum.

Et terræ motus) effectus tonitrui, hominū compunctio. Acto. 2.

Et septem Angeli, qui habebant septem tubas,
para-

*parabant se , ut tuba canerent) Post immola-
tum , glorificatumq; Christum , & missum
Spiritum sanctum , Euangelica tuba info-
nuit.*

*Primus Angelus tuba cecinit) priimus Apo-
stolatus Euangelij ad Gentes , vsq; ad Con-
stantinum .*

*Et facta est grando & ignis , mixta sanguine)
ingens tempestas , reuelata est ira Dei , de
cælo super omneim impietatem gentilisini .
Rom.i.prædicatio pœnitentiæ , cum perse-
cutione .*

Missa sunt in terram) in homines terrestres .

*Ac tertia pars arborum exusta est , omneq; gra-
men uiride , exustum est) Effectus Euangelij in
utramq; partem intelligatur , per se , & per
accidens , spiritualiter , & literaliter . Prædi-
catio Euangelij exurit quicquid est carna-
le , eminens & humile . Persecutio rapit præ-
stantiores , & gregarios pios . Non pœnitutus ,
sed ad tertiam vsq; partem : vtrinq; manent
pij & impij . Hæc tempestas , bellum , & perse-
cutio , durauit , non tantum ad decennium ,
vt Troiæ , sed ad trecentenniū , vsq; ad Con-
stantinum , per 12. persecutiones , in toto Im-
perio , & Orbi vniuerso .*

*Secundus Angelus tuba cecinit) Renouatio
Euangelij per vniuersum , tempore Con-
stantini .*

*Et quasi Mons magnus, igne ardens, proiectus
est in mare) Imperium quartæ Monarchiæ,
vastatum est per Gotthos, & igne iræ Dei
exustum, propter crudelissimas persecutio-
nes aduersus Ecclesiam.*

*Factaq; est tertia pars maris, sanguinis) Iure ta-
lionis, Imperio, ferro, flamma, cæde & san-
guine vastato.*

*Ac mortua est tertia pars creaturarum, in ma-
ri, quæ habebant animas) Prouinciae imperia-
les, Ciuitates, Politiæ.*

*Tertiaq; pars Nauium interijt) Plurimæ quo-
que Ecclesiæ in istis barbaris motibus & tu-
multibus subuersæ sunt.*

III. *Tertius Angelus tuba cecinit) tertia renoua-
tio Euangelij, doctrinæ fidei de Christo, ha-
buit alios euentus, & contingentias, post-
quam Euangeliū superauit, & Gentilismū
abrogauit, cessaueruntq; barbaricæ
persecutiones. Constantino, totoq; impe-
rio ad Christum conuerso, Ecclesia pacem
consecuta est. Sathan aliud' perniciosius in-
tendit stratagema, instigauit Episcopos am-
bitione maioritatis in Ecclesia, ad quam ar-
mauit eos sophistica, & mutuis calumnijs,
telisq; in seipso conuersis, quasi intestino
bello extingueret Ecclesiam.*

*Cecidit è Cœlo Stella magna) ad instar lapsi
Sathanæ de cœlo, Antichristus, ex Patribus
& Epi.*

& Episcopis Ecclesiæ, ambiuit Imperium.
Ardens tanquam facula) æstu ambitionis.

Cecidit in tertiam partem fluminum, & in fontes aquarum) primùm occupauit tertiam partem Imperij, seu prouinciarum, seu, vt Daniel inquit cap. 7. Cornu parum, inter decem cornua Bestiæ quartæ exortum, tria cornua euulsit.

Momen Stellæ est Absinthium) à qualitate, amaritudine, & perniciosite mentis.

Et uersa est tertia pars in absinthium) Ab effetu, Tunc venenum missum est in Ecclesiam, & Politiam. Episcopi, & Principes indignè tulerunt, & ad perniciem suam experti sunt Antichristi ambitum Imperium.

Ac multi homines mortui sunt ex aquis, quod amaricatæ fuerant) Multi offensi ambitione Antichristi, deficiebant ab Ecclesia, vt orientales Episcopi, & Principes, ideoq; multi ex sedibus suis pulsi sunt.

Quartus Angelus tuba cecinit) post constitutum Imperium Episcopale, actum est in Syndicis de doctrina Ecclesiæ.

Et percussa est tertia pars Solis) Sol, Christus, Doctrina Euágeliij, articul⁹ Iustificationis, tertia sui parte obscurior fact⁹ est, detortis sententijs, que ad solū Christū spectat, ad sumū Episcopū, vt sup hanc petrā edificabo eccl̄ Ecclesiā meā, Pasce oves meas, Quicquid

III.

ligaueris, aut solueris, ligatum & solutum erit.

Tertia pars Lunæ) Ecclesia, tertia sui parte obscurior, & languidior facta est, collatione prioris splendoris, tempore Apostolorum, & Martyrum.

Et tertia pars stellarum) Doctores Ecclesiæ, Episcopi: non tam sincerè docuerunt, & scripserunt, ad candorem prophetarum, Apostolorum, & Martyrum. multi sunt errores adimisti, facti sunt delicati martyres.

Vt tertia sui parte obscurarentur) adimistiis humanis traditionibus.

Nec dies tertia sui parte luceret) nec Vita piorum tam sincera fuit, vt debuit, collatione in martyrum.

Neq; Nox similiter) Tempus angustiæ, & temptationis, non habuit suas veras consolationes in solius Christi fiducia, eam obscurauit fiducia meritorum, &c.

Deinde uidi & audiui unum Angelum uolantem per medium coeli) ferentem infaustum vaticinium, generalem querelam, per totam Ecclesiam, de rebus in posterum futuris.

Magna uoce dicentem, Væ, Væ, Væ) in terra habitantibus. Ex cæteris tubæ sonis triū Angelorū, qui iam clangēt, miserrim erit facies, forma, & fortuna Ecclesiæ in posterum longè calamitosior, quam antè, sub quator proribus

oribus tubis, In 12. persecutionibus. In Got
thorum tumultibus, In Episcoporum am-
bitionibus, & in Ecclesiæ obscuratione par-
tiali. Illa fuerunt corporis, hæc erunt animæ
pericula, Quando aperto tartareo puteo,
totus Sol obscurabitur. Quando Antichri-
stus orientalis & occidentalis in vniuer-
sum regnabit, & quando Bestia ad extre-
mum occidet Testes Christi.

CAPVT IX.

*De reliquis tribus Tubis, &
primo Væ.*

QVINTUS Angelus tuba cecinit) conuoca-
tum Synodos Episcoporum, pro
instauratione doctrinæ fidei, de Persona
Christi, & deipara Virgine, eius matre, Bo-
nâ causam secutus est malus effectus, non
per se, sed per accidens, & occasionem, in
perniciem officij, & meriti Christi, quæ est
proprietas Antichristi occidentalis.

V.

Vidi stellam, de cœlo lapsam in terram) Anti-
christum occidentalem, de quo supra. 8. Væ. L.

Cui data est) à Deo irato. 2. The. 2. Roin. 1.
Clavis putei abyssi) Sophistica, Vis, effica-
cia, operatio, & energia erroris, & illusio-

nis, vt credant medacio, & iudicentur qui non crediderunt Veritati. 2. Thess. 2.

Ac aperuit puteum abyssi) Mouit camerinaim, sentinam, & colluuiem tartaream, doctrinarum dæmoniorum, seu humanarū traditionum, contra Officium, & Meritum D.N.Iesu Christi, vt necessaria adminicula ad salutem.

Ascenditq; fumus putei) Merita humana, Asfætida, stercus Diaboli, Phil. 2. fætor exhalis, perniciosus, & pestilentialis.

Quasi fumus fornacis magnæ) vndiq; se diffundens, totumq; aerē replens, Ecclesiam.

Et obscuratus est Sol) primus effectus tartæri putei, Christus, Sol iusticiæ, non de cœlo detractus, non negatus de Persona, seu essentia diuinæ & humanæ naturæ, sed obscuratus, de Officio & Merito, quasi penitus ademptus ex vsu hominum ad salutem.

Et Aer) sine quo homo viuere non potest, significat veram doctrinam fidei, interpretationem, mentem, spiritum, intellectumq; scripturaræ, obscuratum esse.

A fumo putei) per doctrinas dæmoniorū, de humanis meritis, quasi ad salutem necessarijs.

Ex fumo prodierunt locustæ in terram) Locusta insectorum bestiola est, stridens, saltans, volans, segetes depascens, irati Dei plaga. Ita

ga. Ita ex pernicioſo Antichristi dogmate, prodierunt falsi doctores, Sophistæ, Anti-christi soboles, & familia, qui immēſo agmine in ſtar cancri ſerpebant, in ſtar locuſtarū ſaltabant, tandem in vniuersum volabant, ſtridebant, omniū aures personabant, nullum locum ſcripturæ intactum infœdatum quæ relinquebant.

*Ac data eſt illis potestas) à Deo irato, ſuccel-
ſus, facultas, energia, efficacia, operatio, &
& effectus erroris, & illusionis. 2. Thell. 2.*

*Qualem habent ſcorpij terreftres) lethaliter
pungēdi, venenatosq; morsus, & aculeos fi-
gendi in conſcientijs hominum. horribilis
ſignificatio, irati Dei.*

*Attamen præceptum eſt illis) à Deo, cuius
hæc eſt plaga, ex permissione, propter pec-
catum.*

*Ne læderent gramen terre, neq; omne uiride,
neq; quamuis arborem) Prudentia Dei erga
Electos, qui fide, & charitate, varijsq; gra-
tiarum donis virent, florent, & fructificant,
qui non fleetunt ganua Baal.*

*Niſi tantum homines, qui non habent ſignum
Dei, in frontibus suis) Discrimen plagæ ad cer-
ta ſubiecta, Impios ſcilicet, qui non habent
ſignaculum Dei in frontibus, de quibus fu-
pra in 7. cap. qui non corde credunt ad iuſti-
ciam, & ore conſitentur ad ſalutem. Ro. 10.*

Datumq; est illis præceptum, ne occiderent eos) ne penitus perderent suo perniciose dogmate infectos , dum prædicant Christum de persona, obscurant de Officio, ut sit spes medelæ, & gratiæ in tempore gratiæ.

Sed ut cruciarent ad Menses quinq;) Hic cruciatus, est sœuum illud ulcus conscientiæ, de negato , aut extenuato summo Merito & beneficio Christi, solo ad salutem salutari, de quo infra cap.16. Idq; certo, fixo , finitoq; tempore, Mensium quinq; tantum, iuxta tempus Locustarum, quæ in Aprili pululant, in Septembri desinunt, quo mense finis anni ciuilis, mundiq; est. Alioqui quinque Menses oraculares, qui 150. annos ciui-les faciunt, ad totum tempus Antichristi non sufficiunt. Aut significant huius vitæ tempus.

In diebus illis , querent homines mortem , sed non inuenient eam, ac desiderabunt mori, at fugiet mors ab eis) Est effectus Antichristianismi, de violato Christianismo, in foro conscientiæ, propter cuius violationem optant penitus extingui, quam superesse ad Iudiciū. Attamen mori, aut pœnitus de vita eterna desperare non possunt, dum vivunt in tempore gratiæ, ac recordantur sui Baptismi, absolutæq; misericordiæ Dei, per salutaria dicta, exempla Petri, aliorumq; piorum, insigniter

signiter lapsorum ad extremum tamen seruatorum contestatæ. Cuiusmodi hominæ exempla nos hoc tempore restituti Euangelij experti sumus, Deo gratia, plurima.

Similitudines autem Locustarum) Pro descriptione, Antichristianisini, sequitur viua pictura locustarum, planè monstrosa, odiosa, & præter diuinam creationem, serpentaria, & draconitica potius, & pœnitus ad Sophistarum ingenium, & proprietatem.

Similes erant Equis in prelium'paratis (Sophistæ sunt suæ sententiæ tenaces, ad morem bellicosí equi, pugnaces, frendentes, calcitrantes, & mordentes.

Super capita earum, ut Coronæ auro similes) depugnant, & peruincent testimonio Sacrae Scripturæ, sinistrè citato, ad suam sententiam de regno & Sacerdotio.

Facies earum, ut facies hominum) sunt bonæ, speciosæ, plausibiles, & probabiles rationes, humanæ rationi consentaneæ, de tota Antichristianismi constitutione, & superstitione, sunt hypocritæ.

Capillos habebant, ut mulierum capillos) tota constitutio, forma, & facies antichristiana, est planè meretricia, mera idololatria.

Dentes earum, instar Leonum erant Sophistica, cum tyrannide, & leonina ferocitate coniuncta est, brachio feculari, ferro, flan-

6. misq; armata, aduersus suos oblocutores, castigatores, aut transgressores, absque ulla clementia.
7. **Habebantq; loricas, ut ferreas**) Defensiones, in vtranq; partem flexiles, & fortes, sed per forabiles.
8. **Sonitus alarum suarum, ut sonitus curruum, multis equis currentium, ad bellum**) Bellica perniciitate Sophistæ ruunt, & pergunt in proposito, nullo remorante, aut melius monente, ad verum sensum Scripturæ.
9. **Caudas habebant, ut Scorpiones, aculeatas**) Extremus effectus Sophisticæ, est mala conscientia, mœror, & cruciatus animi, de transgressione, & ira Dei.
10. **Potestas ledendi homines, ad Menses quinque**) quam diu locustæ viuunt, ab Aprili vsq; ad Septembreim, Donec Sophistæ intereant, & rapiantur iudicio extremo.
11. **Habent super se Regem, Angelum abyssi**) qualis Rex, talis exercitus, Legatus Sathanæ. Sophistæ aguntur spiritu tartareo, infernali & diabolico, non sancto, cœlesti & diuino. cuius spiritu aguntur, eius sunt filij, & & hæredes Diaboli, non Dei.
- Cui nomen, Ebraicè, Abbadon, grecè, Apollyon**) perditor, dissipator. Christ⁹ nominat Pseudochristum **Ioannes** Antichristum, **Paulus** scelerosum, Hominem peccati, Filium perditio-

ditionis , ratione causæ , & officij Christi , quod peccet , & peccare faciat , quod perditus sit , & perdat , quicquid Christus saluare venit . Omnia eius dicta , & facta calumniantur , dissipat , subuertit , & deprauat sophistica , & calumnijs , omnia tamen in hypocri- si , quasi bene velit personæ , & causæ Chri- sti . Historia planè respondet ad oraculum . Euentus ad vaticinum , Veritas ad prophe- iam , si conferatur .

Væ unum) Antichristianis in occidenta-
lis , dissipatio regni Christi , Ecclesiæ .

Abiit) ratione descriptionis , & distinc-
tio-
nis à sequētibus , non finis , aut interitus , de
quo posteà in cap . 19 . Epilogus primi Væ .

Ecce , ueniunt adhuc duo Væ post hæc) Transi-
tio
est ad se quētia mala ex superiore causata .

Sextus Angelus tuba cecinit) Ministerium E-
uangelij , doctrinam Euangelij ab hæreti-
cis deprauatam , conuocatis Synodis , ad pu-
ritatem instaurauit . Vbi Sathan , Antichri-
stus , inter filios Dei mistus , ab' integro ca-
merinam infernalem mouit de Sacrificio
Sacramenti , vnde causata est ira Dei . Væ
secundum , per Turcatum .

Et audiui uocem quandam , ex quatuor
cornibus Altaris aurei , quod est coram Deo)
Christus pariter Altare , Hostia , & Sacer-
dos æternus , indignè ferens sui Sacra-
menti totiusque meriti prophanationem

Væ . I .

VI .

per Sacrificium meritorium, Apollyontis, pro viuis & mortuis, ad peccatorum expiationē, ex opere operato, quod sibi soli com petit, eius Voce seuerissimam, adhuc audiimus in effectu sonantem.

Dicentem sexto Angelo, qui habebat tubam) Ministris Euangeliū, veram institutionem Sacramenti & Meritum Christi profidentibus, & propter eius prophanationem, Deū pro vindicta in clamantibus.

Vx.1.

Solue quatuor Angelos, flumine magno Euphrate ligatos) Angeli ligati, Spiritus mali, grassatores & perditores sunt, sua subiecta exagitantes, Angeli ratione ministerij, & legationis. Quatuor Othomannus, Assembe cus, Candelorus, & Caraimannus, Turcarum Duces. Euphrate ligati, & prohibiti, nunc soluti & permitti horsum grassari, & Antichristianissimum occidentalem, propter summū scelus, prophanati Testamenti & Meriti Christi, affligere, & populari. Ergo Voce & Voluntate diuina Turci grassantur, non casu.

Et soluti sunt quatuor isti Angeli) sumpta metaphorā à fera Bestia, quæ dum ligatur innocua est: ubi soluitur, datur grassandi libertas, ita. & Turcis, de quibus legantur Historiographi,

Qui parati sunt in horam, diem, Mensem, & Annū)

Annum) indefinita temporis revolutione,
per omne tempus vsq; ad finem mundi, do-
nec ea temporum vicissitudo, & reuolutio-
desinat. Turcatus manebit vsque ad finein
Mundi, de quo plura cap. 20.

Ut occiderent tertiam partem hominum (Est destinatio Turcatus, ad causam finalem, ad vae & calamitatem, superiore maiorem, non tantom pungendi, sedendi & torquea di homines, sed penitus occidendi, iuxta corpus, & anima. Occidentalis Apollyon, vtiq; predicit Christum iuxta Personam, iuxta officium partialiter negat. Hic autem totum Christum extinguit iuxta Personam & Officium, nihil relinquit salutis hominibus, dum saltem Prophetam appellat. Idq; propter prolixas istas concertationes in Orientali Ecclesia, de Persona Christi.

Sed in media severitate, addita est poenitentia moderatio pro consolatione, plures remansuros esse sinceros, in toto Turcatu recte sentientes de Persona, & Officio Christi, ad salutem; quā qui seducerentur. Semper ergo fuit, est, & erit Ecclesia in Turcatu usq; ad finem mundi. Dominus semper seruat suā septem iniuria, Elia ignorante.

Numerus autem equestris exercitus, erant duæ myriades myriadum) Numerus certus & finitus, quantumuis magnus, ne quid metua-

inus de eius æternitate. Equestris mentio, significat perniciatem, aut quod Turca plurimum equis pugnat.

Audiui numerum eorum) ab Angelō, ne cogiteimus confitūm, ut ab uno homine, per visum, innumerabilem.

Atq; ita uidi Equos in uisione, eorumq; Inseffores) Additur prosopographia ex habitu, unde colligitur mentis qualitas. Equi, Turci: Inseffores, Mahometistæ, ipsorum inuestigatores sunt, per Alcoranum.

Habebant thoraces igneos, hyacinthinos, & sulphureos) Thorax bellicus pectoralis habitus est, pingit mentis affectum Mahometistarum penitus furiosum, & incendiarium, in Alcorano expressum, tripliciter ex Mose, Euangeliō, & Philosophia compositum, vitiosissq; mentibus Iudæorum, Christianorum, & Gentium aptatum, aduersus Christum, & veros Christianos pugnaceim, & defensorium.

Capita Equorum, erant tanquam capita Leonum) Duces Turcorum sunt instar Leonum truces, truculenti, inclementes, deuastatores, depopulatores, feroce, grassatores, lacerantes, & vorantes.

Ex ore ipsorum procedebat ignis, fumus, & sulphur) Turci idem spirant quod Mahometistæ: sunt Alcorani propagatores, & defenso-

fensores furiosissimi. Igne iræ Dei & diabolici furoris occidunt corpus : fumo falsæ doctrinæ obtenebrant mentem: Sulphuris fætore malæ conscientiæ suffocant spiritū, atq; ita totum hominem occidunt. Apollyonis collatione nocentior, qui tantum venenata doctrina cruciabat, hic penitus occidit homines. Ipse concessit, hic vetat Biblia sacra, doctrinam de Christo.

Ab his tribus plagis, occisa est tertia pars hominum) Terroris mitigatio, & cōsolatio est, ne cogiteinus ex æquo omnes in Turcatu esse perditos. Duplò plures sunt Christiani, quām Turci in Turcatu. Dominus sua septem milia sibi reseruat, nesciente Elia.

Ab igne, fumo, & sulphure, quæ procedebant ex ore ipsorum) Vitiosæ Doctrinæ partes repetuntur, vt corporalibus plagis nocentes, Sophistica, Calumnia, & Blasphemia, in filium Dei Iesum Christum, Deum & Hominem : Regem & Sacerdotem æternum.

Potestates autem eorum, in ore, & caudis ipsorum sunt) Turci quos leonina truculentia deuincunt, serpentina persuasione Alcorani ad Mahometismum instituunt. Os & cauda habent, se vt Causa & effectus. Os doctrinam, cau-

da sequentem conscientiam figurat, Doctrina instigat, conscientia tandem excruciat, & extinguit hominem.

Caudæ ipsorum, serpentibus similes, habent capita, quibus nocent) Finis, & effectus Turcisoni & Mahometisini, est veneno falsæ doctrinæ Alcorani infecta, & mordax conscientia, vermis nunquam moriens, semper rodens, de negato, & blasphemato Christo, filio Dei, Salvatore, de abiecto Baptismo, salutis signaculo, diuinoq; fœdere fraudato. quæ sunt æterni exitij capita nocentissima.

Cæteri autem homines, (qui non sunt occisi his plagiis) neq; resipuerunt ab operibus manuum suarum, ne adorarent dæmonia, & simulachra aurea, argentea, ærea, lapidea, & lignea, quæ neq; uide-re, audire, neq; ambulare possunt: neq; resipuerunt ab homicidijs, ueneficijs, fornicatione, furtisq; suis) Reliquas Gentes extra Apollyonatum, & Turcatum, Christo auersas, & aduersas, idolatrias, varijsq; vitijs, contra rectam rationem contaminatas, Deus tradidit in sensum reprobum, ut sint sibi ipsis pœna, donec ad extremum iudicentur. Rom. 1. quarum iam plurimas, Deo gratia, legimus, & audiimus ad Christum conuerti.

Hactenus de Antichristianisino occidente, & orientali. Sequitur de eius protractione

& tione, & quæ forma & fortuna Ecclesiæ interim futura sit.

C A P V T X.

De Angelo illustri, librum oracula rem apertum tradente Iohanni.

E T) transitiuè , & continuatiuè , post
Tubas.

Vidi alium Angelum) Christum , aut eius Mystagogum, angelum, ratione ministerij, à Patre missum, ad eius voluntatis reuelationem, mundiq; salutem. Mala. 3. Alium, à cæteris creatiuis angelis, tuba canentibus, natura, dignitate, & gloria distinctum: eundem, quem vidit Daniel. cap. 12. Suprà cap. 5. Agnum, 8. Sacerdotem, nunc Iudicem.

. Fortem)absolutè, sua ipsius diuina omnipotentia, potestate , & dominatione , à Patre data, in cœlo & in terra: qua creauit, gubernat, & sustinet omnia, qua uicit mortem & Sathanam.

Descendentem de cœlo) non delapsum, vt Sathanam, & Stellam illam, cap. 8. & 9. nec ex Inferis prodeūtem, vt Angelū abyssi, cap.

nono. Sed Verbum ex Deo patre genitum,
& incarnatum.

Amictum nube) vera humanitate vestitū,
qua sæpius apparuit Mose, & Discipulis,
qua apparuit clarificatus in monte, qua as-
sumptus est in cœlum, & reuersurus est Iu-
dex. Act. I.

*Iris in capite eius) Mediator & fœderator in
ter deū & homines à venturo diluio ignis.*

*Facies eius, ut Sol) totus aspectus, totaq; per
sona, vt cap. I. vt in Monte. Matt. 17. Sol iusti-
ciæ, Lux mundi. Mal. 4. Iohan. I.*

*Pedes eius, ut columna ignis) firmo, & arden-
ti charitatis affectu, diuiniq; spiritus sui a-
more erga nos flagrante, Impios furentis i-
ræ igne, seueroq; Iudicio coñculcante.*

*Habebat in manu sua libellum apertum) In ip-
so impleta, nobis aperta patet Scriptura, ip-
se aperit sensum, vt intelligamus Scriptu-
ras. Ipse solus, referatis sigillis, aperuit Li-
brum oracularem, de forma & fortuna Ec-
clesiæ, cap. 6. Dan. 12. Ipsiq; futuro extremo
Iudici patet Liber vitæ, & conscientiarum,
oculis eius omnia aperta sunt, omne Cor
patet, & Voluntas loquitur, vnde ad extre-
num omnes iudicabit.*

*Posuit pedem suum dexterum super mare, &
sinistrum super terram) Terra, inariq; potens
Dominus, A mari usq; ad mare, A flumine,
usq;*

vſq; ad fines orbis terræ,cuius pedibus , & possessioni Deus pater omnia subiecit Psa. 8. Ad extreum ponet inimicos suos sca- bellum pedum suorum Psa.110.1.Cor.15.

Clamauit uoce magna) in vniuersum sono- rā, per Euangelium, Matt.28. Mar.16. Ite in Mundum vniuersum, prēdicate Euangeliū omni creaturæ. Ipsi profecti prædicauerūt vbiq;: in omnem terram exiuit sonus eorū.

Quemadmodum cum Leo rugit) Leonis ani- mal,vnum est ex animalibus throni Chri- sti,Ezech.1.supra 4.figurat Euangeliumpœnitentiæ, & remissionis peccatorū. Parcit subiectis,& debellat superbos. Hic Ange- lus solus clamat. Hunc Pater iussit audire. Solus Christus prædicat, Solius Christi Eu- angelium debet sonare in mundo. Mini- strī Euangeliū,tantūm sunt Vox huius cla- mantis in deserto,mundo, Pœnitentiam a- gite, parate viam Domino.

Cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua uo- ces suas) Post Euangeliū, iudiciū extremū, tonitru figuratum, solus Deus tonat, eius vox, tonitru instar, est seria, sonora. & terri- culosa,iuxta typum datę Legis in Sinai E- xo.19. In baptismo Christi,in Monte,in tem- plō. Hic est filius meus dilectus, ipsuim audi te. Qui non audierit, Ego vltor existā Deu- 18. Qui non crediderit, damnabitur.

Tonitrua septem, æquant septem Tubas, Vt vna est Tuba Euangelij, ita est unū tonitru Iudicij, post tubam Euangelij. Vt Euangelium est septies illustratum. Ita Iudicium erit impijs, septies grauatum, aut post singulam tubam, singulū tonitru grande, instar talenti.

Cum locuta erant septem tonitrua uoces suas,
ego scripturus eram) Seueritatem iudicij extremitati.

Sed audiui uocem de cœlo, dicentem mihi: Obsigna, quæ locuta sunt septem tonitrua, ne ea scribas) Quia septima tuba nondum sonuit, iudicium extreimum suspenditur. Seueritas iudicij obsignatur, nulli cognita in hac vita. nisi per eius typos, Diluuium aquæ, incendium Sodomæ, excidia regnorum, &c.

Angelus autem, quem uidi stantem super mare, & super terram) quem quoq; vidit Daniel. 12.cap.lineis indutum, habitu sacerdotali,stantem super ripam fluminis, ab altero Angelo interrogatum, de fine blasphemiarum Antichristi. Est periphrasis Christi.

Leuauit manum suam ad cœlum, & iurauit per uiuentem in secula seculorum, qui creauit cœlum, & cœlestia, Terram & terrestria: Mare, & marina) Est summa, vehemens, & grauissima obtestatio, iure iurando per verum Deum, viuum, & creatorem Mundi, confirmata, pro confos-

consolatione afflictæ Ecclesiæ, ex huius vita miserijs eximendæ, & ad æternam felicitatem afferendæ, certo, & vniuersali signo præfixo.

Quod tempus non erit deinceps) Hoc tempus, est nouissimum, postea sequetur æternitas. Tempus pro forma temporis. Tempus Christi, est nouissimum, de quo passum in prophetis, & apostolis. Per septem succedaneas tubas definitum, quarum iam tantum restat ultima, eaque iam in vniuersum personat.

Sed in diebus uocis Angeli septimi, cum tuba clangerit, consummatumq; fuerit Dei arcanum, sicut euangelizauit seruis suis Prophetis.) Incipiet æternum sabbathum, Redemptio, Libertas, Hæreditas. Ea septima Tuba iam clangit, dum prædicatur Euangelium regni in Mundo vniuerso, quam sequetur consummatio Mundi. Matt. 24.

Et audiui uocem de cœlo, iterum loquentem mecum) Vox de cœlo, vox Dei patris est, de Christo, quem iubet audire, vt qui solus nouit Patrem, & in quo habitat plenitudo diuinitatis corporaliter, præter quem nemo nouit Patrem.

Abi, accipe libellum apertum, qui est in manu Angeli, stantis super mare, superq; terram) Deus pater iubet nos ad Christum accedere, ip-

sumque audire, ab ipso discere. Accedite ad eum & illuminamini. Ipse Filius nos vocat, venite filij, audite me, timore Domini docebo vos. Ipse pariter aperit sensum, & scripturam, in ipso completam. Nemo nouit Patrem, nisi Filius, Deum nemo vidit unquam. Filius, qui est in sinum Patris ipse enarravit. Ipse aperuit librum oracularem, omniū mysteriorū Dei. sup. 6. Ergo ab ipso solo petenda est Dei cognitio.

Abi ad Angelum, dicens ei, Da mihi libellum)
 Sola Ecclesia obsequitur voci Dei, petit a Christo, & accipit veram dei cognitionem. Serpentinū genus, ipso contempto, indulget suis idololatrijs, viciosis affectibus, & vanis speculationibus de Deo. Discurrit ad vetita præsidia, ad suorum meritorum amnicula; nititur priuatæ insipientiæ.

Ac dixit mihi. Accipe, & deuora illum)
 Qui petit, accipit: qui querit, inuenit: Pulsanti, aperietur. Vobis datum est nosse mysteria regni cœlorum. Ipsa promptitudo Christi, nos inuitat ad petendum. Nec tantum dat libertatem accipiendi, inspiciendi, & legendi librum misteriorum Dei, sed etiam deuorandi, ac deglutienti in intima viscera mentis nostræ, ut sit nobis nutrimentū spiritus ad salutem æternam.

Verbum Dei
non tantum
ualet in
lingua.

*Amaricabit autem uentrem tuum, sed in ore
tuo,*

tuo, erit ut mel, dulcis) Duplex Effectus Verbi Dei, cognitio mysteriorum Dei, mortificat carnem, viuificat Spiritum: Crucem sequitur gloria: Morté sequitur Vita: Amara purgant, Dulcia nutriunt: Expurgat vetus fermentū viciosæ naturæ, vt simus dulcis azyma. Euangeliū habet persecutionem comitem.

Accepi libellum de manu Angeli, ac deuoraui illum, eratq; ori meo, tanquam mel, dulcis. At cum deuorassem eum, amaricatus est uenter meus) Est testimonium experientię, & conscientię de effectu Verbi Dei, quo quisq; sibi ipsi testis est, de conformitate Iesu Christi, de Cruce, & Gloria: De mortificatione veteris, & vivificatione noui hominis. i. Ioha. 5. Qui credit in filium Dei, testimonium in seipso habet. Quod qui non habet, de Christo nihil accepit, nec habet. Quiduis in verbis, in re nihil habet. Est sine mente sonus, Cyinbalū tinniens. i. Cor. 13. Dulce est scire, amarū est experiri fortunam Ecclesiæ.

Ac dicit mihi) in Persona vniuersæ Ecclesiæ, omniumq; ministrorum Euangeliij:

Oportet te iterum prophetare in populis, gentibus, linguis, et regibus multis) te in tempore septimæ & ultimæ Tubæ, quæ iam prædicato Euangeliō, personat in mundo vniuerso, mox ante consummationē, qua & Antichristus, Apol

lyon iste, hactenus in templo Dei sedens, adoratusq; vt Deus, detracta hypocrisi, pelleq; ouina, agnoscitur Lopus rapax, destruiturq; Spiritu oris Christi, fornicariaq; ista Babylonica Meretrix ruit in æternum excium, nunquam instauranda. Sequitur itaque in duobus proximis capitibus imago de forma & fortuna Ecclesiæ, vsq; ad septimam, vltimamq; Tuba in, fineinq; Mundi. sub Antichristo.

C A P V T X I.

De tertio, ultimoq; Templo. De duobus testibus Christi, eorumque tempore, & de Septima Tuba.

ET) Continuationis nota cum superioribus.

Datus est mihi calamus, uirgæ similis) Ad novam tertij Templi structuram, post primi, & secundi Templi destructionem.

Dicens) Angelus ille illustris.

Surge) post Iudaismi excidium, post destruētum Templum, & calcatam Ierusalem à Gentibus.

Metire

Metire Templum Dei) in quo Deus adoratur, Ecclesiam, secundum suas partes, integrales, & discrimen. Templum illud tertium, de quo Ezech. 40. multo amplius, & capacius, glorioiusq;: quam quod fuit primum, in quo apparuit gloria Domini, per in censum sacrificium, & propiciatorium: quamq; secundum, in quo apparuit Christus in carne per miracula. In hoc tertio autem, apparebit Christus in gloria æterna, in solio maiestatis suæ, ut sequitur in fine huius capituli. Continente sumpto pro contento, Templo, pro Ecclesia electorum. i. Cor. 3. Templum Dei estis vos, & Spiritus sanctus habitat in vobis.

Et Altare) Christum, Deum, & Hominem: Regem, & Sacerdotem æternum, qui est pariter Altare, Sacrificium, & Sacerdos.

Adorantesq; in eo(Ecclesiam electorum, adorantes Deum Patrem, in Spiritu, fide, & veritate. Iohan. 4. Eæ sunt partes integrales huius tertij Templi, Christus & Ecclesia piorum. Extra hoc templum, & praeter hoc Altare, nemo adorat, & colit Deum, nec que sacrificat.

Atrium autem, quod intra templum(fuit) extra exclude, nec metiaris illud) Veteris templi tres fuerunt partes. Atriū, Sanctuarium, & Sanctissimum, seu penetrale. Atrium fuit

ad primum introitum, promiscui vulgi capacissimum, Sanctum occupabant Sacerdotes, Sanctissimum penetrare, tantum ingrediebatur summus Sacerdos. In quod re moto velo, Christus nos secum introduxit. Ebr. 6. postquam per suum ipsius sanguinem introiit. Ebr. 9. abrogavit Atrium, atrijque sacrificia typica, typicumque sacerdotium, & sacerdotes. fecit nos omnes regale sacerdotium, introduxit nos ad ipsum Propitiatorium, in sanctissimo penetrari. Ideoque Atrium cum omnibus typis abrogavit, & excludi iubet.

Datum enim est Gentibus) extra Ecclesiam populis, ut olim extra Israelem, qui quidem simulant noticiam, cultumque Dei, sed re non prestant. Ore fatentur se nosse Deum, factis negant. Eorum maxima est copia, nomine, & titulo Christiano, colluuiis diuersarum opinionum volunt esse de potiore parte Ecclesiae, sed non sunt, ideo excluduntur. Vera Ecclesia in penetrali est paucissima, & abscondita in Deo, cum Christo. Gentes autem.

Civitatemque sanctam calcabunt) Iuxta suum ipsius dictum prius. Luc. 21. Ierusalem calcabitur a Gentibus, donec impleatur tempora Gentium. Calcatio Ierusalem includit totum, finale, perpetuumque excidium totius Iudaisini, per Vespasianum & Titum, ipsumque Constantinum penitus, quando extincto

Sacer-

Sacerdotio, & Regno, totaq; Gente, ad extreimum Sabbathum, & Pascha translatum est tempore Constantini, tunc ab integro alius populus, Regnum, & Sacerdotium, Templumq; Deo, & Christo constitutū est.

Mensibus quadraginta duobus) Præfixum est à Christo tempus Gentibus Ierusalem calcantib⁹, donec ingrediatur plenitudo Gentium. Rom. ii. Quos 42. Menses oraculares si resoluas in dies, seu annos, faciunt 1260.

Quos si cum Paulo incipias à fine gentilis quartæ Monarchiæ, à Constantino conuerso, & ab exordio Antichristi, sedentis in Templo Dei, certū est, iam tempus ferè elapsum esse. Sed quia eius exordij certus annus, diesq; dari nō potest, ergo nec potest comonstrari certus finis, eum sibi Deus Pater reseruauit. de quo posteā plura,

Et dabo) Ego Christus, huius mei Templi extructor, eiusq; perpetuus inhabitator, Verbū, os, & sapientiā. pp'etua successione.

Duobus Testibus meis) Ministris Euangelij, & quibusuis propheticæ, & Apostolicæ doctrinæ propugnatoribus, & professorib⁹, de mea Persona, & Officio, quod sim Deus & Homo: Rex & Sacerdos æternus, Ecclesiæ vniuersæ, & Hæres totius Mundi. Iuxta meum ipsius Verbum. Iohannis. 15. Spiritus sanctus testimoniū perhibebit de me, & vos testabimini, quia ab initio mecum estis.

2. Thess. 1:

Et eritis mihi Testes, in Iudæa & Samaria,
vsq; ad extreum terræ. Non possumus ea
quæ vidimus & audiuiimus, nō loqui. Act. 4.

Et prophetabunt). Euangelium prædicabunt, pœnitentiam & remissionem, in meo Templo, in Ecclesia, propter Electos natos, & nascendos vsq; ad extreum, etiam inuito Antichristo, & Bestia, quantumuis eos profliget & occidat, substituam alios.

Dies mille ducentos, sexaginta) quamdiu calcatur Ierusalem à Gentibus, ingrediaturq; plenitudo Gentium, impleanturq; tempora Gentium, & Antichristus sedeat in Templo Dei, per Menses 42. tantisper, mei Testes prædicabunt, euangeliumq; sonabit in Ecclesia.

Induti saccos) centones, vestes viles, lugubres, & pœnitentiales, ipso habitu significantes ministerium, professionem, doctrinam, & euentum, ut prophetæ, & Iohannes, versati in montibus, induti pellibus, dum interim Palpones in domibus regum vestiuntur mollibus. Sequitur Ministerij, in ministris, descriptio.

Hi sunt due oliuæ, & duo candelabra, in conpectu Dei terræ stantia) iuxta veterem typum oleum souet lucem: Euangelium est doctrina gratiæ, & illustrationis Dei, confert remissionem, & Spiritum sanctum, eaq; stat & per-

& permanet in conspectu, præsentia, & conseruatione Dei, etiam in vitis omnibus eius hostibus.

Et si quis uoluerit eos lædere) occupatio est ab aduersæ partis præsumptione, ad deprauandam, tollendam, aut extinguendam eā doctrinam, ministerium, & ministros per Sophisticam, aut tyrannideim.

Ignis exit ex ore ipsorum, ac deuorat inimicos eorum) Ignis sacer, qui est de cœlo demissus, in Apostolorū, omniumq; ministrorū Euangelij pectora delapsus, quem spirat ore, Deus ipse. Verbum Dei, exurit euangelij hostes, ut inquit Christus. Verbū, quod loquor vobis, iudicabit vos. Verbum Dei in conscientia vestra, exardescit, & flagrabit in æternum. Deus ignis consumens & indeficiens est. Deus ipse conseruabit Ministerium Euangelij, & puniet hostes. Ignis Dei diuersus est in pijs, & impijs. In pijs est ignis amoris, In impijs est ignis iræ, & furoris Dei, planè infernalis.

Si quis uoluerit eos lædere, sic oportet eum occidi) Repetit pro cautione, abstinentia, & reverentia ministerij, iuxta typum Eliç, qui hoc igne occidit bis quinquaginta viros.

Hi habent potestatem claudendi cœlum, ne pluat, diebus prophetiae eorum) Potestateim, à Deo traditam, ratione ministerij, non priuati ad

fectus. Mat. 17. Ioh. 20. iuxta typum Elię, impiorum respectu, ad pœnā talionis, de contemptu, & persecutione Verbi, & ministerij, ut sentiant sibi clausum cœlum, iratum Deum, & denegatā pluuiam gratię, ut perpetua fame tabescant.

Potestatemq; habent super aquas, conuertendi eas in sanguinem) Alludit ad typum Mose, & Aha-
ron, in Ægypto coram Pharaone. Exod. 4.
Hostes Euangelij, pro salutari aqua gratiæ
Dei, rei erunt profusi sanguinis Christi, &
omnium iustorum ab Habel vsq; occisorū.
Pro pace sustinebunt bella, quæ Apollyon
mouit, & sustinuit varia, corporalia, & spiri-
tualia.

Et percutiendi terram omni Plaga, quoties uo-
luerint) Æquè vt Ægyptus percussa est va-
rijs plagis, ad pœnitentiæ monitionem, do-
nec obstinatus Apollyon cum suis locustis
deimergatur in stagnum tartareum, totoq;
obruatur ignis Diluuio. Tantum abest, vt
portæ infernales quicquā præualeant, aut
impediant Euangelij ministerium, dū Chri-
stus ipse tutor aderit vsq; ad consummatio-
nem seculi.

Porrò, cum finierint Testimonium suum) De
curso præfixo ministerij spacio, mille, du-
centorum sexaginta dierum, seu annorum,
à fine quartę gentilis Monarchiæ, & Sessio-
ne An-

ne Antichristi in templo Dei, supputando-
rum. 2. Theſſ. 2. Idque in vltima hebdomada
oraculari, in priore eius parte, 1290. dierū.
Dan. 12. circiter tres dies oraculares & diui-
dium, seu totidem annos.

*Bestia, quæ ascendit ex Abyſſo) Apollyon iste,
rex locustarum infernaliū, sedens iam ad
gubernacula quartæ Monarchiæ. Deo per-
mittente & numero Electorum impleto.*

*Faciet aduersus eos bellum) vtroq; gladio di-
ſputando, & calumniando: excommunicá-
do & persequendo, de quo infra. 16.*

*Ac uincet eos) non veritate, sed sophistica,
& tyrannide. Dan. 7. Sanctos altissimi con-
teret.*

*Et occidet eos) Prophetiā planè prohiben-
do, & Spiritum extingendo, iuge auferen-
do, & suam abominationem restituendo.
Da. 12. in publicis Concilijs, & Comitijs ma-
nentibus vtiq; vbiq; locorū copiosissimis
concionatoribus, sed perfundoriè, & ex
præscripto Apollyontis regis locustarum,
sophistarum docentibus. Christi Testibus
occisis, cessabit Verbum.*

*Corpora eorum) Ipsí ministri, ipsorumq;
scripta, in quibus fouetur vitalis Spiritus
cognitionis Dei, & Christi, exuta officio, &
detracta authoritate, publico hæreticorum
cathalogo, & euulgato canone, æternōq;
anathemate damnata.*

Iacebunt) & iam iacent prostrata & abiecta.

In plateis) in omni occursum, & conspectu: Non in domibus priuata doctrina utiq; manebit.

Civitatis magnæ) Babylonis, Antichristianismi, quæ quoq; suis legibus gubernatur. Magna, ratione quantitatis, dominij, & aestimationis.

Quæ spiritualiter (seu figuratè) dicitur Sodoma) ratione fornicationis, omniumque viatorum.

Et Aegyptus) ratione tyrannidis, & obstinationis.

Vbi Dominus noster crucifixus est) Peripheria Ierosolymæ est, ratione blasphemiae, & homicidij Christi. Antichristiana Babylon est omnium viciorum colluuius, obstinata, in Deum blasphema, Christi, omniq; eius Testium homicida. Quod inquit Angelus, Dominus noster, significat se esse Christi Mystagogum.

Hactenus bellum & dies tribulationum Antichristi, post quos Christus inquit Astræ extinctum iri, ad reliquos tres dies, & diuidium. Matt. 24.

Atq; affipient ex populis, tribubus, linguis & gentibus) in uniuersum omnibus hominibus, in, aut extra Antichristianismū, cognita erit

ta erit hæc extrema immanitas , cuius non
fuit similis ab orbe condito.Matt.24. Dan.
duodecimo.

*Corpora eorum) quæ fuerunt habitacula,
& instrumenta Spiritus sancti. Item, eorum
Scripta, quæ sunt receptacula diuinæ métis.*

Dies tres, & dimidium) oraculares , faciunt
totidem annos, aut dies vsuales 1335.Dan.
12.alteram partem vltimæ hebdomadæ, quan-
do Sole,Luna,& Astris oracularibus tene-
bratis,mundus declinabit ad interitum. Si
intelligas de diebus naturalibus,faciunt po-
steriorem partem vltimæ hebdomadæ diur-
nalis,quæ se habebit ad typum primæ, Gen.
1.in cuius medio, vt illuxit, ita in huius me-
dio extinguetur Sol, manente vtiq; die , in
sua reuolutione , vsq; ad vltimum quadri-
duum, quando Lux dici , vt primùm ex te-
nebris producta , ita desinet in æternas te-
nebras,quas Christus vocat extremas,quas
non sequatur lucis reuolutio, quibus impij
inuoluentur , vtq; in carcere occludentur.
Suprà.6.Tantum,de forma vltimæ hebdo-
madæ,nihil de eius momento , de quo , vt
nec de totius suppurationis 1260. dierum,
initio,quicquam definiri potest. Vide Lu-
therum in Danielem.

*Neq; corpora eorum finentponi in monumen-
tis)extrema seuitia,& immanitas est, nō sa-*

tiari conuitijs, calumnijs, blasphemijjs, persecutionibus, cæde, & sanguine, quin insuper mortua cadauera, non dignari sepultura, in mortuos debacchari, cum laruis pugnare, ad canes & coruos projcere, pedibus proculcare, pro ludibrio insultare, sarcasmos eiaculcari, conuicia cumulare, in omnibus suggestibus, & cathedris hæreseos infamare, ipsorum scripta vetare ne excudantur, venuim proponantur, & in bibliothecis reponantur. Ea iam sunt in usu, & experientia. Testiumque corpora iacebunt inhumata usq; ad resurrectionem.

Inhabitantes terram) rerum potitores, pars aduersa, Apollyon cum suis locustis, sophistis & tyrannis, quorum habitatio non est in cœlis.

Gaudebunt super illis, lætabuntur, ac munera mittent inuicem) quasi re bene gesta, & Deo fortunante, potita victoria, veluti de tumul tuarijs, & turbatoribus, hæreticis: ac munera mittent, quasi gratulatoria signa, arbitratise obsequium, cultumque præstitisse Deo, de sublatiis istis furiosis, de repurgata, & restituta veteri, & usitata religione, promittentes sibi in posterum pacem, tranquillitatem, & secura ocia. Ioh. 16. 1. Thess. 5.

Quoniam hi duo Prophetæ cruciauerunt eos, qui habitant super terram) quasi, qui fuerunt causa

causa omnium tumultuum, & controuersiarum, in Synodis, Concilijs, & Comitijs, quòd doctrina Euangelij arguit omnes falsas doctrinás dæmoniorum, excruciat totum Antichristianismum orientalem & occidentalem, de Persona, & officio Christi. Sed momentaneum hoc erit gaudium, cū dixerint pax, securitas, & tuta omnia, tunc repentinus eos obruet interitus, vt dolor parturientem. I. Thess. 5.

Post dies tres, & dimidium) tum oraculares, tum vñuales, de quibus suprà. Dimidietas illa significat abbreviationem.

Spiritus uitæ à Deo intravit in eos) Significatur resurrectio vniuersalis, iuxta typū Christi, post dies tres resurgam: & iuxta typum, Ezech. 37. Iustorum animæ in manu Dei sunt, ipse conseruat, & restituit. Sap. 4. Vita piorum in Deo abscondita est. Coloff. 3. Of. fee. 6. Die tertia resuscitabit nos.

Et steterunt super pedes suos) ut illi Eze. 37. In magna constantia, aduersus suos angustiatores. Sap. 5.

Aa timor magnus inuasit eos, qui uidcrunt eos) ipsorum angustiatores, videntes, turbabuntur terrore horribili &c. vide totum caput Sap. 5. Vtq; exterriti sunt Custodes, resurgentे Christo.

Audiueruntq; uocem magnam de cœlo) Vocē Dei, in vniuersum sonoram, & gratiam

cum ascensionis potentia coniunctam, qua
rapiemur Christo obuiam. Venite benedi-
cti Patris mei, percipite regnum, vobis ab
initio paratum. Euge serue bone, & fidelis,
intra in gaudium Domini tui. Vbi cadauer
ibi Aquilæ.

*Dicentem ipsis) Testibus Christi, cæteris
non item, ipsis ut plumbum, ut saxum deuer-
gent in profundum tartarei maris.*

*Ascendite huc) Vbi ego sum, ibi minister
meus erit, Assumam vos ad me, ut sitis me-
cum. Eius vocis virtute aſcendent, eritq; sa-
nitas in pennis eorum, Mala. 4.*

*Ascenderuntq; in cœlum nube) iuxta typum
ascensionis Christi. Nemo ascendit in cœ-
lum, nisi per eum, qui descendit. Quod præ-
cessit in capite, sequitur in corpore.*

*Et uiderunt eos inimici eorum) lumino cum
inærore. ut Sap. 5. ut Matt. 7. præter opinio-
nem mutatis vicibus, cū Catholicis iſinua-
tis hæreticis.*

Ipsaq; hora) continuè, eodem momento.

*Fæcius est terræ motus magnus) per seuerissi-
mum tonitru Iudicij Dei super Impios, mul-
tò sæuerius, quam in monte Sinai, quo præ-
ter opinionem exterrebuntur, & ad tartara
adiudicabuntur omnes hostes Christi, po-
nenturq; scabellum pedum eius.*

*Ac decima pars Cœlitatis) Babylonicae, An-
tichristianæ.*

Ceci-

Cecidit) ruit in æternum exicium.

Occisaq; sunt in terræ motu illo) morte æterna damnata.

Nomina) pro nominatis factionibus, doctrinas dæmoniorum, contra conscientia defendantibus, in Spiritum sanctum peccantibus.

Septem milia) vt certus est numerus Electorum, ita & damnatorum, ne poteinus Deum quenquam promiscue damnare. Co gita quot homines in singulis nominibus sectarum sint, certè, turba multa, quam di numerare nemo hominū, & angelorum poterit. Stultorum infinitus est nuinerus.

Reliqui autem(qui nesciunt discri men inter dextrum, & sinistrum, vtra pars habeat iustiorem causam, Simplices persuasione Nominatorum seduicti, vt vulgus Niniuitarum, & Iudæorum, per Pontifices, Pharisæos, & Scribas, authoritatis præstantia, ad suas partes pertractorum, vt con claimarent super Christum, Crucifige, putantes ipsum conuictum, vt hæreticum, habere malam causam. Iam autem præter opinionem sequente diuerso euentu.

Territi sunt) vt in terræ motu crucis Christi, vt in resurrectione, custodes, vt reliqui omnes, in die Pentecostes, per testimonia Apostolorum.

Dederuntq; gloriā Deo cæli) glorificaue-
runt verū Deum, Christum, Saluatorem
mundi, ac detestati sunt Antichristum, cum
omnibus suis doctrinis dæmoniorum. Ne-
mo ergo damnatur, nisi qui contra consci-
entiam peccat in Spiritum sanctum. quod
peccatum non remittitur, neq; in hoc, neq;
in futuro seculo, sed plectetur in ipso pec-
cante indefinite, Secundum peccatum pœ-
na, de qualitate, & quantitatē.

Væ secūdum) post sextam Tubam, de quo
suprà, cap. 9. Transitio est.

Præterijt) descriptione, non cessatione, ni-
si in fine inundi, vt capite 20. Nisi intelligat
hanc Antichristianissimi impugnationem, &
ruinam Babylonis per Euangelium Chri-
sti, vt cap. 18.

Longa illa parenthesis, per 10. & 11. cap. de
Christo, Ecclesia, & Testibus Christi, inter-
posita est, propter formam, & fortunam Ec-
clesiæ, inter sextam, & septimam Tubam,
huiusq; protractionem.

Ecce tertium Væ) post septimam Tubam,
post vltimā illustrationem doctrinæ Euan-
gelij. vltimus furor Antichristi.

Veniet citò) iimmediatè, continuè, vt nos-
tra hæc satis comprobant tempora.

Septimus Angelus Tuba clanxit) Ad septimū,
& vltimum Euangelij Iubileum. de remis-
sione,

sione, restitutio[n]e, & libertate: de repurgati & renouata doctrina Euangelij, eiusque prædicatione in mundo vniuerso, mox ante consummationē. Mat. 24. Per hanc septimam Tubam cognitum est, quæ sit vera Ecclesia. cap. 12. Quæ sit vera Bestia. capite. 13. Quis sit verus Agnus, Christus, eiusq[ue] regnum, cap. 14. Quis sit huius Tubæ effectus, Repurgat doctrinam Euangelij per septem angelos, & per accidens excitat tumultus aduersæ partis, capite 15. & 16. Demonstrat florentem & rueutem Babylonem cap. 17. & 18. Donec ad extremum Bestia ista, cum suo propheta percipitur in Stagnum tartareum, cap. 19. Et Sathan cum suo Gog & Magog, eodem abiiciatur capite 20. Ac tandem Sponsa Christi, noua Ierusalem, Ecclesia Electorum excitata asseratur ad æternam fœlicitatem. Hæc cohærent singula, in sua proprietate, & sunt promiscue iam in effectu, donec impleantur omnia Scripta prophetarum, supra cap. 10.

*Et factæ sunt uoces magnæ) primus effectus.
Tubæ Euangelicæ. Voces magnæ, multæ, &
diuersæ, liberæ, gratulatorię & Iubilares, di
uersarum linguarum, in oīnnibus populis,
tribubus, & gentibus. Supra 10.*

In cœlo) in Ecclesia Electorū, & Angelorū.

Dicentes) promiscuo iubilo gratulantes.

Facta

*Facta sunt, Regna huius mundi) quæ Sathan
hactenus per Idololatrias , & Antichristus
per doctrinas dæmoniorum occupauit, &
& Apollyon iste, cum suis infernalibus lo-
custis vastauit, Ea iam facta sunt regna.*

*Domini nostri, & Christi eius) Iam clangen-
te Tuba, & Euangeliō in vniuersum prædi-
cate, verus Deus Pater, & Christus eius,
Dominus noster, Rex & Sacerdos æter-
nus, absolutus, & vniuersalis agnoscitur, a-
doratur, inuocatur, & colitur, Sathana, &
Antichristo eius, cum suis doctrinis dæmo-
niorum, idololatria, & tyrannide abiepto,
exploso, & abrogato. Iam facta est veteris
possessionis vera restitutio & libertas, iam
verus est Iubileus.*

*Et regnabit in secula seculorum) Antichristo,
nunquam post hac, eius regna occupante,
sed ipso contrito, & ad tartara præcipitato,
regnabit in omnem æternitatem. Dan. 2.4.
7. & hic, in omnibus sequētibus capitibus.*

*Viginti quatuor Senatores) Scripta Prophe-
tarum, & Apostolorum, quasi Assessores re-
gni exceptores, & pro mulgatores consilio
rum, mandatorū, & oraculorum Dei, sine
quibus conscijs, Deus nullum facit verbū,
aut rem, nisi prius ipsis suum secretum reue-
lauerit, non vt consiliarijs, sed vt præconi-
bus ad suam Ecclesiam, ex quibus, iudicia,
decre-*

decreta, oracula, consilia, voluntas, respon-
sa, & iuncta Dei petuntur.

*Coram Deo) in eius conspectu, cura & con-
seruatione.*

*In thronis suis sedentes) in authoritate, po-
tentia, & reuerentia diuina, de quibus su-
pra quarto.*

*Procubuerunt in facies suas) agnoscentes suum
authorem, & effectorem.*

*Et adorauerunt eum) ipsi tribuentes reue-
rentiam, honorem, & gloriam de suorum
vaticiniorum effectu, & veritate.*

*Dicentes) in omnibus pijs, sanctis, & e-
lectis.*

*Gratias agimus tibi Domine Deus omnipotens)
Laudamus, glorificamus, accepta referi-
mus tibi omnia. Ihoua, Elohim, est vera ap-
pellatio veri Dei, vnotrini. Omnipotentia,
includit omnia appellatiua, epitheta, & pre-
dicata Dei.*

*Qui es, eras, & futurus es) est periphrasis æ-
ternitatis, excludit omnem Creaturam. om-
nipotentia & æternitas sunt soli Deo con-
grua.*

*Quod acceperisti potentiam tuā magnam) sump-
ta vindicta ab omnibus tuis hostibus, qui-
bus prostratis, & euictis, restituisti tibi abla-
cum regnum tuū: impletisq; oraculis tuis,
nobis reuelatis, declaras omnipotentiam*

tuam, quam dissimulasti, grassantibus & in
solecentibus aduersarijs tuis, quibus per
te, nullumq; aliū, superandis, & superatis.

*Regnasti) verus, absolutus, omnipotens,
& æternus Rex, & Monarcha.*

*Et iratæ sunt Gentes) extra Ecclesiam popu-
li, Apollyontis familia per accidens ex-
clangore Tubæ, visitato suo more exagita-
tæ per Angelum Abyssi, Apollyonem.*

*Venitq; ira tua) quoq; per accidens, causa-
ta, ex ira Gentium, quam sentient perpe-
tuo furore flagrantem. Psal.2.*

*Ac tempus mortuorum) resuscitandorum,
sub Altari dormientium. supra. 6. de sui vin-
dicta clamantium, ad tuum Iudicium pro-
nocantium.*

*Iudicare) ut iudices, ac longas, perpetua-
que istas lites, & à te positas inimicitias in-
ter Mulierem, & Serpentem dirimas, Ser-
pentisq; caput conteras, ac tuos hostes sca-
bellum pedum tuorum ponas.*

*Ac dare) ut des, Mercedem) non ex meri-
to, sed ex pacto, & cōpensatione, iuxta tuā
ipsius promissionem, Merces vestra copio-
sa est in cœlis. Matt. 5.*

Seruis tuis) tuis cultoribus.

Prophetis) verbi tui ministris.

*Et sanctis) tibi segregatis, destinatis per
Spiritum*

Spiritum sanctum sanctificatis, à Mundo; exēmptis.

Timentibusq; nomen tuum) te reuerentibus, tuis mandatis sequentibus.

Pusillis & magnis) tuorum donorum respectu, eorumque effectu obscuris, & illustribus. Dan. 12.1. Cor. 15.

Ac disperdere eos, qui perdunt terram) ab vsu optimarum creaturarum, perniciosa doctrina dæmoniorum, varijs vitijs, sceleribus, flagitijs, hypocrisi, sophistica, & tyrannide.

Omnia Prophetica, & Apostolica scripta conclamat, Consummata esse omnia oracula Dei, saltem restare Diem, iudiciumq; extremum. de quo sequitur.

Et apertum est Templum Dei in cœlo) Templem Dei, Ecclesia Sanctorum est, in quo Deus habitat, & colitur. I. Corinth. 3. quod hæteus extructum, & ædificatum est. Illud iam aperitur ad perpetuum Dei cultū. Reuelantur Filij Dei, quorum glorificationem sollicitè ingemuerunt, & expectarunt omnes creaturæ, in quam desiderauerunt omnes Angeli conspicere. In cœlo, diuinum, spiritale, glorificatum, immortale, &c.

Visaq; est Arca Testamenti eius) Christus, in quo nobis Deus viua voce locutus est.

In Templo eius) in ecclesia sanctorū, electorū,

Et facta sunt fulgura, fragores, tonitrua, terræ motus, & grando magna) Seuerissimi Iudicij Dei, super Impios, iuxta typum latæ Legis in Sinai, non feriendo montes, & arbores, sed rectâ, directis telis in damnatos. Sap. 5. Pluetq; toto Diluuio ignis perpetuæ iræ Dei.

C A P V T XII.

De Ecclesia, perpetuoq; eius Hoste, & Defensore.

ET) Transitio est ad aliâ narrationem. Signum) figurans rem signatam, Propositio est.

Magnum) ratione signati, quod includit omnes species quantitatis de Ecclesia, ab initio usque ad finem mundi. facit attentionem.

Apparuit) non ab homine confictum.

In cœlo) à Deo ostensum, de rebus cœlestibus, in terra agendis. facit attentionem, ad narrationem.

Mulier) illa, cuius Semē conteret caput Serpentis: Ecclesia, Christo coniuga, Narratio.

In sole) Christo, ratione Creationis, & originis.

inis. In iusticia, & sanctitate vera. Item ratione promissionis de Iustificatione, in Fide Christi.

Luna sub pedibus eius) Lex Dei, ad dirigen-
dos gressus eius. Lucerna pedibus meis
Verbum tuum, & lumen semitis meis. Aut,
carnis inutabilitatem, pedibus calcans,
pijs affectibus suppressimens.

In capite eius) Christo rege.

Corona) regia, regis cœli, Christi, coniux.

Stellarum duodecim) Patriarcharum, Pro-
phetarum, & Apostolorum, regiae stirpis.

In utero habens) Verbum Dei, ex Deo Spi-
ritu sancto conceptum, Benedictum illud
Seimen, Messiam, filium Dei, Saluatorem
Mundi, quem in Maria virgine peperit in-
carnatum.

Clamauit) præ dolore angustiarum.

Dolens, & angens, ut pareret) tempore nati-
uitatis Christi, diuexata ab Herodis familia
qui totam Dauidicam stirpem voluit era-
dicare, cogebanturq; Dauidici ex Bethle-
hem, Nazaretham profugere. Aut Ecclesia,
magno angore peccati, expetebat exhibi-
tionem, & incarnationem Christi.

Hactenus Ecclesiæ, sequitur eius Hostis
descriptio.

Et apparuit aliud signum in cœlo) à Deo o-
stensum, figurans perpetuum hostem Eccle-
siæ, Sathanam.

Ecce)mirabile,inopinatū,& obseruandū:

*Draco)primarius iste Serpens in Paradi-
so,iam ex vetustate Draco.*

*Magnus)immanis,crudelis,inusitatus,ex-
cellens,vniuersalis,per totum mundum,to-
tumq; eius tempus extensus Deo, omni-
bus hominibus,& Angelis infestus, omniū
calamitatum causa.*

*Ruffus)igneus potius,virulentus,sangui-
narius,perpetuo odio,& nocendi studio
aduersus Deum,Christum,& Ecclesiam e-
ius flagrans,mendax & homicida ab initio:*

*Habens capita septem)Sophisticam,Calum-
niam,Blasphemiam,Tyrannidem,Idolola-
triam,Securitatem,& obstinationem,sem-
per septem cornibus,& oculis Agni, sep-
temq; Lampadibus throni Dei aduersa,su-
prā 4. Septem Tubis Euangelij opposita,
& reclamantia..*

*Cornua decem)regna impietatis,quæ ex-
truxit Cain,Nimrod,Ægyptus,Babel,Per-
fia,Græcia,Italia,Gothia,Apollyon,&
Gog.*

*In capitibus diademata septem)potitæ victo-
riæ signa,aduersus regiam Mulierem.*

*Cauda eius)flexiloquentia,insinuatio,
sophistica,quibus facit nexus,& nodos,alios
que implicat,inuoluit,& constringit actis.*

Trahit

Trahit tertiam partem stellarum) vtrunq; intelligas, vtrunq; verum est, primūm, de Angelis lapsis, secundò de Doctoribus Ecclesiæ, & magistratibus.

Deiccitq; eas in terram) è cœlo ad perditionem, ex Ecclesia, ad Politica mundana.

Tota hæc descriptio Draconis, complectitur mysterium Sathanæ, conuenitq; cū descriptione Bestiæ quartæ, propter conformitatem, & personationem. Dan. 7. Infra. 13. 17.

Ac Draco stetit coram Muliere parturiente) Sathan semper infestus Ecclesiæ, diligenter obseruauit incarnationem Benedicti Seminis, quod caput eius contereret, maxime autem per Herodem.

Vt cum pareret, filium eius deuoraret) Præcipua causa finalis Sathanæ semper fuit, Christi incarnationem, aut impedire, aut statim extinguerē, ne caput eius contereretur, ne ue nos redimeremur. Ita Sathan Christo infestus absolute, Ecclesiæ per accidens, eiusque respectu.

Peperit autem Filium masculum) Messiam, Christum, per Mariā virginem, iuxta veteres promissiones. Gabrielisq; adnuncium:

Qui regeret omnes Gentes uirga ferrea) qui omnes, extra Ecclesiam impios, duro æternæ damnationis Iudicio contereret. Psa. 2. Finale officiū Christi, includit præcedens,

Duo enim sunt principalia officia Christi,
Saluare Ecclesiam, & perdere Synagogam
Sathanæ.

Porrò raptus est filius eius ad Deum, et ad thronum eius) Ascendit ad cœlos, sedetq; ad dexteram Dei Patris, in æquali eius essentia, potentia, & gloria.

Mulier autem) vera Ecclesia.

Fugit) à Dracone eiusq; seminè, per duodecim persecutiones & Sophisticam de Pa schate, profligata.

In desertum) in solitudinem huius mundi, ubi latet destituta, exul, & obscura, dum fal sa Ecclesia floret.

Vbi habet locum à Deo paratum) Hospiciū, iuxta typum Abdiæ, qui occuluit, & pauit centum prophetas.3.Reg.18.tempsore græf fationis Achab.

Vt eam ibi pascant) Verbo, & Sacramentis, corporisq; alimentis. Locus prouidentiæ Dei, tempore persecutionū: oportet enim Ecclesiam Christi manere in mundo, usq; ad finem.

Dics millæ, ducentos, sexaginta) oraculares præfixum exilij tempus, vt Israelis in Ægypto, & Babylone, pro redemptionis consolatiōne, quantis per Antichristus, (vera Ecclesia in desertum, exiliumq; profligata, de pugnatoq; prælio) sedet in Templo Dei, vt Deus,

Deus, à fine gentilis quartæ Monarchiæ, donec Testes Christi iaduti saccos, peridem tempus prædicent. Certum tempus pro incerto habere; facit omnia certa, ut sint incerta.

Factum enim est prælium in cœlo) Causa & narratio profugij in desertum, & exilium. Præliū istud fuit pugna inter Angelos, in cœlo propriè. Aut figuratè in Ecclesia, fuerunt 12. illæ persecutio[n]es à nato, assumpto[rum]que Christo, usq[ue] ad Constantiūm, per 315. circa annos.

Michael) Christus. Archangelus ille, de quo Dan. 10. & 12. qui est sicut Deus.

Et Angeli eius) spirituales, & corporales, omnes, Christi, & Euangelij eius, professores.

Præliaabantur) Verbo Euangelij. Arma militiæ nostræ, non sunt carnalia, sed diuinæ potentiæ. I. Cor. 10.

Cum Dracone) Sathanæ, Bestiæ exagitante.

Etiam Draco pugnabat) perpetuus Michaelis, Christi, antagonista, Antichristus.

Angeliq[ue] eius) tum spirituales, tum corporales: hi ab illis exagitati.

Sed non ualuerunt) ut qui habuerunt maiam causam, ceciderunt causa, victi sunt. Michael, Christus, æternus, absolutusque rex & Monarcha, hæreditarius Heros mun-

di, superauit, agnitus est à Constantino, quarto Monarcha. Ei⁹; se flexit omne genu cœlestium, terrestrium, & inferorum, omnisq; lingua confessa est, Christum esse in gloria Dei Patris, Phi.2. esse verum Deū.

Neq; inuentus est locus eorum amplius in cœlo)
tum propriè, tum figuratè loquendo. Post cœleste prælium, deiectus est Sathan, cum suis cōplicibus. Post ecclesiasticū prælium, abrogata est gētilis idololatria, in tota Monarchia, nechabuit locū in ecclesia Christi.

Proieclus enim est Draco iste magnus) Sathan,
de quo suprà. Ratio est victoriæ.

Serpens antiquus) ab origine mundi, in Pa-
radiso primis parentibus insidiatus, eosq;
labefactans.

Appellatus Diabolus) Græcè, caluniator.

Et Sathanas) Ebraicè, aduersarius, prima-
rius, capitalis, perpetuusq; hostis Dei, Chri-
sti, & Ecclesiæ eius: qui omnia eius dicta, &
facta calumniatur, maliciose interpreta-
tur, sophisticatur, ac tandem impios insti-
gando, & exagitādo, violenter persequitur.

*Qui seducit totum orbem terrarum) qui men-
daciter persuadendo transuersos agit ho-
mines à Deo.*

*Proieclus est in terram) Primū de cœlo de-
iectus est ad inferos, Deinde, abrogata gen-
tili idololatria, in qua venerabatur vt Deus
abie-*

abiect⁹ est, & ligat⁹ ad mille annos. infr. 20.

Angeliq; eius proiecti sunt) omnes idololatriæ, vates, mystæ, propagatores gentilissimi, Primūm omnes complices, mali spiritus, abiecti sunt.

Et) transituē, post depugnatum præliū.

Audiui uocem magnam) pariter in cœlo inter Angelos, & in tota Ecclesia sonoram, gratulatoriam, iubilarem, triumphalem, epinikion.

Dicentem) per Angelos & Sanctos.

In Cœlo) propriè, inter Angelos, figuratè, in Ecclesia, inter Pios.

Nunc facta est Salus) ab hoste deuicto.

Potentia) liberè agendi, iuxta Verbū Dei, sine aliqua interpellatione, & perturbatione Sathanæ.

Et regnum Dei nostri) vastato, & abrogato regno & tyrañide Sathanæ, per Idololatriā.

Et potestas Christi eius) liberè prædicandi Euangeliū, & administrandi Sacramētā.

Quia abiectus est (accusator fratrū nostro. rū) qui accusabat eos ante conspectum Dei, die ac nocte) Apparet vt sit mimesis Angelorū, de vindicatis Christianis, ab accusatore Sathana, Deū aduersus pios instigāte ad tentationē, & ad plagas postulāte, vt de Job. 1. de Discipulis cribrādis, vt triticū. Luc. 22. Aut, vt sit mimesis superstitionis piorum, post per-

secutiones. Sathan semper accusat nos ~~co~~
ram Deo de peccato, ac postulat pœnas.
Aduersarij nos accusant apud Magistratū,
ac postulant supplicia, Superante Verbo,
& Veritate, cessant istæ accusationes. iuxta
illud. Quis accusabit Electos Dei? Deus est
qui iustificat, quis est qui condēnet? Ro. 8.

At ipsi uicerunt eum, per sanguinem Agni) De
scribuntur Arma militiæ nostræ aduersus
Sathanam, & Impios. Sathan de ac usatio-
ne peccati coram Deo, expugnatur, & vin-
citur sanguine Agni, Christi, pro expiatio-
ne peccatorum nostrorum effuso, in prælio
autem Angelorum, boni vicerunt malos,
contumacia obstinatos, per sanguinem Ag-
ni, per absolutam obedientiam Christi er-
ga Patrem, eius morte testatam. Phil. 2.

Et per sermonem testimonij sui) per doctri-
nam de vero Deo testantem de Persona &
Officio Christi, quod sit Deus & Homo:
Rex & Sacerdos æternus, ruit totus Gen-
tilisimus, & Antichristianismus.

Ac dilexerunt animam suam, usq; ad mortem)
Constantia, quæ in discrimen posuit quod
habuit summuim, & charissimum, Vitam,
quam nec Sathan, nec tyranni poterant ex-
pugnare, tandem ipsi victi, & expugnati
funt.

Propterea lætamini cœli, & qui habitatis in eis)
Angeli

Angeli & Sancti, ciues & domestici Dei,
quorum conseruatio in cœlis est.

Væ habitatoribus terre, & maris) reliquis ex
tra Ecclesiam Gentibus, Gotthis, Vandals
&c. post conuersum Imperium.

Quia descendit Diabolus ad uos) exagitatu-
sus vos aduersus Ecclesiam, & conuersum
Imperium, vsurus vos pro suis instruinetis.

Habens iram magnam) aduersus Deū, Chri-
*stum, & Ecclesiam, de abrogato Gentilis-
mo, & Idololatria. Eam iram exercuit per*
Gotthos.

Sciens, quod modicum tempus habet) reliquū
ad æternitatem, aut ad Iudicium, quo dam-
nabitur ad æternas pœnas, pro sua aduer-
sus Deum contumacia, aduersus Christum
blasphemia, & aduersus Ecclesiam furore,
vt eum expleat, conuictusq; fateatur suam
damnationem iustum, satisq; demeritam es-
se. Modicum, intelligas collatione præter
lapsi temporis à condito mundo, & porrò
vsq; ad iudicium, quod, aut sciat, aut nesciat,
cogitat tamen, se ad pœnas maturuisse, vt
quisq; scelerosus.

*Postquam uidit Draco) Sathan. quod proie-
ctus esset in terram) post abrogatum Genti-
lismum.*

*Persecutus est Mulicrem) Ecclesiam Iudaï-
cam, de Paschate.*

Quæ peperit Masculum) Christum, id est, veram catholicam, propheticam, & Apostolicam, ad differentiam Apostaticæ, titulariæ, & fucatæ Ecclesiæ Sophistarum, & Locustarum, quibus præsidet Apollyon, Angelus tartareus, qui profligauit, & excommunicauit verâ Ecclesiam propter verum Pascha transferendum.

At datæ suut Mulieri, alæ duæ Aquilæ magnæ) Euangelium de Persona, & officio Christi, Pœnitentia, & Remissione peccatorum, quibus.

Vt uolaret in desertum) in Mundum vniuersum, omnium linguarum, & gentium.

In locum suum) sibi à Deo destinatum, post abrogatum Iudaismum, de Paschate vero, tempore Constantini magni, in quo mundo, omniū linguarum, & Gentium, tam amplè dispersa est, vt nullis nec tyrannis, nec Sathanæ ipsi, possibile sit eam extinguere, Etsi in uno loco persecutionem patitur, per alas aquilinas fugit, & auolat in aliud.

Vbi alitur) Verbo, & Pane, secundum Animam & Corpus, iuxta veterem, nouumq; typū Israëlis, & Turbae in deserto, per Manuā de cœlo depluto, & per quinq; septemque panes pastæ miraculose.

Per tempus, tempora, & dmidium temporis) Juxta destinatum tempus Bestie, quamdiu sœuiat,

sæuiat,Dan.7.&12.suprà II. Infra. 13. Quod si resoluas in Menses 42.aut 1260.dies oculares, facient totidem annos : sumpto initio à fine gentilis quartæ Monarchię, ab occisione Martyrium Christi, & à sessione scelerati Apollyontis in templo Dei. Dan. II. 2.Thess.2.Donec ipsis in tartarum præcipitatis, Infr.19.Ipsa Mulier, Ecclesia suis Aquilinis alis, subuulet in cœlum , Christo obuiam. I.Thess.4.Matt.24.Mala.4.

A facie) è conspectu, præsentia, & diuexatione.

Serpentis) Draconis,Bestię,Apollyōtis&c.

Et eiecti Serpens post Mulicrem, ex ore suo, aquam, tanquam flumen) Post conuerzionem Imperij ad Christianismum, & abrogatum Gentilismum, Sathan excitauit excursionem, & grassationem reliquarum Gentium extra Imperium, vt Gotthorum , Vandalarum Hunnorum &c. Aut potius intelligas Sophistarum anathemata, & calumnias aduersus Orthodoxos, vt hæreticos extinguidos. quotquot se opponeret Apollyonti.

Vt eam faceret rapi à flumine) vt Ecclesiam, cum Christiano Imperio extingueret per Gotthos Turcos,&c, quod ex Ecclesiasticis, & prophanicis historijs notissimum est.

Sed terra succurrit Mulieri, aperuitque os suum , atque absorbuit flumen, quod eiecerat

Draco ex ore suo) Gotthorum, cæterarumq; Gentium grassationes, per bella dissipatae, & extinctæ sunt. Aut Ecclesiæ persecutores paulatim morte succubuerunt, vt Maximinus, Julianus apostata &c.

Iratus tandem Draco aduersus Mulierem, abiit) desuicit, aliam intendit artem.

Vt faceret prælium) per Inquisitiones hæreticæ prauitatis, per anathemata & proscriptiones, per persecutiones & bella: quod prælium iam est ultimum & crudelissimum. Dan.12.Matt.24.

Cum reliquis de semine eius) cum veris christianis, & Euangelij professoribus hoc extremo tempore.

Qui custodiunt mandata Dei) de solo audiendo Christo, iuxta eius Euangelium, & Sacramentorum eius institutionem, qui recusant obedientiam, & obseruationem Apollyontis, eiusq; Locustarum, erga doctrinas dæmoniorum.

Et habent Testimonium Iesu Christi) Veram Euangelij doctrinam, de Persona, & Officio Iesu Christi, quod sit Deus & Homo: Rex & Sacerdos æternus, & absolutus, qui solus sit audiendus, Non Apollyon cum suis Locustis, de doctrinis dæmoniorum. Propter quod testimonium, tandem Bestia ista infernalis, Apollyon, occidet Testes Iesu Chri-

CAPVT XIII.

131

su Christi, cū finierint testimoniū suū, post
1260. dies oraculares, vt indicatum est su-
pra II. Porrò, quæ propriè ea Bestia sit, se-
quitur eius descriptio in capite proximo.

CAPVT XIII.

*De Bestia, quarta Monarchia,
de tempore prioris, & posterio-
ris eius dominationis.*

ET) transitiuē à Mulieris, ad Bestiæ de-
scriptionem.

*Steti super arenam maris) iuxta vaticinum
Danielis, de quatuor Bestijs. cap. 7. Post Di-
luuium aquæ exortis. Mare, mundus est,
quod quiescere non potest, quod exagitat
tumultuarius Spiritus, in quo ludit pro li-
bidine Leviathan, Draco, Balena. Behe-
moth, magnos multosq; fluctus ad littora
voluit.*

*Ac uidi Bestiam) illam quartā Dan. 7. quar-
tæ Monarchiæ, immanem & feroceim.*

*Ex mari ascendentem) in mundo exortam,
post tres illas superiores.*

*Habentem capita septem) conformem cum
Dracone, supra 12. quod Draco per Idolole*

triām & immanitatem, se planè in eo perso
nauerat. Descriptio, indicat eius proprieta
tem, & differentiam, à cæterijs Bestijs mo
narchicis. Capita septem, aut septem Col
les sunt, aut Septenuiratus, seu septem ordi
nes gubernationis, vt fuerunt, Reges, Con
sules, Decem viri, Dictatores. Triumuiρi,
Cæsares, & Imperatores externi.

*Cornua decem) regna confœderata, seu pro
uincias consulares.*

*Super cornua eius, decem diademata) regia in
signia, pro dignitate & maiestate imperij.*

*Et super capita eius nomen blasphemie) totū
Imperium, per singula capita, seu prouin
cias, & regna, erat idololatricum: aut ipsi
Cæsares sibi arrogabant diuinos honores.
adorationes ad suas statuas, quæ est mera
aduersus verum Deū blasphemia. Omnia
confederata regna, tota Bestia habet vnum
blasphemū nomen, quod dicatur Romana.*

*Bestia, quam uidi, similis erat Pardo: pedes eius
ut Vrsi, Os eius, ut os Leonis) Quarta hæc Be
stia, superiores tres Bestias, aut saltem ipsa
rum partes, immanitatemq; in se contraxit,
& superat. Pardum, Græciam: Vrfum, Per
siam: & Leoneim, Babyloniam.*

*Ac dedit illi Draco potentiam suam, thronumq;
fatum, potestatem magnam) Romanum impe
rium in suo gentilissimo erat planè Idolola
tricum,*

tricum, aduersus Deum blasphemum, plus quam superiores tres Monarchiæ, quæ aliquo modo agnouerūt Deū, concesseruntq; Dei cultum. Hoc autem Imperium Sathan penitus occupauit, totamq; viam suā aduersus Deum exercuit, mutando tempora, & leges, conterendo sanctos altissimi, Dan. 7. Instituendo nouum kalendarium, abrogando totum Iudaïnum.

Et uidi unum de capitibus eius lethaliter uulnératum) Monarchiam Cæsaream, in C. Julio Cæsare occiso.

Sed plaga mortis eius curata est) in suffecto Octauiano Augusto.

Et admiratio fuit in tota terra post Bestiam) Omnia terrarū Gentes, admiratæ sunt, quasi diuinæ vires, & successus Romani imperij, de victoria, & pace vniuersali, sub Octauiano Augusto, non eius, sed Christi causa, eo tempore nati.

Adorauerūtq; Draconē) Sathanā, suscepérunt religionem, idolatriam potius, Romanā, quasi p̄stantissimā, & imperij sospitatrixē.

Qui dedit potestatem Bestiæ) ex effectu colligentes causam, vera religio est fortunata, Leui. 26. Sed vera ecclesia plerūq; est calamitosa. Ergo fallit collectio, seu argumētatio.

Adoraueruntq; Bestiam) Monarchiā Romanā, quasi diuinam à Deo constitutā, & fortunatam, adorauerunt Cæsarum statuas,

Dicentes) communi consensu.

Quis similis est Bestie.) prædicatū soli Deo congruum. Deus quis similis tibi? Macabæus? Michael? Quis sicut Deus?

Quis poterit pugnare cum illa?) Ratio est prædicati, per demonstrationem. Romanū Imperium est fortunatum, vincit & superat omnes Gentes: ergo est diuinum. Ipsi imperatores sunt Diui. Non sequitur. Romani sunt fortunati, non respectu suæ religionis, sed respectu permissionis Dei. Sic nunc. Turca, Tartarus, Moscouius. & Apollyon sunt fortunati.

Et datum est ei) à Dracone, permittente Deo.

Os loquens magna, ex blasphemias) aduersus Deum. Dan. 7. de suis tutelaribus Dijs in Gentilismo.

Ac data est ei potestas faciendi) à Deo concessum, & permisum Imperium, in priori sua dominatione gentili.

Menses quadraginta duos) quos Gabriel Danieli vocat tempus, tempora, & diuidium, totidem quo Gentibus, calcandi ciuitatē sanctam Ierusalem suprà II. Eadem scilicet Bestię, sed in posteriore eius dominatione, diuersoq; sumpto initio & fine huius, & illius. Huius initio, à primo eius capite, seu Rege, per Gotthos occiso. Romaq; superata, destructa, & direpta.

Atq;

Atqep aperuit os suum, ad blasphemiam aduersus Deum) deuictis cæteris Gentibus, ipsarumque; religionibus deuastatis, & ad suam religionem coactis. Ut vnam vniuersalem religionem cum Imperio constituerent Romani, cœperunt & Iudeorum religionem abrogare, eosque cogere ad suam: extenuabant, conuictisque; impetrabant verum Deū Israelis, ut inermein ad ipsorum tutelam.

Vt blasphemaret nomen eius) Verbum, Legem, appellationes, Dei Israelis.

Ac Tabernaculum eius) totum cultum, sacrificia, & ceremonias, vt olim Sennacherib, & Rabaces tempore Iesaiæ, & Iehiskiæ.

Et eos qui in cœlo habitant) Deuin Israelis, prophetas, Sacerdotes, Reges, & pios.

Datumque; est illi) à Deo concessum, & permisum, non casu factum.

Bellum facere cum sanctis) cum populo Iudaico, cum filijs Israel, sibi à Gentibus segregatis.

Ac uincere eos) abrogare totum Iudaismum, ne sint amplius populus Dei, tempore Vespasiani & Titi. Et porrò in nascentē Ecclesiam per 12. Persecutiones grassari.

Et data est illi potestas in omnem tribum, populum, linguam & Gentem) Est periphrasis Monarchiæ. concessum est Romanis Imperiu m vniuersale.

Adorabuntq; eam) Iohannis respectu, in futuro, nobis in præterito. Conferent illi diuinos honores, vt à deo instituto, & gubernato. Romani cogent omnes ad suam religionem.

Omnis qui inhabitat terram) Omnes terrestres, ad differentiam Ecclesiæ piorū, quorum conuersatio in cœlis est, quos nullis pœnis, & plagis, totis 12. persecutionibus cogere non poterat. cæteri, alioqui idololatriæ, se dediderunt.

Quorum non sunt scripta nomina in libro uitæ Agni) qui sua nomina nō dederunt Christo.

Qui occisus est ab initio mundi) typicè in Agno paschali, statim in Paradiso, de cuius pelibus contecti & vestiti sunt primi Parentes, Gen. 3. donec ipse met incarnatus, immolatus est hostia pro peccatis totius mundi. Et porrò hypotheticè a Ph Habel usq; ad finem mundi, occiditur in suis sanctis, cuius passionis reliquias, inquit se Paulus, pro sua parte complere in suo corpore, Coloss. 1. Idq; à Serpente, Dracone, & Bestia, mortuus in calcaneum, donec ipse vicissim conterrat eorum capita, iudicio extremo.

Si quis habet aurem, audiat) Attentionis nota est ad Romanos Monarchas, Ecclesiam Christi sæuissimè persequentes, cum talionis.

nis cautione, ad sui deuastationem.

Qui in captiuitatem ducit, in captiuitatem uadit: Qui gladio occiderit, oportet eum gladio occidi) per Gotthos, Vádalos, Longobardos, Hunnos, pari crudelitate. Atq; ita priorem Bestiæ dominationem abrogari.

Hic est patientia, & fides sanctorum) Hic, in his 12. persecutionibus Romanorum, & vi- cissim Gotthorum grassationibus, apparebit qui patientur, & fidem præstent Christo. Tunc erunt crudelissimæ persecutio- nes in fine Rómani imperij, per Gotthos deuastati.

Deinde uidi aliam Bestiam) Transitio est ad alteram formam, posterioris dominatio- nis Rómani imperij. Bestia hæc à Daniele dicitur cornu paruum, Dan. 7. Rex proter- uus, cap. II. Suprà cap. 8. Stella lapsa, Absinthium, ca. 8. Apollyonus, Angeli abyssi, rex locustaruin: cap. II. Bestia ex abyssو quæ oc- cidet Testes Christi, cap. 17. Babylon, Mere- trix, Bestiæ inequitatis: cap. 18. Babylon ru- ens, Ciuitas magna: cap. 19. Bestia, cum suo falso Prophetæ. Zacha. Pastor stultus. Iess. II. Impius. 2. Thess. 2. Homo peccati, Filius per- ditionis. Matt. 24. Pseudochristus: 1. Iohan. 2. Antichristus. Suo nomine veniens Iohan. 5. Fur, Latro, Lupus rapax. 10. Lupus sub ouina pelle, Matt. 7.

Ascendentem ex terra) ex abyssō, ex puteo tartareo, ex infernis: non ex superis, è cœlo à Deo. Ascendente in, id est, vires suimentē.

Habebat cornua duo) duo imperia, in Ecclesia, & Curia: vtrumq; gladium, & Ius Pontificium & Cæsareum.

Similia Agni) Christi, Rex & Sacerdos vniuersalis, vicarius Christi, Vice pastor, usurpans vtriq; Claves regni cœlorum, ligandi & soluendi. Per quem Reges regnant, & Sacerdotes templa gubernant.

Sed loquitur ut Draco) doctrinas dæmoniorum, in hypocrisi loquens mendacium, traditiones hominum. 2. Thess. 2.

Ac potestatem prioris Bestiæ omnem fecit) sibi subiugando populos, vt caput Ecclesiæ, & Imperij.

In conspectu eius (dum adhuc prioris Imperij forma viguit, tempore Constantini magni nondum vastata per Gotthos, &c.

Et facit terram eiusq; habitatores adorare bestiam priorem) restituit Romanum Imperiū, è Gotthis deuastatum, vt diuinum. Cuius curata est plaga mortis) cuius ruinas restituit, post Gotthos, & què vt Octavianus Augustus, occiso Iulio Cæsare, restituitq; idolatricos cultus, & què vt gentiles.

Et facit signa magna) mendacia, persuasiones 2. Thess. 2.

Ita, ut ignem faceret descendere de cœlo in terram, in conspectu hominum) iuxta exemplum Habelis, Mosi, & Eliæ, quorum sacrificia in cendit ignis de cœlo à Deo lapsus, certo signo, eorum sacrificia à Deo approbari, & iustum habere causam. Eadem persuasio fuit de sacrificio Missæ, quod rogat acceptari, ut sacrificium Habelis. Alij intelligunt anathemata.

Et seducit habitantes in terra) terrestres, impios.

Per illa signa) mendacia, mendaces persuasiones & confirmaciones de Sacrificio Missæ, omnium doctrinarum dæmoniorum illusiones, & præstigia.

Quæ data sunt illi) à Deo irato concessa, & permissa. Dan. ii.

Vt faceret in conspectu Bestiæ) prioris, quæ per crudelissimas 12. persecutio[n]es contriuit sanctos Dei, vt qui nolebant credere veritati ad salutem, credant in mendacio ad perditionem, Rom. i. 2. Thess. 2.

Dicens habitatoribus terræ) Imperatoribus sibi subiugis, ut Iustiniano, Phocæ. &c.

Vt facient imaginem Bestiæ) certa forma Imperij Romani, vt Apollyon sit Caput Ecclesiæ, & Imperij, cæteri sint feudarij, vasalli, & membra, iuxta Leges Iustinianas, & decret.

Quæ habet plagam gladij, & reuixit) peri-

phrasis est prioris imperij, per Apollyonem, regem locustarum, restituti, post deuastationem Gotthorum &c.

Ac datum est illi) à Deo irato permisum.

Vt daret spiritum imagini Bestiæ) efficaciam gubernationis secundum præscriptas Leges Iustinianas, & Decreta pontifícia.

Vtq; loquatur imago Bestiæ) vt mandet, & remandet: Leges figat, & refigat. vt spiret suum, non Dei spiritum, vt loquatur sua, nō Dei verba, sed doctrinas dæmoniorum in hypocrisi, mendacium.

Et faciet, ut quicunq; non adorauerint imaginem Bestiæ, occidantur) Qui imperium Romanum Apollyontis non venerati fuerint, vt diuinum, & catholicū, in omnibus suis constitutionibus, iuxta suas Leges, & Decreta, tum in Ecclesiasticis, tum in Politicis, occiduntur vt hæretici, apostatae, & rebelles.

Ac facit) per occisionē extremo effectu, irato Deo permittente.

Omnes paruos, & magnos: diuites & pauperrs: liberos & seruos) cuiuscunq; ordinis, conditionis, & status homines ecclesiasticos, scholasticos, & politicos.

Accipere characterem in manu sua dextera) externum signum in actione, & vita, in eius verba iurare.

Aut in frontibus suis) in publica, & clara professio-

fessione, se esse de familia Bestiæ.

Et ne quis posset emere, aut vendere) inter homines versari, in publico ministerio, Ecclesiæ & politico. Aut pro Christiano censeri.

Nisi qui habebat charactérem) externam notam reformationem, aut nomen Bestiæ) professionem.

Aut numerū nominis eius) literas nominis. Hæc est tribulatio ista. hæc sunt prodigia illa, quibus in errorem adducantur, etiam si fieri posset, Electi. Matt. 24. ideoq; subdit.

Hic est Sapientia) Istos errores obseruare, cauere, auersari, & defugere, ne quis suscipiat charactérem, nomen, & numerum Bestiæ, ne sit de eius familia: non est humana, sed diuinæ sapientiæ. Quoo qui tentarunt, interierunt, ut Saxones. Hæc omnia comprobat veritas & experientia in effectu, his postremis temporibus. Omnes enim sunt de Apollyontis familia, eiusq; iurati, à summo, per gradus, vsq; ad intimum rusticum, & rusticatum pastorem, adeoq; & scholasticum: & econtrà, ab infimo vsq; ad summum Apollyontem.

Qui habet intellectum) numerandi per literas Ebræas, aut Græcas.

Computet numerum Bestiæ) per literas numerales, quæ Nomen, non Tempus, consti-tuent, quod aliás indicatum est.

Numerus enim hominis est) primarij, Romuli, unde nomen trahit. Aut à Latino.

Numerus eius, sexcenti, sexaginta, sex) quem numerum, quæ literæ constituunt, ipsum est nomen Bestiæ, Βέστια Romana. Aut annos Latinis, Vtrumq; nomen 666. constituit. Ergo Bestia illa est Romana, Apollyon iste est Latinus, ne quid animis diuagemur de alijs Bestijs, Turca, Tartaro, Moscouio, Græco, Persa, aut Babylonio. Non quòd iste numerus, eius tempus constituat, quod non conuenit cum superioribus. Dan. 12. qui ponit tempus, tempora, & dimidium. Ioan. suprà II. Menses 42. item dies 1260. oraculares, qui totidem annos constituunt. quod tempus Paulus 2. Thess. 2. incipit à fine gentilis quartæ Monarchiæ, deducitq; vsq; dum deſtituatur glorioſo aduētu Christi, in fine Mundi, iudicioq; extremo. Nisi fortaffè intelligas hunc numerum de tempore, quamdiu Apollyon, Bestia fuerit, seu ad gubernacula quartæ Monarchiæ sederit. Tantum de tota quarta Bestia, de priore, & posteriore eius dominatione, perpetua ſucceſſione. Sequitur de Agno

Zionio Christo, totoq; eius regno, vsq; ad finem mundi.

CAPVT XLI.

De Christi regno, usq; ad Iudicium extremum.

ET uidi) continuatiū, & transitiū.
Ecce) admiratiū, per collationem
Bestiæ & Agni.

Agnus) Christus, veteri typō per Agnum
figuratus, quod esset victima pro peccatis
totius mundi.

Stans) expeditē, & alacriter, post sui im-
molationem, & resurrectionem.

Super montem Sion) vbi cœpit eius regnū,
euulgatumq; est Verbū, & Lex regni eius.
Iess. 2. Miche. 4. Matt. 28. Mar. 16. Ite in mun-
dum vniuersum, prædicate Euangelium.

Et cum eo, centum quadraginta quatuor milia)
electorum, ex Israele, de quibus suprà cap.
7. vt illa 7000. tempore Eliæ. iuxta librum
Rabbi Samuelis.

Habentia nomen Patris eius) veri Dei.

Scriptum in frontibus suis) suprà. 7. baptiza-
ti nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti,
Act. 1. Verum Deum, & Christum Saluato-
rem suum liberè, & palam profitentes.

Deinde Et audiui Vocē) Euangelij. vocem
Dei.

De cœlo) ab Angelis in annunciatione, & nativitate Christi, A Deo Patre in Christi baptismo, in monte, dum clarificaretur, A Spiritu sancto è cœlis misso in Apostolos, & porrò per centum quadraginta quatuor millia electorum ex Israele, postremò per omnium gentium populos, linguisque sonantem.

Tanquam uocem aquarum multarum) Id est Gentium, quæ sub cœlo sunt. Act. 2.

Ac tanquam uocem tonitrui magni) seriam, & in vniuersum de cœlo sonoram. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui vero non crediderit, damnabitur. Aliam tamen, quam quæ fuit Legis in Sinai. Ideo subditur.

Et uocem audiui citharœdorum, citharizantium citharis suis) Vocem concinnam, & gratiam, ex consonantia prophetarum & Apostolorum, de Christo Deo & homine: Rege & Sacerdote æterno, non tumultuariam & confusaneam.

Canebantq; quasi canticum nouum) haec tenus à condito mundo in terris non auditum, de incarnato, passo, resuscitato, assumpto & regnante filio Dei Iesu Christo, ad dexteram Dei Patris, Saluatore totius Mundi.

Ante thronum) Dei, totius diuinæ Trinitatis qui thronus maiestatis propriè tribuit Patri. Et

Et coram quatuor Animalibus) id est, Christo, cui soli illa quatuor competit, vt incarnationis, immolatio, Resurrectio, & Ascensio de quibus supra. 4.

Coramq; uiginti quatuor Senatoribus) Spiritus sancti instrumentis, & ministris, propheticis & Apostolis.

Ac nemo poterat discere canticum illud) Iesum appellare, Christum, Saluatorem mundi.

Nisi illa centum quadraginta quatuor millia electorum, & signatorum ex Israele.

Qui empti sunt de terra) empti præcio magno, precioso sanguine Agni immolati, Iesu Christi, vt non sint amplius terrestres, sed cœlestes, adoptati filij, & hæredes Dei, per fidem in Christum. Iohan. i.

Hisunt) sequitur descriptio Electorum.

Qui cum mulieribus non sunt inquinati) non sunt idololatræ, verum Deum colunt. Mulier, hîc in malâ parté, vt plerumq; suimitur.

Virgines enim sunt) casti, pudici, & synceri sunt in fide, doctrina, & vita: soli Christo sponso, per fidem despontati, & copulati. Ose. 2.2. Cor. 11. Ephe. 5. Mysteriū hoc magnum est in Christo, & Ecclesia.

Hi sequuntur Agnum) Christum, in verbo, & fide, nouaq; obedientia, & confessione, vt indiuidui comites, vt oues suū Pastorē.

Quocunq; icrit) per prædicationem Euan-

geliij, vbiuis terrarum, semper enim pergit,
donec peragrauerit totum mundum, per
singulas regiones, & gentes.

Ipsi empti sunt ex hominibus) vt primogeniti, Deo destinati, ab infidelibus segregati, præcioso sanguine Iesu Christi redempti, & sanctificati, vt sint.

Primitæ Deo, & Agno) vt ipsi soli seruant, segregati, & sanctificati, iuxta typū pri-mogenitorum Legis.

Et in ore eorū) in doctrina, & professione.

Non est inuentus dolus) megdacium, seductis, respectu Euangelij, quod est veritas Dei, Ioan. 8.17. Iesa. 53.

Inculpabiles enim sunt ante thronum Dei) Ni-hil damnationis est in his, qui sunt in Christo Iesu. Iustificati gratis, per gratiā ipsius, pacem habemus coram Deo, per Christū. Fide purificauit eorum corda. Hæc de Ele-ctis ex Israele.

Deinde uidì Angelum medio cœlo volantem) Transitio est ministerij Euangelij à Iudæis ad Gentes, tempore Apostolorum, & sequentium, vsq; ad Constantimum Imperatorem conuersum. Medio cœlo, id est, libe-rè, & sine impedimento, vt aues, & nubes. Iesa. 60. Qui sunt hi, qui vt nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras suas. Volantem, in vniuersum.

Haben.

Habentem Euangelium æternum) doctrinam de Iesu Christo, filio Dei incarnato, Rege, & Sacerdote æterno, absq; vlla mutatione, dum manet mundus.

Vt euangelizaret habitantibus in terra, omni genti, tribui, linguae, & populo) iuxta mandatum Christi, Ite in mundum vniuersum, docete omnes Gentes, prædicate Euangeliū omni creaturæ. Matt. 28. Mar. 16.

Dicentem magna uoce) vndequaq; sonora, In omnem terram exiuit sonus eorum, ipsi egressi, prædicauerunt ubiq;.

Timete Deum) abrogatis idololatrijs colite verum Deum.

Ac date illi honorē) quem alioqui vanis idolis exhibetis, reuerentiam, adorationē, inuocationem, & gratiarum actionem.

Quia uenit hora iudicij eius) tempus abrogandi idololatrias, ejiciendi Sathanam, & regni Christi constituendi. Nunc iudicium est mundi, nunc Princeps huius mundi ejicitur foras. Iohan. 12. Qui non crediderit, damnabitur.

Et adorate eum, qui fecit cœlum, & terram, mare, & fontes aquarum) Verum Deum, creatorē mundi. Dij, qui cœlos, & terram non fecerunt, pereant de terra, & sub cœlo. Iere. 10. Hæc vox Angeli, seu ministerij Euangeliij, personuit in toto Gentilismo, vsq; ad Coa

stantinum, habuitq; effectum, vt sequitur.

Et aliis Angelus secutus est) vincente & superante Euangelio, ruente Gentilismo, tempore Constantini.

Dicens) gratulanti, victrice, & triumphante voce.

Cecidit, cecidit Babylon ciuitas ista magna) Ruit gentilismus, cum omni idololatria, quæ primùm cœpit in Babel, ac peruersit in omnes terras, per totas quatuor monarchias, atq; huc usq; perdurauit.

Quia) à causa ruinæ.

De uino (iræ) fornicationis suæ potionauit omnes Gentes) effrenam, & dementitiam idolatriam propagauit per monarchias, in omnes Gentes, ita ut audeat se ferro, & flamma vero Deo, & Euangelio Christi furenter opponere per 12. persecutions.

Et Tertius Angelus secutus est illos) duos superiores, nunc post reuelatum scelerosum istum Apollyonta, Regem locustarum, Angelum abyssi, sedentem in templo Dei, clarum supra Deum, & omne diuinum, alterā istam Bestiam, ad gubernacula quartæ monarchiæ sedentem, hoc tempore Euangelij, in mundo vniuerso prædicandi, ante eius consummationem. Matt. 24.

Dicens uoce magna) in vniuersum sonora, per prædicationem Euangelij, & typographias.

Siquis

Si quis adorauerit Bestiam) istam posteriorem: de qua capite superiore, ex terra suborta. Regem locustarum.

Et imaginem eius) iuxta præscriptam eius formam, secundum Leges, & Decreta. aut reformationem.

Atq; acceperit characterem in fronte sua aut in manu sua) publica professione nota & actio ne, confessus fuerit se esse de eius familia.

Etiā hic bibet de uino iræ Dei) quod penetrabit omnes eius venas, nenuos, ossa, & medullas, totaq; viscera, corpus, animam, & Spiritum.

Quod mistum est mero) forte, incalescens, inebrians, & penettans.

In calice iræ ipsius) quem epotabunt omnes iinpij, fecesq; eius exugent, Psal. 75.

Et cruciabitur igne & sulphure) Auxesis est æternarum, sœuissimarumq; pœnarum. ignis sulphureus est vrentissimus.

In conspectu Angelorum sanctorum) quod auget cruciatus, palam affici tormentis.

Et ante conspectum Agni) Christi, filij Dei, totius mundi saluatoris, quem contempserit, & blasphemauit, nunc habet seuerum, æternumq; Iudicem scelerisq; vindicem.

Ac fumus tormenti eorum, ascendet in secula seculorum) in omnem æternitatem, præter omnem cessationem, aut intermis-

sionem, ignis eorum non extinguetur.
Iess.66.

Nec habent requiem) occupatio est, de ulla cessatione, mutatione, aut intermissione, æternarum pœnarum.

Qui adorant Bestiam, & Imaginem eius, & si quis acceperit characterē nominis eius) Repetit certam & capitalem culpam infinitarū pœnarum. Quia sunt blasphemi in Filium Dei, Saluatorem inundi, qui obstinatē perdurant in familia Bestiæ, in doctrinis dæmoniorum: qui ruunt contra conscientiam, ac peccant in Spiritum sanctum, post Angeli huius admonitionem.

Hic) in extrema pugna & prælio aduersus Bestiam suprà.ii.infra.16.19.

Est patientia Sanctorum) in abdicatione Bestiæ, imaginis, & characteris, est patientia de tribulatione, persecutione, cruciatibus, & exilijs Sanctorum, soli Agno Christo, eiusq; Evangelio adhærentium.

Hic) in fine Antichristianisini perspicuum erit.

Qui custodiunt mandata Dei) Patris de Filiō. Hunc audite.

Et fidem Iesu) quam sunt ipsi pacti in Baptismo, abdicatis doctrinis dæmoniorum. neutrobiq; valebit in vtrāmq; partem simulatio: vtraq; pars postulat publicam, & claram

ram sui confessionem. Non est necesse, hęc prolixę explicando persequi, dum in promptu est experientia.

Et audii uocem de cœlo) voce in Dei, certā & ratam, cui solidē fidamus.

Dicentem mihi) Iohanni, ne quis cogitet, à me, quasi homine, confictam.

Scribe) ut à Deo decretum, pari authoritate, cum tota sacra Scriptura.

Beati mortui) à Dracone, & Bestia occisi, ab Habel usq;.

Qui in Domino) Christo, Deo & homine, totius mundi Saluatore, in vera eius fiducia, & confessione.

Moriuntur) occiduntur, aut alioqui obdormiunt.

A modo) ab hinc, à reuelato, glorificato, & in vniuersum prædicato Christo.

Certe) affirmatiuē, solidē, & constanter. (inquit spiritus) de cœlo loquens, Deus ipse, Spiritus sanctus.

Vt requiescant à laboribus suis) Certuni prædicatum, de pię in Christo mortuis, de toto indiuiduo, quòd requiescant, cessent, dormiant & feriētur: à laboribus suis, primū, ab huius vitę proprietatibus; & per accidens peccati à Deo irrogatis: Secundò à molestijs cruce, & persecutionibus, à Serpente, Dracone, & Bestiis inflictis. De quibus suprà cap. 6.

Opera autem illorum) huius vitæ actiones,
& passiones, pro Christo, in Verbo & fide.

Sequuntur illos) ut testimonia, apud poste-
ros, totamq; Ecclesiā, vsq; ad tribunal Chri-
sti, secundum quæ Christus iudicabit, &
& pronunciabit eos iustos, Matt. 25.

Tantùm, de toto regno Christi, usque ad
 finem mundi, iudiciumq; extremum, cuius
 sequitur descriptio.

Et tidi) transituè, de iudicio extremo.

Eccè,) pro attentione, obseruatione, &
consolatione.

Nubes candida) quæ erit Tribunal, Sedes,
Solium, & Thronus maiestatis Christi, Da.
7. Matt. 25. 27. Luc. 22. Act. 1.

Et qui semper nubem sedet, similis erat Filio ho-
minis) Christo, iuxta suam ipsius appellatio-
nem, & Dan. 7. Mystagogus Christi.

Habens in capite suo coronam auream) Insig-
ne regium, quia est absolutus Rex & Ma-
narcha totius mundi.

Et in manu sua falcem acutam) Symbolum
Messis, typum iudicij extremi, ipsamq; acu-
tam, expeditam, & strictam.

Et aliis Angelus) Mystagogus Dei Patris.

Exiuit de Templo) in quo colitur verus
Deus.

Clamans uoce magna) serua & sonora.

Ad sedentem super nubem) Christum, qui

est

est constitutus à Deo Iudex viuorū, & mor
tuorum. Act. 10. 16.

*Mitte falcam tuam, & mete) Christus expe-
ctat mandatum Dei Patris ad iudicium, i-
deo inquit de die illo nemo scit, nisi solus
Pater. Mar. 13.*

*Quia uenit tibi hora, ut metas) momentum,
quod Pater posuit in sua solius potestate.
Acto. 1.*

*Quoniam aruit Mēsis terræ) Mundus matu-
ruit ad iudicium, ad sui mutationem. Nu-
merus Electorum est impletus.*

*Et misit, qui sedebat super nubem, falcam suam
in terram, ac demessa est terra) Christus iudica-
bit mundum. De messe hac Christus ipse
proposuit Parabolam. Matt. 13. in qua An-
geli Messores congregabunt ē regno Dei
omnia scandalā, Triticum autem congrega-
bunt in horreum.*

*Et aliis Angelus exiuit de Templo) ex iussu
Patris. Templum, est piorum Ecclesia. I. Co-
rinth. 3. Transfatio ad iudicium impiorum.*

*Quod est in cœlo) Iam post resurrectionē,
assumptionem, & glorificationem Electro-
rum, cuius typus fuit Terrestre Templum
Ierosolymis.*

*Habens & ipse falcam acutam) Angelus hic,
est mystagogus Dei Patris, tradens iudicij
potestatem Filio, Christo.*

Et aliis Angelus exiuit de Altari) sub quo qui-escunt intersectorum animæ, postulantes sui vindictam aduersus impios suprà. 6.

Qui habebat potestatem super ignem) quo ex-uret totum Mundum, omnesq; impios igni inextinguibili.

Clamauitq; uoce magna) seria, seuera, & so-nora aduersus oinnes impios.

Ad illum, qui habebat falcem acutā) ad Chri-stum, constitutum à Deo iudicem. Dicens,

Mitte falcem tuam acutam) Iudiciū seuerū.

Et uindemia botros terræ) Impios.

Quoniam maturæ sunt uuæ eius) Impij ma-turuerunt ad æternas pœnas.

Et misit Angelus) Christus, aut eius Mystra-gogus.

Falcem suam acutam) Iudicium.

In terram) terrestres, impios.

Ac uindemiauit uineam terre) Synagogam Sathanæ, gregem Locustarū, impios.

Misitq; in torcular iræ Dei magnum) Simile referatur ad similatum: signum, ad signatum. Torcular, est infernus, Magnū respectu con-tentorum impiorum à Cain usq;.

Et calcatum est torcular) iuxta vaticinium Iessa. 63. Calcaui eos in furore meo.

Extra ciuitatem) extra Ecclesiam sancto-rum, spectante Deo, Christo, Electis, & om-nibus Angelis.

Et

Et exiuit sanguis ex torculari) sanguis pro vino, quo sanguine sanctorum, vt vino, ine briata est Babylonica meretrix, totaq; syna goga Sathanæ, à sanguine Habel iusti, vsq; ad sanguinem vltimi iusti. Mat. 24. Sanguis pro occidente, & homicidio, pena talionis.

vsq; ad frenos equorum) similitudo sumpta ab horrendissima, & maxima strage, & clade hostium in bello, inaudita.

Per mille sexcenta stadia) quæ faciunt ducenta iniliaria Italica. 50. germanica, crudelissimæ, & inusitatæ stragis, vnde oinnes volucres cœli, Corui, vorabunt vsq; ad saturitatem, infra. 19. Expendantur similia Torcularis, & Stragis bellicæ, quæ pingunt extremitati iudicij, æternaruinq; pœnarum imaginem, & seueritatem.

Hactenus de tribus Imaginibus, Mulieris, Bestiæ, & Agni, quæ pingunt formam, & fortunam Ecclesiæ, vsq; ad finein Mundii, interpositæ inter septimam vltimam Tumbam, eiusque effectum, tertium Væ, quod sequitur per septem phialas iræ Dei, per 7. angelos effusas.

Transitio, & præparatio ad sequentia.

Et uidi) ocularis, non auritus testis. At tentio.

Aliud signum) ad suum signatum, sua successione, & tempore exequendum. Propositio.

In cœlo) à Deo, in Ecclesia.

Magnum) secundū suas species quātitatis.

Et mirabile) Ergo diligenter obseruandū.

Angelos septem) est narratio signi, & propositio ad eius explicationis narrationem, à specie & forma.

Habentes septem plagas) iræ Dei, tertium post septimam Tubam, aduersus Bestiam, pro admonitione pœnitentiæ, in tempore gratiæ, ad cautionem æternæ iræ Dei, ante Diluvium ignis, & submersionem Bestiæ in stagno tartareo, vt Pharaonis in mari rubro, antea per 10. plegas admoniti.

Nouissimas) in hoc tempore gratiæ, ante iudicium extremum, fine inq; mundi, ne incusent impij Deum de præcipitantia, & captiositate in perniciem, vt declaret Deus suā longanimitatem, testeturque se nolle mortem impiorum, quin ipsimet conuicti veritate,

tate,fateantur suam damnationem esse iustam,& satis,satisq; deineritam.

Quoniam in his consummatur ira Dei) Ratio, quare sint nouissimæ, quòd per has plagas consummabitur ira Dei, ex qua permisit Apollyonta ex tartaro prodire , puteum abyssi aperire, agmen Locustarum profilire , & grassari: scelerosum istum hominem peccati in Templo Dei sedere, supra Deum extoli, blasphemio ore aduersus Deum loqui, cù ius iræ Dei facta est decisio ad tempus, tempora & dimidium, Dan.ii. 12.2. Thess.2. suprà ii. quæ faciunt Menses 42. Aut dies, aut annos 1260. sumpto initio à fine quartæ Monarchiæ gentilis. 2. The. 2. De qua supputatione, suprà cap.ii.12. Cuius decisionis hæc est consummatio, per has 7. plagas.

Et) continuatiuè cuin superioribus.

Vidi) ocularis testis.

Tanquam mare uitreum) iuxta typum Maris Rubri, quod per Mosen diuisum, stetit instar muri vitrei & perspicacis, in quo submersus Pharao cuim suis natabat.

Mistum igni) cum differentia, & dispartate, ex collatione clementorum, aquæ & ignis, illud erat aqueum, hoc erit igneum, in quo Deus demerget Sathan cum Bestia, & omnibus impijs. Quantum superat ignis aquam, tantum superabit pœna in-

fernalis æterna, temperalem: ideoq; inquit Christus Matt. 18. Qui offendit pusillos, præstaret ei, vt suspensa à collo eius mola asinaria, demergatur in profundum maris.

Et) ab altera parte vidi.

Eos qui uicerunt Bestiam, & imaginem, characteremq; eius) Ecclesiam triumphantem invita furura, post iudicium, vt tunc Ecclesia Israe lis. Qui vicerunt, cum huius vitæ discrimine: Bestiam, Antichristum, imaginem, constitutionem regni, characteremq; eius, externam notam, & professionem, quod noluerunt esse de eius familia, ideoq; sustinuerunt, & peruercerunt Bestiæ prælia, persecutions, & tribulationes, exilia, & variatormenta. Eos vidi.

Stantes) quasi lætos victores Bestiæ, vt Israel, Pharaonis.

Super mare uitreum) igne mistum, in quo submersa natabit Bestia, cum tota sua familia: volupè spectantes hostes superatos.

Habentes citharas Dei) diuinæ laudis, diuina & spiritualia instrumenta, non humana.

Cantabant canticum Mosi, serui Dei) Pro simili redemptione, Cantemus Domino, gloriouse enim magnificatus est, equum & equitem proiecit in mare. Exod. 15.

Et canticum Agni) Christi, Ose. 13. Ero mors tua, ô mors, ero morsus tuus inferne. Absorpta

sorpta est mors in victoria. Vbi est mors via
etoria tua? vbi est mors stimulus tuus? Stim-
ulus autem mortis peccatum est. vis pec-
cati Lex. Deo autem gratia, qui dedit nobis
victoriam per Dominum nostrum Iesum
Christum. I. Cor. 15.

Magna) heroica, præstantia, omnem mag-
nitudinem hostium superantia, planè di-
uina,

Et mirabilia) omnem humanæ rationis ca-
ptum superantia.

Sunt opera tua) Creationis, Iustificationis,
& Redemptionis, per solum verbū, per ex-
tremam diuinitatis tuæ exinanitionem: &
per illustrissimam gloriam, & maiestatem
tuam.

Domine Deus) Ihouæ elohim, Deus vnotri-
ne, vetus, & vera appellatio Dei est, Chri-
sto, totiq; diuinæ Trinitati communis.

Omnipotens) ratio est, omnium magnorū,
& mirabilium operum Dei. epitheton soli
Deo congruū includens, & complectens
omnia appellatiua Dei.

Iusta & uerae sunt uiae tuae) non abuteris om-
nipotentia tua, nulli facis iniuriam, habes
actionum tuarum istas æquas, & veras ra-
tiones.

Rex sanctorum) tibi fidelium, non locustarū.
Quis non timeret te Domine) coleret., & ve-
neraretur?

*Et magnificaret nomē tuū:) magnificē prēdi-
caret, laudaret, gratias ageret, glorificaret.*

*Quia solus sanctus es) ab iniuitate alienus,
absolutē, nos respectiuē.*

*Quoniam omnes Gentes uenient, & adorabunt
coram te) Iess. 66. Quotquot sunt extra Ec-
clesiā, volentes nolentes agnoscent te pro
Rege suo, hīc conuicti per Euangelium, ibi
quando sederis in Solio maiestatis tuæ.*

*Quoniam iudicia tua manifesta sunt) Irrefraga-
bilia sunt iura, oīnniūq; controuersiarū de-
cisiones tuę, ab omnibꝫ ap. pbate. Ita vt etiā
damnati dicant. Iustus es Domine, & rectū
iudicium tuum. Hæc cohærebant cū supe-
rioribus. Sequitur trāsitio, & preparatio ad
tertiū, vltimumq; Vz, effusionem septē phi-
alarum seu plagarum iræ Dei, post septimā,
vltimamq; Tubam, effectus vltimi Euange-
lij, ante consummationem, per accidens,
respectu impiorum rebellantium.*

*Post hæc) interposita, inter septimam Tu-
bam, eiusq; effectum.*

Ecce) illud magnum, & mirabile signum.

*Apertum est Templum tabernaculi testimonij
Dei, in cœlo.) Est effectus prædicati Euange-
lij vltimi, per se. Per Euangelium aperitur
& cognoscitur Christus, verum Deus Tem-
plū, in quo habitat, & colitur Deus, in quo
habemus gratiæ, & benevolentiaæ Dei testi-
monia,*

monia. In cœlo, id est, Ecclesia, in qua est illud Templum Dei, Christus.

Et exierunt septem Angelū) ministri Dei, tūc spirituales, nunc corporales, vtrobiq; à Spi-
ritu Dei agitati, septem, propter diuersos ef-
fectus, certa scelera taxantes.

Habentes septem plagas) vltimi Væ, effectus Euangelij per accidens, ratione impiorum tumultuantium. Septem, diuersas plagas, castigationes ad emendationē, antequām veniat Dominus, & percutiat terram æternō anathemate, submergatq; Pharaonem, Apollyonem, cum suo Locustarum exami-
ne, seu agmine, in mare igneum.

E Templo) à Deo, Christo, causante Euange-
lio: non casu, aut proprio, priuatoq; motu.
Vestiti lino, mūdo et fulrido) Ex vestitu, animi
abit⁹ describitur, cādide affecti, & illustres.

Præcincti circa pectora zonis aureis) militari-
bus insignijs, heroico animo præstantes, &
aduersus Bestiā, Apollyonemq; pugnaces,
adirā Dei effundendā strenui. Confer signū, ad signatum, inuenies veritatem.

Et unum ex quatuor Animalibus, dedit septem An-
gelis, septem phialas aureas, iræ Dei plenas, uiuen-
tis in secula seculorū) Quatuor Animalia throni
Dei. Ezech. i. sup. 4. Soli Christo congru-
unt, figurantq; quatuor capita Euāgelie ēdo
& rīne, de Christi Persona, & officio, de eius

Incarnatione, Morte, Resurrectione, & Ascensione: de humanitate & diuinitate personæ: de Sacerdotio, & Regno Officij. Quòd disertè inquit, vnum de animalibus, non simul quatuor, dedisse phialas, significat, Antichristum non negare totum Euangeliū, aut eius capita, incarnationem, resurrectionem, & ascensionem, sed motem, id est, satisfactionem pro peccatis Mundi, per mortem Christi factam, assuendo humana merita, quæ complectuntur omnes doctrinas dæmoniorum. Illud vnum animal, illud vnum caput Euangelicæ doctrinæ, dat septem Phialas iræ Dei, dat certū argumentum multipliciter castigandi Apollyontem, de doctrinis dæmoniorum aduersus Mortem, & Meritum Christi, reuelandi iram Dei de cœlo, super hanc impietatem, & iniusticiam hominū. Rom. i. Attamen ipsæ phialæ sunt aureæ, id est, sacræ: Aut per verbum Euangeliū effundūt eam iram Dei, non ex cruce frenetici cerebri. Quod autem inquit, iram Dei viuentis in secula seculorum, significat iram hanc fore perpetuā, quandiu viuat Deus, in omnem æternitatem, nisi iam per pœnitentiam declinetur, sed si per obstinationem inflammetur. Conferrem ad experientiam.

Et repletum est Templum fumo, à maiestate Dei, virtuteq; eius) Læcta typum typici templi tempore

tempore Mosi, & Salomonis. Exod. 16. 34.
 40. Leuit. 16, Nume. 9. 16. Reg. 8. Iess. 6. signi-
 ficando præsentiam maiestatis, & operatio-
 nis Dei. Ita, Templum Dei archetypicum,
 nostri temporis Ecclesia piorum, repleta
 est fumo Spiritus maiestatis, & operatio-
 nis Dei, qui dat plenū effectum Euangeliō.

*Et nemo poterat introire in Templum) nemo
 potest solidè credere in Christum, & se assi-
 ciare veræ Ecclesiæ, atq; saluari.*

*Nisi consummarentur septem plagæ, septem
 Angelorum) nisi sit perfusus his phialis ira
 Dei, castigatus de peccato Apollyontis ad-
 uersus Christum. Aut, ingressus in eternum
 templum Dei in cœlo, ad æternam contem-
 plationem & cultum Dei, non patebit, nisi
 finitis his plagis, post castigatum, ultumq;
 Apollyontem. Quæ quia iam plurima sui
 partæ sunt effusæ, & finitæ, ut patebit in ip-
 sârum explicatione, capite sequente, certum
 est, regnum Dei esse pro foribus. Quod quo-
 que numeretur inter certa signa
 proximè ante finem mun-
 di præcedentia.*

CAPUT XVI.

*De effusione septem phialarum
iræ Dei.*

ET audiui uocem magnam è Templo) Vocem
Dei, seriam, sonoram, grauem, & ira-
cundam. qui est in suo Templo, Christo &
Ecclesia.

Dicentem septem Angelis) ministris ad hoc
destinatis, ecclesiasticis, & politicis.

Ite) prodite in publicum aduersus Apol-
lyontem.

Effundite septem phialas iræ Dei) multiua-
rias plagas, non stillate tantum, sed effun-
dite tota mole, & multitudine.

In terram) terrestres, in Bestiam, Apollyon-
tem, eiusq; familiam, agmen locustarum.

I. Abiit primus Angelus) ex ordine plagarum.

Effuditq; phialam suam in terram (Euangeliū
arguit primūm terrestria, nō cœlestia sapien-
tes, vulgus antichristianę familię, tum cleri-
cos, tum laicos, intelligas grassationem ru-
sticorum.

Et factum est ulcus malū et noxiū in homines)
Prim⁹ effectus est Tubę Euágelicę per acci-
dens, Ulcus male conscientię, & cōpunctio-
nis est, cuius nisi accedat medela, extinguit
hominem

hominē. vt in die Pentecostes, sibi male conscijs de homicidio Christi. Ita hīc, de cōtempno, & conculcato merito, morte & sanguine Iesu Christi , assutis meritis humanis, non in quibusuis, sed in ijs.

Qui habebant characterem Bestiæ, eiusq; imaginem adorabant) Differentia & periphrasis est familiæ Bestiæ antichristianæ, de qua su prà 13.14. Et eorum, qui per inquisitores adacti, pacis causa admittunt conciliacionem cum Apollyonte.

Secundus Angelus effudit phialam suā in Mare) Euangeliū secunda vice arguit totū tempestuosum, procellosum , & tumultuosum imperiū, omnesq; eius status, & ordines, vt impiū, à fide, & Christianismo degenerum.

II.

Et factus est sanguis, tanquā mortui) Eius plaga facta est sanguis, hoc est, bella intestina, & externa, propter eius aduersus Euangeliū obstinationē & persecuciones. Et quā uis impium imperium non est penitus sanguine, & bellis extinctum, tamen reputatū est mortuum, obstinatum, & à vitali spiritu Dei destitutum, dum contra conscientiam manifestam reluentis Euangelij, veritatem oppugnat.

Et omnis anima uiuens , mortua est, in Mari) Omnes ordines, status, & membra imperij antichristiani, manentia in consensu , &

& obstinatione aduersus Euangelium, etiam si corpore viuant, coram Deo tamen mortua sunt, Spiritu Dei destituta, morti æternæ destinata. quæ suum esse, & viuere habent in Mari, in imperio Antiehristiano, ut pisces in Mari.

III.

Tertius Angelus effindit phialam suam in Fluminis, & Fontes aquarum) Euangelium huius extremi temporis, sparsum & diuulgatum extra Imperium, in cætera confederata regna, prouincias, & principatus diuersarum linguarum, & populorum: arguens impietatem Antichristianismi, castigans idolatrias, & doctrinas dæmoniorum, ideoque persequēs, & occidens ministros Euāgelij.

Facta sunt sanguis) Iure talionis sustinuerunt etiam sua diuersa bella, tumultus, incursiones, & grassationes intestinas, & externas.

Et audiui Angelum Aquarum) Angelus hic plerumq; collectiuum est, pro toto ministerio, & ministris Euangelij, id est, concionatores prouinciarum.

Dicentem) iustas causas & rationes bellorum nō per contingentias, aut constellationes.

Iustus es Domine, qui es, quiq; fuisti, & sanctus es, quod hæc iudicasti) Bella prouinciarū post illustratum, impugnatumq; Euangelium, facta sunt & fiunt, non ex contingentibus,

ijs, aut constellationibus, sed ex iusto Dei iudicio, propter certas causas, & culpas.

Quia sanguinem sanctorum, & prophetarum effuderunt) Est causa & culpa omnium sceleratissima, sanctos, pios, probos, innoxios euangelij professores, Christo fideles, item, & ipsos concionatores, Euangelij ministros, candidé affectos, ut sceleratos, & nefarios cæde & sanguine persequi, est culpa multo sanguine vindicanda.

Ideo sanguinem dedisti eis bibere) quia sanguinem suum vicissim iure talionis biberunt, & balla passi sunt.

Digni enim sunt) Lege talionis, sua ipsorum culpa nihil est, quod querantur de iniuria, quamuis non commeruerint de ijs, qui bella inferunt, Dominus pro suo more sceleratos castigat.

Et audiui alterum Angelum ex Altari) sub quo quiescunt piorum animæ, propter Euangeliū Christi interfectorum. Suprà. 6.

Dicentem) approbantem Dei iudicia ac damnatione.

Etiām, Domine Deus omnipotens) Eugē, bene factum abs te Domine Deus omnipotens, qui præter piorum adminicula, vindictam potes sumere de Euangelij tui, eiusq; ministrorum hostibus.

Vera, & iusta sunt iudicia tua) Tu nulli facis

iniuriā, dum nos vindicās, ipsos punis.

III. *Et quartus Angelus effudit phialam suam in Sōlem) Quarta plaga tertij Væ, ex effectu septi mæ tubæ euangelicæ, per accidens sequitur in hac forma. Sol iusticiæ, Christus ipse est, in doctrina iustificationis, qui ex fumo putei tartarei, quem aperuit Stella ista ē cælo lapsa, obscuratus est hactenus, per assuta, & offusa merita humana, quasi necessaria salutis adminicula, vnde prosiliit totum tartareum agmen locustarum, doctrinarum dæmoniorum. Sup. 9. Eum obscuratum Solē, doctrinā iustificationis. Per solum meritū Christi, iam repurgat Angelus ministeriū Euangelij, & restituit ad pristinū suū splendorem, nempe, nos sola Fide Iesu Christi iustificari, absq; operibus Legis, ipsis tamen, vt fructib; indiuiduè cōcomitātibus. Christus se totum, secundum personam & officium suum, complectitur, quod sit Deus & Homo, Rex & Sacerdos, & per hęc, iusticia, sapientia, lux, vita & gloria nostra.*

Et datū est) à Deo operāte Spiritu sancto. Illi) Angelo, seu toti ministerio, & ministris Euangelij.

Aestu affligere) acriter taxare, arguere, reos agere, diuino aestu, ardore, & spiritu corripere.

Homines) Meritorios, operum iustificarios, antichristianos, locustas, Ayollyon-

tis familiam, Sophistas:

Per ignem) per Dei iram, seueritatem, & æternæ damnationis intentionem, nisi resipiscant: vt olim Prophætæ, Baptista, Christus & Apostoli falsos prophetas, & Phariseos acriter corripiebant.

Et æstuauerunt homines æstu magno) Est esse etus Euangelij per accidens, ab aduersa parte. Quotquot sunt de Apollyontis familia, taxati de falsa doctrina iustificationis, vertuntur in rabiem, furibundè excandescūt, vehementer æstuant, & quasi in malo genio correpti insaniunt, tumultuantur, conuicia regerunt, &c cumulant.

Et blasphemauerunt nomen Dei) Verbū Dei, euangelium Christi calumniantur, malitio se interpretantur, appellant hæresim, doctrinam Sathanæ, seductionem, errores, phantasmatata, anathemata, vt olim Pharisæi in faciem Christi, Iohan. 8. Luc. II.

Habentis potestatem super plagas has) qui ex iusta sua ira, dat euangelij sui ministris hæc corripiendi potestatem, affectum, animū, ardorem & effectum aduersus potestates tenebrarum, Apollyontis familiam, aduersus quā, si personas spectes, et conferas, non auderent hiscere, aut inutire.

Neque egerunt pœnitentiam, ut darent illi gloriam) tantum abest, vt corrigantur, vt glorificant Deum, de veritatis illustratione

quin usq; magis indurentur, & fiant obstinatores, quemadmodum hodierna comprobat experientia, & huius yaticinij veritas. nulla ergo conciliatio speranda est.

Quintus Angelus effudit phialam suam super Solium Bestie) Ministerium Euangelij corripit, & castigat totum Imperium, totamq; eius confessionem, & constitutionem, per omnes Electores, consiliarios, status, & membra, quod foueat, & defendat Antichristum Apollyontem, quod suscipiat eius patrocinium, ut Brachium seculare, quod sit idololatricum Antichristianismum, & abutatur suo officio. Aut intelligas Romæ occupationem, & direptionem, anno Christi, 1527. factam. ideoq; vicissim.

Factum est regnum eius tenebrosum) Perfunditur contemptu, exuitur sua authoritate, redditur obscurum, contractum, eius cornua odiunt Bestiam, deficiunt, recusant obedientiam, & confœderationem, patitur incursiones, grassationes, & direptiones intestinas, & externas.

Commanduauerunt linguas suas præ dolore) Extremo furore perciti, seipsoſ lœdunt, sua ipsorum dicta, & doctrinas mordicus defendunt. contra seipſos ipſimet loquuntur in suam perniciem.

Et blasphemarunt Deum cœli) Conuicia coniiciunt

iiciunt in ipsum Christum, eiusq; Euangelium, cui imputant, & ascribunt has mutationes, tumultus: seditiones vocant, quas ipsimet concitant sua aduersus Christum, eiusq; Euangelium, contumacia.

Neq; egerunt pœnitentiam, ab operibus suis.) Eque ut falso iusticarij superiores, tantū abest ut emendentur, quin vertantur in furorem, phrenesim & paroxysmum coinitalem, quo sibi ipsis præmordent, mutilant, & commanducant linguas, ne quid in posterum verè dextre, disertè, & articulate loqui possint de Deo, secundum leges & rectam rationem, sed contra conscientiam balbutiant.

Sextus Angelus effudit phialam suam in flumen illud magnum, Euphraten.) Alludit ad historiā euerē Babylonis per Cyrū, qui deducto, & deriuato alueo Euphratis, fecit ipsum per uium, & vadofum, ad Babylonis (quam medius perluit) ingressum, & direptionem. Ita Dominus detractis animis principiū, fecit Turcę (quæ nunc iinminet Imperio ultimo, vt tunc Cyrus imminebat primo) liberas incursiones, & grassationes. Ideo inquit.

Et siccata est aqua eius.) Imperij principes, animis diuisi, propter obscuratum, extenuatumque Imperium Antichristianum, re-

cusant coniunctas operas, ad resistendum,
aut depellendum Turcam.

Vt præparetur via regibus ab ortu solis) ma-
net in allusione, quæ planè respondet ad ap-
plicationem Cyri, & Turcæ. Principum dis-
cordia, qua aliis huc, aliis illuc deflextit: a-
lius est Euangeli, alius Apollyonti addi-
ctus, facit vt Turca, ex Oriente, facilius, feli-
cius, & fortius horsum grassetur, vt com-
probat veritas.

Et) deinde. Vidi) ocularis testis.

Ex ore) ex corde, intima mente, & medita-
tione, ex decreto & mandato.

Draconis) Sathanæ, eiusq; Angeli tartarei
Apollyontis, Antichristi, doctrinarum dæ-
moniorum Magistri.

Et ex ore Bestiæ) imperij antichristiani, Bra-
chij seculares, singulæ voces sunt collectiæ,
cuiusq; societatis.

Et ex ore Pseudoprophetæ) Sophistæ, in v-
tramq; partem flexiloqui, parati, qui qui-
dem sustinent ministerium Euangelij, sed
non ex sinceritate & dexteritate, cuiusino-
di describit Christus. Mat. 7.23. vt olim pseu-
doprophetæ, pseudoapostoli, falsi fratres,
canes furenter latrantes, qui ardentissimo
zelo Dei ardent, sed non secundum scien-
tiam: qui dictum, seu scriptum sacrum con-
trascientiam pertinacissime urgunt: contin-
gunt.

gunt crimina hæreseos contra orthodoxos,
eaq; ferro, & flamma persequuntur per Bra-
chium seculare, quod aduocant.

Exire Spiritus tres immundos) ergo malos,
maliciosos, & planè Sathanicos, quoſq; pro
ſua parte ſpirantes, loquentes, docentes,
ſuadentes imperitos & incautos: pariter
aduersus Christum, Ecclesiam, Euangeliū,
eiusq; ſynceros Ministrorum coaxantes.

In modum ranarum) aut bufonum, odiosam
rumbestiarum, ex putido puteo tartareo
proreptantium, ex forma, & voce, mentis
habitus colligitur.

Sunt enim ſpiritus dæmoniorum) Interpretati-
tur ſeſe, vnde cætera colligantur, qui infe-
ſto, infausto, terriculoso, promiscuoq; cla-
more, & inflatis buccis, noctu, cæteris ani-
malibus quiescentibus, pacemq; ſectanti-
bus, coaxant, perſtrepunt, aera replent, &
turbant.

Facientes signa) persuasiones, earumq; ex
Dei verbo, ſinistrè citato, confirmationes,
quasi Deus ipſorū persuasiones approbet,
qui eſt propriè signorum, ſeu miraculorū
vſus. Sed quia ſunt Spiritus mali, ergo men-
daces, mendaciumq; signa ſunt, ad malum
finem intenta.

Vt procedant ad Reges terræ) qui ſedent ad
terū gubernacula, ecclesiastica & politica.

Orbisq; uniuersi) quām latē patet orbis Ecclesiasticus, Euangelicus, & Christianus.

Ac congregent eos in prælium) quisque pro sua parte. Draco, eiusq; Angelus Apollyon. vt defendat doctrinas dæmoniorū: Bestia, vt stabiliat imperium Antichristianum, puniatq; rebelles: Pseudopropheta, vt suam tueatur sophisticam, & sycophantiam aduersus synceros, & orthodoxos, hæreses os insimulatos, & proclamatos. Quisque pro sua ratione & vsu faciet inquisitiones ad persecutionem, & prælium illud extremū, & crudelissimum, de quo sup. cap. II. 12. infra 19. Dan. 12. Matt. 24. quo non fuit ab orbe condito maius, in quo ad extremum occidentur duo Testes Christi, auferetur iuge, restituetur Abominandum desolatiū idolum. Ad quod prælium quisq; suam ducentes phalangem, omnes coniunctis copijs progredientur, eritq; nouissimum.

Diei illius Magni, Dei, Omnipotentis) Singulæ voces sunt emphaticæ, & excellentes in græco textu. Significat Diem extremum, non naturalem, nec artificialem, sed comitialem, ideoq; magnum fore, ad quem congregabuntur omnes ab exordio mundi Homines, Angeli, & reliquæ creaturæ. Quod prælium tandem depugnabit, & peruincent Michael ille, sui populi, propugnator, Dan. 12. Heros

12. Heros ille, equo albo insidens, qui apprehensa Bestia, falsoq; propheta, præcipitabit eos in stagnum tartareum sulphureo igne perpetuò ardens. infrà. 19.

Ecce) obserua, attende, sedulò meditare.

Venio) ad illud extremum prælium, Iudicium.

Sicut fur) ab inopinato, quando res erit desperatisima: quando hostes videbuntur peruicisse, & triumphare: quando gaudebunt, & inuicem munera gratulatoria sibi imittent: quando dicent, pax & securitas, tutaq; omnia.

Beatus, qui uigilat) in fide, veraq; doctrina, & vita.

Et custodit uestimenta sua) in decenti, honesta, piaq; vita, & conuersatione erga Deum & proximum.

Ne nudus ambulet) priuatus, & exutus veste nuptiali, fide erga Christum, charitate erga proximum.

Et uideant) Deus Christus iudex, omnes sancti, iusti, Angeli, & reliquæ creaturæ omnes conspiciant.

Turpitudinem eius) hypocrisim, obscœnitatem vitæ, impietatem, & scelera.

Et congregabit) uno ordine habebit.

Eos) omnes Draconistas, Bestiales, Pseudopropheticos sophistas, sycophantas, & Nndos.

In locum) mactationis, stragis, & cladis.

*Qui uocatur Ebraicè) vſitato vocabulo Nu
meri.8.Leui.21.27.Ios.6.*

חַרְמָה harma, græcè, *αγάθεμα*, execratum, deuotum, totali internicione destinatum, gallicè, pries, quasi libera præda, à **חַרְמָה** exēcrari, & **גָדוֹן** gedon diminutiū, & contéptiuè, turma, confusum, seu promiscuum agmen, deductum à **גָדוֹן** turmatim excursiōnem incursionem, & irruptionem facere, non iusto statōq; prælio pugnare. Simul constructum Harma gedon, significat dām natum, execratumq; exercitum, qui totali internecioni traditusest, de quo nihil relin quitur viuum, aut manu captum, quemadmodum Iericho, Amalekitę, Chananię, & Arad, quæ ab anathemate propter rebellionē, tota internecioni tradita, Harma dicta est. Num.14.21. Ita hīc, Christo rebelles, æterno percutientur anathemate, æterna morte extinguentur.

VII.

Septimus Angelus effudit phialam suam in Aerem) Sequitur vltimæ septimæ Euangelicæ Tubæ, septimus vltimusq; effectus, vltimi prælij, de quo supra, causa mouens, per accidens, à parte aduersa tertij Væ, septima & vltima plaga, in hunc modum. Angelus, Euangelij ministerium, effundit phialam suā. iræ Dei, in Aerem, vt repurgato Sole, repurgetur & Aer, per quē Sol suos radios transfundat,

fundat, vnde homines trahant vitalem hali-
tum, & ducant spiritum à pestifero & con-
tagioso infernalis putei fuino doctrinarum
dæmoniorū infectū, & obscuratum sup. 9.
iam repurgandum & serenandum, vt sit sa-
lubris & lucidus, vt sit sanus, verusq; intelle-
ctus, de doctrina iustificationis, per huma-
na merita, secundum Christum ad salutem
necessaria, aliaq; sophismata obscuratus. Ut
repurgata doctrina iustificationis, seu fi-
dei, repurgetur quoq; doctrina iusticiæ ope-
ruim, seu bonæ conscientiæ, alioqui est mera
hypocrisis, æterno anathemate digna.

Et exiuit vox magna) circumquaq; & in v-
niuersum sonora.

De Templo cœli, à Throno) Dei, videlicet.
Dicens) docens, claimas, solidè pronūcians.

Actum est) consummatū est, quicquid ab
æterno destinatū fuit, de Ecclesiæ forina &
fortuna, de toto Spirit⁹ sancti officio, æquē
vt de Christi officio in cruce, iam est totius
Comœdiæ, & Tragœdiæ finis. Acta, & trans
acta sunt omnia. Plaudite, attollite capita
vestra, quoniā ppinquat redemptio vestra.

Et facta sunt fulgura, uoces, & tonitrua, terræ-
motusq; factus est magnus, qualis non fuit, ex
quo homines fuerunt, & super terram talis ter-
remotus, ita magnus) Hic est ultimæ Tu-
bæ, finalis effectus, per accidens à parte

aduersa, tertij Væ, vltima plaga, vltimum illud prælrium, per tres istas tartareas ranaſ motum, de quo suprà. II. & Dan. 12. Mat. 24. Quod iam in procinctu, & apparatu est, in quo duo Testes Christi occidentur: Iuge auferetur, & abominandum desolatiuum restituetur, seiniquatriduo oraculari ante extremum, per Concilia, Comitia, & Synodos. qui viuit, obseruet. Per fulgura, voces, & tonitrua, intelligas anathema; per terræmotus intelligas inquisitiones, persecutio-nes, & bella, quæ, quamuis à prædicato vltimo Euangeliō, continua, attamen particu-laria fuerunt, hæc erunt yniuersalia, in hūc modum. Sequentur inquisitores in singuli-lis principatibus, concionatores, recusan-tes obedientiam, exuentur officio, aut exu-rentur, vt hæretici, atq; ita Testibus Christi occisis, iugiq; ablato, sequetur altum si-lentium, vt vix inuenias fidem in terra: re-stituetur Abominatio, hostiumq; tripudiū, quod Christus post triduum oraculare, sua illustratione turbabit. Sup. II. I. Thess. 5.

Et facta est Ciuitas magna) Apollyontis, ciui-tatis instar in toto Christianismo certis le-gibus, ordinibus & communicationibus gubernata.

In tres partes) Zach. 13. vt constet, qui sint de Apollyontis familia. Qui sint flexi loqui Sophistæ, hypocritæ, & qui sint confessi Testes,

Testes Christi. Aut tres istæ tartareæ Ranæ facient istam triplicem diuisionem.

Ee Ciuitates gentium) extra Christianismū, yt Mahometismus, & Gentilismus.

Ceciderunt) corruerunt simul, sola persistente Ierusalem, ciuitate Dei, de qua infra 21.22.

Et Babylon magna) totus Antichristianismus, tota impiorum commissio & confusio, totum Apollyontis imperium, locustarumque familia, magna quantitate, continua, & discreta. Parasceue ad sequentia.
17. capit. 1.

Venit in mentem coram Deo) Iam matura ad æterna supplicia, recitatis eius sceleribus.

Vt daret illi calicem) destinatam, & infusam potionem,

Vini indignationis iræ sue) tropus est æternæ damnationis, & iudicij.

Et omnis insula fugit, & montes non sunt inuenti) de quibus suprà. 6. Periphrasis finis mdui, perit schema mundi huius. Vt terra die secundo ex centro exuberauit in montes, ad animalium habitationem, Gen. i. ita tunc subsident in centrum suum, in medio aquarum, quæ erunt impijs mare igneum, de quo suprà. 15. infra. 19. & 20.

Et grando magna, ut talentum, delapsa est in homines) est periphrasis seuerissimi & grauissimi iudicij Dei.

Ac blasphemarunt homines Deum, propter plāgam grandinis: quōd magna facta est plaga eius uchementer) Impij incusando Deum iniquitatis, cumulabunt sibi maiores pœnas in infinita æternitate.

CAPUT XVII.

De imagine florentis Antichristianismi, Meretricis, Bestiæ insidentis.

ET post frustraneas plagas, & castigations Antichristianissimi, sequitur eius iudicium, ut Cainismi, ut Pharaonis.

Venit) à Deo missus, aut residuus factus.

Vnus) adeò in arctum, & exiguum contrahetur, & iam contractum est Euangelij ministerium, ut vix vnum syncerum, strenuum & professum videoas reliquū Euāngelij ministerium, ut Noæh temporibus.

De septem Angelis) superioribus, qui restitutum prædicabant Euangeliū syncerē.

Qui habebant septem phialas) qui strenuè castigabant Apollyontem, cum suis locustis, cæteri sunt flexiloqui sophistæ, mediastini, perfundorij, pro loco, tempore, & aura.

Et

Et locutus est mecum) Vocale verbū, & ministerium eius, quamuis per exiguum, manebit vsq; ad extreum, donec penitus occidantur duo Testes Christi. Ero vobiscum vsq; ad consummationem.

Dicens) loquens, prædicans, scribens.

Mihi) Iohanni, loco Ecclesiæ extremæ.

Veni) seorsum ab Antichristianismo.

Ostendam) hactenus ignotam, patefaciam
Propositio.

Tibi) Ecclesiæ, cæteris eam adorantibus.

Damnationem) infernalem, quæ sibi gloriose promittit, & iactat æternam, in summo cœlo, gloriam, coronas, & felicitatem.

Meretricis) falsæ, fucatæ, apostaticæ, idolo latricæ, hypocritæ, & fornicariæ Ecclesiæ, à vero suo sponso, & marito Christo: nihilo minus se legittimam eius vxore iactitantis.

Magnæ) per omnes species quantitatis continuæ, & discretæ, quam longè, latè, diu que, & multipliciter se extendit Christianinus.

Quæ sedet) quietè, vt domina, gubernatrix, & regina nomine titulo, & prætextu veræ catholicæ Ecclesiæ.

Super aquas multas) regiones & populos.

Cum qua fornicati sunt) cuius à Christo apostasiā, doctrinā dæmoniorum, hypocrisim, & idolatriam, suscepereunt.

Reges terre) cuiuscunq; status , gradus, & conditionis gubernatores, magistratus.

Et inebriati sunt) ad naufragium vsq; repleti, fascinati, & dementati sunt.

Auino fornicationis eius) de plausibili dulcorata & delicata, sed falsa, & venenata doctrina, quæ totam mentem penetrauit, & infatuauit.

Qui inhabitant terram) terrestres, rationales, vulgus impiorum, quorum conuersatio, patria, & hæreditas non est in cœlis : ad differentiam veræ Ecclesiæ Electorum, quæ Bestia profligauit, quæ exulat obscura in deserto, sup. 12. quæ ad extreimum tandem exornata prodibit. infra. 21.

Et abstulit me) Propositionis narratio est, abstulit me, mente non corpore, raptum, à præsenti rerum contemplatione, ad spiritualem: propositioni congruam, more propheticō, vt Paulo Damasci contigit.

In desertum) ut apparebat, in quo feræ bestiæ grassantur, signum signato congruens, Mundo, in quo hæc Meretrix, Bestiæ inexitans libidinatur.

In spiritu) figuratè, non liberaliter, intellegendo.

Et uidi) ocularis testis, per attentionē, & fidem.

Mulierem) meretricariam istam, antichristianam.

Seden.

Sedentem) occupantem, gubernanteim, & pro suo arbitrio flectenteim.

Super Bestiam) istam quartam imperialem, de qua Dan. 7. suprà. 6. & 13. Nusquam est membrum Bestiæ, cui non insideat membris Meretricis.

Coccinam) rubeam, sanguinariam, martyrum Christi sanguine tintetam.

Plenam nominibus blasphemiae plenam doctrinis dæmoniorum, & aduersus Deum se iactantem, & appellanteim sanctam, & catholicam Hierarchiam.

Habentem capita septem) Electores, septem colles, septem imperij ordines.

Et cornua decem) confederata regna, provincias consulares. de quibus supra. 13. planè deformis, & monstrosa.

Mulier autem) fornicaria, & apostata Ecclesia.

Circundata erat) vestita, & ornata.

Purpura, & coccino) sanguinario colore.

Et inaurata auro, lapide precioso, & margaritis) Verbo Dei, Sacramentis, & spiritualibus donis, sibi mendaciter applicatis, & usurpati.

Habens poculum aureum) Verbum Dei, ad literam, Sacraenta.

In manus sua) in sua administratione.

Plenum abominationibus, & immundicia for-

184 APOCALYPSIS
nicationis sue) doctrinis dæmoniorum, sub
prætextu verbi Dei.

Et) vidi, in fronte) in publica professione,
qua ab alijs discerni possit.

Scriptum) pro eius titulo, à Deo dataim.

Nomen) veram appellationem, quamuis
se longè alio falso titulo venditet, Catholi-
cam, & Apostolicam Ecclesiam.

Mysterium) quod figuratè, totam, veram,
& intimā eius descriptionē, ab essentia, quā
titate, qualitate, & relatione, per assimilatio-
nem complectitur, iuxta veterē versiculū.
Versus Amor, caput est, & Bestiæ terræ.

Babylon) iuxta æquiparationem, vt ipsa
fuit prima Monarchia gentilismi, ita hęc est
vltima falsi Christianismi. Israelis, veræ Ec-
clesiæ captiuatrix, omnium doctrinarum
dæmoniorum, vitiorum, scelerum, & flagi-
tiorum confusio, & permisio: diuisione lin-
guarum, & tandem illustri aduentu Christi
penitus destruenda.

Magna) per omnes species quantitatis,
continuæ, & discretæ. longa, per 1260. an-
nos, lata, per totum Christianissimum. Pro-
funda, per mysterium iniquitatis, multa, &
innumerabilis, per suos status, & ordines,
seu familiam.

Mater) genitrix, & nutrix.

Fornicationum) corporalium, & spiritualiū
per

pvetitū coniugiū cleri, & per idololatrias.

Et abominationum) doctrinarum dēmoniorum, superstitionum, scelerum, & flagitiorū quæ quisq; rationis compos abhorret.
Terre) totius Orbis, quām latē patet terra.
iuxta dictum,

Versus Amor mundi caput est, & Bestia terre.

Et) per auxesim: ad impietatem accedit
tyrannis.

Vidi Mulierem) mysticam Babylonem.
Ebriam) seimp sitientē, bibentem, & ad vomitū vsq; immoderatē, incessanter, copioseq;
gurgitanteim, repletā, insanam, & furentē.

Ex sanguine) homicidio, quod includit per
petuaspersecutiones, exilia, carceres, flagelationes, & omne genus tormentorum.

Sanctorum) non sceleratorum, sed à vitijs,
impietate, & flagitijs segregatorum, Deo,
& pietate destinatorum, virtuosorū, & valde frugaliū Christianorum.

Et ex sanguine martyrum Iesu) specialiter eorum, qui testantur, docent, profitentur, & prædicant, nos sola morte, & merito Domini nostri Iesu Christi, saluari, præter vlla humanorum meritorū adminicula. hic cardo & caput rei, totiusq; negocij est. Sūmē miranda, & reuerenda est omnipotens scientia, seu omniscientia Dei, quod ei omnia in euentu respondeant, & què, ac si tūc facta, & ex historia conscripta fuissent.

Et miratus sum, cum uiderem eam, admiratione magna) Est effectus hypocrisis Antichristia niſmi apud simplices, & imperitos, de extero fupo, & splendore eius, quo in errorem seducantur, si fieri posset, etiam Electi, Christo ipso vaticinante Matt. 24. niſi per Angelum, seu Euangelij ministerium, & ministros reuocarentur.

Ac dixit mihi Iohanni, vice in Ecclesiæ E-lectorum, & simplicium sustinenti.

Angelus) Euangelij minister, ut lateralis Comes.

Quare miraris? Quid suspicis? cur quasi diuinum veneraris nobile, & insigne Scortum, pro honesta Muliere, deceptus extero fupo, & splendore, quod nemo bonus, virtutisq; amans, sciens, & volens facit? Sed nemo discernere potest, niſi qui eam nouit, tanta est vtriusq; conformitas, Aharonici, & Apollyontis pontificatus: veræ & falsæ religionis, solus Angelus ex Deo, Minister Euangelij, ex verbo Dei, nouit, discernit, cauet, & monet Ecclesiam.]

Ego dicam tibi mysterium Mulieris, & Bestiæ, quæ portat eam) Propositio est, ad sequentē narrationem, quod mysterium iniquitatis, nemo, niſi Angelus Dei reuelet, intelligit, adeò Sathan se transformauit in Angelum lucis. Eiusmodi monitores Angelos semper

per per successionem habuit Ecclesia, & nunc, cum ad fastigium vénit, omnium máxi-
mè. Quis vnquam, Apollyontem in tem-
plo Dei sedentem, vtq; Deum veneratuin,
appellaret Meretricein? Eiusq; imperium,
appellaret Bestiam?

Quæ habet capita septem, & cornua decem)
Est periphrasis quartæ, deformis, monstro-
sæ, & truculentis Bestiæ monarchiæ, de
quâ Dan.7. Sup.13. quam & ipse Angelus
infra interpretatur. Sequitur narratio.

Bestia) Quarta monarchia:

Quam uidisti) suprà cap.13. & híc:

Fuit) Monarchia sub Gentilisino:

*Et non est) monarchia, destructa per Got-
thos.*

*Atq; ascensura est ex abyssō) Instaurabitur
(iam dudum instaurata) per Apollyontem,
Angelum abyssi, non ex cœlo, nec ex Deo:
sup.13. Inde liquet quo loco habeamus pre-
sens imperium:*

*Et in perditionē ibit) Durabit, donec à Chri-
stō iudice extremo apprehensa, præcipita-
bitur in æternæ damnationis abyssum, in
stagnum perpetuo igne sulphureo ardens.
infra.19.*

*Mirabunturq;) scilicet Bestiam: Monar-
chiam Apollyontis, venerabuntur, vt diui-
nitus institutam.*

Inhabitantes terram) eius beneficio, aut largitione terrenas possessiones occupantes.

Quorum nomina non sunt scripta in librum uitæ) Qui non sunt Electi, aut in Christū creduli, ipsi monenti Angelo non obsequentes, admirantur.

A condito mundo) ab Electorū initio, quando hic liber vitæ inscribi cœpit.

Videntes Bestiam) ab integro instauratam Monarchiam Apollyontis.

Quæ erat) monarchia in Gentilissimo.

Et non est) amplius monarchia, à Deo per Gotthos destructa, & abrogata.

Hic est mens, quæ habet sapientiam) Hæc est eius mysterij interpretatio, propositio ad sequentia, vt Danielis capite 7. de quarta Bestia.

Septem capita) Bestiæ, est interpretationis narratio.

Septem montes sunt) aut pro loco, aut pro forma.

Super quos Mulier) fornicaria, Apollyon ipse.

Sedet) habitat, suam sessionem habet.

Regesq; septem sunt) succedanei quartæ monarchiæ ordines, vt fuerunt, Reges, Consules, Decemviri, Dictatores, Triumviri, Cæsares, & Imperatores externi.

Quinq;) vt Reges, Consules, Decemviri, Dictatores, & Triumviri. Ceci-

Ceciderunt abrogati sunt.

Vnus) sextus ex ordine, Cæsarius ordo.

Est) in gubernatione, tempore Ioannis.

Et alius) septimus, Imperatorum extenorū ordo, cuius, Traianus Hispanus primus fuit.

Nondum uenit) tempore Iohannis.

At cum uenerit) ad Imperij ordinem.

Paululum oportet cum manere) in Imperij ordine, quia Imperator Constantinus detestat Bizantiū, & quia per Gotthos destruetur imperium.

Et Bestia) Imperiuin, seu Monarchia quarta.

Quæ crat) sub Gentilismo.

Et non est) amplius, à Deo per Gotthos abrogata.

Ipse octauus est) scilicet imperij ordo, per Apollyontem instauratus, in posteriore dominatione Bestiæ, vt Sup. iij. cuius Carolus magnus fuit primus.

Et de septem est) de septimo ordine, de exterris Imperatoribus.

Atq; in perditionem uadit) obstinata manebit usq; ad finalem perditionem, ad finem mundi, iudiciumque extremum, quando Christus eam apprehensam cum eius falso propheta præcipitabit in mare tartareum. Infra decimonono.

Porrò, decem cornua quæ uidisti) in septem capitibus Bestiæ quartæ.

Dècem reges sunt) non per succedaneos ordines, vt superiores septem.

Qui regnum nondum acceperunt) tempore Iohannis, tantùm prouinciarum præsides fuerunt.

Sed potestatem tanquam reges) liberæ & propriæ potentiae, & gubernationis, vt imperio confederati.

Vna hora) eodem tempore, & constitutione.

Accipient) ab Apollyonte, ita constitutente, non à Deo.

Cum Bestia) Ex terra, non è cœlo prodeunte, in octavo ordine imperij, iuxta constitutionem Apollyontis, Angeli abyssi, in posteriore Bestiæ dominatione. Sup. 13.

Hi) deceim reges, confederati imperio.

Vnum consilium) consensum confederatis.

Habent) ex se, aut ex Apollyonte, eius imperij & Bestiæ creatore, non ex Deo.

Ac uirtutem, potestatemq; suam) supremam gubernandi potentiam, & autoritatem, conuocandi comitia, & decidendi controversias.

Bestiæ) Tyranno.

Tradent) vt confederati, agnoscent Tyran.

rannū, vt supremum suum regem, monar chiam, regem regum.

*H*i) decem reges in successionibus regnorum.

Cum Agno) Christo, eiusq; Angelis, ministris euangelij.

Pugnabunt) persequendo Apollyontis impugnatores, Euangelij Christi professores, quia sunt confederati, & iurati Bestię, ipsa Bestia, est iurata, & subiuga Apollyonti, qui est Angelus Abyssi, regis tartarei.

At Agnus) Christus, verus Monarcha.

Vincet illos) Veritate, Confederata imperio regna, deficient ab imperio, atq; suscipient Euangelium, iam in vniuersum, ante consummationem, prædicatum agnoscent se Christo, vt summo Regi, in Baptismo iuratos, cui magis oportet obedire, quam hominibus. Superior potestas derogat inferiori. Quod hodie comprobat experientia.

Quia Dominus dominantiū, et Rex regum est) Ipse Monarcha verus, originalis, absolutus, vniuersalis, & æternus est. Ratio defectio- nis est ab Apollyontis imperio.

Et qui cum illo sunt vocati, electi, & fideles) sci licet pugnabunt, & vincent. Cæteri erunt flexiloqui, & mediaстini Sophistæ, perfidi, & infideles.

Et dixit mihi) transiūc à Bestia, ad Mer- tricem.

Aquæ, quæ uidisti, ubi Meretrix sedet) vbi doctrina dæmoniorum, & idololatria Apollyontis viget, propagatur, & principatum obtinet.

Populi, turbæ, gentes, et linguæ sunt) Non tantum in unam linguam, gentem, nationem, aut populum sparsa est, sed in tot, quot sub cœlo, & in orbe Christiano sunt.

Et) ad extremum.

Decem cornua, quæ uidisti in Bestia) decem regna imperio Apollyontino confœderata, quæ nunc omnibus sunt notissima.

Hi) reges ipsi, non tantum subditi in regnis, cognita Apollyontis hypocrisi, fallacia, fœditate, doctrina dæmoniorum, & idolatria.

Odient) execrataim, detestataim, abominatamq; habebunt.

Meretricem) falsam doctrinam, & superstitionem apostaticæ Ecclesiæ.

Desolatamq; facient illam, & nudam) Alienabunt mentem, recusabunt assensum, societatem, & præsidia, spoliabunt eam suo fucō, & splendore, vt appareat eius turpitudo, quemadmodum exuitur Scortum flagellandum, aut exurendum. Ita priuabitur omni sua dignitate, & authoritate.

*Carnesq; eius uorabunt) bona Ecclesiastica diripient, Mich. I. **Merces** meretricis, ad merce-*

mercedem meretricis reuertetur. Reges & Principes bona Ecclesiastica suis Satrapis distribuent, ipsi porro suis equitibus, militibus, & stabularijs. Adeoq; defensores Papæ, deuoratores eius sunt.

Atq; ipsam igni exurent) vfitato iudicio, & poena, qua afficiuntur Scorta, & fornicarię. deuouebunt æternis poenis: nulla vñquam mouebuntur erga eam clementia, & comiiseratione.

Deus enim dedit in corda eorum) Pro ratione superiorum, causam efficientem subiungit, ne cogitemus casu aut contingentia factam hanc mutationem de Apollyonatu. Deus dedit in corda eorum pariter permisive, voluntariè & operatiuè.

Vt faciant uoluntatem eius) odiendo, deserendo, desolando, nudando, vorando, & exurendo Meretricem.

Vt faciant unam uoluntatem) Vt vnanimi consensu exequantur eandem Dei sententiam, consilium, decretum, decisionem, iudicium aduersus Meretricem.

Vt dent regnum suum) Primariam, & supremam potestatem, quisque in quolibet suo regno.

Bestia) iinperio Apollyontino. Quamdiu autem?

Donec consummentur herba Dei) de præ-

fixo, & constituto eius tempore 1260. annorum, suprà 13. Danie. 12. quibus expletis, ipsam vicissim destruant, & destituant. Aut donec in vniuersum omnia verba Dei consummentur, quæ prædicta sunt forè, ut siat, usq; ad consummationem seculi. Ipsa autem iam sunt in effectu, Ergo finis adest.

Mulier autem, quam uidisti) Bestiæ inequitantem, ipsamq; pro suo arbitrio gubernantem.

Est ciuitas magna) Babylon illa imperialis & idololatrica est, iuxta typum Babylonis Chaldæorum, quæ certis suis ordinibus, statibus, & legibus gubernatur.

Quæ habet regnum) suminâ potestatem.

Super reges terræ) super Cæsares, Reges, Principes, Episcopos, in omnibus pariter politicis, & ecclesiasticis administrationibus. Inde satis liquet, quis sit iste scelerosus Apollyon, Angelus abyssi, qui hactenus in templo Dei sedit ut Deus, elatus super Deum & omne diuinum, qui adorabatur ut Deus: iam autem detecta, detractaque hypocrisi per restitutum Euangelium, commonistratus ab Angelo, euangelij ministerio, agnoscitur omnium doctrinarum dæmoniorum commissio, confusio, cameria, & sentina fœtidissima, planè Babylonica Meretrix, cuius iam post eius agnitionem per Euangeliū.

Jum factam, secuta est exitialis & finalis rui-
na, nunquam instauranda, vt sequitur capi-
re proximo.

*De irreparabili ruina. Apolly-
onismi.*

ET) continuatiuē, & transitiuē.

Post haec) Post coimonstratum, cog-
nitum, florentem, in solecentem, & ad inte-
ritum maturum Apollyonatum.

Vidi alium Angelum) prēter & post illos sep-
tein phiales effundentes. Angelum collecti-
uum, pro toto ministerio, & ministris Eu-
angelij yniuersalis, ante consummationem.

Descendentem de cœlo) à Deo missum, iam
ferè præteruolantem, diuina virtute præ-
ditum.

Habentem potestatem magnam) vim, & effica-
ciam magnam in Verbo, eiusq; effectu.

Et terra illuminata est à gloria eius) ad instar
angeli, pastoribus natuitatem Christi, & re-
surrectionem eius nunciantis. A quo om-
nes terrarum populi acceperunt illustratio-
nem, & consolationem Euangeli.

Clamauitq; per fortiter uoce magna) in vniuer-

sum, & circūquaq; sonora, in toto mundo.

Dicens) docens, clamans, prædicans, & scribens.

Cecidit, cecidit Babylon ista magna) Apollyonisini, iuxta typum Babylonis gentilisimi, Sup. 14. Est gratulatorium epinikion, de effectu Euangelij, iam ante consummationem prædicati, pro solutione diutinæ captiuitatis Ecclesiæ, ad æternam redemptionem, & remigrationem in patriam cœlestem, quæ iam immediate sequetur, quam primùm per singulas terras, linguas, & gentes, completa fuerit hæc ruina Babylonis.

Et facta est cohabitaculum dæmoniorum) quicquid post castigatam, septemq; phialis perfusam, post dirutam, & vastatam Babylonein, post eductum Israelem ex eius captiuitate, manet obduratum in Babylone: est habitaculum Sathanæ: peccat in Spiritum sanctum: manebit in æterna ruina, & interit: unquam instaurabitur.

Et custodia) carcer, occlusio.

Omnis spiritus immundi) viciosi, odiosi.

Et custodia omnis auis immundæ & odiosæ) vicitæ, viciosæ, abominabilis, execrabilis, periphrasis omnis generis dæmoniorum, diabolorum.

Quia) prima ratio, & causa ruinæ, & deuastationis Babylonis postremæ.

De uino iræ fornicationis suæ) doctrinarum dæmoniorum, apostasiæ, & idololatriæ, cui Deus extremè irascitur.

Potionauit omnes Gentes) Omnes omnium terrarum populos, fecit à Christo auersos, sua falsa doctrina dæmoniorum meritorū, &c. Nomine gentium complectitur promiscuum vulgus.

Et auxelis est, scelerum non tantum ignarū vulgus, sed &c. Reges terræ) Quotquot vñf quam in gubernatione ecclesiastica, & politica, sunt.

Cum illa scortati sunt) Christo vero sponso, & marito temere, & cōtumaciter repudiato.

Ac mercatores terræ) pariter iuxta literam, & spiritum, negociatores in salutis negocio, quærentes indulgentias.

Potentia strepitus eius locupletati sunt) vehe- menti clamore, more institorum, vt merca- tores accursitent, & à se emant salutem, indulgentias, remissiones peccatorum, & vi- tam æternam, locupletati sunt, acceperunt quantum volebant indulgentiarum, vt nul lo opus haberent Christo saluatore.

Et audiui aliam uocem, de cœlo dicentem) Post ostensum, cognitum, abominatum, & ruen- tem Apollyonatum, quisq; Christianus iam audit hanc vocem de cœlo, ex Dco, ex præ- dicatione Euangelij.

Exite) segregate vos, pariter loco, & societate consensu, & causa, neue in posterū redite, nullam conciliationem, aut transactiōnem, nullumue adiaphorismū, pacis, aut vtilitatis causa admittite, neue cū uxore Lot respicite, sed rectā, perniciterq; fugite, retro relictis bonis, abite.

Ex illa) vltima Babylone idololatrica, & scelerosa, omnium viciorū colluuie, & sentina.

Popule mi) quotquot in me Christum estis creduli, & spem salutis ponitis: quotquot Bahylonicam scutijstis captiuitatem, & iā vestram desideratis ex illa redemptionē, & libertatem, vt olim filij Israelex Ægypto, Babylone, Chaldæa, & Lot ex Sodoma, & ex Ierusalem deuastenda.

Hæc vox, Deo gratia, nobis conscijs apud plurimos valuit, qui relictō Apollyonatu, se ad Euangeliū aggregauerunt. Non valet apud eos, qui contra conscientiam, post desertum abominatumq; Apollyonatum, qui post suscepturn, confessuinq; Euangeliū, propter Episcopatus, & prēbendas possidendas, in suam ipsorum perniciem ad flagrantem, ruentemq; Apollyonatum recurrunt, eius pedes osculantur, confœdationesq; faciunt.

Ne sitis cius peccatorum participes) per consensum,

sensum, & confœderationem.

Neue de plagis eius accipiatis) In præsenti, & perpetuo exitio, cum æterna pœnitudine. Nam ratione societatis, eadem est sors in delictis & pœnis.

Quoniam) secunda ratio, & causa ruine, & plague subiungitur, ne cogitemus fortuitū esse casum.

Peccata eius subsecuta peruererunt usq; ad cœlum) usq; ad summum fastigium, vt nihil superaddi possit, quæ iam sua ipsorum mole ruunt: maturuerunt, & perse postulant à Deo vindictam, nulla intercedente pœnitentia & spe emendationis, post tam varias castigationes.

Ideo recordatus est Dominus iniquitatum eius) enumerato catalogo delictorum, videt eū planè maturum, nec longius posse differre iudicium. Itaq; per apostrophen data liberitate, multiplicat dura, atrocia, horrenda, repetita, & cumulata verba imperatiua, ad omnes impios, impellantia & exhortantia ad sumendam liberam, & plenam talionē, ut zelum Dei verbis & factis exprimant ad tiersus sceleratissimam & obstinatissimam Babylonem apollyontinam, facit eos Babylonis incendiarios, liberamq; dat prædam. Non pro cuiusque libidine, sed mediante verbo.

Reddite illi, sicut & ipsa reddidit uobis) Ipsa vos falso dogmate diuexauit, vos vicissim conuincite & arguite eam erroris & mendacij, & affligeite eam, eius falsa dogmata, veritate Euangeli refutando.

Duplicate ei duplia, secundum opera eius) Ipsa vobis cumulauit adinuentiones, occassiones, & superstitiones, quibus se vestris bonis exornaret, vos vicissim eius bona diripe.

In Poculo, quo miscuit uobis) Excruciatum conscientiarum, de suis transgressis traditionibus.

Miscete illi duplum) conscientiarum cruciatum, de transgressis mandatis Dei, per eius doctrinas dæmoniorum.

Quantum glorificauit se) suis meritis!

Eti in delitijs fuit) se super Deum, omniaq; diuino extollendo, & pro placito quiduis statuendo.

Tantum date illi tormentum & luctum) cum Sathanæ, & omnibus dæmonibus in æternis tormentis infernalibus futuram.

Quia) Tertia ratio, & causa suæ ruinæ.

Dicit in corde suo) ex certa, sed falsa, superbaq; persuasione, intimè colligit, & sibi promittit immutabilem, perpetuamq; felicitatem, ex securitate.

Sedeo) quieta, & secura, nemine refragáte.

Regi-

Regina) salutata, habita & venerata, Ca-tholica & Apostolica Ecclesia Christiana, non Meretrix sub pretextu, & iactantia mei Regis Christi.

Vidua non sum) non destituta meo Mari-to, patrono, & protectore Deo. Aut, habeo meum Cæsarem, brachium seculare, totum imperium. Nihil est periculi, pax est, securi-tas, & tuta omnia.

Et lucidum non uidebo) de mei mariti mor-te, de huius Apollyonatus mutatione, dum per tot annos, eius fuit perpetuitas.

ideo) propter insolentiam, superbiam, & iactabundam securitatem.

Vna die) simul, subito, ab inopinato, & præcipitanter.

Venient plагe eius) ruina, interitus, perdi-tio initialis, temporalis, & æterna.

Mors) animæ, spiritu Dei destitutæ.

Luctus) conscientiæ, de impœnitentia, & ob-stinatione.

Fames) gratiæ, nunquam adipiscendæ.

Et igne comburetur) igne æternæ, & seue-re iræ Dei, qui est ignis consumens, semper flagrans, nunquam deficiens, & inextingui-bilis.

Quid) Ratio mutationis, & poenarū est, & occupatio securitatis, à facili.

Fortis est) omnipotens, fortis, zelotes est.

Dominus Deus) qui superat omnem humanam, & satanicam potentiam.

Qui iudicabit illam) seuerissimo, æternoq; iudicio, præter, & supra omnem captum rationis, & suspicionis, quod nostri temporis comprobat experientia.

Et hactenus de ruina, & excidio flagrantis Babylonis, sequitur de ordinibus lugentium.

Flebunt) dolebunt, lument abutur ex sympathia.

Reges terræ) Primus ordo lugentium cuiuscunq; ordinis gubernatores.

Qui cum illa fornicati sunt) discrimen & differentia est eorum, qui eius partibus fauebant, eius idolatriam amplexi sunt.

Et in delitijs eius uixerunt) qui eius hypocriti, & doctrinis demoniorum delectati sunt, ab ijs, qui suscepto Euangeli, ab ea descuerunt.

Cum uiderint fumum incendiij eius) principium excidij, conflagrationis, & plagarum.

Longè stantes) non audentes accurrere, proprius accedere, ut succurrant ad restinguendum incendium.

Propter timorem tormenti eius) ne simul involuantur, obruantur, & pereant.

Dicentes) ex sympathia plorantes, & lugentes.

V&e,V&e) Mimesis, ex doloris affectu.

Ciuitas illa magna Babylon) præclara, & per totum Christianismum extensa.

Ciuitas illa fortis) præpotens, totius imperij, & regnorum subiugatrix, imperatrix, gubernatrix. De cuius splendida & felici gubernatione adhuc hodie eius familia querulatur, quam bona fuerint tempora sub Babylone.

Quia una hora) subito, præcipitanter, & præter opinionem.

Venit iudicium tuum) excidium, & interitus. Magnitudo, & vehementia excidij eius significatur, quod nec Reges terræ, quamvis obnoxie tentauerint, possint ipsi suppeditias ferre ad restinguendum incendiū, quod constat in Principibus, & omnibus confederatis Regibus.

Et) sequitur secundus ordo lugentium Babylonem.

Negociatores terræ) Institores, qui merces exponunt venales, eos intelligas pariter literales, & spirituales: nam omnes suum faciebant quæstum in hac Babylone. Singulariter intelligas, Indulgentiarios, sacrificulos missarios, & id genus plures.

Fient, & lugent super illa) querulantur abrogatam, excisam, & dissipatam Babylonem. Causa.

Quod merces eorum, nemo emit am plius) Neglectæ coimputescunt, ipsi consequenter rediguntur ad extremam paupertatem, & miseriām.

Merces auri, argenti, lapidis preciosi, margaritæ, byssi, purpuræ, serici, coccini: Item, omne lignum thymum, cmneq; uas eburneum, ac quodlibet uas de ligno preciosissimo, ære, ferro, & marmore: Item, cinnamomum, odoramentum, unguentum, thus, uinum, oleum, similam, triticum & oues: Item equorum, rhedarum, mancipiorum, & hominum animas: Et poma desiderij animæ tuæ, discesserunt à te, omniaq; pinguia, atque præclaræ pericrunt à te, nec iam amplius illa inuenies) Est enumeratio mercium, quas Babylonici institores, suis emptoribus diuenderant in Apollyonatu. Si ad spiritum intelligas de suis indulgentijs, meritis, &c. Item de alijs spiritualibus bonis, & donis spiritus sancti, quæ iam Dominus periram auersus abstulit. Ad literam autem intelligas de mercatoribus, qui eas merces Apollyonati diuenderant. nam ijs omnibus ad suas superstitiones, idololatrias, & hypocrisium abutebantur.

Mercatores horum, qui diuites facili sunt) ex his mercibus, emptis, & venditis.

Procul stabant) iam stant, & recesserunt.

Propter metum tormenti eius) metuentes ne simul

simul inuoluantur, & obruantur.

Flentes, lugentes, atq; dicentes, Væ, uæ, Ciuitas illa magna, quæ amicta erat byssō, purpura, & coco, ac deaurata erat auro, lapide præioso, & margaritis, quod una hora ablatae sunt tantæ diuitiae) Dona gratiarum spiritus, quibus nomine, & successione veræ, & catholicæ Ecclesiæ erat ornata: iam autem his propter abusum spoliata defletur.

Atq;) tertius ordo lugentium Babylonis ruinam.

Omnis gubernator, omnisq; in nauibus uersantium turba, & nautæ, qui in mari negotiantur) qui procùl auehunt & aduehunt totis clasibus merces, literaliter, & figuratè intellecas, singulariter intelligas indulgentiarios, Stationarios, Autonitas, Visitatores, Prouinciales, pœnitentiarios, & id genus plures, qui totis nauibus, totisq; classibus aduehebant, & diuendebant indulgentias, remissiones, absolutiones, merita, intercessionesq; sanctorum mortuorum, & viuentium hypocritarum, dona Spiritus sanctus, non secus atq; Simon magus, huius nundinationis typus, quorum pecunia, facta est ipsis in perditionem.

Procùl steterunt, & clamauerunt, uidentes fumum incendijs eius, dicentes, Quæ similis citi

tati huic magna?) Iuxta suam hypocrisim, extenuinq; fucum, & splendorem: iuxta suas nundinationes, & imposturas: iuxta suas idolatrias, scortariones, & sceleras.

Et miserunt puluerem super capita sua) gestu lugubri, desperatae questuræ, & nundinationis.

Clamauerunt, flentes, atq; lugentes, dicentes) ex maximo dolore, & iactura sua.

Væ, uæ, ciuitas illa magna, in qua diuites facti sunt omnes, qui habebant naues in mari, de precijs eius) Vnde ex truebant totas arces, cœnobia, delubra, palatia, vnde delicatissimè, & lautissimè luxuriabantur, crapulabantur, epicurei de grege porci.

Quod una hora desolata est) vna intimacione, & disputatione aduersus Indulgentias.

Exulta) iubila, plaudere, dum cæteri lugent Super eam) spoliatam, exustam, & deuastatam Babylonem vltimam.

Cœlum) cœlestes, Deus, Angeli, totaq; Ecclesia Electorum, regnum cœlorum.

Sancti, Apostoli, & prophetæ) omnes Ecclesiæ, & Euangelij Christi ministri.

Quoniam iudicauit Deus iudicium uestrum de illa) Quia sumpsit pœnas ab illa, de persecutionibus, & exilijs: de cede, & sanguine vestro suso per illam: de sophistica, calumnijs, & bla-

& blasphemij aduersus Deum.

Et de finali exitu Babylonis.

Sustulit unus Angelus fortis, lapidem, quasi molarem magnum) de quo Christus Matt. 18.

Ac deiecit in mare) vnde nūquā deimerget.

Dicens) finale iudicium, & decisionem Babylonis,

Hoc impetu deiecitur Babylon ciuitas ista magna) in abyssum, & mare tartareū, perpetuo igne ardens, infrā. 19. Exod. 15.

Et ultrā non inuenietur) non extabit, non instaurabitur, neq; amplius Ecclesiam diue xabit, vt Ægyptij Israelitas. Exod. 14. quos nunc videtis, nequaquam vltra videbitis in sempiternum.

Et uox citharœdorum, musicorum, tibia, tibiisque canentium) grata vox Euangeli, gratiæ, & remissionis concentus Prophetarum, & Apostolorum,

Non audietur in te amplius) Non prædicabitur tibi, auferetur à te multiformis gratia Spiritus, præcidetur tibi omnis gratia, & benevolentia Dei.

Omnisq; artifex, cuiuscunq; artis) Multiformis gratia donorum Spiritus, quorū communicatio, Ecclesiam Dei, vt opicia ciuitatem, ædificant & conseruant.

Non inuenietur in te amplius) dissipabit, nō ædificabit te amplius. Auferet Spiritum san-

Etum, cum omnibus, & varijs suis donis.

3.
Vox molæ, non audietur in te amplius) Ministerium vocalis Euangeli, quod Verbum Dei terit & explicat, vnde homines alutur ad vitam animæ.

4.
Lux lucernæ, non lucet in te amplius) Lux mundi, Christus, & lucerna pedibus tuis Verbum Dei, extinguetur tibi, in tenebris impinges, & exhorresces.

5.
Vox Sponsi et sponsæ, non audietur posthac in te) Nullas celebrabis nuptias, Christus sponsus, non agnoscet te pro Sponsa, Ecclesia sua, nulla erit in te filiorum Dei propagatio, eris perpetuò repudiata.

1.
Quia) sequuntur graues causæ, & culpæ, Mercatores tui, erant principes terræ) In partes tuas, ad meritorum tuorum nundinationes pertraxisti, persuasisti, fascinasti, dementasti, & à Christo eiusq; merito, solo ad salutem sufficiente, auertisti, retraxasti, omnis generis, status, & ordinis magistratus, & gubernatores, & sic consequenter errauerunt omnes subditi.

2.
Quia in ueneficijs tuis errauerunt omnes Gentes) In doctrinis dæmoniorum, in idololatrijs, in superstitionibus, à Christo auersæ errauerunt omnes sub Christianismo Gentes terrarumq; populi.

3.
Et) insuper, quod grauissimum, sceleratissimum,

tissimum, & maximè nefarium est.

In ea) Babylone vltima.

S. inguis) neces, homicidia, bella.

Prophetarum) prædicatorum, concionatorum, ministrorum Euangelij, te de tua salute docentium, te de tua perditione monentium.

Et sanctorum) quorumlibet piorum, Christi Euangeliū profitentium.

Inuentus est in te) qui de terra, pro vindicta, vt sanguis Habel clamat ad me in cœlum Gen.4. Apoc.6. Atq; ita venit super te omnis sanguis iustorum.

Omnium, qui interfecti sunt in terra) vbiuis terrarū, in toto mundo, à sanguine Habel, vsq; ad sanguinem vltimi iusti. Mat.23. Ideo que æquitas postulat iudicium, & tuis criminibus conuicta, tibi que conscientia fateris, quod tua damnatio iusta sit.

C A P V T X I X .

De epinikio Ecclesiae, extremo-
que prælio Christi, et Bestie, hu-
iusq; aeterno interitu.

P O st hec) post flagrantem, perniciterq; ruentem Babylonem vltimam.

Audiui uocem magnam) gratulatoriam,

Ipse Iohannes in spiritu, nos realiter.

Turbæ multæ) Ecclesiæ, omnium lingua-
rum, & populorum.

In cœlo) tunc inter Angelos, nunc in toto
Christianismo.

Dicentis) docentis, canentis, clamantis,
scribentis, dum Babylonici lugent & plan-
gunt suam ruinam.

Hallelujah) laudate Dominum,

Salus) nostra, à superato hoste Babylo-
nico,

Honor) victoriae.

Gloria) industriae,

Et Virtus) potentiae, & effectus, tribuatur
soli,

Domino Deo nostro) Iesu Christo, nō nobis,

Quod iudicauit) pœnis affecit, affixit.

Meretricem istam magnam) Babyloniam.

Quæ corrupit) à vero Deo, Christo, auertit.

Terram) omnium terrarum populos.

Fornicatione sua) corporali, & spirituali, i-
dolatrijs, & doctrinis dæmoniorum.

Et vindicauit) sumptis pœnis.

Sanguinem) cædes, homicidia, persecutio-
nes, exilia, bella, carceres, varios cruciatus.

Seruorum suorum) ministrorum Euange-
lij, Ecclesiæ, omniumq; piorum, solum Chri-
stum, vera fide colentium.

De manu eius) quam sanguine contaminata
uit, & repleuit, ut rursus suum sanguinem
reddat.

Et iterum) saepius repetendo, & intercalando,

Dixerunt) clamauerunt, Deo occinuerunt.

Halleluiah) laudate Dominum, de victoria,
& vindicta sumpta, & reportata à Mer-
trice Babylonica.

Et fumus eius) eterni incendij, & cruciat?

Ascendit) ex eius incendio.

In secula seculorum) inextinguibilis.

Et prociderunt) proni, cernui, & reue-
rentes.

Viginti quatuor Senatores) Spiritus sanctus
organa.

Et quatuor Animalia) Christi, eiusq; Euangelijs symbola.

Adorauerunt) reuerenter venerati sunt.

Deum) Patrem.

Sedentem super thronum) maiestatis suæ.

Dicentes, Amen) verè fiat, ut tribuatur Deo
Patri laus, honor, & gloria in omni æter-
nitate.

Halleluiah) laudate Dominum, perpetuo
hoc cantico.

Et vox de throno) maiestatis Dei.

Exiuit) resonans, in uniuersum omnes ex-
hortans.

Laudate Deum nostrum) quem nos colimus verum Deum, patrem Domini nostri Iesu Christi.

Omnes sancti eius) Eius electi, à mundo segregati, ab æterna morte, sanguine Christi redempti, æternis eius laudibus, cultui & obedientiæ destinati.

Et qui timetis Deum) colitis fide, & obediencia.

Pusilli & magni) iuxta distributionem donorum gratiarum Spiritus, quisq; secundū suam mensuram.

Et audiui Vocem turbæ multæ) vniuersæ Ecclesiæ Christianæ.

Quasi uocem Aquarum multarū) popolorū.

Quasi uocem tonitruorum magnorum) seriam & in vniuersum sonoram.

Dicentium) sibi mutuò gratulantium.

Halleluiah) Laudate Dominū. Laus Deo.

Quod regnauit) regnum vniuersale assumpsit.

Dominus Deus noster omnipotens) Iesus Christus, omnibus suis, & nostris hostibus, peccato, morte, & Sathanæ, eiusq; Angelo Apollyonte, totaq; Babylone, vniuersæ impietatis colluuie confusione, & permisitione, superatis, deuictis, prostratis, & ad infima, æternaq; tartara præcipitatis, eius Euangeliō, vera pietate, & religione, omnibusq; virtutibus restitutis. Ideoq;

Gau-

*Gaudemus, & exultemus, ac demus gloriam
et Deo Dominino nostro Iesu Christo, & Pa-
tri, in Spiritu sancto.*

*Quod uenerunt nuptiae Agni) Christi, ad quas
æternas, regalesq; nuptias, haec tenus à con-
dito mundo, à prima promissione, facta sunt
sponsalia, & in uitationes, per prædicatio-
nem Euangeliū in omnibus gentibus. Mat-
thæi vigesimo secundo,*

*Et uxor eius) sponsa, Ecclesia Electorum,
Præparauit se) induta & ornata ueste nup-
tiali, fide, & dilectione, ipsoq; Christo,*

Datumq; est illi) Ecclesiæ, à Deo.

Vt cooperiat se) vestiat, & ornet se.

*Byssino puro, & splendido) innocentia, &
merito Domini nostri Iesu Christi. exponit
se.*

*Byssinum autem, iustificationes eorum sunt)
Vera nuptialis uestis, est Christus ipse, cum
toto suo merito, quam Deus ipsi Adæ in-
duit, cum ipsum creauit ad imaginem suā,
in iusticia & sanctitate vera: quam cùm per
peccatum perdidit, rursum per gratiam ma-
estato, immolatoq; Agno, eam ueste sanguine
suo mundauit, ipsiq; induit internè per
fidem, externè per charitatem, vt iam sit in
vera pietate nitida & splendida. Quam qui
non habet, ejicitur foras in tenebras extre-
mas, quas nulla sequetur lucis reuolutio
Matt. 22.*

Et dixit mihi) Angelus.

Scribe(ut decretum verbum Dei.

Beati) in æternum salui, & felices sunt.

Qui ad cœnam Agni vocati sunt) Qui hanc postremam Euangelij renouationem, de iustificatione, per solum meritum Domini nostri Iesu Christi, vera fide recipiunt, repudiatis humanis meritis ad salutem, quæ Apollyon per doctrinas dæmoniorū docuit.

Et dicit mihi) assertiū è repetendo.

Hæc uerba Dei) de cœna Agni, de vltima prædicatione Euangelij , in mundo vniuerso.

Vera sunt) certa, & indubitata, ne quis falsa spe suspensus, expectet aliam doctrinam salutis, aut Apollyonatus restitutionem. Proximè sequetur consummatio, finisque mundi, & vita æterna, iuxta verba Christi. Matt.24.

Itaq; procidi ante pedes eius) arbitratus Christum ipsum fuisse, dum eius faciem, personam, & proprietates referebat, inter candilabra, dum obtulit suffimenta, iurauit, librū porrexit, & Michael prælibabitur cum Dracone, dum cum Patribus sæpè congressus, collocutus est specie Angeli, quem Abraham adorauit.

Vt adorarem eum) reverenter gratias age-
rem

rem quasi iā perfuncto reuelationis officio.

Ac dicit mihi, uide ne feceris) modestè recusans oblatum honorem, ne vtrobiq; pecetur, præstando, & sumendo honorem, sibi non congruentem.

Conseruus tuus sum, & fratrum tuorum) Ratio recusationis, cum sui extenuatione, agnosces se ministratorium spiritum Dei, & Electorum, filiorum & hæredum Dei. Ebr. 1. se esse mystagogum angelū, à Christo missum, ad reuelanda diuina oracula, de forma & fortuna Ecclesiæ, ipsi à Patre ostensa. Suprà 1. Valdè consolatorium est pijs, in huius vitæ calamitate, & miseria, se habere angelos Dei ministros, ad reuelationem, & defensionem, eorum maximè.

Qui habent testimonium Iesu) de Persona, quod sit Deus & Homo, & de officio, quod sit Rex, & Sacerdos æternus, Saluator mundi, quod præter ipsum non est salus, in ullis humanis meritis.

Deum adora) cui soli iste honor cōpetit.

Testimonium Iesu) quod sit Deus & homo, Rex & Sacerdos æternus, solus Saluator mundi, postulat detestari omnia humana merita.

Est Spiritus prophetiæ) seu propheticus, æquè est ac vaticinari de Christo, vtrumque solus Spiritus sanctus, opus & illustratio

est, præter aliquam humanam industrian.

2.Pet.1.

Et transitiuè ad iudicij extremi descrip-
tionem.

Vidi singularem reuelationem.

Cœlum apertum) clarum conspectum cœ-
lestium.

Ecce) attende & obserua mirabilia.

Equus albus) quo Christus ascendit in cœ-
lum. Non iam asina alba illa nubes. Act.1.
Psa.103.Dan.7.Matt.24.25.26.

Et qui sedebat super eum) Eques, Hæros, Ec-
clesiæ propugnator.

Fidelis & Verax) dicitur, propriè, & abso-
lutè, Christus solus iuxta suas promissio-
nes. Omnis homo mendax.

Iusteq; iudicat) non secundum visum, & au-
ditum, sed secundum cordis conspectum.

Et pugnat) aduersus suos & Ecclesiæ suæ
hostes.

Oculi eius, ut flamma ignis) acutissimi, qui-
bus omnia nuda & aperta sunt, quibus per-
spicit, & scrutatur corda & renes, tenebra-
rumq; abscondita, quem non fallit hypocri-
sis, & sophistica, quibus ardentissimè & se-
uerissimè aspicit, & terrefacit suos hostes.

Et in capite eius diademata multa) vt qui so-
lus verus, & absolutus est Mundi Monar-
cha,

cha, Rex regum, & dominus dominantium
cui à Deo Patre tradita est omnis potestas
in cœlo, & in terra: cui se flectit omne genu
cœlestium, terrestrium, & infernorum. Vi-
ctor peccati, mortis, & Sathanæ.

*Habens nomen scriptum) à Deo in libris
sacris.*

*Quod nemo nouit) Nemo cognoscit, ne-
mo sibi tribuit, quia neinini congruit, ideo-
que nemo usurpat.*

*Nisi ipse) Iesus Christus, Nomen, quod est
suprà omne nomen, extra quod, non est no-
bis datum nomen sub cœlo, in quo nos o-
porteat saluos fieri, quod qui inuocauerit,
saluus erit, ad quod nomen, se flectit omne
genu, cœlestium, terrestrium & inferno-
rum: quod omnibus lingua confitetur.*

*Et uestitus erat ueste) humanitate. Aſpersa
ſanguine) ex contrito Serpente Genesis ter-
tio, ex deuictis hostibus Ieff. 63. Psalmorum
110. ex morte pro Mundi salute deuicta
Ieff. 53.*

*Vocatur nomen eius) quod nemo nouit,
agnoscit, sibi tribuit, & usurpat, nisi ipse
solus.*

*Verbum Dei) Incarnatum, quod erat in
principio apud Deum, & Deus erat Ver-
bum, per quod omnia facta & creata sunt,*

Iohan. i. quod vocaliter sonat per os Dei,
Christi, eiusq; ministri, incranatum in virgi-
ne, incorporatum in sacro Pane, fide suscep-
tum regenerat filios Dei, per quod viuit ho-
mo, sanat morbos, resuscitat mortuos, fu-
gat dæmones, dat Spiritum sanctum, saluat
pios, iudicat impios, Immanuel, Iesus Chri-
stus.

Et exercitus) Electorum, & Angelorum,
Dan. 7.

Qui sunt in cœlo) assumpti de terra. i. Thes-
sal. quarto.

Sequebantur eum) ut suum militarem Prin-
cipem, quisq; suo ordine. i. Cor. 15.

In equis albis) in nubibus. Mat. 19. 24. 25. 26.

Vestiti byssino albo et mundo) habitu decen-
ti, heroico, festiuo, victrici, triumphali, &
glorioso, mente erga Deum pura.

Ex ore eius procedit gladius acutus) verbum
verum & seuerum.

Quo percutiat Gentes) extra Ecclesiam im-
pios. Iess. II.

Ac regat eas uirga ferrea) Psal. 2. durissimo
iudicio, confringet eas, vt vas figuli irre-
parabile.

Calcatq; torcular uini furoris, & iræ Dei om-
nipotentis) iuxta parabolam Iess. 63. Sup. 14.

Et habet in uestimento, & in femore suo scrip-
tum) titulu personæ, & officij, seu dignitatis.

Rex

Rex regum, & dominus dominantium) Qui titulus propriè soli Christo, filio Dei conuenit, totius mundi Monarchæ absoluto, & perpetuo: cæteris autem impropriè, & respectiuè. Ad cuius conspectum exhorrescent omnes Reges, & Monarchæ, nisi ipsū hīc in tempore gratiæ agnouerint, osculati fuerint, adorauerint.

Tantum de heroica descriptione militaris principis, eiusq; exercitus, ad extremū prælium depugnandum aduersus suos hostes. Sequitur buccinator bellicus, trametarius.

Et uidi unum Angelum) Ministerium Euangelij valde contractum, exiguum, & quasi ad vnum redactum, vt ad vnum Noah, ante Diluuium aquæ, ita & nunc ante diluuium ignis.

Stantem) solidè persistenteim, permanentē.

In Sole) Christo, in vera doctrina Euangelij, & iustificationis, cæteris flexiloquis sophistis, mediastinis, perfuntorijs.

Ipse clamauit) prædicauit, libris æditis docuit.

Voce magna) constanti, forti, & sonora.

Dicens omnibus auibus, medio cœlo uolantibus) Coruis, harpijs, dæmonibus, aut spiritibus vastatoribus.

Venite, congregamini, ad cœnam magnam Dei)

Ad extreinam, horrendam, & excellentein stragem hostium Dei, Christi, & Ecclesiæ.

Vt edatis) deglutiatis ad tartarea viscera.
Carnes) Carnales, desperatè, sceleratè, & ex confessō iimpīos, ex quib⁹ emigravit Spirīt⁹ sanct⁹, qui carnalia sapiūt, locustas infernales, Apollyontis familiā. Harma gedon.

Regum, tribunorum, fortium, equorum, & equitum, omnium liberorum, & seruorum pusillo rum, & magnorum) omnis generis, gradus, & conditionis impiorum, pariter impellentium, & obsequentium ad impietatem, parum aut multum peccantium, quotquot sunt in eadem societate.

E:) ab altera parte hostium, regem cœli impugnantium.

Vidi) typico actu angelorum, in spiritu.

Bestiam) Apollyontinum monarcham.

Et Reges terræ) consederatos eius.

Exercitusq; eorū) quotquot sunt de familia, & societate Apollyontis, p singulos ordines.

Cōgregatos) cōiunctis copijs, & virib⁹ omnib.

Ad faciendum prælium) illud extremum,
 per tres tartareas ranas concoaxatum, ad Apollyonismū cæde, & sanguine defenden dū in quo occidentur duo Testes Christi,
Iuge auferetur, & Abominatio restituetur
Dan.12.Apo.ii.16.temerario ausu agendū.

Cum illo, qui sedebat in equo) albo. cum Chri sto

sto, rege regū, cœlesti, diuīno, sup. descripto.

Et cum exercitu eius) cum omnibus Angelis, & Electis.

Et appræhensa est) ab ipso Heroe Christo, victore, in extremo conflictu.

Bestia) quarta posterioris dominationis, creatura Angeli Abyssi Apollyontis, cùm in hoc prælio occisis Testibus Christi, quasi depugnato p̄lio gaudebit & tripudiaabit. Sup. II. cù dicet pax, securitas, & tuta omnia

Et cum ipsa) Bestia imperiali, in eadem societate, & confœderatione.

Pseudopropheta) Apollyon, angelus tartareus, Meretrix Babylonica, ipsi Bestiæ inequitans, ipsam flectens, & gubernas in hoc prælio, cum omnibus suis membris, locutis, sophistis, mediastinis, hypocritis, &c.

Qui fecit signa) fortis persuasiones ex verbo Dei, falso citato, ad defendendam Ecclesiam catholicam.

Coram ipsa) Bestia, quarta, posteriores dominationis.

Quibus seduxit) persuasit, in errorem p̄traxit.

Eos) non omnes, exceptis Electis, omnes tamen.

Qui acceperunt characterem Bestiæ) certain & externam notam, & reformationem, ad professionem, quod sint de familia Bestiæ. Et adorauerūt imaginē eius) formā imperij, cui

præsidet Apollyon, appellantes, venerantes, eiq; obedientes, vt sancto, diuino, & à Deo instituto imperio, cum sit tartareum, & ab Apollyonte, Angelo abyssi institutum. Sup. 13.

Vixi non interueniente morte corporali,
præcipitanter, vt factio Chore, Datham & Abiram. Ergo Bestia illa manebit usque ad extremum.

Coniecti sunt hi duo) Bestia, & Pseudopropheta, seu Meretrix, cum omnibus utriusque membris, socijs, affeclis, familia, & societate. Sophistis, sycophantis, mediastinis, perfunctorijs, &c.

In Stagnum ignis) in mare tartareum, non aqueum, in quo submersus perijt Pharao, cum suis Ægyptijs, sed in mare igneum.

Ardens sulphure) vrentissimo igne, ad typum Sodomæ in mari Asphaltico.

Cæteri autem) hypocritæ, falsi Christiani, qui dicent Christo, Domine Domine, nonne nomine tuo prophetauimus, dæmonia eiecumus, & virtutes multas fecimus, corate edimus, tua Sacra menta administrauimus, & participauimus? nonne verum tuū Euangeliū professi sumus? ac strenui fui mus in inquirendis, damnandis, & excommunicandis hæreticis, puraque Euangelij doctrina defendenda?

Occisi

Oecisi sunt gladio) acuto, & seuero æternæ
damnationis verbo, sententia, decisione, &
iudicio.

Sedentis super equum) album, Nubem, Chri-
sti iudicis.

Qui procedit ex ore eius) pronunciando iu-
dicium. Discedite à me omnes vos mali o-
perarij. Coaxantes ranæ, ite uos maledicti
in ignem æternum, qui paratus est Diabo-
lo & angelis eius. Euangelium ore sonui-
stis, virtutem, seu effectum eius abnegastis,
fratres vestros odistis, heres eos damnastis,
anathemate percussistis, officijs suis exui-
stis, &c. Psal. 50. Matt. 7. 25.

Et omnes aues) Corui, harpiæ, cacodæmo-
nes, corripiebant, & vorabant prostratos
impios.

Saturatæ sunt carnibus eorum) torquebant
eos ad saturitatem. Vermis eorum, eos ar-
rodens, non morietur, & ignis iræ

Dei, non extinguetur. Tan-
tum de Apollyonismo.

CAPUT XX.

De Mahometismi tempore, successione & fine.

ET transitiuè ad Mahometismi descrip-

tionem.

Vidi) oculariter, in spiritu.

Angelum) mystagogum Christi, Christū.

Descendentem de cœlo) incarnatum.

Habentem clauem abyssi) apertioneim infer-
ni, & mortis.

Et catenam) victoriam, & constructionem.

Magnam) longam, latam & densam, for-
tem, respectu hostis constringendi.

In manu sua) potestate.

Et apprehendit) missò Spiritu sancto, & pre-
dicato Euangeliò in omnibus gentibus, ab
rogato gentilismo, vsq; ad Constantinum
conquerium.

Draconem) immanē, virulentū, & violentū.

Serpentem illum) præinsigne m, non vulga-
rem, sed infamatū sinuosum, & flexuosum
illum, qui primos parentes seduxit, & labe-
fecit in paradiſo.

Antiquum) ab exordio mundi, à primo lap-
su angelorum.

Qui est Diabolus) caluniator, flexiloquus
sophista, maliciosus, & sinister omniū bene,
& dextrè dictorū & factorū Dei interpres.

¶ quii v3.
dixit annuit

Et Sathanas aduersarius, & perpetuus hostis Dei, Christi, & Ecclesiæ,

Ligauitq; eum) constrinxit, abrogato gentilismo, seu idololatria gentili, cessante martyrum occisione.

Mille annos) initio facto ab eius ligatione, seu gentilissimi abrogatione, à tempore vniuersalis Christianismi, tēpore Constantini magni, Anno Christi circiter 315.

Deiecit eum in abyssum, occluisitq; eum, & signauit super eum) ne vnquam emerget.

Neseducat omnes Gentes) per idololatriam gentilem, neue occidat martyres Christi.

Donec consummentur mille anni) post Christianismum vniuersalem.

Post hæc oportet eum) Deo ita volente, & permittente, ad castigandum degenerem Christianismum.

Solui) ad liberam grassationem, per Turcam, Anno Christi circiter 1315. De qua solutione sup. 9. dictum est, & consonat historia Turcica de origine Othomannorum.

Modico tempore) reliquo, 200. annorū usq; ad extremū, & collatione prioris grassationis Sathanæ, per persecutio[n]es aduersus primam Ecclesiā, aut collatione mille annorum, quib⁹ erat ligatus, quandoquidē 1260 anni destinati sunt Antichristo, Sup. II. cui⁹ finis cū hoc Sathana concurrit, Infra eodē.

Et deuoluto illo modico tempore, consequenter.

Vidi sedes) iudiciarias.

Sederuntq; super eas) Christus, cum suis Ele.
Etis Matt. 19.

Et iudicium) extremum.

Datum est) à Deo Patre, qui non iudicat
quenquam.

Illis) Christo & Electis, Act. 10. Christus
constitutus est à Deo iudex viuorū & mor
tuoruim. Quando sederit Filius hominis in
sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super
sedes duodecim, iudicantes duodecim Tri
bus Israel.

Et) consequenter.

Vidi) in spiritu.

Animas) per Angelos repræsentatas, vt al-
nimas sub Altari Sup. 6.

Decollatorum) occisorum, in primis Eccle
siax persecutionibus, vsq; ad Constantinū,

Propter testimonium) datum.

Iesu) quòd sit Christus, Deus & Homo,
Rex & Sacerdos æternus, absolutus & uni-
uersalis, Saluator mundi, extra quem non
est salus.

Et propter uerbum Dei) Patris, de Christo,
quòd sit eius filius, vnicè dilectus, quem au-
diamus.

Qui non adorauerunt Bestiam) quartam, si-
bi diui-

bi diuinos honores arrogantem, in priori,
& posteriori eius dominatione, in gentilis-
mo, & Christianismo.

Neq; *imaginem eius*) formam, & constitu-
tionem idololatriæ.

Nec acceperunt characterem eius) notam ex-
ternam.

In frontibus suis) in publica professione.

Neq; *in manibus suis*) in actionibus, & ri-
tibus.

Reuixerunt) conscripto martyrologio, de-
clarati sunt sancti, apud Deū viui, & beati.

Et regnauerunt) per sua scripta, doctrinas,
testimonia, vitas, & martyria, Ecclesiā Chri-
sti gubernauerunt, adhuc prædicant & do-
cent. Aut victores tyrannorum, persecuto-
rum, peccati, mortis, & sathanæ cogniti
sunt.

Cum Christo) vero, & æterno rege agnito,
& suscepto in yniuersum, in toto imperio,
& gentilissimo, tempore Constantini magni.

Mille annos) Christianismi yniuersi, quā-
uis alioqui Christus regnat in æternū.

Cæteri mortuorum) impiorum, Christum,
Euangelium, & Ecclesiam persequentium,
contemnentium, odientium, quantumuis
egregij, & præstantes fuerint, ut imperato-
res, Provinciales, præfecti, &c.

Non reuixerunt) post mortem primani,

per bona suæ pietatis testimouia, sed declarati sunt impij, in æternū damnati. Et quam uis in die nouissimo resurgent, non tamen ad vitam, sed ad iudicium, morte inq; secundam & æternam resurgent.

Donec consummarentur mille illi anni) Christianisini.

Hec est resurrectio prima) piorum, post mortem corporalem, per bonæ suæ pietatis, testimonia, per sua scripta, vitas & martyria, quibus adhuc viuunt, prædicant, docent, & gubernat Christi Ecclesiā, ut Habel, Patres, Prophetæ, Apostoli, & Martyres. Secunda autē resurrectio erit realis in die nouissimo, quando resurgent ad vitam æternam.

Beatus, & sanctus est) Gratulatoriū epiphonema est, piè mortuorum, quamuis crudeliter interfectorum.

Qui habet partem in resurrectione prima) qui habet suæ in Christum fidei, confessionis, & constantiæ, bona testimonia.

In ijs mors secunda) quam post resurrectionem vniuersalem, iudiciumq; Christi extremum, ad pœnas æternas damnati, morientur omnes impij.

Non habet potestatem) effectum, viim, & operationem.

Sed erunt Sacerdotes Dei, & Christi) quod mortificata carne, sua ipsorum corpora pro Deo,

&

& Christo obtulerunt ad supplicia, prædica
bunt & laudabunt Deum, & Christum.

Regnabuntq; cum illo) In Ecclesia, totoq;
Christianismo, per sua scripta, doctrinas, vi
tas, & martyria.

Mille annos) libero scilicet, & nō impugna
to Christianismo. Quamuis alias Christus
regnat in æternum, sed in medio inimicorū
suorū, facto initio, à tempore Constantini,
quando quoq; simul cœperunt tépora Anti
christi, 1260. annorū, que simul cōcurrūt in
diem nouissimum, iudiciumq; extremum.

Postquam autem consummati fuerint mille illi
anni) libri, & vniuersalis Christianisini, circi
ter annum Christi 1315.

Soluetur) iam dudum solutus, suprà. 9. iu
bente Domino.

Sathanas) apertus Christi, & Ecclesiæ ho
stis, exagitator Saracenorum, & Turcorū.

Decarcere suo) quo clausus latuit.

Exhibit) data per Deum libertate, ad casti
gandum degenerem Christianisini prodi
bit in publicum per Mahumetum.

Vt seducat) falsis, & plausibilibus argumē
tis instiget, inflāmet, exagitet, & impellat.

Gentes) extra Ecclesiam populos Sarace
nos, Turcos, Tartaros, Moscouios.

Quæ sunt super quatuor angulos terræ) orien
talis: nam in occidente grassatur Bestia cū
Meretrice, aut pseudopropheta.

Gog & Magog) tentoriōs, iuxta priam originalem, & autā appellationem, Ezech. 38. Gen. 10. Schytæ, Tartari, Getæ, Turci. Secundum alios residui ex captiuitate Israe lis, non reducti, aut reduces in patriā Chanaan, soluta captiuitate Babylonica.

Ut congreget eos in prælium) aduersus degenerem Christianisimum castigandum.

Et ascenderunt super latitudinem terræ) orientalis, quam Turca & Tartarus pluri ma parte occupant. In occidente grassatur Bestia Apollyontis. Ita vndiq; premitur Ecclesia, in his extremis, & periculosisimis temporibus.

Ac obsederunt castra sanctorum, ciuitatemq; dilectam) Ecclesiam Electorum, vbi sonat vocale verbum Euangelij, cum vera Sacramentorum administratione. Ita, ut plane actum esse appareat cum Ecclesia permittente Domino, pericula venire ad extremum. Hoc saltem est reliquum. *Ezechiel 38. 39.*

At ignis à Deo de cœlo descendit, ac devorauit eos) toto diluvio ignis, vt Sodomam, & Gomorrham, vt priorem mundum diluvio aquæ. Hic erit finis Turcorum. *H. Mundi*

Et Diabolus) calumniator, & maliciosus verbi Dei interpres per Mahometum.

Qui seducebat eos) falsis argumentis, & doctrinis, ex verbo Dei collectis, qui instigauit eos. *Deie-*

Vierme

1529

Danielis

• 7 •

Deiectus est in stagnum ignis, & sulphuris)
perpetui, & vrentissimi incendij.

Vbi & Bestia) quarta, & Pseudopropheta)
Apollyo, Meretrix Babylonica, & Sophista,
Cruciabuntur) torquebuntur morte secunda.

Die ac nocte) perpetuo, & indesinenter.

In secula seculorum) in omnem æternitatem,
quod est valde horrendum. Atq; ita è
medio sublatis impijs, ipsorumq; instigato
ribus Diabolis, finis erit omnium tribula
tionum Ecclesiæ, sequetur æterna felicitas.

Et) transitiuè ad iudicij descriptionem.

Vidi) in spiritu, typicè, Angelis ita rem referentibus actu comico.

Thronum magnum) sedem iudicariam, in
vniuersum conspicuam, Tribunal.

Candidum) Nube in, iusticiæ, æquitatis, &
veritatis symbolicam, absq; iniquitate &c.

Et sedentem super eum) iudicem extrimum,
Angelum mystagogum, Christum in maiestate sua referente. iudicij pars prima iudex

A cuius conspectu) fulgentissimo & severissimo, diuerso respectu piorum & impiorum.

Fugit cœlum et terra) perit, iuxta primâ creationem, igne totus inundus conflagratus
mutabitur in aliam proprietatem. 2. Pet. 3. Gen. 8.
perit schema, forma, & proprietas mundi
huius. 1. Cor. 7. Ignis ante ipsum præcedet,
& inflammabit circunquaq; inimicos eius.

Psal. 97. Aut omnes pariter Angeli, & Homines extremiscent ad huius iudicis conspectum, quia non secundum visum & auditum, sed secundum cor cuiusq; iudicabit.

Nec locus inuentus est eis) Præ fulgore, & maiestate eius, solam longè superante, aut planè mutabitur totus mundus, Psal. 102. aut nemo sua innocentia, & iusticia perstabit, sed sola fiducia Iesu Christi.

Ac uidi) Angelis ita rem referentibus.

Mortuos) excitatos, iudicandos, pro parte secunda iudicij.

Z: Pusillos & magnos) ratione ætatis, stature, & donorum, exceptis pijs, qui in iudicium non venient. Ioan. 5. in uniuersum omnes, à condito mundo sepultos, etiam uterinos infantes. Quicquid mortis, idem & resurrectionis particeps erit.

Stantes coram Deo) Oportet nos omnes sibi, coram tribunal Christi. Exceptis pijs, qui in iudicium non venient, nec iudicabuntur, sed se debunt cum Christo, pro iudicio impiorum. Ioan. 3. 5. Matt. 19.

Et) pro tertia parte iudicij.

3. Libri iudiciarij, vnde pronuncietur iudicium, ne quis cogitet, suspicetur, aut incusat iudicem, de confictione criminis, sed vnde conuincantur Rei.

Porrò, hi libri non sunt ab alijs conficti, & scripti,

scripti, ne quoq; quis cogitet pro fauore, aut odio plus, minusuè, aut secus scriptum esse, gestum sit, sed à quolibet, quiq; sui, in sua conscientia, secundum solida cuiusq; cogitata dicta, & facta contra Deum, & proximum, quæ nemo sibi conscius negare potest, pro loco, tempore, & causa, ex ordine, ut in certo rationario, apud quenq; reseruato, scripti, hactenus clausi, incogniti, apud quemlibet sui reseruati.

Aperti sunt) In vniuersuim omnibus ex ordine recensiti & lecti, de singulis dictis & factis, testante, aut excusante propria ipsorum conscientia, R. 2. Ut omniū cognitione, consensi, & iudicio, & de facto commonistrati, & conuicti, ad piorum instantiam iudicentur ac dicant, iustus es Domine, & rectū iudicium tuum. Mat. 12. Amen dico vobis, redituri sunt rationem, &c.

Piorum autem libri, non aperientur, quia ipsorum peccata, & crimina, sunt cū aduersa parte offensa transfacta, per Christum remissa & absoluta. Matt. 5.

Et) transituè ab impijs iudicatis, adpios absolutos.

Alius Liber) Electorum, qui est vnicus, à Deo scriptus.

Qui est liber unus) eterne, ante mundū conditū ex omnipotenti scientia Dei scriptū, in hæc verba. Qui credit in Filiū, nō videbit mortē, qui nō credit in Filiū, ira Dei manet

sup ipsum. Deu. 18. Ioan. 3. 5. Mat. 28. Mar. 16.

Qui credit, is fidei in operibus Charitatis erga Deum & proximū declarat. Qui non diligit, manet in morte, non habet vitam in se manentem. i. Ioan. 3. 1. Cor. 13. Matt. 3.

Et post apertos libros conscientiarum & vitae.

Mortui) morti æternæ destinati.

Judicabantur) lata decisiva sententia, ex libris.

Iuxta quod scriptum erat in libris) conscientiarum, & vitae.

Secundum opera eorum) testantia impiatem eorum.

Et transitiuè, post iudicium hominum.

Mare dedit mortuos suos: mors & infernus derunt mortuos suos) Est periphrasis vniuersalis resurrectionis vniuersæ animatæ creaturæ, terra, mariq; propagatæ.

Et iudicabantur, quisq; secundum opera ipsorum) vindicata omni iniuria illata & passa, diréptisq; omnibus litibus, ne quid supersit quæ relæ.

Atq; Mors, & Infernus) ut vltimi hostes. i Co. 15. Effectus cum causa, Sathan cum omnibus peccatis & morte.

Coniecti sunt in stagnum ignis) æternæ damnationis, ne quid nobis sit in posterum ab his periculi, & metus.

Hæc est mors secunda) æterna, corporis, animæ, & spiritus impiorum, sine omni spe reuiuiscentiæ, & redemptionis, præcisa omni gratia.

Et si quis non est inuentus in libro uitæ scriptus) Christo non subditus, sed ipsi aduersus, Satan, & quisq; impius, fiet scabellum pedū eius. Psal. II. 10.

Coniectus est in Stagnum ignis) æternæ damnationis. Epilogus est, cautionis causa toties repetitus, ut in tempore gratiæ, simus gratiæ Dei studiosi, in Christum creduli, & proximis chari, & benevolentes.

C A P V T X X I .

De æterna felicitate Ecclesiæ.

E T) transitiuè, & continuatiuè, ab huius vitæ miserijs, ad æternam felicitatem.

Vidi) in spiritu, per angelos ostensum.

Cœlum nouum, terramq; nouam) Eadem in materia, alia in forma, & proprietate mutata, & innouata. Consequenter sub totius comprehensione, omnium creaturarū cœlestium, & terrestrium mutationem, & innouationem ad alias proprietates.

Primum enim cœlum, primaq; terra) totus

Q

mundus iuxta primam creationem, constitutionem, & usum.

Transiit) iuxta dictum Christi, Cœlum & terra transibunt Mat. 24. & Psal. 79. Iess. 65. 66. Aliud cœlum, aliamq; terram expectamus in qua iusticia habitabit. 2. Pet. 3.

Et mare, non est amplius) tale, aqueum, sed igneum & sulphureum stagnum, in quod Bestia, cū Pseudopropheta, Gog & Magog cū Sathan, viui præcipitabuntur, sup. 19. 20.

Et) transitiuè à totius mundi, omniumq; creaturarum mutatione & exornatione, ad gloriam filiorum Dei, sub imagine nouæ Ierusalem. Rom. 8.

Ego Ioannes) nominatim se exprimit, propter sequentium attentionem, & fidem.

Vidi) oculariter, in spiritu.

Sanctam) Deo, diuinisq; laudibus, & cultibus destinatam, ab idololatrijs gentium segregatam.

Ciuitatem) politiam, ciuium societatem, & communionem, iuxta decentē gubernationem, suo quolibet ordine, & officio, non commistam, & tumultuariā confusionem Babyloniam.

Ierusalem nouam) non illam veterem, idololatricā, à vero Deo defectricem, prophetarum interfetricem, toties à Babylonis, & Romanis vastatam, ex terrestri materia extrectam, Sed Descen-

Descendentem de cœlo) ex supernis renatā.

A Deo paratam) electam ante mundi con-
stitutionem.

Sicut Sponsam) quæ omnium est ornatissi-
ma, iuxta parabolam regiarum nuptiarum
Christi & Ecclesiæ, ex eius carne & ossibus
ædificatam. vt Heuam ex Adam.

Ornatam) omnibus spiritualibus donis,
bonis, & ornamentiis, omnia excellenter.

Viro suo) sponso, Christo, eiusdem carnis,
spiritus, sortis, societatis, vitæ, conformita-
tis, hæreditatis, & naturæ.

Et audiui uocem magnam, de cœlo dicentem)
vocem Dei, quæ per Euangelium vndequa-
que in toto mundo, quāmlatè patet cœlū,
exauditur, de vitæ æternæ proprietate, quæ
sequitur.

Ecce) attende, & obserua æternæ felici-
tis descriptionem.

Tabernaculum) cohabitatione societas &
vnio.

Dei cum hominibus) electis, quæ hīc in ver-
bo, fide, spiritu, & Sacramentis inchoatur
diuiduè tamen, tunc autem perficietur in-
diuiduè, iuxta typum Christi, in ipso totali-
ter, in nobis distributuè.

Ethabitabit cum eis) inseparabili communi-
catione, vt diuinitas cū humanitate Christi

Et ipsi populus eius erunt) eius cultui, de-

diti in æterna dilectione, obedientia, & reverentia.

*Ipsæ Deus cum eis, erit eorum Deus) possessi-
uè, immutabiliter, & inseparabiliter.*

*Et) Ad cumulatiorem æternæ beatitudi-
nis descriptionem, per contraria collatio-
nis occupationem, de nunquam huius vitæ
miserijs & calamitatibus, per nullas contin-
gentias & accidentia iterandis.*

*Absterget Deus omnem lachrymam ab oculis
eorum) gestu solidæ, & æternæ consolatio-
nis, post longas, multasq; huius vitæ mi-
serias.*

Et) prima nominatione.

*Mors) quæ omnes homines exterruit, mul-
tasq; extorsit lachrymas.*

*Non erit ultrà) quia ablata causa, cessabit
effectus, ablato peccato, desinet omnis ca-
lamitas.*

*Neg; luctus, clamor, neq; dolor erit ultrà) quæ
ex peccato, morbis & morte, alijsq; contin-
gentijs, & flagellis Dei acciderunt, & infli-
gebantur.*

Quæ prima abierunt) in huius vitæ tempore.

*Et dixit, qui sedebat in throno) Deus Pater,
aut Christus iudex in gloria, aut eius mysta-
gogus Angelus, pro authoritate & fide se-
quentium.*

*Eccè) attende, & meditare sequentia ino-
pinata.*

Noua

Noua facio omnia) Cælum, & terram, & omnia in eis contenta, & propagato, resuscito, & renouato, ad æternitatē, vt volupè spe etentur in æterno Sabbatho.

Et dixit mihi) Iohanni spectatori, & scriptori.

Scribe) vt certum, & decretū Dei verbū.

Quia hæc uerba) de omniū renouatione.

Fidelia & uera sunt) in effectu demonstrāda.

Dixitq; mihi) loco totius Ecclesiaz, vt scribereim, prædicarem, & testarer.

Factumq; est) actum, consummatumq; est, quicquid ab æterno destinauit, dixitq; Deus de Creatione, Redemptione, & Renouatione omnium Creaturarum.

Ego sum & w) Ratio & confirmatio est antedictorum, ego sum initium & finis, causa & effectus, fundamentū & terminus omnium, Ex me, per me, & in me omnia. Ro. ii.

Ego sicuteni) cupienti hæc æterna gaudia.

Dabo de fonte aquæ uitæ) uberrimæ fluenter, & nunquam deficientis gratiæ.

Gratis) ex gratia & benevolentia, sine precio, & merito.

Qui uicerit) qui perseverauerit in Verbo & fide, qui superauerit Sathanæ, carnis, & Mundi tentationes.

Possidebit omnia) ut propria, ut liber & potens hæres Dei, cohæres Christi.

Ero q; illi Deus) quæ vnicè colat.

Et ipse erit mihi filius) meæ naturæ, & gloriæ particeps, hæres, possessor, & Dominus creaturarum.

Timidis autem) Sequitur catalogus perditorum. Timidi sunt, qui huius vitæ metu, non audent Christum, eiusq; Euangeliū palam profiteri, de quibus Matt. 10. Quem mei puduerit, qui me negauerit coram hominibus, eius me pudebit, eumque negabo corā Patre meo, & Angelis. Qui carnis metū, spiritus cōstantia superauerint, ut Petr⁹ & alij Ap̄ostoli, de his hīc non dicitur, sed qui perseverauerint in mei abnegatione.

Incredulis) qui non totam suæ salutis fiduciam in me collocant, sed fidūt suis meritis. Execratis) abominatis pr̄ flagitiorū fēditate

Homicidis) persecutoribus ministrorum Euangelij.

Scortatoribus) contra conscientiam in sceleraruentibus.

Veneficis) sathanæ confederatis.

Idololatris) Sathanam in idolis adorantibus, sui cordis idolum metu, amore, & fiducia colentibus, verum Dei cultum in quamvis creaturam transferentibus.

Et mendacibus) conscientiam veritatē abnegantibus. In vniuersum, & generaliter omnibus, non leuiter ex fragilitate carnis, & præoccupatione Sathanæ peccatibus, & postremo pœ-

mō pœnitentibus. Sed contra conscientiā in voluntaria scelera ruentibus, obstinate perdurantibus, & Spiritum sanctū abijcentibus.

Pars eorum erit in stagno ardenti igni, ex sulphure) In quod coniūctetur Bestia, Pseudo-propheta, Sathan, Gog & Magog, Mors, & Infernus, simul aduersus Deum, & Christū obstinati hostes.

Quæ est mors secunda) infinita, & æterna, quā nulla sequetur vita, viuificatio, & redēptio. Quamuis Origenes ex his vniuersalibus, Ecce noua facio omnia, ex Deo, per Deum & in Deum omnia. Misericordia eius, super omnia opera eius. Dominus deducit ad inferos, & reducit. Itē, ex ente, & Vno, ex quo prodeunt, & in quod redeunt omnia, colligit damnatorū aliquando fore redemptiōnem, post æternas (nobis indefinitas, soli Deo, secundum qualitatem & quantitatem peccati determinatas) pēnas. Sed de his nostrum non est definire, dum eorum nullum extat expressum verbum Dei.

Et) transiendo ad nouam narrationem.

Venit ad me) missus à Deo, ut me extremāq; Ecclesiā doceret veram felicitatem, quā, mundus pro fabula ridet, ipso facto, totaq; vita, pro consolatione & conformatione afflictissimæ Ecclesiæ, tunc temporis.

Vnus) saltem reliquus.

De septem Angelis) Euangelij.

Habentes septem phalias, plenas septem plagiis nouissimis) Strenue Euangeliū, & pœnitentiam docentibus, sceleratumq; mundum & Apollyontem de suis peccatis arguentibus. Cæteris intermedijs, flexiloquis, perfunctoriè & ex præscripto Apollyontis docentibus.

Locutusq; est mecum) **Vocale verbum, quā** uis propter veros ministros **valdē contrac-**
tum, tamen ad extremum sonabit, Ero vo-
bis eum usq; ad consummationem.

Veni) scorsum à vulgo impiorum.

Ostendam tibi) & per te, tunc temporis.
Ecclesiæ.

~~+ preuenient~~ Sponsam) Ecclesiam, cuius in hac vita per
ad Dñm 1335 Verbum, & fidem facta sunt sponsalia, & in
Dauidus Vero. uitationes.

Agni) Christi, pro sua sposa, Ecclesia, im-
molati.

Vxorem) in æterno conjugio, indiuidua-
que copula.

Ac sustulit me) non loco motuè, in corpo-
re, sed

In spiritu) alia, præter præiacentia, spe-
ctando.

In Montem magnum et altum) ut appare-
bat, locum demonstrationi, & contempla-
tioni aptum. Spiritualiter, hic mons mag-
nus

nus & altus est Christus ipse, in ipso prospiciimus futuram felicitatem æternam.

Ostenditq; mihi) nunc in ænigmate, speculo, & imagine, donec rei ipsam fruitione percipiamus.

Ciuitatem ciuium societatem, ordine dispositam.

Magnam) longam, latam, & altam, multis-
que ciuibus repletam, supra omnes cognitas, & vſitatas ciuitates longè præsigniorē:

Sanctam Ierusalem) vero Deo eiusq; cultu dicataim, à cæteris gentilibus ciuitatibus segregataim.

Descendentem de cœlo) aliam ab ea, quæ in terra constructa, & destructa est.

A Deo) non ab hominibus extructam, ergo longè ornatorem, quam vllę terrestres, & quam illa typica fuit, cū fuit ornatissima.

Habentem claritatem Dei) quam Deus ipse habet, iuxta imaginem Dei. Quæcunq; hic dicuntur, sunt præter humanum excellencia, vt nos eorum desiderio afficiat, & accendat, terrestria ex animo excutiat. constantiam in huius vitæ molestijs preferendis, eius fruitione firmet.

Luminare eius) prima apparentia, à longe conspecta.

Simile lapidi præciosissimo. Iaspidi) cerulei coloris, quo apparuit Deus Mosi, & 70. seniribus. Exod. 24.

Crystallizanti) pellucidissimo.

*Habebat murum magnum & altum) mnnitio
nem capacissimam, solidissimam & insupe
rabilem.*

*Habentem portas duodecim) ad promptum
circumquaq; ingressum gentium.*

*In portis angelos duodecim) custodes ab ho
stili incursu.*

*Et nomina inscripta, duodecim filiorum Israel)
in quibus hæc ciuitas primūm fundata est.*

*Ab Oriente, portæ tres, ab Aquilone, portæ tres:
ab Austro, portæ tres : ab Occasu, portæ tres.) vt
circumquaq; paratus pateat introitus om
nibus circumiacentibus Gentibus, per quā
cunq; portam ingrediantur, per quemcun
que Apostolum, & ministrum verbi addu
cantur.*

*Murus ciuitatis habebat fundamenta duodecim)
quæ vicissim nituntur vno fundamento, &
lapide Christo, Iess.28. Psal.118.1. Pet.2.*

*Et in ipsis, nomina duodecim Apostolorum Agni)
Ciuitas Dei, est vera Ecclesia electorum,
fundata super fundamentum prophetarū,
& Apostolorum, Christo angulare lapide,
citra quod fundamentum nemo potest a
liud ponere Iess.8.1. Cor.3. Haec tenus de
qualitate & forma.*

*Et qui loquebatur mecum) Angelus Dei, ne
quid cogitemus confitum supra rationis
captum.*

captum, de sequenti quantitate ad conuenientem capacitatem Electorum.

Habebat mensuram arundineam auream) iuxta verbum Dei.

Vt metiretur ciuitatem, portas, murumq; eius) de quantitate, & capacitate electorum.

Ciuitas in quadro posita est) vt sit solida, & extensa in quatuor angulos terræ.

Longitudo eius tanta est, quanta latitudo) vt sit omnibus æqualitas in Deo, ne quis plus minusuè Dei habeat. Ciuitas pro ciuibus intelligenda.

Mensus est ciuitatem calamo, pro stadia duodecim milia) Electorum numerus nobis infinitus, & innumerabilis est, Deo autem definitus, & mensurabilis. Suprà 7. Stadia 12000, faciunt 1500. milaria Italica, aut 375. germanica. per circuitum, significatio est inusitatæ qualitatis, & quantitatis huius ciuitatis, ad quantumuis præclaras, & magnas ciuitates terrestres collatæ.

Longitudo, latitudo, & altitudo æqualia sunt) Dei sunt omnes æqualiter participes, nulla hic est prærogatiua, & præcellentia. Item, significat hanc ciuitatem esse capacissimā, & inexpugnabilem, intranscendibilem.

Et mensus est murum eius) à densitate.

Centum quadraginta quatuor cubitorū) nullo hostili incursu expugnabilis, aut pforabilis.

est significatio securitatis ab hostibus.

Mensura hominis est Angeli) Angelus mensus est humana mensura. Hactenus de quantitate, sequitur de materia, omnia humanum excellentia.

. Et erat structura muri eius, Iaspis) solidissimi lapidis, cœrulei, limpidissimiq; coloris, ut suprâ &c 4.

Ipsaq; ciuitatis) per singula ædificia, & domos, corpora sanctorum.

Aurum purum) ex nobilissimo metallo, ab omnibus scorijs defecato, per probatum, vrentissimumq; ignem, crucis, citra oinneum ferruginis læsionem, vetustatisque attritionem.

Similis vitro puro) pellucido, claro, & perspicaci, sine obscuritate, & macula vitiata naturæ.

Fundamenta muri ciuitatis, sunt omni lapide precioso ornata) Ut lapides preciosi ita & electi sunt politi, & virtuosí, quisq; in suo genere, & donis gratiarum spiritus, quorum sequitur enumeratio.

Fundamentum primum, Iaspis: secundum Saphirus: tertium, Calcidonius: quartum, Smaragdus: quintum, Sardonix: sextum, Sardius: septimum, Chrysóolithus: octauum, Berillus: nonum, Topazius: decimum, Chrysoprasus: undecimum, Hyacintus: duodecimum, Amethystus.) Fundamentum ciuitatis

tis Dei, Ecclesiæ, Christus est, doctrina autem prophetarum, & apostolorum de Christo, est nobilis, polita, pura, solida, clara, efficax, virtuosa, & varia, secundum diuersa dona gratiarum Spiritus in singulis electis, ad gloriam Dei.

Duodecim portæ, duodecim margaritæ sunt, singulæ portæ, singulæ margaritæ sunt) Porta cœlestis ciuitatis, & ostium ouilis, Christus est, Ioan.10. Idem & margarita preciosa. Matt. 13. omnibus per solum Christum patet ingressus in hanc Ciuitatem. Margarita pellit venenum, & confortat cor: Christus pellit peccatum & mortem, dat Spiritum sanctū, & vitam æternam. Singulæ portæ, ex singulis margaritis, id est, singuli prophetæ, & Apostoli eundem prædicauerunt Christum, saluatorem mundi, iusticiam nostram.

Platea ciuitatis, aurum purum, tanquam uitrum pellucidum) Platea seu ciuitatis via Christus est, iuxta illud Ioan.17. Ego sum via, veritas, & vita.

Templum autem non uidi in ea, Dominus enim Deus omnipotens est Templum cuius & Agnus.) Hæc occupatio suprà explicata est, cum inquit, Tabernaculum Dei cum hominibus. Ipse in eis, & ipsi in eo. Ioan.17. Tota ciuitas est Templum Dei, in quo perpetuo sabbatho, & religione colitur Deus.

Nec eget eiuitas Sole & Luna, ut luceant in ea)
per suas vices, & per sua incrementa, & de-
crementa, iuxta huius vitæ constitutionē,
in qua Sol & Luna tantum typi sunt, æter-
næ lucis, & Solis iusticiæ, Christi.

Nam gloria Dei illuminauit eam, & lucerna e-
ius est Agnus) non quòd hīc aspectabilis Sol,
& luna, cæteraq; Astra, tunc penitus, & in
æternum pereant, vt quæ septuplò erunt il-
lustriora, sed quòd maius lumen obscura-
bit minus, quemadmodum iam euenire vi-
demus. Deus Pater, & sol iusticiæ Christus,
erunt eius ciuitatis Lux absoluta, & quot
sunt Sancti, tot erunt Soles respectu ad
Christum: fulgebunt iusti, tanquam Sol in
regno Patris eorum. Matt. 24. in perpetuas
æternitates. Dan. 12. Longè alia, & excellen-
tiore Astronomia, quām quæ nunc est. Nā
vt nunc sunt dies terræ, ita tunc erunt dies
cœli, & menses. Infra. 22.

Et ambulabunt Gentes) extra Israelem.

Quæ seruatæ sunt) ex gentilismo, per Euau-
gelium Christi, ante & post eius incarnationem.
Multi ab oriente & occidente recum-
bent cum Abraham, Isaac, & Jacob, in reg-
no Dei. Matt. 8.

In lumine eius) in illustratione, cognitione
& salute eius, cæteris in tenebras extremas
abiectis.

Ac Reges terræ) seruati, ad Christum, ciusq;

populum aggregati, à Bestia, & Meretrice Babylonica alienati.

Afferent gloriam suam ex honorem in eam) Christo, ut vniuersali Regi, suam salutem, iusticiam, dignitatem, & dominationem, referendo accepta, non suis meritis, non Bestiæ, nec Meretrici, vt suprà. 17.

Portæ eius non claudentur interdiu) Lux erit iustis perpetua, perpetuaq; libertas, & securitas versandi nullusq; metus ab hoste.

Nox nulla erit ibi) nulla vicissitudo lucis, & tenebrarum, somni & vigiliæ, felicitatis & tribulationis, vt in hac vita. Lux vt primum ex centro tenebrarū producta, & haec tenus æqua mensura cum tenebris reuoluta, Gen. 1.2. Cor. 4. ad extremū vicissim occludet tenebras in centro mundi, in quib⁹, vt in æterno carcere, constringentur damnati Matt. 8.22.

Nec intrabit in eam quicquam commune) profanum, immundum, extra fidem Christi.

Quodue abominationem facit) Ex confessio, & sceleratè malū, contra mandata Dei peccans, quòd quisq; abominatur.

Et mendacium) falsum, fictum, simulatum, hypocriticum, sophisticum, quòd cū veritate Dei non conuenit. quę omnia conijcientur in stagnū tartareū, ne sit metus à piniſtione impiorum, qui æternam felicitatē turbent.

Nisi qui scripti sunt in libro uitæ Agni) in

Christum creduli, & quotquot sunt de societate Christi, & Ecclesiæ. Hac de cœlesti ciuitate, & ciuibus. sequitur de perperua eius annona, vnde viuant.

CAPVT XXII.

De alimento æterno, & libri conclusione.

ET) post Ciuitatis, ciuiumq; descrip-
tionem, sequitur de æterno ipsorum
alimento.

Ostendit mihi) Angelus.

Purum fluuium) primum ponit refocilla-
tionis pocula, post huius vitæ æstum.

Aquæ uiuæ) perse, semper fluentis, & vi-
tam præstantis. de qua Gen. 2. Iess. 55. Fzech.
4.7. Ioan. 4.7. Psal. 23. 42.

Limpidum tanquam Cristallum) sanum, sapi-
dum, & salutare, non turbidum, & noxiū.

Procedentem de throno Dei, & Agni) apud
quē est fons vitæ æternæ, Psal. 35. Haurietis
aquas in gaudio, de fontibus Saluatoris.
Iess. 12. Quippe qui ipse met est fons aquæ
uiuæ. Iere. 2. Ergo vita æterna erit de natu-
ra, essentia, gratia, & benevolentia diuina,
cuius in hac vita habemus prælibamina, in

para-

paradiso typico, in nuptijs Cœnæ, in Cœna Christi. Electis hæc aqua vertetur in vinū, in sanguinem Christi. Damnatis vertetur in ignem sulphureum. Psal. 10. 74. iuxta typum maris Asphaltici, in quod fluit Iordanis. Eadem aqua Beatis erit salutaris, Damnatis erit exitialis.

In medio plateæ eius ex utraq; parte fluminis)
euiq; obuium, promptum, & liberum cibū.

Lignum) pro arbore, singulare, pro plura-
li eiusdem speciei.

Vitæ) Per se, semper virens, florens, & fru-
etificans, vitainq; vescentibus præstans, iu-
xta typum arboris vitæ, in typico paradiſo.
Panis vitæ & sacramentalis. Ioan. 6.

Ferens fructus duodenos) multiuarios pro
cuiusq; desiderio, ut manna, panis vitæ.

Permenses singulos proferens fructum suum)
semper recentem, sapidum, & salutarem.

Mentione Mensum, indicat totius crea-
tionis mansionem, sed in excellentiori po-
tentia, hîc messis est tantum singulis annis,
ibi erit singulis mensibus, sua sponte, sine
nostro labore, & cultura.

Item, vterq; eſus & potio significatur cor-
poralis, & spiritualis, non propter famem,
& sitim, sed gustabimus, quâm suavis est,
Dominus, ad perpetuam gratiarum actio-
nem, Luc. 22. Edetis super mensa mea in

regno meo. Item, Non bibam de genimine
vitis huius, donec bibam vinum illud no-
num in regno patris mei.

Arbor vite, & vitis, panis vite, de cœlo de-
scendens, Christ⁹ ipse est. Eius fruct⁹, sunt
eius opera, pro nostra salute, & vita æterna,
effecta. Incarnatio, passio, resurrectio, &c.

Et folia arboris, sunt ad sanitatem gentium) Fo-
lia conseruant fructus in perpetua viridita-
te, & vigore, perpetua erit mentio benefi-
ciorū Christi, de reconciliato Deo, expiato-
re missioq; peccato, victo Sathanā & morte,
ad perpetuam sanitatem, & salutem omniū
gentium, hominum, beatorum.

Omnem maledictum) Sathan, Serpens, Dra-
co, Bestia, Meretrix, Pseudopropheta, pec-
catum, mors, impiorum permisio, vitiosa
natura, & quicquid æterna gaudia turbet.

Non erit amplius) in ciuitate cœlesti, quem
admodum fuit in ciuitate terrestri. Ecclesia
ne quid metuamus à futuris malis, & impo-
sturis vnde rursum ex hoc paradiſo cœlesti
cijciāmūr.

*Sed thronus Dei) patris. & Agni) Christi. ibi
erit) fruēmūr perpetua præsentia, & tutela
Dei patris, filij, & Spiritus sancti, in æterna
eius contemplatione, vt in perpetua aula
regia.*

*Et serui eius seruient ei) perpetuo cultu,
prompta*

prompta reuerentia, obedientia, laude, & gratiarum actione.

Videbuntq; faciem eius) in æterna præsen-
tia, fruemur æterno conspectu, contempla-
tione & cognitione Dei, quæ est vita æter-
na Ioan.17. abundantia gaudiorum, Psa.20.
Videbimus eum facie ad faciem, & cognoscemus eum, vti cogniti sumus. i. Cor.13.

*Et nomen eius in frontibus suis) in publica, &
libera professione, Sup.14. A Deo, omnes
Diuini, à Christo, omnes Christiani, vt no-
minis, ita & eius essentiæ, nature, sapientiæ,
iusticiæ, vitæ, potentiæ, & gloriæ partici-
pes, hîc inchoatiuē, ibi perfectè. quisq; pro
suo modo, & mensura. Eriimus sicut ipse est*

Neq; nox erit ibi) quæuis obscuratio.

*Neq; opus habent candela) aliunde allata,
aut subministrata illustratione, cognitione
& consolatione.*

*Neq; lumine Solis) huius quasi ille Sol æter-
næ iusticiæ aliquando deficeret, aut patere-
tur defectum.*

*Quoniam Dominus Deus illustrabit eos) qui
est lumen reale, absolutum æternum, nun-
quam deficiens. non creatū, vt hic aspecta-
bilis Sol.*

*Et Regnabunt in secula seculorum) Est finis
totius narrationis, & auxesis de felicitate
æterna, quasi dicat, Nos huius sanctæ,*

cœlestisq; ciuitatis ciues, & domestici ei
in hac felicitate non tantū viuemus, & frue-
mur ea, vt angeli, & cæteræ animatæ creatu-
ræ: sed vt filij, & hæredes Dei, cohæredes,
Christi, regnabimus cū Deo Patre, Filio, &
Spiritu sancto in pari gloria, felicitate, liber-
tate, & dominio, in libera & vera fruitione
& vsu omnium creaturarum, prompta earū
obsequientia, & obedientia, & què vt Deus
ipse. Et post absolutam Apocalypsin, seu
reuelationem. Dxit mihi Angelus mysta-
gogus pro commendatione Libri. Hæc uir
ba) totius Apocalypsis. Fidelia & uera sunt
vt cætera oracula, in effectu experienda,
non piè meditata, aut conficta, Apocripha.

Dominus enim Deus sanctorum prophetarum)
Ratio, pro confirmatione ab eius authore
Deo, qui veteribus prophetis sua oracula
reuelauit, idem. Misit Angelum suum) my-
stagogum, cum cæteris actoribus: ergo pa-
ri authoritate & fide hæc oracula habeātur.

Vt ostenderet seruis suis) ministris verbi.
Quæ oporteat fieri citò) ab hinc continua
successione.

Eccè uenio uelociter) ad executionem.
Beatus) felix, faustus, fortunatus, & salu⁹ est.
Qui custodit) obseruat, in meditato habet
Verba prophetæ libri huius) de Christi &
Antichristi controuersia. De forma & fortu-
na Ec-

na Ecclesiæ extremæ, vt maneat constans
in doctrina Christi, ne seducatur ab Anti-
christo, & pereat cuim ipso. Epilogus conue-
nit cuim Propositione. Ego Ioannes audiui
~~E~~ uidi hæc auritus, ocularisque testis, pro-
firmando fide, apponit nomen suum, ne
suspicemur ab alio (Cerintho) conficta.

Postquam audissem, & uidissem) reuelata o-
racula, postquam intellexi nihil superesse.

Procidit ad pedes Angeli, ut adorarem) vt cum
reuerentia, tanquam Dei ministero gra-
tias agereim.

Qui mihi hæc ostendebat) diuina oracula.

Ac dicit mihi) modestè recusans sibi obla-
tum incongruum honorem.

Vide ne feceris) ne committas idololatriā.
Conseruus enim tuus sum) non Dominus:
quam uis vt mystagogus, inter agendum, e-
ius maiestatem representauit. Et Fratrum
tuorum prophetarum) inistroruim verbi.

Atq; eorum reliquorum piorum qui seruant
uerb prophetæ libri huius) vt sibi caueant ab
Antichristo. Deum adora) cui soli conue-
nit adoratio. Translatio honoris. Et) pro
singulari mandato, dicit mihi, Ne obsignaueris
uerba prophetæ libri huius) vt olim Danieli
est mandatum. Dan.12. Quia Christus eius
signacula resignauit sup.5.apertumq; tradi-
dit Ioanni, sup.10. Peccant ergo, qui vetant

*Tempus enim) eius executionis. Propè
est) instat, incipit, nobis iam ferè præterijt.
Qui nocet, noceat usq;) permisum dum mo-
neri, aut prohiberi non vult nec potest com-
mendando Christo vindictam. Qui sordet,
sordescat) dum emendare nequit. Qui iustus
est, iustior fiat, et qui sanctus est, sanctior fiat,) p-
ficiendo, non est in vestra potestate, aut of-
ficio, quemq; cogere, aut prohibere, modò
vestrum officium faciatis. Ecce, uenio citò)
ab inopinato, cuiq; in sua morte, aut iudi-
cio extremo. Et merces mea tecum est, ut red-
dam cuig; secundum opus suum) bonum, aut ma-
lum. Ego sum " & ", primus & nouissimus,
principium & finis) periphrasis Dei Christi
soli, per quem, & propter quem omnia
hant. Proverb. 16. Sup. i.*

*Beati qui seruant mandata eius) fidei. & dilec-
tionis. Ut potestas eorum sit in lignum uitæ)
vt habeant libertatem vescendi de arbore
vitali, & versandi in vero paradiſo, cuius in-
gressum aperuit Christus sua morte. Matt.
27. Et per portas intrent in ciuitatem) illâ cœ-
lestem de qua suprâ. 21. vt salvi, & beati sunt.*

*Foris autem) extra ciuitatem, Ecclesiam e-
lectorum. Sunt canes) mordaces blatrato-
res aduersus Deum, Christum, & Euange-
lium*

lium eius, sophistæ, sycophantæ. Venefici, impudici, homicide, idololatræ, et omnis qui amat, & facit mendacium) literaliter, & spiritualiter intelligendo, sceleratè, & obstinatè impij, contra conscientiam ruentes, in Spiritum sanctum peccantes, suo ipsorum iudicio damnati. Ego Iesus) author huius reuelationis, & libri. Misi Angelum meum) mystagogum cum cæteris adiunctis.

Vt testaretur uobis hæc, Ecclesijs) præsentibus & in posterum futuris. Causa efficiens, instrumentalis, & finalis, iuxta propositionem. Ego sum radix, & germen Davidis, stellæ splendida, & matutina) periphrasis Dei, & Hominis. Spiritus) p ministeros Euangelij. Et Sponsa) Ecclesia. dicunt) ex intimis votis. Veni) Domine Iesu Christe, vt nos transferas ex hoc sceleratissimo mundo, in tuam sanctam ciuitatem. Et qui audit) hæc oracula, de huius mundi malicia, & de æternâ felicitate. Dicat, ueni) adiungat sua vota, ad maturationem.

Qui sitit, ueniat, & bibat, & qui uult accipiat aquam uitæ gratis) accedat in tempore gratiæ querat Dominum dum inueniri potest, accipiat gratiam, & remissionem gratis, sine aliquo eius præcio, aut merito. Iess. 55. ne sua ipsius culpa, negligentia, & contemptu, in æternum excludatur. Fidelis cautio est

Contestor autem omni audienti uerba propheticæ libri huius, si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum plagas, scriptas in libro isto, et si quis ademerit à uerbis libri prophetice huius, auferet Deus partem eius à libro uitæ, et à ciuitate sancta, et de his, quæ scripta sunt in libro isto.) Est seria, grauisq; assertio huius Apocalypseos, pari cum verbo Dei authoritate, cui Deus prohibet quicquam addere, aut adimere. Deu. 4. Proverb. 30. Aduersus sciolos, qui hæc oracula præiudicant ut apocrypha, piè meditata, aut humana commenta, quod à pluribus veteribus, & nouitijs factum est, & fit adhuc. Dicit, qui testatur hæc) Christus. Certè, uenio citò breui post hęc, nō morabor.

Amen, etiam dicit Iohannes, & quisq; pius.

Veni Domine Iesu) ad saluandos nos.

Gratia Domini nostri Iesu Christi, sit cum omnibus uobis, Amen) est Apostolica clausula, & valadictio, etiam Paulo visitata in omnibus suis Epistolis, ad suas Ecclesias, & quosque pios lectors.

Omnia huius Apocalypseos oracula, inuenies in effectum producta, si con-

feras ad experientiam, saltē re-

stat extrellum prælium

de quo sup.ca.ii.16.19.

F I N I S.

PROTOMARTY-
RIVM HABELIS DE
CHRISTO. MATTH. XXIII. IN
QVO DE PRIMA, VERA VETERI, ET
perpetua Ecclesia, eiusq; forna, & for-
tuna in Mundo, ab initio, vsq; ad
finem eius. Ex quarto
capite Genesios,
SERMO.

Per Petrum Artopeum.

Cogitur Habel quisq; suum sufferre Cainum,
Diuexat fratrem frater, & ipse necat.
Christum nobiscum qui prædicat, attamen atrox,
In fratrem sauit, dixeris esse Cain.

Argumentum.

PRIMA Ecclesia typum præbuit perpetua Ecclesiæ Christi, de eius forma & fortuna, vsq; ad finem mundi. Antichristus Christo in doctrina & vita contrarius, fuit, ab initio personati Serpentis, & Cainisini, perpetua successione Gentilisini, vsq; dum ad extremum, regnum instituit 1260. annorum in Christianismo, sub Christianismū hypocrisi, Gentilismo ad Christianismū conuerso, Constantini conuersi tempore. Simileq; sortietur tragicum exitum, simileq; iudicium extremum. Non ergo leue fuit Protomartyrium Habelis, quod pinxit omnia in posterum piorum martyria. Ideoque Spiritus sanctus eius subinde in literis sacris meminit, magnificeq; prædicat, ut piros in suis martyrijs confirinet, & nos à simili Cainismo nostro, (quem non simpliciter papisimum intelligas.) cauendo commoneat.

De

DE PRIMA, UERA,
VETERI, PERPETVA, ET
catholica Ecclesia, ciusq; exordio, for-
ma, & fortuna in Mundo, ab eius i-
nitio, ad finem vsq;, SERMO, ex
quarto capite Ge-
neseos.

ADAM cognouit Heuam, uxorem su-
am, quæ impregnata, peperit Cainum
ac dixit, Habeo Virum, Ihouam. Ad-
iiciensq; peperit fratrem eius Habe-
lem: fuit Habel pastor gregis, Cain erat agricola.
Et factum est, à fine dicrum, attulit Cain de fructu
agri, oblationem Ihouæ. Habel attulit quoq; de pri-
migenis gregis sui, & de pinguoribus eius. Respe-
xit autem Ihoua ad Habelem, oblationemq; eius.
Ad Cainum uero, oblationemq; eius, non respexit:
Ideoq; excanduit Cain uehementer, conciditq; uultus eius. Dixit Ihoua ad Cainum: quare excandescis
tecum, & quare collapsus es uultus tuus? Nonne,
si bonus fueris, esset leuatio, quandoquidem bonus
non es, ad patefactionem peccatum cubat: sed ad te
sit conuersio eius, tuq; domineris in illud. Dixit ita
que Cain ad Habelem fratrem suum.

Factumq; est, cum essent in agro, insurrexit Cain
aduersus Habelem fratrem suum, & occidit
eum. Et ait Ihoua ad Cainum, ubi est Habel,

Querelace frater tuus? inquit (Cain) Non scio, num custos fra-
 postulat tris mei sum ego? Ait, (Ihoua) quid fecisti? uox san-
 uindictam. guinis fratris tui clamat ad me de terra. Nunc er-
 go maledictus sis à terra, quæ aperuit os suum, ut
 acciperet sanguinem fratris tui, de manu tua, Cum
 colueris humum, non adiicit dare uim suam tibi:
 uagus, et exul esto (excommunicatus non in coelo,
 sed) in terra. Inquit Cain ad Ihouam: Maior est ini-
 quitas mea, quam ut leuetur. Ecce, eiecisti me hodie
 à facie terræ, & à facie tua fugam, eroq; uagus, &
 exul in terra, ac fiet, ut omnis, qui inuenerit me, oc-
 cидat me. Inquit ei Ihoua, Imò, quicunq; occiderit
 Cainum, septempliciter vindicabitur. apposuitq;
 Ihoua Caino signum, ne percuteret eum, quicunq;
 inuenerit eum. Abiit ergo Cain à facie Ihouæ, ac ha-
 bitauit in terra, Nod, uersus orientem Edenis.

A Eternus Dominus Deus, Pater, Fi-
 lius, & Spiritus sanctus. Vnus in es-
 sentia, Trinus in Personis, post communi-
 catum, & absolutum æternum suum consi-
 lium, de Rerum omnium ex se creandarum
 idea, proprietate, & destinatione, earumq;
 ab eterno interitu vindicatione. Postquam
 verbo, id est, Filio Dei humana idea appa-
 rente, & vocaliter loquente, creando absolu-
 uit omnia; & singula, alia suo numero abso-
 luta, ut Spiritus, Astra, & Elementa. Alia au-
 tem animata, vegetatiua, sensitiua, & Ratio-
 nalia,

Correctio

palia, iuxta suam Speciem, vsq; ad destinatum à Deo numerum, generatione propaganda produxit. Postulauit ab omnibus tām liberis, quām seruis creaturis, absolutam, & æternam obedientiam, & conformitatem. Quam cūm magna pars spiritualis Creaturæ priuū in obstinatē recusauit, ex Angelo, id est, bono nuncio, factus Sathan, Deo aduersus, Diabolus, Sched, Apollyon, omnium verborum Dei calumniator, omnium operum Dei dissipator, turbator, & deuastator, ex prima personatione Serpēs, nunc ex vetustate Draco magnus, Fera Bestia, perpetuus Dei, Christi, & Ecclesiæ hostis, mendax & homicida, Domino ita properter datam rectæ rationis libertatem, vsq; ad vniuersale iudicium, permittente, verbum Dei, ad Hominem (incarnandi Christi typum) de præstanto suo officio factum, maliciosè & mendaciter calumniatus, & interpretatus, plausibili persuasione ad peccandum subuertit Hominem. Ideoq; maledictus absolute, Homo autem propter excusationem, & pœnitentiam secundum carnem castigatus, ad gratiam assumptus est, cum adiuncta promissione de semine Mulieris, vero Homine, serpentis istius contritore nascendo, quemadmodum primis tribus superioribus capitibus diserte declaratum est. Serpens itaq;, seu quacunq; forma

personatus Sathan, est declaratus, & inani-
festus Dei, Christi, & Ecclesiæ hostis, abie-
ctus, & damnatus: attamen speciosa perso-
natione, circumquaque serpens, & se insi-
nuans ad tentationem, hoc est, aduersus
Deum, Dei q̄; verbum solicitationem. Do-
mino utrobiq; ita permittente, propter da-
tam rectæ rationis libertatem, ad exploran-
dam officia sām Hominis erga Deum obe-
dientiam, constantiam, & conformitatem,

Dominus itaq; iecit primum humanæ
salutis fundamentum, vocaliter verbum
suum pronuncians de Mulieris semine. Ser-
pentis contritore, sine indiuidui declara-
tione, Adam & Heua ex verbo Dei de semi-
ne, veram iustificantem Fidem concepe-
runt. Semen illud, oportere Deum & Ho-
minem, in vna indiuidua persona esse. Sunt
autem primæ Ecclesiasticæ personæ hoc lo-
co descriptæ, videlicet Ihoua, Adam, He-
ua, Cain, Habel, & Serpens, quæ præstan-
tiores totius in posterum Ecclesiæ perso-
nas seu principales partes figurant.

Ihoua refert vocale verbum Dei, eiusq;
Ministerium & Ministros. Adam, & Heua
Ecclesiam in mentis synceritate, imbecillitate,
& erroribus. Cain figurat Ecclesiæ pri-
mogenitos, primarios, præstantiores, he-
roas ordinariam potestarem, abusuē falsos
fratres, reiectaneos, exprimis postremos

Anti-

Antichristum, Hypocritas, Apostatas, & Synagogam Sathanæ. Mancipia Diaboli. Habel refert extra ordinarios nouitios, posterogenitos, priuatos, extremos, infimos, & nouissimos viros vulgūs, obscuros, abiectos, viles, vanos, nullius æstimationis ex ultimis primos, consequenter, Christum, Christianos, Martyres, Orthodoxos, & veram Ecclesiam.

Serpens) Sathan refert seipsum personatum, blandum, sinuosum, perpetuum Christi, eiusq; Ecclesiæ hostem, primū Serpente, postea homine personatus Adam & Heua de persona & officio Saluatoris certificati ex verbo Dei, quod ihoua, Deus ipse, atq; adeò ipse, qui vocaliter in humana forma loquitur, verbum & Filius Dei, ex absoluta erga Deum reuerentia, & conformitate, esset ex Muliere incarnandus, verus Deus, & Homo indiuiduè in vna Persona, qui iuxta destinatum à Deo Patre officium, Pontifex, & Rex totius Mundi, sua morte, & Resurrectione absolutam & æternam suam erga Deum Patrem declararet reuerentiam, & conformitatem, qui cum sit summus, ad infima se demittens, conteret superbum Caput Sathanæ, Hominisque reatum coram seuero iudicio Dei expiaret, totamque rerum creaturam ex huius vitæ mutabilitate transferret in veræ & æternæ

perfectionis Paradisum, suoq; Spiritu regēt & sanctificaret in æterna, & absoluta er-
ga Deum obedientia, & conformitate, hīc
inchoatiuē, donec eam absolueret in æter-
nitate.

Habent itaq; veram iustificantem Fidem
de Saluatoris Persona & officio, qua Deū
Saluatorem ipsum concipiunt, & in mente
intimum habent, ex Muliere incarnandū.
Postquam primus, purus, & iuxta creatio-
nem præstantissimus Homo, Adam, hoc
non possit, nisi accedat Deus ipse ad huma-
nitatem, quo modo autem accederet, non
erat expressè, & disertè reuelatum, mansit
que tectum, & tacitum, donec ipsa Virgo
Mater ex Angelo modum quæreret. Ideo-
que modum, rationemq; Deo relinquunt,
ac faciunt iussa coniugij officia. Et quam-
uis nesciant, huius ne, an alterius in poste-
rum Mulieris semen sit. Et quamvis de Mu-
lieris tantūm, non de viri Semine dictum
sit, non posse tamen humanam generatio-
nē, absq; geniali congressu fieri sciunt, & pu-
tant. Ideoq; ex fide verbi p̄missi, & ex man-
dato coniugali congregiuntur. Errant ergo,
non in fundamento, sed in indiuinduo.
Errant quoq; non in re ipsa, sed in modo.
Atq; hic error, est totius in posterum sum-
mæ, & perpetuæ controuersiæ, & calamita-
tis causa & origo, non Deo, non reuelanti,
sed

sed Adæ, modū à Deo non quærenti, quòd Maria vera illa Mulier fecit, imputanda. Im prudenter ergo, non maliciose tamen, sed perniciose vtiq; Ecclesia, ab initio, & in posterum semper errauit negligentia, & falsa opinione. Nec tamen ideo abiecta & damnata, sed duriter afflita, & castigata est. Quo consilio autem Dominus permiserit primam Ecclesiam suam in hac synceritate errare & labi, & Spiritus sanctus, non eque his atq; Mariæ virginis Matri, dedit de modo quærendi prudentiam, adoremus potius, quam scrutemur, ac referamus in catalogum absolutarum, & secretarum actionum Dei, quarū nullam necesse habet reddere nobis rationem, atq; oreinus potius, ne nos inducat in tentationem, sed præseruet, & liberet nos ab imprudentia, & malo. Neq; petulanter incuseimus, sed modestè excuseimus potius, primos Parentes, in hoc errore, & imprudentia, propter recuperandæ amissæ felicitatis cupiditatem, ac cogitemus, neq; nos potuisse, nec posse in huius modi casu egisse, & agere aliter.

Sed postquam hęc opinio primos Parentes se fefellit in Caino, & compertum est Deū Saluatorem non ex peccatrici coniugali congressu, attamen ex coniugata Muliere, virgine, qualis Heua fuit ante lapsum, nascendum esse. Atque vrasq; personas Ma-

trem, & Seimen eius, oportere primogenitos esse. instituta est primogenitorum, Nazareorum, & Almarum segregatio, & sanctificatio Domino, ut haberet in promptu destinatas personas, ex quibus eligeret quocunq; tempore pro suo consilio, quoslibet. Quod vtiq; institutum approbavit, & certa lege confirmauit Dominus, Num. 6. Ideoq; coniugalia exequuntur à Deo manda ta officia. Est itaq; Homo principaliter creatus & matrimonium institutum, propter Filij Dei incarnationē. Deinde propter pudicitiam, & piam humani generis propagacionem, vt certificaremur de eius stirpe & progenie. Et quod eius Matrem oportuit esse virginem sacram & coniugalem iuxta typū primi matrimonij in Paradiso, ante peccatum, quod iam in Heua fieri non potest.

Adam cognouit Heuam uxorem suam) Ingridi, & cognoscere vxorem, Ebræa, diuina, verecunda, pudica, ideoq; honesta, & imitabilis, longeq; melior, quam aliarum linguarum phrasis est, de energetica, coniugali copula: & significat non tantum speculatiuā, & à facie, noticiam, sed cū experientia coniunctam, quemadmodum & ipsum solum uerbum cognoscere, apud Ebræos γάρ Iada noticiam cum experientia coniunctam plerumq; significat, etiam in alio vsu, vt Gen. 22. Nunc cognoui, quod timeas Deum. Iere. Omnes cognoscent me. Ioan. 17. Hæc

est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti, Iesum Christū. quæ est efficax, & operativa cognitio, secundum præsentiam, inhabitacionem, & renovationem Spiritus sancti, Luc. 2. Virū non cognosco. Quæ cognitio est creatura & ordinatio Dei, omnibus generatiuis creaturis per benedictionem, seu fœcundationem in dita, neutiquam viciosa per se. Quia Deus est naturalis flaminæ author, dū dixit, Crescite, וְאֵת vir, ab וְאֵת igne, quòd vir naturaliter ardeat ad geniturā, & נָשָׁה vxor quoq; sentiat illam Hammam, inde Paulus, melius est coniugari, quam ardere, i. Cor. 7. Genialis ergo ardor, & actus, non est vitiosius, si fiat iuxta constitutionem Dei, & decenter. Quòd autē Dauid dixit, in peccatis concepit me mater mea, dixit ratione accidentis peccati. Et quamuis per accidens peccati accessit inordinatus, intemperansq; pruritus carnis, longè tamē distinguenda est creatura Dei, à vitioso eius accidēte. Ipsa enim creatura, & ordinatio Dei in hoc actu, & officio, & quæ naturalem suum appetitum, & affectum habet, atq; esurias & sitis, vt secundū creationem Dei, & quæ honesta actio sit, cognoscere vxorem suā, atq; esus & potus. Sed postquam per peccatum accessit vitiū intemperantiæ, etiam in sanctis, ideoq; verecundiā, & pudorem apud pios & honestos,

etiam gentiles peperit. Et quamuis coniugium honestus actus est per se, atque etiam si nunquam accidisset naturae vitiu[m], utique tamen mississet verecundus, segregatus, non Cynicus, nec pecuarius eius usus. Atque ordinatus huius operis actus propria, prima, vera, diuina, & honesta phrasis appellatur, ingredi ad uxorem, cognoscere uxorem, & virum suu[m]. In propriete, & abusu quoque aliquoties usurpat, ut Simson ingressus est ad Dalida[m]. Dauid ingressus est ad Barsabasam. At tamen diuersus, inordinatus, & intemperans huius operis actus, & quem ut aliarum actionum abusus, & intemperantia, est multorum peccatorum, ita & poenarum, morborum, mortisque causa: ideoque Deus serio vetuit ingredi ad pueroram, & menstruosam, propter monstrosos, & debiles partus, diuersas que sortitur appellationes, ut adulterium, incestum, fornicationem, scortationem, vagam venereum, masculam venereum, immun diciem. Ceterum ab hac diuina ordinatione & usu exempti erant Eunuchi, Eunirati, Spadones naturaliter, artificiosa, aut propria sponte, aut destinatione donationeq[ue] diuina facti. Matt. 19. ut Nazarei, & Almæ, ad diuinam Christi generationem, & officium destinati, ut Maria inquit ad Angelum Lucæ. 2. Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco. Quod supernaturale & diuinum

diuinum, ad naturam oportuit accedere, i-
deo inquit Angelus. Spiritus sanctus, su-
perueniet in te, & virtus altissimi obumbra
bit tibi. Ideoq; quod nascetur ex te sanctū,
vocabitur Filius Dei.

Vxorem suam) Non est ociosa appositiō,
sed propter sacri coniugij proprietatem, &
primam institutionem, aduersus digamias,
& polygamias gentiles, quæ non in sancta
familia Adæ, sed Caini initia fumperunt,
primū per Lamech: quem morem, & abu-
sum, post Diluuium, nisi quid absurdius, i-
mitatus, induxit Cham; & per accidens, re-
trinq; commertia serpsit quoq; in Sancto-
rum Ecclesiam: atq; Deus propter necessa-
rios casus dispensando concessit in sanctis,
vt Abraham, Iacob, &c. concessōq; uno in-
conueniente, per exempla, secuta sunt plu-
ra, & infinita, adeò vt Salomon innumeras
ferè haberet vxores & concubinas ex vici-
nis regibus, & Satrapis, propter regni sui
pacem, & amplificationem, ex affinitati-
bus. Atq; ita hic mos perpetuò, & hucusq;
seruatur in orientalibus regionibus, vt toti-
dem, quot dotare possunt, ducant vxores,
prout ferunt opes. Apud nos autem in occi-
dentalibus oris, quas Noah, aliás Ianus, ab
origine instituit, prima & diuina institutio
coniugij obseruata, & legibus confirmata
est, ne multiplicatis vxoribus diffusus dis-

solvatur amor coniugalis, variaeque vitentur
lites. Ideoque Christus Iudeos de repudio ca-
stigas, inquit. polygamias, & repudia, prop-
ter cordis duritiem, & maritorum immanni-
tatem concessa esse, ab initio autem seu primi
coniugij institutione, non sic fuisset. Mat. 19.

Suam) significat coniugij proprietatem, li-
bertatem & officium, excludit polygamias,
vagam veneream, scortationem, adulterium
fornicationem, & quamlibet immundiciā
beluinā. Ideoque Paulus inquit. I. Cor. 7. Pro-
pter vitandam fornicationem, quisque suam
vixorem, quaeque suum maritum habeat. Qui
potest continere contineat, qui non potest,
ducat vixorem in Domino, melius est duce-
re, quam ardere. Non omnes capiunt hoc
verbum, continere, nisi quibus datum est.
Mat. 19. Non possum esse continens, nisi Deus
det. Sap. 8. de virginibus, id est, Almis Vesta-
ibus, segregatis, clausis, monialibus, præce-
ptum Domini non habeo, inquit Paulus. I.
Cor. 7. Utique tamen & ipse habuerunt suam
nubendi libertatem, quod in Maria virgine
coniugata cōprobari potest. Paulus I. Tim.
3. Episcopo autem ministro Ecclesiæ, tantum
vnam concedit, si quam ducere libet vxo-
rem, propter vitandas domesticas conten-
tiones, & zelotypias. Eam papistica factio
interpretatur, vnam parochiam, aut præbē-
dam postquam canone vetuit sacris mini-

stris

stris coniugium, quæ est certa nota Anti-
christi. I. Tim. 4.

Quæ impregnata, peperit Cainum) Ex con-
gressu vno ne, an pluribus, conceperit He-
ua, & gemellos nè, an singulos seorsum pe-
pererit, hinc satis liquidò cōprobari nō po-
test, verisimile tamen est ex vno, gemellos,
ratione firmioris naturæ, & ætatis. Quem-
admodum Thamar ex Iuda, & adhuc in ali-
quot brutis fortioris naturæ comperiimus.
Multi iterati congressus faciunt irritos con-
ceptus, debilitant naturam, exhaustiūt ra-
dicale humidum, faciunt monstrosos aut
debiles partus, & senectam accelerant. Ra-
ra venus verecundior est, viresque conser-
uat, parit firmiorem prolem. Ideoq; lege ve-
tuit Dominus menstruos congressus, prop-
ter debiles, & deformes partus. Crebros
congressus irritat vitiata natura, pruritus
carnis, inuercundia, etas, amor, venter, seu
gula, indulgētia concupiscentię, ppter dor-
mitionē, & abusus cōiugij, que pijs tempe-
rantius sunt agenda, quemadmodum Ra-
phael angelus monuit Tobiam iuniorem.
Duæ enim sunt coningij causæ finales, &
principales. Proles, & Pudicitia, propter vi-
tandā scortationem, quisq; suā habeat vxo-
rem, quæq; suum maritum. Sunt qui adfir-
mant, masculos plurimum nasci, si fœmini-
num semen præcedat masculinum, poste-

rius priori fortius esse, & præualere, maxime si ex latere dextero fluat viro, & mulier in latu dexterū post congressum inclinet. Sunt qui adfirmant experientiam, quæ comprobari potest, in uxorib⁹ Iacob, & Thamar. Ni diuina destinatio aliud statuit de certis, certi sexus personis: ut de Simeone, Cyro, Iohanne, Christo, &c.

Cain ab acquirendo, possidendo, & habendo nomen habet, à radice, קַנָּה kana posedit, acquisiuit, adeptus est, habet. Inde קִנְיָן Cain heroica vox, de præstantiore sospitatore, impense desiderato, respectiuā ad Christum promissum, fide expectatum & sedulò desideratum Saluatorem. Ideoq; aditus est articulus emphaseos קַנָּה.

Ac inquit, Habeo virum, Ihouam) Leta, & gratulatoria sed intempestiua exclamatio est ad Maritum Adamum, pro eius exhilaratione, de recuperanda amissa felicitate, ex fide promissionis, de Salvatore, ac si diceret, Ecce habemus quem Deus promisit nostræ Salutis instauratorem. Sunt veræ fidei verba, de uero Salvatore Deo & Homine, sed improprio individuo applicata,

Putabat infelix & misera mater Heua, hunc suum primogenitum, eundem ipsum Ihouam esse, qui ea promiserat, iam ex senatum esse, postquam in posterum non legitur

ET PERPETVA ECC. 275
tur comparuisse, donec disceptantes dire-
mit per sacrificium cœlitus incensum.

Quod ad grammaticam attinet, quæ quo-
que multum lucis ad intelligendam verita-
tem ad fert. אָחִיךְ אֵישׁ הַצִּיּוֹן. Habeo Vi-
rum, Ihouam, apud Ebræos appositio est,
duorum substantiuorum, eiusdem casus,
Non regimen substantiuorum, quorum al-
terum est genitiui casus, ut quidam variè le-
gunt, & miserè torquent constructionem,
ut Habeo virum Domini, alij, Possedi Vi-
rum à Domino, alij, per Dominum. Quasi
esset aliis, quam qui promisit. Vera senten-
tia indicat eundem esse, qui promisit, nem-
pe Ihouam: Quæ sententia integrè includit
articulum iustificationis, & est fundamen-
tum omnium in posterum prophetarum,
de Persona & Officio Christi, quòd secun-
dum Personā esset vir & Ihoua, verus Deus
& Homo, in individua persona, mortalis, &
immortalis, qui secundum suam mortalem
humanitatem pro nobis passus & mortuus
sua diuina immortalitate reuiuisceret, to-
tumq; Mundum morte extinctum ad vitā
& gloriam æternam resuscitaret. Non tan-
tum diuinus, vt plurimi sancti, aliena, seu di-
uina virtute præstantes, alios, non tamen
seipso resuscitantes: Sed Deus ipse Ihoua,
Quæ vox est soli Deo propria & congrua,
nullis hominibus, angelis, aut creaturæ cō-

imunicata, ut cæteræ voces Elohim, & Adonai, Deus & Dominus, diuinis hominibus, & angelis propter officium & fidem communicatæ. Ideoq; in aliis, & plurimum predesset hanc vocem Ihoua propter eius dignitatem, & differentiam, sua propria voce reddi & pronunciari in totis, & omniū linguarum biblijs quemadmodum eam vocem Noah apud Latinos instituit, & vsu firmauit. Atq; in hoc præstant Ebræa bilia, alijs omnibus biblijs, quòd has voces distinguant.

Secundum officium autem esset contritor serpentis, quæ vox includit pariter eius Sacerdotium, & Regnū. Sacerdotiū, quòd esset futurus pro nobis patiter Sacerdos & viætima, qui sese offerret pro nobis Deo Patri consummatum Sacrificium, ad peccatorum nostrorum imperfectā expiationem: cui typū referret Agnus paschalis, primū ab ipso Ihoua, in ipsa sui promissione, corā primis parentibus, in Paradiso inactatus, & diuino igni in cœlum assumptus, ad significationem suæ mortis & resurrectionis, quod porrò omnia vetera & typica holocausta & oblationes legis significabant. Atq; ita toto mundo, corā seuero iudicio Dei, per ipsum reconciliato, superboq; Serpentis capite, sua perfecta obedientia, sua morte contestata, deinde gloria suæ resurrectione, postre
mo

inō gloriōsissimo & seuerissimo suo iudi-
cio extremo, contrito : porrò Regnum suū
in vniuersum institueret, totumq; mundū
suo verbo, & Spiritu in æterna & perfecta
erga Deū obedientia, iusticia, & conformi-
tate regeret & administraret, ipsemet in ip-
sis ea diuina, hīc inchoatiuē, donec perfice-
ret in æternitate. Ideoq; post resurrectionē
inquit: Data est mihi omnis potestas in cœ-
lo & in terra. Ideoq; præstantissimæ huic
Personæ præstantissimi Officij, additur ap-
positionis, & emphaseos articulus וְ, ad sig-
nificantiam eius Personæ & officij excellen-
tiam. Quas duas vtriusq; naturæ & officij
voces יְהוָה & יִשְׁעָה postea iubente Domino
Angelus Gabriel, in vnam vocem יִשְׁעָה
aut יִשְׁעָה Ihesus contraxit. Toto Christo, se-
cundum Personam & officium, verbo & fi-
de cuilibet applicato, imputato, appropria-
to inhabitante, & operante perfectam obe-
dientiam, conformitatem, iusticiam, sapien-
tiam, vitam, & gloriam æternam.

Totam hanc, adeoq; maiorem cognitionē de Christo primi Parentes ex prima pro-
missione habuerunt, nihilq; errauerunt in
fundamento, sed in eius applicatione, quē-
admodum etiam hodie Iudæi errant. Sed
ipsi tandem de errore conuicti, correxerūt
opinionem: hi autem consciū errorē obsti-
natē defendūt, contemnūt, calumniantur,

& blasphemant meliorem interpretationem. Quare autem tam prolixè Dominus eos per misericordiam errare, nec simul addidit veram interpretationem, tantumque in posterum in malum auerterit metuamus potius, & adoremus, quia in scrutemur iudicij Dei abyssum, ac oremus pro veritate, neue obdurremus corda nostra ad meliorem interpretationem in quoconque vilissimo Habebe. Cuius veriorem intellectum, & interpretationem quia Parentes negligebant, ideoque in tantum luctum inciderunt, atque ipse Cain in sensum reprobum, apostasiam, & obstinationem, ut totius mundi diluvium tandem attraxit. Idem quia hodie facit Cainica nostra Synagoga, futurum est, ut breui totius Mundi Diluvium ignis attrahat. Domini suum nobis pronunciat Verbum, Interpretationem eius nostrę relinquit inquisitioni, ut maneat in nobis perpetuum sui verbi studium. Beatus qui in lege Domini meditatur die ac nocte Psal. i. & plerumque per infimos, & viliores reuelat. Iuxta illud, Psal. 19. Ex ore infantium & lactentium perfecisti fortitudinem. Matt. ii. Confiteor tibi Pater cœli & terræ, quod absconderis haec a sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea parvulis.

Rationes autem quæ adduxerint primos Parentes in hinc de Caino opinionem, quod

ipse esset illud Seimen promissum, plurimæ fuerunt. Deus clemens, & misericors est, nostræ salutis studiosissimus, Primogenitus masculus est, post promissionem proximus, totius humanitatis primogenitus, ideo ipse ille incarnatus Deus est.

Quod autem Cain totius humanitatis primogenitus non fuerit, pauca adijciam de multiuaria primogenitura Christi, ipsi soli propria & congrua, nullis hominibus communicata. Prima est ex patre. secunda iuxta ideam humanam inter tia, ex Verbo & fide. quarta, ex Virgine. quinta, ex Morte. Prima generatione ex Deo Patre in infinitum nascitur secundum plenitudinem diuinatatis, cuiusmodi filios Deus non nisi hunc unum & solum habet, praeterea infinitos alios filios ex participatione diuinitatis, per fidem in Christum Iohann. i. Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Secunda primogenitura Christi, est iuxta ideam humanam, qua ante omnes creaturas apparens, typica suæ personæ forma caput, principium, & primogenitum creaturem Dei, iuxta angelicam apparitionem, clarificato corpori similem, attamen proprietate diffarentem, qua uocaliter locutus, creauit Mundum uniuersum, & patribus collocutus est Coloss. i. Apo. 3. Vnde est quod inquit Salomon. Prover. 8. Dominus possedit me initio viæ

suæ. Tertia, ex Verbo & fide, qua natus est ex primis parentibus, ex prima promissione, longè ante natū Cainum, qua quotidie nascitur in omnibus creditibus, ex qua promissione per fidem viderunt, & agnouerunt Christum, ante conceptum & natū Cainum, iuxta quam rationem etiam Abraham vidit diem, id est, incarnationem Christi, & gauisus est, longè ante eius incarnationem. Ioan. 8. Quarta, est ex virginе verus homo, cuiusmodi tota humanitas tantū hunc solum & vnum habet, nec habitura est aliū, & sine contagio peccati. Ebr. 6. qua natuitate Christus longè antecellit Cainum, & omnes filios Adæ. Quinta, ex morte primo genitus, secundum humanitatem ad vitam æternam, sine omni redormitione corporali, quemadmodum redormierunt alij multi ex morte resuscitati. Ro. Mors illi ultra non dominabitur. Apo. 1. primogenitus mortuum. Ideoq; ipse primus & solus ascendit in cœlos. Ioan. Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit. Attestante Petro. Act. 2. David in cœlum non ascendit, consequenter, nec alij patres in morte Christi resuscitati, expectantes pariter omnes vniuersalem resurrectionem. Solus ergo Christus est primogenitus, & unigenitus.

Christus, sibi primogenito, primogenita priuilegio sanctificauit, segregauit, & destinauit, ad typū suæ personæ, & officij, donec

ipse veniret archetypus. Neue autē primogeniti propterea de prærogatiua superbient, & posterogenitos prē se contemnerēt, semetipsum fecit posterogenitum, ratione temporis, postremis temporibus natus in terris. Insuper pro omnibus redimendis se se demittens in mortem, descendit ad infima vsq; tartara. Ideoq; super omnia exaltatus adoratur, & glorificatur. Phil. 2. Porrò autem primogenitos sua prærogatiua superbientes, & alios præ se contemnentes abiecit, & in locum ipsorum exaltauit posterogenitos respectos, & abiectos, ut testātur omnes historiæ sacræ & prophæ, Angelorum, Caini, Ismaelis, Esau, Ruben. Primogeniti includunt & referunt omnes Ordinarios, & præstantiores in donis, officijs, ministerijs, & dignitatib⁹: vt Regna, Monarchias, ciuitates. Tantū de Caino. sequitur. Et adiiciens peperit fr̄atrem eius Habelem) Primi fratres gemelli fuerint nec ne, liquidò non constat, nec plurimū refert. Hoc tamen c̄ i i gentes obseruandum est, iuxta hunc typū, nos Christi esse fratres, ipse nostræ humani tatis particeps, nos vicissim ei⁹ diuinitatis consortes, & cohæredes. Item respectu Caini, & Habelis, pios, & impios ratione carnis esse fratres, ex eadē matre Ecclesia genitos, sed in maximè diuersam sortem tandem incidere, hos damnari, illos saluari respectu dei, & diffidentiæ, pietatis, & impietatis.

Quòd ad vocabula vtrorūq; attinet, Cain ab acclamatione materna, nomen sortitur, quasi sit is, quem ex Dei promissione, impensè desideratum aquisiuerunt Saluatorē totius salutis Mundi, reparatorem, Heroem, Heredem, & Caput Ecclesiæ. Ad cuius collationem omnes in vniuersum homines & creaturæ sunt inanes, vanæ vacui, inutiles, & merum nihil, nullius planè frugi ad salutem conquirendam. Ideoq; postrogenitum appellauerunt Habelem, quæ vox vanitatem, vacuitatem, & rem euani-dam significat. Ita Cain, Christi, Habel, totius generis humani, totiusq; Creaturæ typum sustinet, meditatè quidem & piè ita à parentibus appellati, ad perspicuam articuli iustificationis declarationem, nisi in Caino fefellisset opinio. Hic iam habemus in vtrisq; totius Ecclesiæ personas principales. Cain, Christū, Ordinarios. Heroas, Pontifices & Reges. Habel vulgus piorum extra ordinarios, subditos & obscuros refert. Ideoq; vtrorumq; nomina Cain, & Habel in Ebræo aduinctum habent articulū emphaseos ην̄ quasi sint maximarum rerū significatiua, quemadmodū Paulus ad Galatas. 4. de Isaac, & Ismaele argumentatur. Tantum de promissione Dei, & præstantioribus Ecclesiæ personis.

Iam porrò diligenter obseruanda est ci-
ius

iusq; Fides. Adam & Heua credebant Cainum esse illud benedictum, diuinum, gratum, & venerabile semen Mulieris, Salvatorem Mundi, Heroem, & caput Ecclesiæ, reparatorem amissæ felicitatis, atq; in ea fide ipsum à primis annis instituunt, venerantur ut diuinum hominem, mollius, laetus, que trahunt. Cain ea falsa opinione iinbutus, ex imaginata felicitate insolescit, fratrem suum Habelem, (abusuè eius nomen ad ignominia in torquens) ut vanum, vilem, nulliusq; frugi hominem præ se contemnit, & scommatibus exercet, nullam adeò habet fidem, sed falsam opinionem, & philautiam, dum se putat esse Salvatorem, cogitat se esse orthodoxum, & catholicum: dum secundum Parentum fidem, & doctrinam est institutus: Habelein autem dissentientem aestimat pro apostata, & heretico, phanatico, & priuata opinione swermerū. Habel autem fratris sui inspiciens mores, vt diuino viro incongruos, contumelias patiens, cogitat ipsuim fratrem nequaquam esse posse Salvatorem mundi, atq; ita certis rationibus, & collectis circumstantijs deflexit, ab eo fiduciam conquirendæ salutis, facit suas pecuarias operas à patre destinatas, atq; expectat aliun Salvatorem.

Simillima ratione Cainici nostri, sua opinione catholici & orthodoxi, nihil minus

cogitant, quām de vera iustificante fide, & vero Scripturæ intellectu, quem se putant habere intimum, & absolutum, plurimis libris editis, aut præleētis, concionibusque publicis professum, aliosq; præ se longè & egregiè contemnunt, vt fungos, fucos, trunkos, vanos, & vacuos, diuersa opinione fascinatos, infatuatos, enthusiasts.

Itaq; ab initio semper fuit, est, & erit diuersa fides in Ecclesia, & perpetua controvuersia de Semine, Christo, vt verè positus sit in ruinam, & resurrectionem multorum in Israele, id est, Ecclesia, & in signum cui contradicatur. Primi Parentes non errant in fundamento, sed in eius indiuiduo & applicatione. Cain errat in fundamento, nullam habet fidem, sed falsam de seipso opinionem, quòd sit Semen illud: iuxta errorem Parentum, habetur pro orthodoxo & catholico, pro Pontifice, & Rege Ecclesiæ. Stante hac opinione Pax est in Ecclesia. Solus Habel obscurus & contemptus perstat in vero fundamento, veramq; habet fidem, de vero Semine: sed hac propositione, primus publicam turbat Ecclesiæ pacem, habetur pro apostata, hæretico, & scismatico, quòd certis rationibus adductus dissentiat ab Ecclesia. Qui tunc fuerit status, & forma ecclesiæ, & apud quos fuerit, quisq; facile potest discernere. Eadem for-

ma fuit in posterum, & est hodiè, veræ Ecclesiæ. Iudæi Mahumesistæ, Paptistæ, Sophistæ, Pseudochristiani diuersam habent fidem de Christo, vtiq; ad se rapiunt titulum veræ & catholicæ Ecclesiæ. Orthodoxi autem ignobiliores, abiecti, & obscuri, à superioribus omnibus pro hæreticis habentur, ita ut Ecclesia semper fuit obscurissima, nec facilè possit discerni, & agnosci, ideoque exulare & latere pingitur Mulier illa in deserto à Dracone profuga. Apoc. duodecimo. Sed de his in sequenti texu plura,

Hactenus de Fide, sequitur de Operibus, & vitæ generibus, Fidem contestantibus.

Habel erat pastor gregis, Cain autem erat agricultor. Hactenus descriptum est fundamen-tum fidei, & salutis, Articulus iustificatio-nis, quod credant in Semen mulieris, Sal-uatorem Mundi, eumque putent esse Cai-num primogenitum. Sequuntur iam ex-erictia fidei, honesta vitæ genera, fidem contestantia, vtraque ex benedictione Dei, ad Dei cultum, vitæque usum ne-cessaria, insuper typum, & officium Chri-sti, opus nostræ salutis referentia. Patre ita instituente, & singulis suas operas desti-nante, iuxta officium Patris familiæ, &

familiæ. Primogenito, vt diuino homini, Caino, diuinas operas mandat, Agriculturam, opus, symbolum, & mysterium mortificationis, & viuificationis, mortis, & resurrectionis, Deo soli propriū, & Christo Salvatori, ad eius officium, omniaq; eius miracula congruum, cuius similitudinem sibi ipsi usurpat & applicat. Ioan. 15. Nisi granū frumenti cādens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet, quōd si autem mortuum fuerit, pluriū fructū adfert. Item ego sum Vitis vera, & Pater meus agricola est. Item, simile est regnum cœlorum homini seminanti. Quæ omnia congruunt Deo Christo, & includunt opus, & articulum iustificationis, doctrinam Legis & Euangelij, Mortem & vitam, Gratiam & donum Dei, aquam & Spiritum, Mortificationem carnis, & viuificationem Spiritus.

Habelo autem mandat pecuariam, ad usum Agni Paschalis, quemadmodum ostenderat ei Ihoua. Christus in paradyso, ad perpetuam memoriam, & obseruationem iugis sacrificij, qui suo tempore incarnatus, mactaretur, cuius sanguis funderetur, qui consummato sacrificio sese offerret Deo Patri, pro expiatione peccatorum totius mundi. Qui Agnus occisus & oblatus est typicè in Agnis paschalibus ab origine mundi, usque dum oblatus est, in proprio suo corpore, &

ET PERPETVA ECC. 287
re, & porrò offertur vsq; ad finem Mundi
hypotheticè in omnibus Martyribus,

Itaq; post ecclesiasticum, politicum, &
œconomicum officium, Adę à Deo ab ori-
gine mandatum, communicat & dispertit
Pater filijs domestica officia, pecuariam, &
agriculturam, prima præstantissima, hone-
stissima, vtilissima, iucundissima, & maxi-
mē necessaria opicia, quibus alia omnia
opicia inferuiunt, exercitia fidei, & chari-
tatis, mutuò communicanda, & significati-
ua de Officio, & consummato beneficio
Christi, nostræ salutis symbola & sacra-
menta, ab initio vsq; ad finem mundi, ad extre-
mam illam Messem & Vindemiam, & Ma-
estationem Apo. 14. exercenda, donec om-
nia Deo offerantur, ipseq; omnia ad se pla-
cita assumat, aut abominata repudiet. Cu-
ius sumini operis opifices, & executores, a-
gricolæ & pecuarij, sunt mystæ, Sacerdotes
& deprædicatores Dei.

Felices nimium bona, si sua norint agricolæ.

Adam vtiq; manet summus Pontifex &
Rex Ecclesiæ, donec ordinario successori
deleget officium, ex diuina significatione,
quemadmodum audiemus in Cain & Ha-
belis sacrificijs. Quemadmodum postea in
Lege fuit Pontifex. & Leuitæ, summi Sacer-
dotis administri.

Sed quod Moše pecuariam Habelis, agri

culturæ Caini præponat, non temerè, sed consultò factum est, propter excellentius, præstantius, & frugalius officium Christi, per hanc designatū. Agricultura enim toti rerū creatura conuenit de generatione & corruptione, de morte, & resurrectione unius sali: ac significat doctrinam Legis & Euangelij, Gratiæ & doni Dei, cui agriculturæ subseruiunt omnes ministri Euangelij, at testante Paulo, cooperarij Christi, & agricola Dei sumus.

Mea est terra, vos coloni, seu agricolæ mei. Pecuaria autem de Agno paschali soli Christo conuenit Ioan. decimo. Ego sum Pastor ille bonus. Attamen mutuas operas tradunt agricultura & pecuaria, ideoque Dominus omnia sacrificia typica ex pecuaria agricultura confici mandat. Quando mactabatur Agnus comedebantur azyni, & manipulus primitiarū frugum offerebatur Domino in Paschate. Adeoq; Christus in pane & vino suum Corpus & sanguinem, hoc est, seipsum iuxta Personam & officium suum, exhibet nobis percipiendum sacramentaliter. Hac itaq; falsa opinione, & errore de semine in Caino adolescit, pergit, & perstat tota eius temporis Ecclesia. Cain prædicatur, veneratur, adoratur, & colitur pro Heroe, herede, Pontifice, Rege, & saluatore Ecclesiæ totiusq; mundi, pro contri-

contritore Serpentis, ad totos plus minus
 triginta annos, iuxta ætatem Christi, errantq;
 omnes, non in fundamento, sed in eius ap-
 plicatione: non in Verbo, sed in eius inter-
 pretatione. Quis ergo est, qui dicat Eccle-
 siam errare non posse, dum ab initio & sem-
 per errauit? Cain propter officium lautius,
 mollius, maioreq; cum indulgentia educa-
 tus, falsa opinione philautus, superbè inso-
 lescit, & contemnit fratrem Habelem præ-
 se, eiusq; nomine abutitur ad contumeliā,
 vocans Habelem, vanum, vacuum, vilem,
 inutilem, nulliusq; frugi hominem, vt ple-
 rumq; præstantioris conditionis homines,
 inferiores præ se contemnunt, probrosisq;
 scommatibus exercent, ac vocant fungos,
 fucos, asinos, &c.

Habel in sua abiectione patiens, sua for-
 te contentus, patienter sustinet fratris im-
 portunitatem insolentias, & contumelias,
 commendat se, suaque negotia Domino,
 constanter credit, totamq; spem suæ salu-
 tis coniicit in Seimen illud Mulieris, quod
 collapsa repararet omnia, cuius Morte &
 sanguine tot⁹ mūdus recōciliaretur Deo, iu-
 xta typū Agni paschalis cuius causa ipse agit
 opilionē, sed Cainū, illud semē nequaquam es
 se, multis probabilib. certisq; rationib. ad-
 duci, vt credat, non potest, ideoq; supplex
 Deū orat pro vero intellectu verbi Dei de

Semine vero. Itaq; ex perpetua oratione cōcipit Spiritum sanctum, verū verbi Dei interpretem, qui ipsi aperit intellectum, vt ipsam capitalem propositionem, & primam salutis promissionem, de Semine, exactius persingulas voces & circumstantias examinet, & explicet, videlicet, *Mulieris Semen conteret caput Serpentis, Serpens mordebit eius calcaneum, semen erit Vir, Ihoua, Deus & homo.* Item *Agnus immolundus in holocaustum, in fine dierum.*) Consensus est in Verbo, & fundamento dissensio & controuersia est in eius applicatione. Parentes, totaq; Ecclesia applicant Caino, sed hoc neutquam est consentaneum. Quia Cain non est Semen mulieris tantum, sed etiā viri Adæ, quia Adam cognouit Heuam, quæ peperit Cainum. Non ergo ex viro, sed ex Deo concipiendum est illud Semen, ideoq; Deum, & Hominem, virum Ihouam fore. Ipsaque mater Heua iam peccato actuali contaminata, & virum cognoscens, peccatores pariens, eius seminis mater esse non potest, sed eiusmodi Mulierem esse oportere, qualis Heua fuit in Paradiso ante peccatum, coniungata viro, virū non cognoscens. Quę, vt Heua ex verbo Diaboli per consensum concepit Aversionem, & Diabolū, ac peperit Peccatum & Mortem, Ita ipsa benedicta benedicti-

Semi-

Seminis Mater, ex verbo Dei, per fidem,
conceiperet Deū, & pareret iusticiam Dei,
Christum, Deum, & Hominem, qui nos sua
morte, & fuso sanguine redimeret ab omni
peccato, & morte æterna, restitueret nos in
Paradisum, vitam, & gloriam diuinam &
æternam. Idq; in fine dierum, in nouissi-
mis temporibus in sua ipsius persona, tan-
dem in nobis, in tota omnium dierum re-
volutione, & fine mundi, per ipsum Ihouā
in primo Agno Paschali, in paradiſo, in ipso
promissionis actu, inactato, immolato, diui-
noq; igni accenso & assumpto, ostensum.
Ideoq; ipsum contritorem Serpentis, præ-
stantiorem & potentiorem esse Serpente,
excellentioremq; suo Patre peccatore Adā
esse, qui hoc nequivuit. Sed præstantior Vir
ex viro nasci non potest. Quod natum est
ex carne, caro est. Quis potest facere mun-
dum de imundo conceptum semine? Ho-
minem ergo absq; peccato, qui peccatum
expiaret & tolleret, Cain est, superbus, phi-
lautus, philonicus, vitiosus peccator, ex
peccatore natus, morti subiectus, sua virtute
non reuiuscens, multò minus alios mor-
tuos resuscitans? Deum ergo & Hominem
esse, secundum Personam Deus, vt contere
ret Serpentem, Diabolum, aduersarium, spi-
ritualem hostem Dei, & hominum, qui su-
stineret, vinceret, & placaret iram, & iudi-

292 DE VERA VETERI
ciuum Dei de peccato. Homo, quod ipse Ser-
pens morderet eius calcaneum, quod pate-
retur, & moreretur, mortuus reuiuisceret,
& nos simul viuificaret, & secum glorifica-
ret. Secundum Officium autem Pontifex
Officium. & Rex æternus, Sacerdos æternus æterni
Sabbathi, qui doceat veram noticiam, sapi-
entiam, iusticiam, & cultum Dei, in vera, æ-
terna & absoluta obedientia, reuerentia, &
conformitate Dei, iuxta voluntatem Dei.
Pariter Sacerdos & sacrificium, Templum,
Altare, & victima, quod ipse omnium pri-
mū sacrificauit, mactauit, & immolauit Ag-
nū paschalem in Paradiso, quo seipsum sig-
nificauit ius sacrificio, æternæ obedientię,
& reuerentię erga Deum: temporalis autē
& relatię expiationis pro mundi peccato.

Rex autem, quod ipse Deus æternus eter-
na mente cum Deo Patre & Spiritu. Mun-
dum in idea habuit, meditatus est, cuncta-
que prædestinavit, & disposuit, postea crea-
uit, ordinavit, certisq; vicibus seruat & gu-
bernat omnia, nunc & in æternum.

Hæc Habelis de sacro Semine noticia, fi-
des, sententia, & confessio, quia vera, inte-
gra, orthodoxa, catholica & iustificans est,
iuxta sensum Dei, quā sæpius in sabbathis
corā Ecclesia confessus est, attamen quia ab
Ecclesiæ sensu diuersa est, ideo vana, imagi-
naria, erratica, & hæretica iudicata & dam-
nata

nata est. Et quāuis optima intentione à parentibus nominatus est Habel, id est, vanus vilis, nulliusq; frugi ad parandam salutē, typum gerens totius humani generis, collatione benedicti Seminis, quòd impropriè putabatur Cain. Nūc tamen post diuersam eius ab Ecclesia sententiā, & postquam ha-
ctenus ab omnibus tributum, iam ipse solus ipsi derogat, & denegat honorem, nec vult fratrem Cain salutare, & venerari Pontificem, & Regem, Heroem, Hæredem & caput Ecclesiæ, Salvatorem mundi, ideoq; inuidiose, contumeliose, & probrosose eius abu-
titur nomine, probra, conuitia, & conficta crimina cumulat, & aggrauat: vocat, procla-
mat, infamiat, traducit, suggillat apud om-
nes perniciosè & verè, re & nomine Hæbe-
lem, id est, vanū, vacuum, vilem, futile, opini-
narium, imaginarium, melancolicū, enthu-
siastā, swermerū, contra, supra, extra Eccle-
siā sibi soli alta sapientē, extraugantē, imò stultū, dementatum, infatuatū, insanum &
perniciosum hæreticū, superbē se super ali-
os efferentē, receptæ, approbatæ, & vītatię sentētię & doctrinę catholice Ecclesię non
acquiescentē: sed suis diuersis fictitijs, ima-
ginarijs, & fantasticis speculationib⁹, opini-
onibus, & errorib⁹ pgnantē, scismata, dispu-
tationes, dissensiones, apostasias, cōtrouersi-
as, tumult⁹, & seditiones in Ecclesia suscitā

tem, atq; in his superbè, & obstinatè aduersus omnes sanas parentum, totiusq; Ecclesiæ admonitiones sine omni spe emendationis perdurantem. Dignus, & sua culpa reus, qui post tam sanam, familiarem, & salutarem admonitionem inflexibilis, proterius, obstinatus, abiciatur, & excommunicetur: immò ne alios synceros secū in reprobum sensum, errores, & perniciem trahat, penitus è medio tollatur, atque ita maneat in Ecclesia consensus, tranquillitas, mutua benevolentia, ædificatio, alma, vniuersalis & perpetua pax, vtq; hoc exemplo caueatur in posterum dissipatio, disturbatio, & distractio Ecclesiæ, (probabilis certè apud omnes ratio.) Atq; hoc ex officio interest, Parentes & Se, vt primogenitum, ordinatum, constitutum, declaratum, & ab omnibus salutatum, habitum, & veneratum Heroin, Hæredem & Caput Ecclesiæ, præcauere. Hæc fuerunt de misero Habele impia & perniciosa consilia, & decreta Ecclesiæ, prægrauata & egregiè oppalliata pretextu officij, & zeli Dei. Ita conclusum est, de hoc luctuoso, & calamitoso opilione, insimulato, & male traducto hæretico. Caini sententia, propter officium, æstatem, & authoritatem apud omnes præualet, & degrauat, parentes approbant, conclamat tota Ecclesia, neq; quisquā audit dissentire, aut pro conciliatione

ciliatione mutire, de Habelis pietate, & rebus bene gestis, ne videatur esse partialis, fiatq; suspectus, ac in idem coincidat infamia, vitæq; discriminem. Nihil iuuat, nihil flet furorem, crudelitatem, immanitatem, & inclem tam, quod sit Frater, vterinus, natu proximus, utile membrum Ecclesiæ, de omnibus bene meritus: quod fideliter pauit oves, ad sacrificia proinptus, quibus toti inseruiuit Ecclesiæ. Publicus consensus, & concordia doctrinæ in Ecclesia praeponi debet omnibus alijs priuatis affectibus, & sympathizæ.

Tanto cum periculo corporis coniunctum est, receptam, approbatam, & usitatam sententiam, & interpretationem Scripturæ refellere, ab Ecclesia dissentire, aut suā sententiam pro illustratione proponere, quantu muis certas habeas rationes, & luculentas demonstrationes: à tota Ecclesia hære seos probra sustinere, abi jci & damnari. Sed maiorem cum salutis & animæ periculo coniunctum est, spiritum extinguere, meliorem interpretationem verbi, quamuis ab absculo Habele propositam non admittere, sed furenter hære seos damnare. Ea dem forma & fortuna Orthodoxorum Hæbelorum inter suos falsos fratres Cainos, semper fuit in Ecclesia, ab exordio usq; ad fine mundi, ut ex priuatis odijs, insinula-

tione, & calumnijs infiniti nascantur hæreti-
ci. Sed iā quid faciat damnatus hæreticus
Habel, viribus, & numero ad resistendū &
defendendum impar, etiamsi prouocet ad
Ecclesiæ iudiciū, pro suę causę cognitione
& huius controuersię diiudicatione: etiam
si proponat suas probabiles rationes, nihil
facit, frustra laborat: nā ibi iam de ipso con-
clusum est, de eius capite & corio actū est:
transit actio in rem iudicatam, nulla regerit
conuictia, silet & vindictā committit Deo.
Vnum saltem reliquū est, quod pars aduer-
sa penitus detrectare non potest, prouocat
ad cognitionem, interpretationem, iudiciū
& decisionem Dei, in hac controuersia, de
diuino semine, sit ne Cain nec ne, vt se Deo
declaret, per publicum sacrificium, cœlitus
incendendum: utrius incenderetur diuino
igne, eius vera, & Deo probata esset senten-
tia. Quam rationem, & extreimum defugiū
in simili casu posteā imitatus est Elias: &
Dauid aduersus Saul ad idem prouocat, quā
uis Saul sibi malè conscius, & malè confi-
dens, non suscipit. Hic autē recipitur, post-
quam Parentes ita docuerunt, & Deus per
totos triginta, pluresue annos, non aliā fe-
cit declarationem de Semine, parentuinq;
vetustam opinionem improbavit, aut
per reuelationem correxit. Quòd autem so-
li Habeli, eiusq; imaginationibus credant,
& mutationē in publica doctrina, hactenus

in Sabbathis, & maximè in paschate quando offerebatur Agnus typicus usitata, faciant, præter clara diuina testimonia, non esse contentaneum, neq; sine periculo fieret, ut in posterum pro cuiuslibet imaginaria opinione mutanda esset doctrina in Ecclesia, quāuis ne hoc quoq; postulauit Habel, nec quenquā coegit ad suę sententię assensum, aut publicam doctrinę mutationem. Ideo iuxta hoc exemplū, nō otiosè Iudæi à Christo toties postulant signum de cœlo, id est, diuinum testimentiū, quo certificati, ipsum pro doctore, & religionis reformatore reciperent. Christus autem cordium cognitor sciens ipsorum obstinationem, recusat obsequium, dū omnia eius miracula pro Magia habent, calumniantur & blasphemant, ac solum promittit signum Ionae prophetæ, suę mortis & resurrectionis suę Personæ, & officij significatiū, cui si credant, saluentur, aut increduli damnentur.

Et factum est à fine dierum) Finis dierum varius est, alius est Hebdomadę seu Sabbathi, Alius finis dierum Mensis. Alius finis dierum anni magni Iubilæi. Hic autē finis dierum, prima, & antiquissima phrasis Ebræa est, pro reuolutione anni, A fine dierum, id est, post reuolutum annum, periphrasis noui anni est, quando Ebreis ab origine noua incipiebat annus, postea dictus Pascha, vel Pesah, à transitu Dei per Ægyptum,

maetando primogenita, & à transitu Israe-
lis ex Ægypto per mare rubrum. Exod. 12:
Quando pro ratione eius climatis incipie-
bat Mæsis. & offerebatur Domino manipu-
lus nouarum frugum, 14. die, post æquino-
ctium, & nouilunium Vernale, quando im-
molabatur Agnus paschalis, quando alio-
qui ex originali, & diuina institutione sole-
bant sacrificare. Qui ritus, & typus Christū
significabat, eodem tempore anni immo-
landum, quemadmodum veritas compro-
bavit, postea Christo resuscitato dictus,
Dies Dominica. Apo. I. Ita ut finis dierum,
Pascha, & dies Dominica, idem tempus sig-
nificant. Vnde rationari potest initium, &
finis Mundi, & tempus mansionis Adæ in
paradiso. Postquam Agnus erat anniculus,
oblatus, in fine dierum, id est, reuoluto an-
no. Quando quoq; in extremo fine oinniū
dierum, in fine mundi, tempore Paschatis,
tota erit Natura, totusq; Mundus, cœlesti
igne incensus, futurus est Deo consumma-
tum, & acceptum sacrificium, ceteris repro-
bis in æterno igne iræ Dei exurendis, spi-
nis illis, & tribulis, & palea exurendis igni
inextinguibili in Sabbatho, hoc est, quam-
diu beati agunt Sabbathum ex Sabbatho
æternum Ieff. 66. vt Dauid inquit in verbis
suis nouissimis, id est, testamento. 2. Reg. 23
Mar. primo.

Diuersi alioqui apud alias Gentes, ratio
ne diuersorum climatum aut aliarum cau-
sarum, sunt fines dierum, seu annorum ini-
tia, quando labor anni redit actus in or-
bem. Ægyptis in fine Augusti, Nōbis post
solstitium hyemale, Atticis post solstitium
festuale, Asianis post æquinoctium autum-
nale.

Angelica phrasī, tota reuolutio anni, est
dies vnum, inde 1260. dies Bestiæ: Calcatæ
sanctæ urbis Ierusalem à Gentibus: Duoru
Testium Christi, Mulieris in deserto exu-
lantis, à Dracone profuga. In Apoc. 10.11.12.
13. Alias Tempus, עזוב à festo paschali. Da-
nie. 12. Tempus, tempora, & diuidium. Di-
uina phrasī, mille anni sunt Dies vnum. Psal.
90.2. Pet. 3. inde prima mundi hebdomada,
est typica totius temporis mundi. Sex dies,
sex millia mundus. Postea Sabbathum eter-
num, quod sextum millenarium anticipa-
bit. Itēm tempus totius huius Carnalis, &
creati Mundi Deo est Dies vnum, eius Ma-
ne est initium, vespera est finis Matt. 20.

Certa ergo & indubitata sententia est,
hanc oblationem factam esse tempore pa-
schatis, post aliquot Caini & Habelis nata-
les annos, circiter triginta, iuxta ætatem
Christi, cuius typum sustinet Habel, secun-
dum quam ætatem quoq; erat Isaac, cum à
patre erat immolandus, vt ita de tempore,

Attulit Cain de fructu agri, oblationem Ihouæ.
Habel attulit quoq; de primigenis, ouium suarum,
& depinguoribus earum) Offerendi & sacrificandi ritus ab initio fuit à Ihoua, Christo,
monstratus, & institutus in paradyso, in primo sacrificio, post primam promissionem,
vt quisq; de suis facultatibus pro cultu, agnitione, & gratiarum actione beneficiorū
Dei, & suæ fidei confessione, offerret Dominō munus, seu oblationem. Ideoq; Domi-
minus lege statuit, ne quis vacuus veniret,
sed pro sua facultate, pro vt sua inueniret
manus, de sua cultura, & opificio, offerret.
Idē decet nos moraliter imitari, vt aliquid
conferamus ad sacra ministeria conseruan-
da, & pro alendis pauperibus, quemadmo-
dum obseruatum est in prima Christiana
Ecclesia, post abrogata sacrificia typica, vbi
quisq; de suis facultatibus, & opificijs pro
sua libertate & liberalitate singulis sabbatis
contulit. Quæ ita congesta diceban-
tur Collecta, gratijsq; actis, & præcatione
sanctificatis, distribuebantur per Diaconi-
nos. Primū Ministro verbi, aut qui labo-
rabat in verbo, dabatur dupla portio, quod
Paulus appellat duplēm honorem, prop-
ter eius hospitalitatem, & alendam fami-
liam, quoniam non poterat alijs laboribus
pro

pro quærendo victu vacare.

Ita Cain agricola adfert manipulos nouarum frugum, quemadmodum postea perpetuo in Paschale offerebatur manipulus nouaruim frugum, pro gratiarum actione de benedictione Dei, ex agricultura percep ta, ex qua administrat panem ad annum victimum. Ideoq; Christus porrectis quinque panibus, sublatis in cœlum oculis, gratias egit Patri pro sua benedictione. Et pro agnitione Mysterij totius agriculturæ, quod post absolutam Carnis mortificationem, & spiritus viuificationem, in futura resurrectione, in fine dierum, totiusq; Mundi consumptionatione, tota rerum creatura offeretur Deo, ipseque suscipiet eam gratum sacrificium, & holocaustum.

Similiter & Habel pastor de Grege suo adducit Agnum anniculum, primigenium, & pinguissimum, pro memoria, agnitione, & significatione summi æterni, & consummati sacrificij Christi, iuxta prioram institutionem Ihouæ in paradiſo, ad significacionem immolandi, & sacrificandi Christi, Deo patri consummatum sacrificium, in absolute sua obedientia erga Patrem, & pro expiatione paccatorum totius Mundi, ab initio, usque ad finem dierum, typicè in omnibus Agnis paschalib⁹, archetypicè in Christo ipso, & hypotheticè in omnib⁹ Martyrib⁹, in totius

Carnis mortificatione, spiritualiter in Fide, realiter in cuiusq; Morte, vsq; ad finem dierum Mundi : ut conformati Christo in mortificatione, & cruce, conformemur ipsi quoq; in resuscitatione, & gloria.

Adam hactenus ut suminus Pontifex à singulis oblatæ & adducta sacrificauit singulis annis in Paschate Agnum, & primitias frugum: præterea singulis sabbathis, quæ offerabantur. Iam autem, quia de Persona, & Officio Pontificis, & sacri Seminis litigatur, quod hactenus tota Ecclesia existimat Cain esse, Habel autem constanter, ex certis rationibus negat, Res refertur ad Dei decisionem: vtrisq; ergo delegat Pontificatum, iuxta diuinam declarationem, iubet ipsosmet offerre. Quemadomum Mose, ad huius exempli imitationem, litem de Pontificatu Aharonis diremit, rem referens ad diuinam declarationem, iubens ferre virgas, & thuribula.

Itaq; Cain ex iussu Patris, suum manipulum nouarum frugum adducit, seorsum statuit in suo altari. Habel adducit de grege Agnum, qui mactatur, eius sanguis funditur, pellis detrahitur, intestina purgantur, & reconduntur in aluum, & altari imponitur, ον εστι vox simplex, & collectiua, significat Ouem, & Gregem, ideoq; Dominus indifferenter ad hoc sacrificium admittit

tit Agnum, aut Hædum. Exod. 12. Ideoq; v.
traq; relatiua ponit textus Ebræus, singula
re, & plurale. Itē מִנְחָה Minha est oblatio,
aut sacrificium, plerumq; vespertinum. Et
quia Agnus Paschalis iubente Domino ma-
ctabatur inter vtrasq; vespertas, id est, inter
tertiam & quintam nobis, quemadmodum
archetypicus Agnus Christus in cruce ma-
ctatus, nona, nobis tertia, expirauit. Inde
certum est hanc oblationem factam esse ve-
speri, ut quoq; posteritati constaret, quo tē-
pore mudi, & diei, Christus esset offerend⁹.

Hic fit totius Ecclesiæ Synodus, seu con-
gregatio in solemni festo Paschatis, seu no-
ui anni, eaq; diuiditur in duas Partes. Adā,
& Heua, totaq; Ecclesia, stant à parte Cai-
ni, ut qui Cainum sic docuerunt, quod ipse
esset Semen illud sanctum & promissum:
fundamentum est ex promissione Dei, sed
impropriè applicata. Habel stat solus, ut E-
lias, ut Mose & Aharon. Adam & Heua cre-
dant Cainum esse Semen illud Mulieris,
Saluatorem Mundi. Habel credit ex cœlo
Deum incarnandum esse Saluatorem. Adā
publicam habet concionem ad Ecclesiam,
de Semine sancto, & quibus rationibus cre-
dant hoc Cainum esse. Vtrobiqu; oratur ex
fide Promissionis, ut Deus benignè, & con-
spicuè se de hac cōtrouersia declareret. Cain
nè sit benedictum illud Semen, an aliud ex

394 DE VERA VETERI
peccandum sit, quemadmodum Iohannes
Baptista, missis discipulis ad Christū, prop-
ter discipulos quærit de indiuiduo, & certa
Persona Messiæ. Quemadmodum Elias o-
rat, vt se inter verum Deum, & Baal decla-
ret. Ita Christus extremo iudicio conspiciē
declarabit inter falsos & veros prophetas.
Mat. 7. Multi dicent mihi in die illo, Domi-
ne Domine, nonne tuo nomine propheta-
uimus, & miracula fecimus? Tunc confite-
bor illis, Non noui vos: discedite à me vos
maledicti, nam hoc prætextu, tanto peius
egistis, veros meos prophetas occidistis.

Sed priusquam ad hanc prouocationem,
decisionemq; venerit, cogita quæso, quæ
forma Ecclesiæ; quæ dissensio, quæ disputa-
tio, & controuersia, & factiones apud om-
nes fuerint, quas molestias Cain Habelo fe-
cerit, quæ publica, & priuata conuitia in ip-
sum coniecerit, quam acriter flagellauerit,
quam acutè pupugerit, quamque apud om-
nes vt phantastam, swermerum, entusiastā
& hæreticū deformauerit, vt facile omnes
ipsum, vt præsentissimum venenum, & pe-
stis deuitauerint, & abhorruerint, cauen-
tes, ne & ipsi ab eo inficiantur, neue apud
Ecclesiam in suspicionem veniant. Idq; præ-
textu officij, verbi, & zeli Dei, quemadmo-
dum hypocritæ isti possunt se honesta spe-
cie ornare. Ita vt maximè necessariū fuerit
tandem in hac causa decidere, litemq; diri-

mere. Eadem forma semper fuit, est, & erit Ecclesia. hypocritæ præcellunt. Maior pars vincit meliorem. Cainici sunt orthodoxi, iuxta sententiam Ecclesiæ. Habelici sunt Hæretici, ut tandem Christus necessitate adigatur suo extremo iudicio decisionem facere. Sed ut Christus in hoc primo, ita quoq; in extremo iudicio, Ecclesiæ iudicium confundit, multosq; quos Ecclesia hæreticos damnauit, ipse iustos declarabit, quem admodum sequitur in textu.

Respexit autem Ihoua ad Habelem, oblationemq; quæ eius. Ad Cainum uero, oblationemq; eius, non respexit) non respexit, adhibuit se, benignè aduertit, placide assumpsit ut Mater filiorū. Quomodo autem respexerit, non additur expresse, consensus interpretum est, & alia exempla docent, respexisse per incensum sacrificium, ut Mose, Salomonis, & Eliæ tempore, quando de cœlo demisso igne incendit sacrificium, quem ignem sacrū appellabant, & Almæ vestales souebant ad sabbathica sacrificia, (non enim licebat prophano igne sacrificare,) ita appellatę quasi igni souę, inter quas aliquot erat Sibyllæ, id est, prophetissa. Ad Almas, id est, claustrales virginis destinabantur primogenitæ, aut sua sponte aliæ virginis, & viduæ, ut in Maria sorore Aharonis & Mose: itē in Maria Dei genitrice & Hanna prophetissa, ac cæteris patent exempla.

Disertè scribit, Deum primùm respexit
se Personam, deinde opus. Personam respicit
propter Fidem. Sine fide impossibile est
placere Deo Ebr. ii. placente Persona, pla-
cet opus, displicente persona, displicet o-
pus. Ideo subiungit, Ad Cain, oblationēq;
eius non respexit. Fides Habelis, vera, Cai-
ni falsa fuit. Vera, quòd Habel credit Se-
men benedictum ex Deo de cœlo incar-
nandum esse, & nascendum ex Muliere vir-
gine. Falsa, quòd Cain putat se esse Semen
illud iam incarnatum, iuxta Parentum, seu
Ecclesiæ interpretationem. Fides Habelis
totum complectitur Christum, secundum
Personam & Officium, Deum & Hominē,
Saluatorem Mundi, æternum Sacerdotem
& Regem: ea est orthodoxa & catholica, i-
deoq; magno cum præconio scriptura Fi-
dem, Habelis prædicat Ebre. ii. Fide melio-
rem hostiam Habel, quam Cain obtulit
Deo, per quam testatum est se esse iustum,
eius muneribus testante Deo, per quā mor-
tuus adhuc loquitur. Cain, cum omnibus
hypocritis, putat se placere Deo propter
primogenituræ prærogatiuam, officij præ-
stantiam, ordinariam autoritatem, propter
iudicium Ecclesiæ, & opus operatum.
Sed etiamsi Cain veram, eandemq; cum Ha-
bele habuisset fidem, ingrata tamen fuisse
Persona, eiusq; Oblatio, dum nullam habet
charita-

charitatem, dum odit fratrem, etiamsi sub
pio zeli Dei prætextu, dum non reconcilia-
tur ei, iuxta mandatum Christi, Matt. 5. Cū
offers munus tuum ad altare, & ibi recor-
datus fueris, quod frater tuus habet aliquid
aduersum te, relinque ibi munus tuum, an-
te altare, & vade prius, ut reconcilieris fra-
tri tuo; tunc redi, vt offeras munus tuum.
Sed Cain posset obijcere, suum odium non
esse priuatum, sed publicum, & ex officio,
quod Habel se opponat iudicio Ecclesiæ,
inanet obduratus, nullam agit pœnitentiā,
atque ita faciat controuerrias in Ecclesia.
Vero ergo iudicio Dei damnatur hæreti-
cus, iuxta sententiam Christi, si non audie-
rit Ecclesiam, sit tibi quasi publicanus. Quæ
cunq; ligaueritis super terrā, ligata sunt in
cœlis. Respondeatur, Dum iudicium Eccle-
siæ tantum est ex opinione, & ex priuata in-
terpretatione verbi Dei, non ex Spiritu, nō
potest dissentientes pro hæreticis damna-
re, sed iudiciū suspendere, donec Deus det
melius iudiciū, iuxta analogiam fidei. Ideo
inquit Paulus, Spiritum nolite extinguere.
Si reuelatum fuerit sedenti, taceat prior:
cuiusq; interpretatio audienda est, quæ ad
analogiam fidei proprius accesserit, sine in-
uidia retinenda est. Omnia probate, melius
tenete. Spiritus prophetarum subiectus sit
prophetis.

Sed inquit Cain, Non potest melior intellectus verbi esse in Habele, quam in Parentibus: nam & ipsi Spiritum Dei habent. Respondeatur, Habent quidem, sed Dominus non dat Spiritum suum ad æquam mensuram, alijs plus, alijs minus. Dominus sollet sua dona compensare, quod huic in hoc negat, in altero compensat. Caino dedit prius in genituram. Habelo meliorem interpretationem. Id ideo dispensat Dominus, ne superiores præ se contemnāt inferiores primi in vinea Domini laborantes, non inuidet postremis equā mercedem, alioqui murmurantes aduersus patrēfamilias fiunt ultimi.

Sed quam fuisse melius, magisq; profecisset ad maiorem Ecclesiæ ædificationem, si consensus inter Fratres intercessisset. Si Cain Habelis meliorem interpretationem admisisset, certe maiore cognitionis lumine de Christo, & iustificatione, diminutum eius estimationis honorem Dominus compensasset, totamq; in posterum Ecclesiam illustrasset: ut Spiritus sanctus exclamando prædicet Ecclesiæ concordiam, cum inquit Psal. Ecce quam bonum & quam iucundū est, fratres esse vñanimes. Sed ea est perpetua miseria Ecclesiæ, quod Cain non vult in suo Habele Dei dona agnoscere, & admittere, sed ea iuxta personā extenuat, & contentit: ita ut nō tantum Habel, sed & Spiritus sanctus

sanc*tus* in ipso pro phanatico, erro*ne*o, & swermero habeatur: & qu*e* Dei sunt, Diabo*lo* ascribantur, vt Phari*saei* omnia dict*a* & fa*c*ta Christi, tanqu*a* Magica, & diabolica calumniabantur. Sed quid qu*e* so lucri tandem huiusmodi Caini de sua obstinatione, & c*o* uitij*s* in suos Habeles coniectis, reportant? qu*a*m quod eadem in seip*so*s diuino & iusto iudicio retorqueantur, & quo iudicio iudicarunt alios, iudicentur? Nam per hoc sacrificij incendium, Habel Pontifex & Rex Ecclesi*æ* typicus constituitur, & à Deo declaratur: Cain destituitur, & ab officio abij*c*itur. Habel ex posterogenito fit primogenitus Ecclesi*æ*: Cain ex primogenito Ecclesi*æ*, fit primogenitus Sathan*æ*, & Antichristus: ex semine Mulieris, fit semen Serp*etis*.

Cain cum Parentibus expe*ctat* etiam su*o* sacrificij incendium, sed frustra: quia eor*u*s sententia, & interpretatio de Semine erat falsa, & erratica. Ibi Cain toruo, demissaque vultu Parentes aspic*it*, quasi deceptores, & suos seductores, omnem huius erroris causam, & culpam in ipsos transferens, adeoque aduersus Deum, vt iniquum iudicem murmurans, & fremens: vt qui posterogenitum, primogenito anteponat, ius subuertat omniaque turbet. Parentes se mutuò aspiciunt, quasi sua opinione confusi, optima spe de Semine Saluatore in Caino frustrati,

metuentes ne penitus de tota Salute excederint. Maximè Adam Heuam aspicit, quæ ex intempestiuæ sui gaudij præcipitantia hunc errorem induxit, nescij, in quem hoc maximū malum transferunt. Primum peccatum in paradiſo commissum, extremæ inquisitione transferebatur in Serpentē Diabolum: hoc autem in neminem, quam in se ipsos possunt reiçere. In quanto angore, & conſternatione fuerint, quisq; facile poterit expendere. Sed quid ad extrellum faciant? Diuino iudicio conuicti, cedunt, & tribuunt ei suum honorem, & reuerentiā: agnoscunt suum errorem, mutant sententiam falſam: spem de Caino conceptam ab iijciunt, ad Habelis partes accedunt, eius interpretationem de semine recipiunt: ipsum pro typico Dei Sacerdote ad futurum Salvatorem agnoscunt, suumq; depræcantur errorem, & culpam. Ecce quām subita hīc fiat commutatio. Habel haec tenus à tota Ecclesia damnatus hæreticus, iam declaratur à Christo orthodoxus. Econtrà, Cain, & tota Ecclesia haec tenus æstimata orthodoxa, iam taxatur erroris.

Hoc sumimum sanctorum Martyrum est solatium, ideoq; Christus eos prædicat beatos, & iubet solidè gaudere & exultare probris adfectos, quod conformantur Prophe-tis, Christo, Apostolis, & Martyribus: qui
cadem

eadem probra sustinuerunt. Si conformes in causa & cruce, certè etiam in gloria. Atq; hoc primum Christi iudicium, est extremi sui iudicij specimen & argumentum. Iudicati & damnati vt hæretici, à Christo absoluuntur, & iustificabuntur, vt Habel, Stephanus, &c. Errantes, & sua falsa opinione decepti, per ignorantiam, & falsum zelū Dei iustos persequentes, veritate conuicti, & pœnitentes, gratiam, & Remissionem apud iustum iudicem Christum impetrabunt, vt Adam & Heua, totaq; reliqua Ecclesia, vt Paulus, &c. Obstinati autē ruent in deterius, ac tandem in æternam damnationem, vt Cain. Atq; hoc illud est, quod inquit Ioan. Apoc. 16. & Zacha. 15. Ciuitas illa Magna diuisa est in tres partes: in iustos, errantes, & obstinatos.

Hoc enim ex æterno, & profundissimo suo consilio semper facit Dominus, vt clarissimam lacem, tenebris inuoluat: vt generosissimus Dei Filius, deformissimi serui forma vesciatur: vt summa Sapientia & veritas Dei pro extrema stulticia, mendacio, & hæresi iudicetur, damnetur, & affligatur hic in Ecclesia. Post Resurrectionem, & Veritatis illustrationem autem, videbunt in quem transfixerunt: percutientes pectora, absoluuntur: Perdurantes manebunt in morte. Atq; hoc ideo facit Dominus, vt ip-

se de sua profundissima extenuatione, & sapientia apud omnes glorificetur : vt omnem humanam Sapientiam sua sapientia superet, & confundat : vt omnium peccantium misereatur, & sic apud omnes in æternum glorificetur, & adoretur. Quisq; ergo timeat Deum, & roget pro Veritatis cognitione, patienter perferat eius fortunam, atque expectet eius reuelationem, & gloria: immo glorificet Deum in corde suo, ac solidè apud seipsum ex animo gaudeat, quod conformis sit vnigenito filio Dei. Omniū enim rerum vicissitudo est. Hæretici olim ab Ecclesia damnati, à Christo declarabuntur Orthodoxi, vt Habel, Christus, Prophetæ, Apostoli, Martyres. Econtrâ, Catholici, & orthodoxi ab Ecclesia canonizati, promoti, & beatificati, tandem à Christo extremo iudice damnabuntur, vt Cain, & Antichristus. Ideoq; in æternum aduersus Christum iudicem, frement, eumq; iniquitatis incusabunt, quemadmodum hic typum videntur in Caino.

*Ideoq; excandauit Cain uehementer, conciditq;
vultus eius)*

Cain haec tenus gloriosus Heros, & Hæres Ecclesiæ, primogenitus, inclytus, & illustris, ab omnibus veneratus Pontophil-

sex, & Saluator Mundi, ideoq; philautus, philonicus, importunus, fastuosus, fratri contemptor, & eius vanitatis exprobator, nunc palam à Deo coram tota Ecclesia confusus, publico probro perfusus, officio, honore, dignitate, & authoritate exutus, fratri postpositus, & degradatus, ardentissima apud se ira flagrat, feruet, furit, & fremit aduersus Deum, Parentes, & Fratrem: Toto vultu suam indignitatem prodit, præ nimia amarulentia extabescit, totamque Ecclesiam turbat, tumultuantur, & male minatur fratri excidium, propter publicum illatum probrum: totam denique culpam in fratrem reijcit, qui primus hanc controuersiam mouit, sua ab Ecclesia dissensione, qui si acquieuisset parentum sententiæ, & doctrinæ, nihil penitus fuisset turbæ.

Ipse solus, & primus hoc mouit incendium, toto Diluvio aquæ tandem vix restinguendum: cuius scintillas postea scele-ratus Cham resuscitauit, totius denique Mundi conflagratione, & in æterno sulphureo stagno submergendum.

Tantus est Impiorum aduersus Deum, & pios omnes furor, amarulentia, fremitus, & maledicentia, tantum abest, ut

cedant Deo, eius Verbo, eiusq; iudicium reuereantur, & petant gratiam, remissionem, & misericordiam Dei, fratres suscipiant, ament, & agnoscant in eis dona Dei, ipsorum interpretationes, intellectum scripturæ, & sapientiam adinittant, audiant, expendant, & magnifaciant, quin omnibus fannis irrideant, naso suspendant adunco, exibilent, explodant, ut fanaticum, fantasticum, hæreticum, & diabolicum: donec vice versa diuino iudicio couincantur, eodemque iudicio & probro, quo alios affecerunt, afficiantur. Et quainuis probabiles habeat suæ opinionis rationes, adminicula excusationes, & culpæ translationes in Parentes, Patres, & Ecclesiam, quæ ita docuit, nihil tamen euincit in iudicio Dei: nam & ipsa potest errare, falli & fallere. Non ergo semper & solidè nitendum est iudicio, & sententiæ Patrum & Ecclesiæ, siquidem ab initio errauit, & in errore in duxit, suoq; falso iudicio alios erroris, & hæreseos damnauit. Ideo inquit Paulus: Spiritum nolite extinguere. Si reuelatum fuerit sedenti, taceat prior. Omnia adinittite, & probate, melius retinete.

Prohibet ergo Dominus hoc suo iudicio, feruida, & nimium festinata iudicia Ecclesiæ, Synodorum, & Conciliorum, diraque ipsorum anathemata, quæ plerumq; reperta sunt falsa, multosque ab ipsis iudicatos,

tos, & damnatos hæreticos absoluit, & beatificat. Non fuit ea primæ & veræ Ecclesiæ Christi , in Spiritu sancto congregatæ, conciliorum & synodorum ratio, quæ postea fuit, & est, falsæ Ecclesiæ, in quibus iam confinguntur falsa crimina, & super his ceduntur falsa anathemata, quæ Dominus tandem suo iudicio facit irrita: vt hoc primum concilium Ecclesiæ, in quo, Cain declarabatur orthodoxus, & Habel hæreticus. Dominus contrà, declarat Habelein orthodoxum, & Cainum hæreticum. Ibi tota Ecclesia confunditur. Non ergo mirum, si in posterum falsa iudicia Ecclesiarum confundatur. Prima Ecclesia suum errorem correxit, & recantauit, suumq; Cainum admonuit, vt idem faceret, sed ipse obstinatus parentes suis ipsorum verbis redarguit, ac potius voluit, vt nunquā ita ipsum deprædicassent, & gloriosum fecissent, quam nūc faciant ignominiosum, & apud omnes despœtum. Quām potius vellet Vitam morte, quam Gloriam probro commutare, quam potius vult ferro & sanguine vindicare, quam deponere. Eadem est obstinatorum indoles ab initio usq; ad finein mundi. Sed postquam Parentes non sufficiunt ad compacandum Cainum, Dominus Ihoua ipse accedit sua authoritate, & grauitate ipsum de sua impietate castigans, quoniam non

vult in morte in peccatoris, sed potius, ut con-
uertatur, & viuat.

Inquit, Ihoua ad Cainum. Quare ex cande scis te-
cum, & quare collapsus est uultus tuus? Nonne, si
bonus fueris, esset leuatum? Sed quia bonus non es,
ad patefactionem peccatum cubat: sed ad te sit con-
uersio eius, tuq; domineris in illud.

Hæc certè sunt ponderosa verba, & cum
magna grauitate coniuncta. quibus Ihoua
Cainum in conscientia conuincit, & admo-
net pœnitentiæ, ac reddit rationem iusti-
sui iudicij in hac causa & controuersia, ipso
met Caino comprobante. Sunt qui volunt
Ihouam hæc loquutum esse per Adamum,
ratione ministerij. Sed probabilius est, Do-
minū ipsum esse loquutum, typico suo cor-
pore apparentem. Alloquij occasionem ac-
cipit ab ipso habitu animi, cuius apparet ex-
terna significatio in vultu. Collapsus vul-
tus, corrugata facies, phrasis, & habitus est
irati, aut dolentis. Contrà erecta, leuata, &
experrecta facies, est habitus exhilarati: ac
si diceret, Ex vultu tuo apparet, te meum
improbare iudicium, te non tantum in Fra-
trem, & parentes, sed etiam in me Deum
ipsum stomachari, postquam Parentum
non acquiescis compacationi. Nonne hæc
vestra ab vtraque parte fuit ad iudicium
Dei concors prouocatio, vt Deus ipse in
hac

haç controuersia decideret per sacrificium, utrius incenderetur cœlitus, eius vera, iusta, & bona esset causa? Nunc ergo, nonne, si bonus fueris, si bonam, iustum, & veram causam habueris, tuum sacrificium fuisset incensum, leuatum, gratum, assumptum, & acceptum? Quod quia non est factum, sequitur te non esse bonum, tuam personam & causam non placere Deo, ideoq; nec sacrificium, totumq; opus tuum non acceptari à Deo. Desine ergo à tua, tuorum que Parentum, ac totius Ecclesiæ falsa opinione & errore, quantumuis prolixo, recepto & visitato. Atq; accede ad sententiam & interpretationem tui fratris Habelis, in articulo iustificationis de semine Mulieris, Salvatore, & Serpentis contritore: eius vera, orthodoxa, & catholica est sententia, quantumuis à vobis hactenus improbata, & hæreseos damnata est. Non erratis in fundamento, nec in ipso verbo, sed in eius interpretatione, applicatione, & individuo. Quod peccatum quia est bona intentionis, humanæ imbecillitatis, pie opinionis, & negligentiæ, facile vobis condonabitur pœnitentibus. *Quod si autem bonus non fueris?* Si post hanc diuinā admonitionem, & correctionem maliciose in tua sententia obstinatè perduraueris, tuumq; Fratrem odire & persequi perrexeris, malumque factum in

animo conceptum alueris ad oportunitatem, illud quidem per se apud Deum peccatum est, Deo auersum, aduersum & odiosum, attamen cubat quiescit, tectum, tacitumq; est: apud homines nō reputatur peccatum, donec prorumpat in opus ad patescationem, tunc etiam homines palam clamant esse indignè factum. Item, quod si etiā ipsum factum ita homines omnes per totum usq; mundum celaueris, utiq; tamen in iudicio extremo patefiet omnibus: interim in tua conscientia cubat & quiescit, vt rabidus canis, qui cum euigilauerit perniciose te mordebit. Aut ipsum peccatum, & mala mens stimulat, & impellit ad opus, vt canis qui cubat ad fores dum aperiantur, vt prorumpat, & mordeat. Ita mala mens, malus animus expectat oportunitatem.

Sed ad te sit conuersio eius) tu eius appetitum restringe, vt catenatum canem. Ira furor breuis est, qui nisi paret, imperat. Hūc tu frenis, hunc tu compescet canis.

Tuq; domineris in illud) ne patiaris peccatum in mente tua regnare, principatum obtinere, & te ad facimus malum impellere, quia habes rectæ rationis libertatem, quæ habet restringendi peccati potestatem. Inde est quod Dominus in Decalogo prohibet peccata, & punit nostram indulgentiam.

Eadem Deus loquitur semper in conscientijs

entij*s* impiorum, aduersus pios, mala, mortemque meditantium. Varia semper vobis est controuersia, non tam de verbo Dei, quam de eius interpretatione, dissentientes se mutuo insimulant haereseos, ut in prima Ecclesia de verbo, Seimen Mulieris conteret caput Serpentis. Item, Ihoua iusticia nostra. Hoc est Corpus meū. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habeam, nihil sum, nihil prodest, Sola fides iustificat. Si vis ad vitam ingredi serua manu data. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, tibi dabo claves regni cœlorum. Pasce oves meas. De horum, & similium dictorum interpretatione, semper fuit & est controuersia. Quidam nimium præcise, non maliciose tamen, vrgent Dictum. Contrà sententiam accumulant Ecclesiæ, patrumq; iudicia & sententias. Qui se putabant, & iactabant esse orthodoxos, à Deo declarati sunt pseudodoxi. Sed inquiunt, De interpretatione audienda est Ecclesia, id est, ordinaria potestas docentium. Idem dixit Cain, & falsus est. Habet cum Paulo inquit, Si quid reuelatum fuerit sedenti, id est, priuato, auditori, aut discipulo, riteat prior, id est, qui publicè docet. Spiritum nolite extinguere, omnia audite, admittite, & iuxta analogiam fidei

probate, quod bonum fuerit tenete. Christus inquit, Matt. ii. Gratias ago tibi Pater cœli & terræ, quòd hæc absconderis à Sapientibus & reuelasti paruulis. Ex ore infantium & lactentium perfecisti virtutem, Sed hoc inquiunt esse fantasticum, Enthusiasticum. Ideoque rursum idem audiunt à Domino, quòd Cain, Tu falsa fascinatus es à Parentibus opinione, & errore, ideoq; superbis, & fratrem tuum præte contemnis, nullam admittis fratris tui meliorem interpretationem, quin sit tuus fantasta, vilis, vanus, vacuus, opinione vagus, fungus, truncus, stipes, swermerus, & hæreticus, facis ipsi summam iniuriam, apud omnes traducis, deformas, & infamem facis. Iam postquam ad iudicium meum provocasti, testimonium reddidi veritati: quiesce ergo, tuique fratris, immò meam approba sententiam, vince te ipsum, acquiesce meliori iudicio, quāuis in viliore persona. Et quamuis tu, tuiq; Parentes estis natu maiores, & prestantiores fratre Habele, vtiq; mihi concedite, qui sum natu maximus, qui fratris sententiam approbo esse veram, vetustas erroris & multitudo errantium nihil patrocinatur errori. Veritas omnibus præualet, Ad Legem, & Testimonium nisi dixeritis, non erit vobis Lux.

Itaq; impij claro Dei verbo in conscientia

tia conuicti, aliquandiu simulant familiaritatem.

Et Cain loquitur ad Habelem fratrem suum) Hæc sunt illa instituta publica Colloquia, de conciliatione controuersiarum in Ecclesia, sed nihil solidi subest. Cain conuictus diuino iudicio, simulat ad fratrem Habelem benevolentiam , quemadmodum Saul ad Dauidem, Pharisæi ad Christum, donec inueniant priuatæ viudictæ oportunitatem. Eadem est perpetua omnium locorum , & temporum hypocritarum indoles, & serpentini generis proprietas , ut se sibilis, & circumflexibus insinuet, donec pungat, & mordeat. Ita Cain dum non potest diuinam detrectare sententiam, conuictus diuino testimonio concedit, & dum non potest proficere superbia, & autoritate, per hypocrisim simulat benevolentiam, quasi iam quietus, & pacatus, donec naëtus loci, temporisque oportunitatem, ut possit esse solus cum solo , separatus à multitudine sopitum resuscitat iurgium, actumque agit, sæuerius instituit colloquium, totamque hanc motam in ipsum reiicit controuersiam, quasi qui non acquieuit Parentum, Ecclesiæque iudicio, non agnoscit eum , quem Parentes , totaque agnoscit Ecclesia , sed priuata ingenij petulantia

singulariter sapit, non communicat suum iudicium cum Ecclesia, eaq; superbè contempta, seorsum suas fantasias imaginatur: habet proprias speculationes: suis indulget imaginationibus: detrectat maiorum iudicia: spargit priuatas opiniones, atq; ita facit dissensiones, scismata, contentiones, disputationes, controuersias, rixas, animorum distractiones: scindit vnitatem, consensum, pacem, & concordiam Ecclesiæ, parit maxima offendicula, dignus, qui suspensa à collo eius mola asinaria, demergatur in mare profundissimum, nihilq; esse consultius, quam ut huiusmodi tumultuarius, scismaticus, apostata, enthusiastia, svermerus, & perniciosus hæreticus, priuatæ opinonis imaginator, sui ipsius infortunij faber, penitus tollatur è medio, id fore Deo & hominibus gratum obsequium. Nec prius fore in Ecclesia pacem, & controuersiarum finem, quam ipse contentionum author, quoquo modo auferatur: saltem consulto opus est, ut fiat seorsum, clam, & absq; turba, quemadmodum totus senatus Iudeorum de Ihesu Christo vnanimi consensu concluserunt.

Habet in hæc, aut similia verba respondebit, se facile ipsum agnoscere pro suo maiore, pro Pontifice & capite Ecclesiæ, in modo re vera sit, & Deus approbet. Iam quia conuictus

uidus est claro, & conspicuo Dei testimonio, insuper à Deo vocaliter, & personaliter admonitus, cedat potius, quam resistat Deo in suam ipsius perniciem, neue sibi incongruum usurpet honorem, ad maius sui probrum. Neq; adeò negat ipsum esse Pontificem & Regem, Heroem, & Hæredem Ecclesiæ, sed typicum tantum, ad verum illum diuinum, aliquando futuruim. Neue ergo pugnet cum Deo magis, quam cum homine. Quicquid huius hic ab ipso fiat, pro Deo, & veritate fieri, non ad probrum cuiquam inferendum, aut que inquam de gradu, dignitate, officio, aut honore deiijcendum. Salte in ergo concedat Deo, & veritati: deponat fastum, & falsam de se conceputam opinionem: mutet falsam, vulgo haec tenus sparsam & usurpatam doctrinam iustificationis de Semine Mulieris, quam ex falsa Parentum, & Ecclesiæ opinione, interpretatione, & applicatione sibi haec tenus mendaciter usurpauit. Parentes iam duduimutauerunt sententiam, dederunt honorem Deo, & concesserunt veritati. Idei ipse quoque faciat, tunc fore omnia quietissima. cuin utique maneat in sua dignitate, honore, & officio, nihilque ipsi planè decedat quam falsa opinio, error, & mendacium, quæ, vel si nullus moneat, sua sponte, & studio exueret, honesto, & pio viro incongrua

& neutiquam ferenda. Quę Dominus maiore honore apud omnes bonos compésaret.

Eadem fuit modestia Dauidis erga Saulem, Christi, erga Pontifices, & Pharisæos. Nostra, erga Papistas, Cæsares, Principes, Episcopos, Superintendentes & Doctores nostros.

Sed quæ tunc fuit Caini indeoles, eadem adhuc est omnium Cainicorum. Cain, potius quam à Parentibus, totamq; Ecclesia tributum, & hactenus gloriose usurpatum, iam probroſe exuat, & deponat honorem, quinpotius suimma industria vindicet, & defendat, perpetuāq; litem pugno potius quam disputando dirimat, armata manu, clam aggressus occidit FRATREM, arbitratus fore tactum, tacitum, beneq; soplū facinus, & se in solito honore illustrem & veneratum, ut sequitur in textu.

Factumq; est, cum essent in agro, insurrexit Cain aduersus Habelem, fratrem suum, & occidit eum) Hic est exitus & finis controuersiarum: hęc est conclusio prolixarum disputationum in Ecclesia: hęc est illa prophetica merces quæ rependitur in verbo laborantibus, & veritatem Dei docentibus. Eadem est Cainicæ factionis indeoles, omnium locorum, & temporum, potius quam cedant Deo, & veritati, falsamq; opinionem, errorem, interpretationem, longeq; usitatam doctrinam,

nam, morem, honorem, & authoritatem deponant, & ab inferioribus meliorem informationem admittant, arguentes, & bene monentes, aut fœdissimo hereseos, aut seditionis crimine apud vulgus deformant, officio exuunt, in exilium depellunt, aut damnum ferro, flammaq;, aut quoquis supplicij genere extinguunt. Idq; seorsum, & clā, hoc est cū honesta excusatione, & pio prætextu officij, & zeli Dei pro veteri, & vītata religione, & doctrina defendenda. Nullatenus fieri posse, nec esse consentaneū vero, diuinæq; bonitati maxime probrosum, ut tantisper Deus suam Ecclesiam permittat errare, tot, tamq; præstantes viros sinat in deuio, & quod maximum est, haētenus in ea opinione mortuos, esse perditos, & damnatos. Quod si admitteretur & in vulgus spargeretur, maximam moueret controuersiam, animorum distractionem, & consternationem. Tandem autem solos istos rudes, ignaros, ignauos, & extremæ sortis homines scire veritatem, & plus alijs sapere? Se autem esse in Officio, & quotidie versari cum Parentibus, Patribus, & inter Doctores, se habere numerosos huius receptę, vītatae, & ap̄batæ doctrinæ discipulos, sestatores, nō congruere, vt ad cuiusq; placitū facile, & subito mutetur receptū gen⁹ doctrinæ, & religionis. Istos autē esse priuatos,

Cogita quid Pallij, & execusationis huius nefarij sceleris prætexerit Cain suæ Synagogæ, quid filij Israel, fratres Iosephi, de suo plagio. Quid Saul aduersus Dauidem. quid Pontifices & Pharisei aduersus Christum, &c. Donec iste tumultarius erat superstes nullus erat modus nec finis rixarum, controvèrsiarum, disputationum, delationum, sugillationum ad vulgus, ut nullum inueniri poterat consilium melius, quin quoquo modo penitus tolleretur è medio. Quemadmodum egregiè & copiosè describit Philo, Sapientiæ cap. 2.

Insuper etiam hoc valde crudele, & nimis molestium est, quod aduersarij ultra illataim iniuriam, & inflictæ vulnera, præter omnia tormenta & mortem, insuper etiam conuitiosè insultant, & sarcæsinos conijciunt, in ipsa cruce felle & aceto potant, cum inquiunt. Hæc est fortuna eorum, qui pluris esse volunt, quam alij, qui plus cæteris sapiunt, qui alios præ se contemnunt, & noua pro suo ingenio cudunt, qui visitatæ doctrinæ non acquiescunt, qui volunt esse singularès, & prædicari nouorum inuentores. Si siluisset, vixisset. Sorex suo indicioperijt. Quisq; est suæ fortunæ faber. Quicquid hu-
ius

ius factum est, sibi ipsi referat acceptum. Nos persistimus in visitata Ecclesiæ doctrina, & religione, si errat, videat, & respondeat ipsa. Si erramus, cum multis erramus, & habemus nostri erroris commodam, & amplam excusationem, Nos paci, & concordiæ studemus, ideoq; contenti sumus receptis, & visitatis, non confingimus noua. Sufficiunt nobis quæ à Parentibus recipimus, quæ à nostris Doctoribus, & Magistris didicimus. Non sit discipulus supra magistrum suum. sufficit discipulo, si secundum suum præceptorem sapiat. Nos Præceptores nostros veneramur, quorum disciplinæ nos adstrinximus.

Sed quid dicant, quando diuina obijciuntur testimonia? Vtiq; Dominus Habelis sententiam approbauit, demisso cœlitus igne, & sacrificio accenso & assumpto. Vtique Dominus Soimnia Iosephi produxit ad effectum. Certè, Dominus se Dauidem ad Regnum vnxisse ipsa victoria Goliath declarauit. Ihesum esse Christum tot signis & miraculis, deniq; ipsa sui à morte resuscitatione demonstrauit. Item, quod ipse, & ipse docet, certè habet solidum verbi Dei fundamentum.

Ibi mira audias quanto studio, artificio, & sophistica eiusmodi obiectiones eludāt, Ignis cœlitus lapsum, tunc fuisse in sacrifici-

328 DE VERA VETERI
cijs usitatum, aut casum fuisse fortuitum.
Passibus ambiguis fortuna volubilis errat.
Aut Magiae ascribant, ut Pharisei miracula
Christi, per Beelzebub, principem dæmo-
niorum ejicit dæmonia. Aut bene dicta, &
facta calumniantur, hoc est maliciose inter-
pretantur. Ita nihil tam solidè opponi po-
test, quod non maliciose, attamen honesto
prætextu, & splendido fuso eludant. Insu-
per etiam glorientur se iure, & catholicè
egisse. Citatis pluribus exemplis Eliæ, qui
occidit sacerdotes Baal. item Iehu, qui fa-
num Baal cum sacerdotibus exussit. Chri-
sti, qui prophанatores templi flagello eie-
cit. Item primæ Ecclesiæ Conciliorum, &
Synodorum anathemata, iudicia, exilia &
flammas aduersus hæreticos citant,

Sed de hoc valde calamitosum & mole-
stū est, multosq; pios diuexat, quod Deus,
impios in mala causa permittat, non retrah-
ant à persecutione, & homicidio. Suosq;
fideles in bona causa destituat, non eripiat
ab impiotum manibus. Atq; apparet, ac si
piorum improbet studia, & veritatis confes-
sionem. Respondetur, Dominus vtiq; præ-
monuit Cainum, ut quiesceret, dedit ei, ut
cuilibet, rectæ rationis libertatem, ea frua-
tur, quod si abutatur, & perget in malo insti-
tuto, prædixit non multum fore. Idein præ-
dicat Dominus in cuiusq; conscientia, aut
per

per vocale verbum in ministerio, ante commissum peccatum. Si insuper perget, & ralatet malis affectibus frenum, atq; obsequatur regnanti, & dominanti peccato, non auferet multū, quamuis videatur in sua impietate felix, ut Cain, qui genuit filios, construxit ciuitates, inuenit Artes, vidiit magnam & florentem posteritatem, ac per omnia apparuit, ac si habuisset bonā causam. Sed videamus quæ tandem fuerint eius extrema, nempe seueræ, & æternæ iræ Dei Diluuiū.

Neq; adeo malè actum est cum Habele, & omnibus iustis in malè pereemptis, & ob veritatis confessionem malè affectis. Conformatur per hoc in imagini Filij Dei, cuius tota hæc est causa. Qui ideo quod fatebatur se esse semen Christum, occisus est. Ipse primis Parentibus, totiq; primæ Ecclesiæ in Habele typū suæ mortis ostendit. Itaq; Habel primus Christi martyr fuit, ac morte magis prædicat Christum, quam si vixisset, ut Pueri Bethlehemitici. Mat. 2. Piorum mors preciosa est coram Domino, propter veritatis constantiam, multoq; amplius prædicant mortui, quam si quiete vixissent. Iustorum memoria, nunquam moritur, semper viuit, viret, floret, & fructificat in Ecclesia.

Itaq; occiso Habele pastore, oues absq; pastore redeunt, balant & vagantur. Parentes, totaque Ecclesia desiderant, & quæ-

runt pium & frugi virum Habelem, non
comparentem plangunt, occisum lamen-
tantur, ad Deum in cœlum pro tam nefarij
facti vindicta clamant. Cain celestum fratri
cidium egregiè dissimulat, putans se Deū,
ut homines factum posse cœlare. Eadem ra-
tio est omnium Martyrum, Christi nomine
occisorum, ab Habel vsque ad nouissimum
iustum. Eadem facies est omnium Ecclesia-
rum de occisis suis bonis pastoribus, quæ
fuit familiæ Habelis, certè luctuosa, & con-
turbatissima. Neque ipsi Parentes cogitas-
sent, tam tristem sui erroris, & motę contro-
uersiæ exitum: non putassent tam implaca-
bile odium fuisse in Caino, etiam post diui-
nām conciliationem. Veram itaq; Cain pin-
git imaginem Antichristi, Catholicorum,
& Ordinariorum in Ecclesia de errore ta-
xatorū. Non quiescunt donec sanguinem
fuderint, aut aliquid insigne patrauerint
quo totā euomuerint iram, quantumuis ali
quandiu simulent benevolentiam, donec
suam inueniant oportunitatem. Primū in-
duunt Vulpem, postea Leonem.

Sed videamus, quid tandem actum sit in
hac causa: Parentes totaꝝ Ecclesia luget,
silet, non potest tantos Heroas Ecclesiæ in
ius trahere, suppressimunt leges, dū ipsi sunt
judices, neq; Ecclesia habet ius gladij, com-
mittit negotium Domino. Et quod valde
conso-

consolatorium est, Dominus ad extremum de tot cædibus in Ecclesia aduersus iustos commissis non tacebit, tandem rapiet ad pœnas huiusmodi Fratricidas, aut per horrendas contingentias, aut per æterna tormenta, ut sequitur.

Et ait Ihoua ad Cainum, ubi est Habel frater tuus?
Hic Ihoua, Christus est, constitutus à Deo iudex viuorum, & mortuorum. Eius est officium de suis occultè pereimptis, aut honesto prætextu occisis inquirere. De qua sceleris impiorum, & cædis iustorum inquisitione diuinaq; vindicta, Dauid, cæterique prophetæ plerumque mentionem faciunt. Eaq; fit vulgo per pios, de sublatis, pereimpatis, & abiectis frugi viris. Magnoq; solatio debet nobis esse, quòd si nostri vindicta nō fit per Adam, & Heuam, seu per Magistratū, metu violentiæ Cain, aut per negligentiam, tandem tamen requiritur per Deum, miris contingentijs, aut certè in iudicio extremo ad quod vsq; perpetua manet piorum querela, & diuina inquisitio, de sanguine iustorum iuxta illud Apoc. 6. Usquequo Domine, sancte, & iuste, non iudicas, & vindicas sanguinem nostrum, de his qui habitant in terra? Et datæ sunt singulis stolæ albæ, dictumq; est illis, ut requiescerent ad tempus exiguum, donec compleantur conserui, & fratres eorum, qui similiter interficiendi

sunt. Est igitur mentio piorum interfectorum, perpetua inquisitio. Vbi est Habel (emphaticè addit) frater tuus? quo aggrauat sc̄e Ius, & mouet conscientiam. Non vtiq; erat hostis, sed concius Ecclesiæ, frater tuus, eiusdem fidei, & religionis, tuus deditissimus, & benevolentissimus amicus.

Et dixit) contumaciter, & præfracte.

Non scio) Mentitur, peccatumq; aggrauat contra conscientiam, vt solent sibi securitatem persuadere, qui zeli Dei prætextu pios viros, vt hereticos, publiceq; pacis turbatores è medio sustulerunt: videntur post longam inquisitionem vix meminisse, iamdiu obliuioni tradidisse, dum terzo ore viderunt se iure egisse, adeoque obsequium Deo præstitisse, dum nemo hominū audeat contraria mutire, & vindicare.

Num custos fratris mei sum ego? Quid mihi de Habele, tumultuario isto heretico, ipse suas, ego meas res curo: habemus diuisas operas, & officia, videat sibi, quomodo ipse Ecclesiam sua pertinaci, & erratica opinione turbauit: gaudeo eum esse sublatum: sit ubi velit, modò nobis non obsit: ipso sublato iam Ecclesia habet pacem & tranquillitatem. Tāta est securitas impiorū, de interfictis aut abiectis pijs, quando ipsorū fit mentio.

Et dixit) Ichoua Christus, tunc personaliter

ter in imagine Dei, humana forma appa-
réns, nunc per ministerium verbi loquens,
& impios arguens.

Quid fecisti?) Hác vna voce, tangit, & exter-
ret eius cor & conscientiam de patrato sce-
lere. Quemadmodum semper sibi sceleris
conscij hac vna voce exterrétur, *Quid feci-
sti?* de te est publica querela apud vulgus:
tota Ecclesia perpetuis gemitibus querula-
tur de interfectis iustis, & frugi viris.

Vox sanguinis) communis querela homici-
dij, perpetui gemitus piorū solicitant me,
dum nemo hominum audeat aduersum ty-
rannos mutire, & postulant vindictam.

Fratri tui) Emphatica aggrauatio est sce-
leris fratris tui, eiusdem fidei, confessionis,
& religionis, conciuis, non hostis Ecclesie:
cuius tamen propter commune in fidem de
vita pepercisses, etiā si intercessissent vobis
controversiae, & diuersae opiniones in re-
bus fidei, per me ab eius parte approbatæ,
cælitus incenso holocausto. *Clamat*) Υγε ex
animi dolore clamat, querulatur, vindicta
postulat, etiamsi nemo hominum causam
agat, te accuset, in ius trahat, ipsum tamen
factū clamat, & te reum agit, ac rem refert.

Ad me) Deum iustum, sceleris vindicem,
cuiq; suū reddentē, mediatē, aut immedia-
tē per contingentias, nihil mali relinquens

334 DE VERA VETERI
impunitum, nihilq; boni irremuneratum,
certa lege talionis.

*De terra) in qua iacet profusus, cui nihil
est nocentius, quām sanguis innōxius, te-
merē, & sceleratē profusus: vnde solet steri-
lescere, neq; unquam potest redire ad fru-
gem, nisi intercesserit iusta vindicta.*

*Nunc ergo) sequitur iudicium vindicta, &
pœna aduersus sceleratos.*

*Maledictus sis tu) damnatus, pœnis addi-
ctus, tormentis subiectus, ab omnibus bo-
nis hominibus deuotus, male ominatus.*

*A terra) quæ te recū agit, eadem erit tortor
carnifex, & vltor tuus: ipsa arguet, & puniet
tuum scelus. per quod quis peccat, per idē
puniatur.*

*Quæ aperuit os suum, et accepit sanguinem fratris
tui, de manu tua) quæ tuo homicidio, & inno-
xio sanguine est infecta, male stercorata, ex-
neruata, sterilis facta, & exusta.*

*Cum colucris agrum) Quæ est patris tui A-
dæ maledictio, illi insuper accedit maledi-
ctio frustrationis. Terra enim ab origine e-
rat à Deo benedicta, fœcundata sua sponte
fertilis, & frugalis, nunc autem per accidēs
tui homicidij, & innoxij sanguinis per te
profusi, tui operis, cultureq; respectu, in po-
sterum erit sterilis, infrugifera, tuuim pecca-
tum coarguet, & per frustraneos labores
scelus*

scelus tuum in tua conscientia puniet, habebis mentem male sibi consciam, perpetuum, & indiuiduum comitem, ut nescias quoquò te vertas, cum

Non adiicit dare uim suam tibi) Cum pro labore & cultura tua, referes caristias, vredines, tribulos, zizania, vnde sequitur fames, pestis, macies, & mors tandem. Dominus loquitur pro ratione officij Cain, qui erat agricultura: id intelligas de cuiuslibet officij frustraneo labore, & prouentu, in simili scelere.

Vagus, & exul eris) In ipso etiam exilio, semper quæres tuæ miseriæ, remedium, nec inuenies גִּזְבָּעַ geminata miseria, est ab iectum & excommunicatum esse ab Ecclesia piorum, exulare, insuper & loci incertū, instabilemque esse, non posse ipsi loco de tutione confidere, in ipso exilio trepidè vagari.

In terra) אָרֶם non ḥוֹדֵת non tantum in tua terra, aut agro, sed absolutè in terra, hoc est ubique terrarum, retrò te habebis tuum actorem, flagellatorem, & carnificem. Certè mallet aliquis mille mortes obire, quam huiusmodi perpetuis pœnis excruciar. Et quam uis lex talionis pro sanguine postulat sanguinem, & homicidium Caini postulasset ipsum ad homicidij pœnas. utique Deus hoc

iudicio significare voluit æternas pœnas. & cruciatus pro conscientia, & obstinato delicto, pro peccato in Spiritum sanctum, nisi redeat ad pœnitentiā. Nam qui rapiuntur ad pœnas, iustificantur de patrato scelere, & si intercedat pœnitentia & fides in Dei misericordiam, ab æterno Dei iudicio absoluuntur, & saluātur. Ideoq; Deus Caino, & eius similibus perpetuas corporales, & terrestres pœnas infligit, vt eos tandem adigat ad pœnitentiam & conuersionem, vt sic tandem saluētur. Ideo inquit, Maledictus sis à terra, non inquit ex cœlo, quia quamdiu viuit homo in terris, viuit in tempore gratiæ, quantumuis acriter afflictus.

Et dixit Cain ad Iehoua) Cain conuictus, & iudicatus damnatione corporali & terrestri, adactus est ad liberam spontaneam, & publicam confessionem, quam etiam Deus ab omnibus damnatis in inferno ad extremum extorquebit, vt tandem liberè, & sua spōte dicat, Iustus es Domine, & rectum iudiciū tuū,

Maior est iniurias mea, quam ut leuetur) Verba sunt desperatae gratiæ, dum Dominus nullius gratiæ meminit, quæ tamen non denegat, dum corporaliter in terris punit, quin ad eius petitionem interim compellit, quā qui non petit, non impetrat, sed relinquit ipsum suis pœnis, dum obstinate ruit in desperatione. Ea est hypocritarum indoles, vt aut sint obstinati, nec sua sponte confiteantur, nisi adigantur, aut conuicti ruant in de-

sperationem gratię, fiantq; aduersus Deum
 blasphemii, & mendaces, dum Deū faciunt
 suis peccatis minorem, cum tamen Dei mi-
 sericordia superet omnia opera eius, id est,
 totum mundum, vt inquit Ioannes. Deus
 maior est, quām nostra conscientia. Agnus
 Dei tollit peccata mundi. Mentiris iam, in-
 quid Augustinus, maior est Dei misericor-
 dia, quā totius mundi delictū. Per hoc enim
 quod inquit, maior est iniquitas mea, quām
 vt leuetur, expietur, aut remittatur: extenu-
 at excellentissimū, & absolutū Iesu Christī
 meritum, quod non tantū vnius hominis,
 sed totius mundi delictū superat, & tollit.
 Peccatum ergo desperationis, est omnium
 grauiissimum, & aduersus Christū blasphe-
 mū. Melius ergo fecisset si dixisset, fateor de
 lictum meū Domine, illudq; tam magnum
 est, quām homo cōmittere potest in terris:
 attamen tua misericordia multò maior, &
 omnium maxima est. Remitte quæso mihi
 delictū meum propter gloriam gratiæ tuæ,
 Quam gratus desperationē quāuis colligit
 ex Iehouæ verbis, Iehoua tamen corrigit.
Ecce, eijcis me hodie à facie terræ) Sunt despera-
 tæ, aut recusatæ gratiæ collectiones. Abigis
 me, à cultæ & habitatæ terræ meæ possessio-
 ne in exilium. **Et à facie tua fugiam)** Non tan-
 tum abijcior à cultæ terræ meæ possessio-
 ne, sed etiam ab Ecclesia excommunicas, id
 enim est fugere à facie Iehouæ, à præsentia
 Domini, ab auditu verbi Dei, & parti-

cipatione sacramentorum, & vsu religio-
nis, à communione sanctorum, in quibus
Deus habitat, loquitur, gubernat, suum reg-
num administrat. Quid quæso est excom-
municato homine miseriis? maximè qui
est sibi suæ culpæ conscius? Extra culpam
auté in bona causa excommunicatos Chri-
stus consolatur. Ioan. 16. excommunicabūt
vos àdeo & interficien, opinione diuini
cultus. Sed beati qui persecutionē patiun-
tur propter iusticiam, seu iustum causam,
quoniam ipsorum est regnum cœlorum.
Beati estis, cum maledixerint vobis homi-
nes, & locuti fuerint omne malum verbum
aduersus vos, mentientes, propter me, gau-
dete, & exultate, quia merces vestra copio-
sa est in cœlis. Longè ergo differunt excom-
municati iuste, & iniuste.

Ero vagus & exul in terra) Est consternatæ
mentis habitus, totiusq; miseriæ caput, sem-
per esse pauidum, suæ vitæ incertum, nulli-
bi posse tuto subsistere, nulli loco, vt satis-
tuto, confidere, semper metuere ne capia-
ris, & rapiaris ad supplicia, vbiq; te ab-
dideris ad leuem auræ sibilum, folijq; stre-
pitum exterreri, insomnes noctes ducere,
inter dormiendum exclamare, gemere, alta
suspiria ducere, ipsum facinus semper ob-
uersari, eius querelas mente versari, iusta
tormenta ideo expectare, aut certè diuinæ
contin.

contingentias, Deiq; vindictam metuere. Hæc est infernalis furia Orestem exagitás, quam quoq; ex parte, præter suam culpam, experiuntur profligati iusti, attamé habent bonæ conscientiæ testimoniū, & Spiritus sanctus consolationē, saltem quod si- bi metuant à violentia, yt profugus Iacob ab Esau: Dauid à Saule: Elias à Iesabele. Ni si quod priuatæ culpæ aliquando concur- rant, quas Deus simul punit & absoluit, vt Paulus in suis persecutionibus reminisce- batur lapidati Stephani, afflīcteq; à se Eccle- siæ. Dum iudicāmūr, à Domino corripi- mur, ne cum hoc in mundo damneāmūr.

Ac fiet, ut omnis qui inueniat me, occidat me,
*Hoc addit de suo, ex nimia mentis conster-
 natione extrema pericula colligens, vt om-
 nibus sit liberum grassandi in afflictos, & ca-
 lamitosos, quod plerumq; fit, & Dauid sibi
 contigisse querulatur, super numerum vul-
 nerum tuorum addiderunt. Quem tu per-
 cussisti, persecuti sunt. Ita & Christum in
 cruce potauerunt aceto & felle, blasphem-
 asq; accumulauerunt.*

*Inquit ei ihoua, imò quicunq; occiderit Cainum
 septuplo uindicabitur) Dominus corrigit illā
 additionem, ac serio vetat afflīcto addere af-
 flitionem. Quamuis Cain in Spiritum san-
 ctum peccauerat, dum post diuinam decla-*

ratione in conscientia delicto obstinatè perseveravit, fratremque occidit: neutiquam tamen vult ut penitus occidatur, ut sic per corporales, temporalesque plagas ad poenitentiam, & gratiae petitionem retrahatur, iuxta illud Pauli, Corpus tradatur satanæ, ut spiritus salvus sit in die Domini. Inde fit, quod Dominus impiis parcat, iuxta illud: Viuo ego, dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, sed magis, ut conuertatur, & viuat, Nam habuit vtiq; Cain excusationis patrocinia per parentum errores. Ideo Dominus Antichristo tam longa poenitentiae spacia 1260. annorum, concessit, insuperque addit per restitutum Euangelium commonefactioes. Atque hoc exemplo Dominus serio vetat ultra Ius scriptum quicquam in fontes pro libidine agere: vetat quoque iudicia mortis in parte aduersariorum, dum Christus vetat colligere zizania, ne simul eradicemus triticum. Quis ergo iussit haereticos exurere? Cainica homicidia factio. Apposuitque Ihesus Caino signum, ne percuteret eum, quicunque inuenierit eum) Apposito signo sedulo cauet Dominus, ultra latam sententiæ grassari in iudicatos. ita & Darius obsignat suo sigillo lacum leonum, in quem coniectus erat Daniel, ne si leones ei parcerent, eius æmuli ipsum gladio confonderent noctu. Dan. 6. Quod, aut quale ille signum fuerit, non est expressum, ideoque ambiguum & coniectitum est, an tremor totius

totius corporis, demissa facies, an quicquā aliud fuerit, iuxta illud, Heu quām difficile est crimen non prodere yultu. *Abiit ergo Cain à facie Ihouæ*) Est peroratio huius tragi ci actus, & executio iudicij. Sic discessit Ca in à personali conspectu Dei, neq; in posterrum ipsi conspectus est. Aut abire à conspectu Dei, est exulare ab Ecclesia, excludi à cōmunione sanctorū Dei, in quibus Deus habitat, versatur, loquitur, gubernat. Ita quoq; dicitur Ionas fugisse à facie Ihouæ, Io næ 1. Alioqui quò à facie tua fugiam, inquit Dauid: Dominus cœlum, terramq; & inferos implet: vbiq; est præsens & potens, sua benignitate, aut seueritate. Ac habitauit in terra Nod) Habitauit, ergo certain sede in, & mansionē assecutus est, secumq; duxit vxorem sui exilij sociam, quę omnia significant seueritatis mitigationem. in medio iræ, Domin⁹ misericordiæ recordatur. Terra Nod, est terra exularis, respectu Ecclesiæ Adæ, & Heuæ, quorū habitatio fuit in loco, vbi poste a cōstructa Ririatharba, poste a dicta Hebron in terra Chanaan, vbi quiescunt in spe lunca duplici, quam emit Abraham in sepulturam. Terra autem exularis Caini, fuit ultra Libanum, vbi nunc est Damascus, olim dicta Hanoch, prium constructa à Cain, & appellata iuxta eius primogenitum.

Ad orientem Eden) Idem dicitur de Adam, qui expulsus ex Paradiso Eden, exulauit ei

orientaliter. Cain quoq; expulsus ab Ecclesia, ab Hebron, seu terra sancta, exulat orientaliter ab Eden. Vtraq; ergo Ecclesia Adamica, & Cainica, vera, & falsa manent in vicinia Paradisi, monte Libano limitis vice interposito. Vtræq; ergo sperant restitutio nem salutis. Apparet inde, paradisum fuisse ubi nunc est vicinior pars maris mediterranei, per Diluuium penitus submersum, & collutum.

Ita Dominus ipse segregat veram à falsa Ecclesia, non tam loco, quam sensu, verasq; notas & signa discriminis falsæ Ecclesiæ apponit, vnde dignoscatur, nempe hypocrisim, sophisticam, & malam conscientiam, mendacium & homicidium, serioque vetat nostra aduersus ipsam iudicia mortis. Iubet permittere, vt fruatur suo tempore pœnitentiæ, donec ipsem ad extreimum iudicet obstinatos, quemadmodum tunc per Diluuium aquæ, ita nunc per Diluuium ignis, saltem ab ipsa abstineamus, neue aut educamur, aut occidamus, non est quod speremus ipsam ad nostras partes accessuram.

Tantum de Protomartyrio Habelis, de Christo, in quo de primæ Ecclesiæ forma & fortuna, quæ typum præbuit perpetuæ Ecclesiæ in Mundo, ab eius initio usque ad finem, in eadem conformitate: ne miremus de presentibus tumultibus, neue speremus meliora,

meliora. quam olim fuerunt, donec transfe-
ramur in Cœlum.

Quæ sequuntur in hoc capite, pingunt
falsæ Ecclesiæ splendorem & felicitatē præ
vera ecclesia, semper afflcta, calamitosa,
& lugubri, ne eius splendore, & præstantia,
decipiatur, & solicitemur, vt ad eius par-
tes accedamus, quemadmodum hōc suo
foco ad se pellexit, & attraxit totam veram
Ecclesiam, vix superante Noæh familia, se-
cumq; ijsdem casibus inuoluit, quod & de
nostra Ecclesia meruimus, & quotidie ex-
perimentur, dum pauci admodum sinceri su-
persint.

Falsa eadem habet, quæ vera Ecclesia, &
plerumq; splendidiora, vt Coniugium, ar-
tes, politias, religionem, promissiones, &
verbum Dei, sed cum falsa interpretatione,
applicatione, vsu, & effectu. Cain vtiq; ma-
net in sua falsa opinione & errore, quod ip-
se sit Messias, benedictum illud Seimen,
quod restituat mundo salutem, amissamq;
felicitatem. quod indicat in prima suę Ciui-
tatis constructione, cohabitatione, com-
munione, & participatione, quasi Paradisi
specie, quam ideo appellauit nomine pri-
mogeniti sui Hanoch, quod significat initia-
tionem, seu renouationem, quasi qui velit
lapsum instaurare, paradisi felicitatem ini-
tiari, & renouare, vt sic imprudentium ani-

344 DE VERA VETERI
mos ad se pelliceret, aggregaret, & in veteri
sui æstimatione retineret, suumq; fratrici-
dium iustificaret.

Et quām artificiosi sint Sophistæ & hy-
pocritæ isti Cainistæ, satis perspicue indicat Lamech in defensione suæ digamiæ,
contra institutionem Dei, propter quam
vxores Lamech erant valde sollicitæ, ne quo
que propter transgressam institutionem
coniugij, plecterentur à Doinino, aut certè
abijcerentur in exilium, sustinerentq; iram
& seueritatem Dei. Quem metum artificiose
elusit Lamech, argumēto à maiore sump-
to negatiuē. Quōd si Cain propter fratrici-
dium non est occisus, quanto minus ego
occidar propter digamiam. Si virum occi-
dissem, esset mihi in vulnus, si puerum occi-
derem, esset mihi in liuorem, seu plagam,
quod certè à me factum non est. Sed com-
mendandus sum potius propter digamiam,
augendæ prolis causa. Quōd si Caini hoini-
cidium debeat septies vindicari, ergo La-
mech pulsus propter digamiam, debet sep-
tuagies, id est, longè seuerius vindicari. Ita
elusit Lamech institutionem Dei de coniu-
gio, authorique fuit polygamarum in toto
Cainismo, donec serpsit ad extremum in
veram Ecclesiam, ut quantum libuerit, ac-
ceperint vxores. Vix sincera familia Noe.
Gen. sexto. vnde tandem pullularunt tan-
tæ dis-

tæ discordię, diuortia, obscenitates, & vaga venus in matrimonio, vt tandem attraxerit totum Diluuium aquæ. Quas Cham post Diluuium in Orbem reduxit. Noæh autem sedulò apud suos ianiculos in Italia veram coniugij institutionem stabiliuit, quamuis etiam Cham non penitus permisisset sinceram, donec Apollyon noster ante diluianus, matrimonij pro hibitione apud sacerdotes, vaga venere totum orbem conspurcauit, ac tandem totum Diluuium ignis ad vindictam breui attrahet. Domi

nus benignè nos

seruet, A-

men.

F I N I S.

BASILEÆ.

Per Henricum Petri, & Petrum
Pernam.

